

ลับแล

สีมะโป

กับการอภิวัฒน์ในประวัติศาสตร์ลาว และฐานทัพอเมริกันในประเทศไทย

29

ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเรียบเรียง โดย

สุพจน์ ด่านตระกูล

นายพลสิงกะโป กับการอภิวัฒน์ในประวัติศาสตร์ลาว

เรียบเรียงโดย

สุพจน์ ด่านตระกูล

อภินันทนาการจาก
บัญชา - จินตนา เฉลิมชัยสิริ
สำนักพิมพ์สุขภาพใจ

นายพลสิงกะโป กับการอภิวัฒน์ในประวัติศาสตร์ลาว

เรียบเรียงโดย
สุพจน์ ด่านตระกูล

จัดพิมพ์โดย
สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม (ประเทศไทย)
โทรศัพท์ 525-2266 โทรสาร 525-2266

จัดจำหน่ายโดย
สำนักพิมพ์สุขภาพใจ
14/349-350 หมู่ 10 พระราม 2 บางมด จอมทอง กทม. 10150
☎ 415-6797, 415-6507, 415-2621, 416-7744 แฟกซ์ 416-7744

แบบปก
"ป้อม"

คอมพิวกราฟิก-พิมพ์ที่
บริษัท พชรกานต์พับลิเคชั่น จำกัด
โทรศัพท์ 412-8134, 411-0112 โทรสาร 411-0112

พชรกานต์พับลิเคชั่น
สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม (ประเทศไทย)

150.-

คำขึ้นต้น

พวกเราในเมืองไทยที่สนใจในประเทศพี่น้องเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษร่วมกันกับพวกเราคนไทยในประเทศไทย นั่นคือประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ในสงครามต่อสู้กู้เอกราชจากฝรั่งเศส และสงครามต่อต้านการรุกรานของจักรวรรดินิยมอเมริกา

พวกเราในเมืองไทยเคยได้ยินชื่อนายพลสิงกะโป เจ้าสุภานุวงศ์ เจ้าสุวรรณภูมา เจ้าเพ็ชรราช และบุคคลสำคัญอื่น ๆ ของลาวอีกหลายคน ทั้งที่อยู่ข้างฝ่ายกอบกู้เอกราชต่อต้านการรุกราน และทั้งที่อยู่ฝ่ายตรงกันข้าม อย่างเช่น ผุย ชนะนิกร กระต่าย โดนสะโสลิด บุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ ภูมี หน่อสวัน และรวมทั้งวังปาว

โดยเฉพาะชื่อเสียงของนายพลสิงกะโป ดูเหมือนจะโดดเด่นที่สุดในฐานะนักรบผู้เก่งกล้าสามารถและอาจหาญคนหนึ่ง ที่พวกเราคนไทยได้เคยรับรู้ และแม้กระทั่งผู้นำในทางการทหารของ ส.ป.อ. (องค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียอาคเนย์ ซึ่งมีสมาชิก 8 ประเทศ คือไทย ฟิลิปปินส์ ปากีสถาน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา) ก็ได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษ

เมื่อคราวที่ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ในฐานะเสนาธิการทหารฝ่ายไทย ไปร่วมประชุมทางการทหารของ ส.ป.อ. กับเหล่าเสนาธิการทหารของ

ประเทศสมาชิกที่ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อถูกถามจากที่ประชุมนั้นว่า รู้จักนายพลสิงกะโป ผู้บัญชาการทหารของฝ่ายแนวลาวรักชาติแค่ไหน?

พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ตอบกับที่ประชุมว่า **เข้าใจว่าเป็นนายทหารต่างด้าว ที่เข้าไปรับจ้างรบให้กับฝ่ายแนวลาวรักชาติ**

ต่อมาท่านสิงกะโป กับท่านพูน ศรีประเสริฐ เป็นผู้แทนรัฐบาลลาวเข้ามาเจรจากับรัฐบาลไทยในปัญหา นปข. เมื่อปี 1974 (พ.ศ. 2517) และได้มีโอกาสพบกับ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ท่านจึงได้รู้ความจริงว่านายพลสิงกะโป เป็นคนลาวผู้รักชาติคนหนึ่ง หาใช่ทหารต่างด้าวดังที่เคยเข้าใจไม่

นายพลสิงกะโป มีความสำคัญแค่ไหนและมีบทบาทอย่างไรในการต่อสู้กู้เอกราชจากฝรั่งเศส และต่อต้านการรุกรานของจักรวรรดินิยมอเมริกา จนถึงกับกลุ่มเสนาธิการทหารของ สปอ. ให้ความสนใจ และที่คนไทยเราก็ได้ยินชื่อเสียงของท่านอยู่เสมอในช่วงเวลาที่ผ่านมา

แต่จนกระทั่งบัดนี้ คนทั้งหลายส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีใครรู้ว่านายพลสิงกะโปเป็นใคร? มาจากไหน? คนไทยรุ่นก่อนหลายคนที่เคยรู้จักมักคุ้นกับนายพลสิงกะโป และที่เคยช่วยเหลือในการต่อสู้กู้เอกราชของลาว ก็ได้ล้มหายตายจากไปเป็นส่วนใหญ่แล้ว รวมทั้งคุณจำลอง ดาวเรือง ที่เป็นเสี่ยวกับนายพลสิงกะโปและคุณเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยในภาคอีสานและ ส.ส. ในภาคอีสานหลายคนที่เคยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการต่อสู้กู้ชาติของ**ลาวอิสระ** จนกระทั่งถูกจับกุมและถูกข้อหาจากทางราชการไทยในเวลาต่อมาว่า**กบฏแบ่งแยกดินแดน**

โดยที่**สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม** (ประเทศไทย) เห็นว่าความเป็นมาของนายพลสิงกะโป การต่อสู้กู้เอกราชจากฝรั่งเศสและต่อต้านการรุกรานของจักรวรรดินิยมอเมริกา มีส่วนพัวพันกับประเทศไทยอยู่มาก และเป็นเรื่องที่**คนไทยผู้รักอิสระ รักความเป็นธรรม และรักสันติภาพ** ควรจะได้รับทราบถึง**การก่อกรรมทำเข็ญของผู้ปกครองไทยในยุคเผด็จการสฤษดิ์-ถนอม**ที่ร่วมมือกับจักรวรรดินิยมอเมริกาก่อสงครามรุกรานอินโดจีน และลาวก็เป็นประเทศหนึ่งในอินโดจีนที่ถูกรุกราน

ผมจึงได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องที่น่าสนใจนี้จากเอกสารจำนวนหนึ่ง รวมทั้งได้ไปสัมภาษณ์พูดคุยกับนายพลสิงกะโป ที่นครเวียงจันทน์ แล้วได้รวบรวมและ

เรียบเรียงขึ้นภายใต้ชื่อว่า **นายพลสิงกะโป กับการอภิวัฒน์ในประวัติศาสตร์ลาว** ดังที่ปรากฏอยู่ในมือของท่าน ณ บัดนี้

โดยที่ความเป็นมาของนายพลสิงกะโป เกี่ยวข้องพัวพันโดยตรงกับความเป็นมาของชนชาติลาวและประวัติศาสตร์ลาว และโดยเฉพาะความเป็นมาของนายพลสิงกะโป แยกกันไม่ออกกับการต่อสู้กู้เอกราชและต่อต้านการรุกรานนับเป็นเวลานานถึง 30 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2488 ถึง พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1945-ค.ศ. 1975)

ผมจึงขอเริ่มต้นจากความเป็นมาของชนชาติลาว ประวัติศาสตร์ลาวและความเกี่ยวเนื่องอื่น ๆ ตามลำดับ ก่อนที่จะถึงความเป็นมาของนายพลสิงกะโปและการต่อสู้กู้เอกราชของท่าน

ทั้งนี้เพื่อง่ายต่อความเข้าใจของท่านผู้อ่านในเรื่องที่เต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวายและยุ่งเหยิง ในเอกสารที่นำมาศึกษาค้นคว้า ซึ่งผมเองก็ยุ่งหัวพอสมควรกว่าจะเรียบเรียงเสร็จ

แต่อย่างไรก็ดี ถ้าไม่มีเอกสารอ้างอิงตามที่ปรากฏอยู่ในท้ายเล่มของหนังสือนี้ หนังสือเล่มนี้ก็คงจะไม่มีโอกาสได้รับเกียรติมาอยู่ในมือของท่านผู้อ่านอย่างแน่นอน ผมจึงต้องขอขอบคุณผู้เขียนทุก ๆ ท่านที่ได้เขียนหนังสือไว้ให้ผมได้อ้างอิง จึงนับเป็นคุณูปการอย่างสูงแก่ผมและประวัติศาสตร์ลาว

และก็ต้องขอขอบคุณ คุณศุขปรีดา พนมยงค์ ที่แลเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ ได้กรุณาช่วยเหลือจัดการให้ผมได้พบปะพูดคุยกับท่านสิงกะโป ซึ่งทำให้ผมได้ข้อเท็จจริงอันยังความสมบูรณ์ให้กับหนังสือเล่มนี้มากยิ่งขึ้น และรวมทั้งคุณบุญสิงห์ คอนวิซำ เลขานุการโทฝ่ายวัฒนธรรมแห่งสถานทูตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประจำประเทศไทย ที่ได้กรุณาจัดหาเอกสารที่ผมต้องการมาให้ จึงนับเป็นคุณูปการอย่างสูงแก่ผมเช่นกัน

ขอขอบคุณครับ

(สุพจน์ ด่านตระกูล)

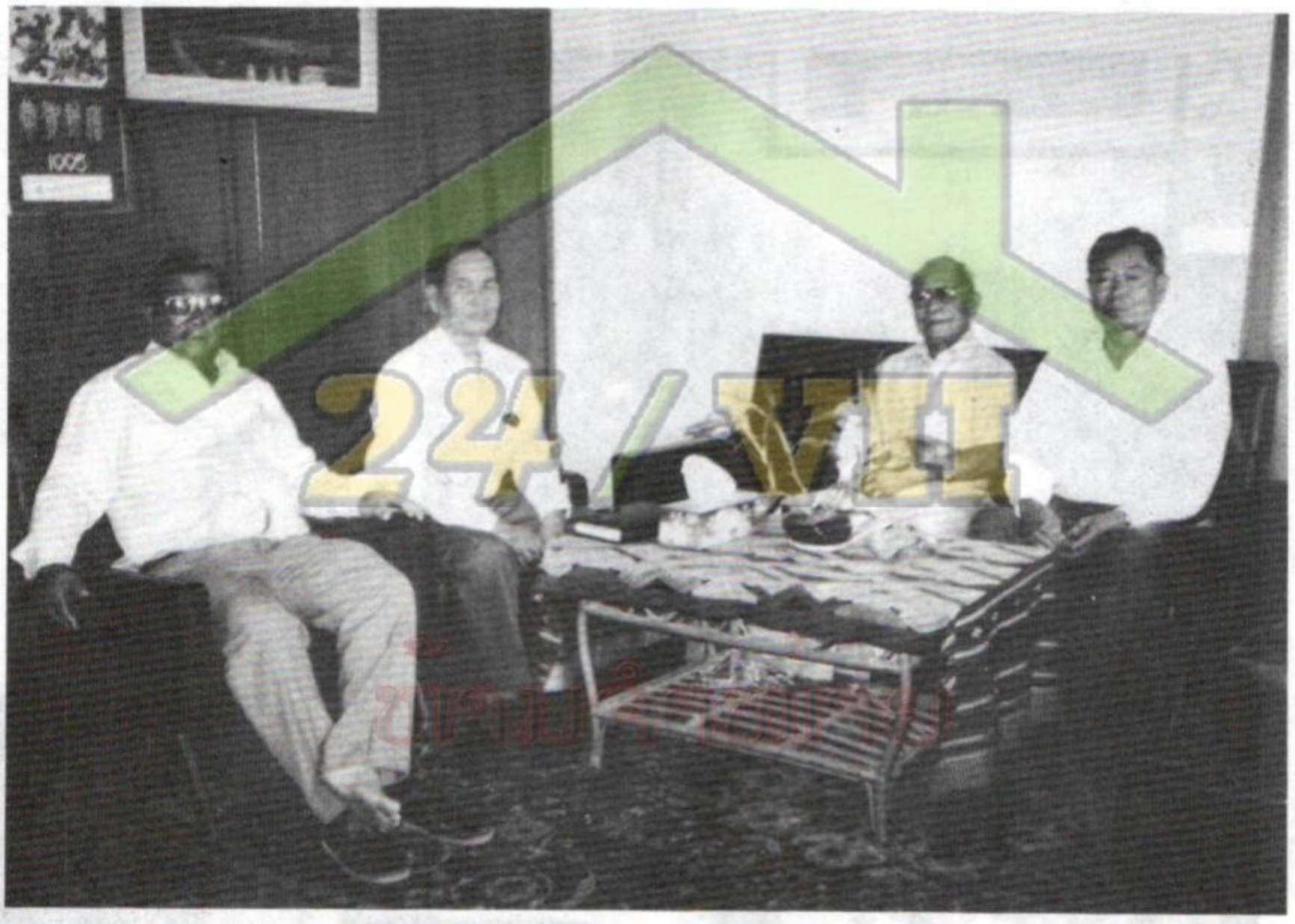
20 พฤษภาคม 2540

สารบัญ

1. ความเป็นมาของลาว 1
2. ลาวภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส 8
3. คณะพรรคแคว้นลาว 15
4. สงครามโลกครั้งที่ 2 23
5. นายพลสิงกะโป 28
6. ปลดปล่อยเมืองท่าแขก 42
7. ประกาศเอกราช 53
8. ทหารจีนเข้าลาว 60
9. ป้องกันเมืองท่าแขก 66
10. รัฐบาลพลัดถิ่น 82
11. สู่เส้นทางปฏิวัติ 91
12. เขตปลดปล่อย 96
13. รวมลาวครั้งที่ 1 100
14. วีรกรรมของ 2 กองพัน 115
15. แหกคุกโพนเค็ง 122
16. กองแลทำรัฐประหาร 136
17. ผบ. สูงสุดประจำเขตเชียงขวาง 143
18. รวมลาวครั้งที่ 2 149
19. วาระสุดท้ายของผู้รุกราน 162
20. รวมลาวครั้งที่ 3 174
21. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 181
22. บทส่งท้าย 198
23. ภาคผนวก 1 205

ท่านสิงกะโป กับผู้เขียน

ท่านสิงกะโป กับผู้เขียนและเพื่อน

1
ความเป็นมาของลาว

ความเป็นมาของลาว หมายถึงความเป็นมาของชนชาติลาว และประวัติศาสตร์ลาว

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้ (พ.ศ. 2540) จะมีข้อสันนิษฐานเรื่องคนไทยมาจากไหนหรืออาณาจักรน่านเจ้าเคยเป็นแหล่งที่อยู่ของคนไทยหรือไม่ ยังไม่เป็นที่ยุติและยังไม่เห็นลู่ทางว่าจะยุติลงได้ ตราบใดที่ยังไม่มีองค์กรใดของรัฐออกมาแบกรับภาระหน้าที่ศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้อย่างจริงจัง และในการศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคนไทยหรือคนชาติไหน ๆ ก็แล้วแต่ จะต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อสันติภาพ ไม่ใช่เป็นการฟื้นฝอยหาตะเข็บ แต่การที่จะทำเช่นนี้ได้ก็มีแต่องค์กรของรัฐที่เป็นรัฐของประชาชนเท่านั้น

ที่ยกปัญหาคนไทยมาจากไหนขึ้นมานี้ ก็เพราะว่าประวัติชนชาติลาวได้บันทึกไว้ว่า

ชนชาติลาวมีเชื้อชาติเป็นไต (ไทย) เช่นเดียวกับชนชาติไทยในประเทศสยาม คนไทยในประเทศพม่า คนไทยในอัสสัม (ประเทศอินเดีย) คนไทยในประเทศเวียดนามและคนไทยในประเทศจีน

อาณาจักรของชนชาติลาวหรือไทยนี้ เดิมอยู่ในดินแดนตอนกลางและตอนใต้ของประเทศจีน นับแต่ลุ่มแม่น้ำเหลืองลงมา เคยปรากฏนามเป็นอาณาจักร

อ้ายลาว ภายหลังเมื่อถูกพวกจีนรุกรานจึงถอยร่นลงมาทางใต้และตั้งอาณาจักรน่านเจ้าขึ้น

ดังนั้นเมื่อไทยสยามกับไทยล้านช้างหรือลาวเป็นชนชาติเดียวกัน และอาณาจักรน่านเจ้าเคยเป็นอาณาจักรของลาวก็หมายถึงเป็นอาณาจักรของชนชาติไทยนั่นเอง

พงศาวดารลาวที่สืบสานเล่าต่อกันมากล่าวว่า ขุนบรมเป็นกษัตริย์องค์หนึ่งแห่งราชอาณาจักรน่านเจ้าที่ทรงอานุภาพมาก ได้ปราบปรามหัวเมืองใกล้เคียงเข้าไว้ในราชอาณาจักร แล้วจัดส่งโอรสไปปกครอง และพงศาวดารเมืองแถง สิบสองจุไท พูดถึงขุนบรมว่า *"ครั้นอยู่มาท้าวลอคำเจ้าเมืองสามหมื่นนั้นสิ้นชีพลงแล้ว มีผู้มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่คนหนึ่งมีนามว่าขุนบูลมราชา มาเกิดเป็นเจ้าเมืองแถง ขุนบูลมราชามีบุตรชื่อขุนลอ ได้ลงมาตั้งเมืองหลวงพระบาง"*

พงศาวดารเมืองหลวงพระบางล้านช้าง เล่าถึงขุนบรมว่า พระยาแถนจึงให้ท้าวผู้มีบุญชื่อขุนบูลมลงมาเมืองลุ่มลีดเลียงเมืองเพียงคักค้อย มาอยู่ที่นาน้อยอ้อยหนูใต้เมืองแถง ฝูงคนที่ออกจากน้ำเต้าปุงผู้ฉลาดก็มาเป็นลูกท่านบ่าวเธอของขุนบูลม ผู้ไบ้บ้าอยู่เป็นไพร่เป็นข้า

ขุนบรมมีลูกชาย 7 องค์ คือเกิดกับนางแอกแดง 3 คือ ขุนลอ ขุนยี่ผาลาน ขุนสามจูสง เกิดกับนางยมผาลา 3 คือขุนไสผง ขุนงั่วอิน กับขุนลกกม เกิดกับนางแอกแดงอีกหนึ่งคือขุนเจ็ดเจือง ขุนบรมจึงแบ่งไพร่พลให้ลูกชายทั้ง 7 ให้ไปสร้างบ้านเมืองใหม่ คือให้ขุนลอไปสร้างเมืองชะวา ล้านช้าง เชียงดงเชียงทอง ให้ขุนยี่ผาลานไปสร้างเมืองหอแต ขุนสามจูสงไปสร้างเมืองแกวช่องบัว ขุนไสผงไปสร้างเมืองยวนโยนก ขุนงั่วอินไปสร้างเมืองชาวใต้ละโว้โยทธิยา ขุนลกกมไปสร้างเมืองเชียงคมยอสาม ขุนเจ็ดเจืองไปสร้างเมืองพวน

ขุนบรมเรียกลูกชายมาสั่งสอนให้มีความรักสามัคคีกันและสาปแช่งไว้ว่า

"ภายหน้าผู้ใดอยากโลภตัณหาอิจฉามักมาก และเอารี้พลช้างม้าไปตกแดน เอาหอกดาบเข่นแพนไปตกท่งแล้วรบเลวเอาบ้านเมืองกันดังนั้น ให้ผู้นั้นวินาศฉิบหาย ทำอันใดอย่าให้เป็น เข็นอันใดอย่าให้ได้ ปลูกไม้อย่าทันตาย ปลูกหวายอย่าทันล่อน ข้อหม่อนอย่าให้รี มีมันอย่าให้กว้าง เที่ยวทางให้ฝ่าผ่า เมื่อป่าให้เสือกิน ไปทางน้ำให้เงือกท่อเรือฉก ไปทางบกให้เสือท่อม้ากินมันแล

เมืองอ้ายไว้แก่อ้าย เมืองน้องไว้แก่น้อง อย่าทำร้ายเบียดเบียนกัน อย่าผิดข้องข่มเหงเอาก็พ่อเทอญ"

เมืองชะวาล้านช้างเชียงดงเชียงทองคือเมืองหลวงพระบางในปัจจุบัน

เมืองหอแตหรือหอว้อง นักเขียนประวัติศาสตร์ลาวสันนิษฐานว่าเป็นเมืองสิบสองปันนาในปัจจุบัน

เมืองแกวช่องบัว คือแคว้นตังเกี๋ยรวมทั้งเมืองหัวพันห้าทั้งหกและสิบสองจุไท (พลเมืองตังเกี๋ยวร้อยละ 80 เป็นชาวผู้ไท ไทโถ้)

เมืองยวนโยนก คือเมืองต่าง ๆ ในมณฑลพายัพของไทยในปัจจุบัน มี ลำพูน ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย เป็นต้น

เมืองเชียงคมยอสาม คือเมืองคำม่วนในปัจจุบัน

เมืองพวน เมืองนี้อยู่ในแขวงเชียงขวางในปัจจุบัน (มีไหหินใหญ่สูงและกลวง รูปร่างคล้ายกลองจำนวนมากอยู่ทุ่งเชียงคำ ซึ่งชาวเมืองเรียกไหเหล้าของจ้าวเจือง)

ขุนลอซึ่งเป็นลูกคนหนึ่งของขุนบรมหรือบูลม เมื่อได้มาตั้งเมือง เชียงดงเชียงทองเป็นราชธานีของราชอาณาจักรล้านช้างเมื่อ พ.ศ. 1293 (ค.ศ. 750) แล้วต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นหลวงพระบาง นับแต่นั้นมาชนชาติลาวได้พากันหลั่งไหลเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ในดินแดนล้านช้างและเคลื่อนย้ายลงไปทางใต้เรื่อย ๆ

ลาวในราชอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบางหรือเมืองเชียงดง เชียงทองได้ครองความเป็นใหญ่สืบสันตติวงศ์ต่อ ๆ กันมา ด้วยประวัติที่ค่อนข้างจะมหัศจรรย์ตามวิสัยของพวกเจ้าศักดินา จนมาถึงรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มหรือพระนามเต็มว่า *"สมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มแหล่งหล้าธรณี"*

กษัตริย์ลาวพระองค์นี้ขึ้นครองราชย์ระหว่างปี พ.ศ. 1896-1916 (ค.ศ. 1353-1418) และเป็นวีรกษัตริย์ลาวพระองค์แรกที่สามารถรวมหัวเมืองน้อยใหญ่ในลุ่มแม่น้ำโขงทั้งสองฝั่งให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เรียกว่า **อาณาจักรล้านช้าง**

อาณาจักรล้านช้างกว้างใหญ่ไพศาลมาก เจ้าครองนครที่ขึ้นต่ออาณาจักรล้านช้างมีอาทิ เช่น แขวงเมืองพวนเชียงขวาง แขวงเมืองไผ่หนาม (เวียงคำ) แขวงเมืองห้วยหลวง แขวงเมืองตะบอง แขวงเมืองศรีโคตะบอง แขวงเมืองลัง (วังเวียง) แขวงเมืองสะโปน (เซโปน) แขวงเมืองมิลาน

โดยทางทิศตะวันออก ถือเอาภูเขาแดนแกวไม้ล้มเป็นเส้นเขตแดนระหว่างลาวกับเวียดนาม ทางทิศเหนือถือเอาเขตแม่น้ำดำชายแดนจีน ทางทิศใต้จดแก่งหลีผีต่อกับแดนขอม ทางทิศตะวันตกถึงภูเขาพระยาพ่อ (ดงพระยาไฟ) จดชายแดนไทย

พงศาวดารกล่าวว่า ในการกำหนดเขตแดนทางทิศตะวันตกนั้น พระเจ้าฟ้างุ้มได้ยกกองทัพไปยึดเอาเมืองร้อยเอ็ดเป็นเมืองแรก แล้วได้มีพระราชสาส์นทางพระราชไมตรีไปยังพระเจ้าอู่ทองแห่งกรุงศรีอยุธยา ใจความว่า

"พระเจ้าฟ้างุ้มกษัตริย์ล้านช้างร่มขาวหลวงพระบาง มีความประสงค์จะรวบรวมราษฎรในลุ่มแม่น้ำของให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งสองฝั่ง แต่ไม่ทราบว่าพระองค์จะทรงขัดข้องประการใด"

ฝ่ายไทยในสมัยนั้นมุ่งขยายอำนาจลงไปทางใต้ ได้ทำสงครามกับพระเจ้ากรุงอินทะปัต (ขอม) และไม่คิดจะขยายอาณาเขตมาทางแม่น้ำโขง จึงไม่มีความขัดข้องต่อความประสงค์ของพระเจ้าฟ้างุ้มและแต่งพระราชสาส์นตอบไปว่า

"เรานี้เป็นลูกพ่อแม่เดียวกันมาแต่สมัยขุนบรมโพ้นแล้ว เจ้าอยากได้ดินแดน ให้เอาแต่เขตเขาภูสามเส้า (ภูเขาเพชรบูรณ์-ผู้เรียบเรียง) *ไปถึงภูเขาพระยาพ่อ* (ดงพระยาไฟ-ผู้เรียบเรียง) *นั้น อนึ่ง ถ้าพระนางแก้วยอดฟ้ามีพระชนม์พรรษามากแล้ว ก็จะส่งมาให้ปัดเสื่อปูหมอน* (เมีย-ผู้เรียบเรียง) *เพื่ออาณาจักรของเราทั้งสองจะเป็นพี่น้องกันชั่วกาลนานแล"*

จากราชสาส์นตอบพระเจ้าฟ้างุ้มของกษัตริย์กรุงศรีอยุธยาเมื่อ 600 กว่าปีมาแล้วดังกล่าวนี้ เป็นการแสดงให้เห็นสาระสำคัญ 2 ประการ

ประการแรก เป็นการแสดงให้เห็นว่าไทย-ลาว มีความผูกพันกันทางสายโลหิตมาแต่โบราณกาลและจนกระทั่งบัดนี้ ซึ่งเห็นได้ชัดจากขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลป ศาสนา ซึ่งรวมเรียกว่าวัฒนธรรม อันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพี่น้องไทย-ลาว

ประการที่สอง เป็นการแสดงให้เห็นว่า อาณาจักรน่านเจ้าเคยเป็นอาณาจักรของคนไทย (และคนลาว) มาก่อน และหลักฐานดังกล่าวนี้มีมาถึง 600 กว่าปี จึงเป็นการหักล้างข้อสันนิษฐานของศาสตราจารย์ฟางโกว๊ะหยีแห่งมหาวิทยาลัยยูนนาน นักประวัติศาสตร์ยุคใหม่รุ่นแรกที่คัดค้านว่าอาณาจักรน่านเจ้าไม่

เคยเป็นของไทย ซึ่งนักประวัติศาสตร์ไทยบางคนก็เห็นตามไปเช่นนั้นด้วย

รายงานการเมืองของท่านไกรสร พรหมวิหาร ต่อกองประชุมใหญ่ผู้แทนประชาชนทั่วประเทศ ได้กล่าวถึงเจ้าฟ้างุ้ม ไว้ดังนี้

"ก่อนหน้านี้ 600 กว่าปี ประชาชนเรา ในสมัยเจ้าฟ้างุ้ม ได้เชิดชูเจตจำนง เอกราช เอกภาพของชาติ สถาปนาประเทศลาวขึ้น นับแต่นั้นมาในแต่ระยะของประวัติศาสตร์ เจตจำนงนั้นได้รับการหล่อหลอมนับวันนับแข็งกล้า และได้กลายเป็นมูลเชื้อต่อสู้อันวีระอาจหาญและเหนียวแน่นทนทาน ต้านการรุกรานจากภายนอก เช่นในสมัยเจ้าไชยเชษฐา ในสมัยเจ้าอนุวงศ์ ในสมัยพ่อกะดวด องค์แก้ว องค์กมมะดำ เจ้าฟ้าปัดใจและอื่นๆ ..."

พระเจ้าไชยเชษฐาที่ปรากฏในรายงานการเมืองของท่านไกรสร ก็เป็นกษัตริย์ลาวอีกพระองค์หนึ่งที่ได้ตอกย้ำความเป็นพี่น้องระหว่างไทยลาว ดังที่ปรากฏหลักฐานอยู่ที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย คือ **พระธาตุศรีสองรัก** ที่พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชกับกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา คือสมเด็จพระมหินทราธิราชร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อเป็นเครื่องหมายของความรักและปรองดองระหว่างน้องพี่ ในเดือน 6 ขึ้น 15 ค่ำของทุกปี กษัตริย์ทั้งสองจะเสด็จไปทำบุญฉลองร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยามศึกสงคราม ดังที่ประวัติศาสตร์ได้บันทึกไว้ว่า

ลุถึง พ.ศ. 2112 พระเจ้าหงสาวดีได้เกณฑ์พลพม่ารามัญ ไทยใหญ่ ไทยล้านนา 5 แสนคน แบ่งทัพเป็น 7 กองด้วยกัน ยกมาตีกรุงศรีอยุธยา โดยมีทัพของเจ้าเมืองพิษณุโลก เจ้าเมืองล้านนาไทยสมทบ สมเด็จพระมหินทราธิราชจึงตรัสสั่งให้พระยารามมีพระราชสาส์นไปขอกำลังพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชมาช่วยเหลือกรุงศรีอยุธยา ราชสาส์นนั้นว่าดังนี้

"ศุภอักษรในท่านอัครมหาเสนาบดีในพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ณ กรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยา มายังเสนาบดีกรุงศรีสัตนาคนหุต ด้วยบัดนี้ กรุงพระนครศรีอยุธยามีราชดำรัส คือพระเจ้าหงสาวดี ประกอบด้วยโลภเจตนาหาหิริโอตตัปปะมิได้ ยกกองทัพมากระทำการย่ำยีพระนครศรีอยุธยา สมณะชีพราหมณ์ประชาราษฎรได้รับความเดือดร้อน และกรุงเทพพระมหานครศรีอยุธยาก็เป็นเขื่อนเพชรเขื่อนขัณฑ์แก่กรุงศรีสัตนาคตหุต ถ้าพระนครศรีอยุธยาเสียแก่กรุงหงสาวดีแล้ว เห็นศึกหงสาวดีจะติดถึงกรุงศรีสัตนาคนหุตแม่นมั่น เชิญสมเด็จพระเจ้า

กรุงศรีสัตนาคนหุตยกพยุหโยธาลงมาช่วยรบปราบปรามข้าศึกให้ปราชัยพ่ายแพ้ไปแล้วจะได้ช่วยกันดำริตอบแทนแก้แค้นเจ้าเมืองพิษณุโลก" (เจ้าเมืองพิษณุโลกคือพระธรรมราชา พี่เขยพระมหินทราธิราชนั้นเอง)

เมื่อเสนาบดีแห่งกรุงล้านช้างเวียงจันทน์รับราชสาส์นแล้ว ก็นำขุนราชเสนากับขุนมหาวิชัยเข้าเฝ้าถวายราชสาส์นแด่สมเด็จพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช *"พระองค์เห็นว่ากรุงศรีอยุธยาอุปมาดังบ้านเมืองพี่ กรุงศรีสัตนาคนหุตเหมือนเมืองน้อง เป็นเลือดเนื้อเชื้อสายอันเดียวกัน เมื่อภัยตกแก่บ้านเมืองพี่จำเป็นที่บ้านเมืองน้องต้องช่วยเหลือ หากบ้านเมืองพี่พินาศแล้ว อาณาจักรล้านช้างย่อมจะพลอยเดือดร้อนไปด้วย จึงรีบสั่งให้เกณฑ์ไพร่พล..."*

ถึงแม้ว่าไทย-ลาวจะสายเลือดเดียวกัน เกื้อกูลต่อกันและสัมพันธ์กันมาแต่ปางบรรพ์ฉันพี่น้อง แต่บางยุคบางสมัยก็ทำสงครามรบราฆ่าฟันกันเอง และไม่เฉพาะแต่ไทย-ลาวเท่านั้นที่ทำสงครามสายเลือด แม้แต่ไทยพิษณุโลก (ภายใต้การปกครองของพระมหาธรรมราชา ลูกเขยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิกษัตริย์กรุงศรีอยุธยา) ไทยล้านนา ก็เคยทำสงครามกับไทยกรุงศรีอยุธยา และแม้ไทยล้านช้าง (ลาว) เองก็เคยทำสงครามรบพุ่งกันเองเช่นกัน

แต่การทำสงครามกันเองระหว่างสายเลือดหรือแม้ว่าต่างสายเลือดอย่างไทยกับพม่าหรือลาวกับพม่าในประวัติศาสตร์ยุคศักดินานั้น ไม่ว่าจะเป็นสงครามรุกรานหรือสงครามต่อต้านการรุกราน ล้วนแต่มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งระหว่างเจ้าศักดินาผู้ครองรัฐหนึ่งกับเจ้าศักดินาผู้ครองอีกรัฐหนึ่ง และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น**ก็หาใช่อันเนื่องมาจากผลประโยชน์ของราษฎรแต่ประการใดไม่** หากนับเนื่องมาแต่**ผลประโยชน์**ส่วนตัวของเจ้าศักดินาเอง ผลประโยชน์ส่วนตัวที่ว่านี้มีทั้งสิ่งที่เรียกว่า **เพื่อศักดิ์ศรี เพื่อความยิ่งใหญ่** และแม้กระทั่ง**เพื่อผู้หญิง** ซึ่งรวมยอดเรียกตามภาษาธรรมะว่า**เพื่อสนองตัณหา**ของเจ้าศักดินาผู้ก่อสงครามนั้นเอง แต่เคราะห์กรรมไปตกอยู่กับราษฎรผู้บริสุทธิ์ที่ถูกปั่นหัวเหมือนจิ้งหรีด และที่ถูกบังคับกวาดต้อนให้ไปสู่สมรภูมิ โดยได้รับความตาย บาดเจ็บและทุพพลภาพตอบแทน

อาณาจักรล้านช้างที่สมเด็จเจ้าฟ้างุ้มได้สถาปนาขึ้นและมีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล ก็ได้ถึงซึ่งความแตกแยกด้วยแรงตัณหาของเจ้าศักดินาล้านช้างในเวลาต่อมา

กล่าวคือในปี พ.ศ. 2249 (ค.ศ. 1706) เจ้ากิ่งกิสราชกับเจ้าองค์นกซ่องสุมผู้คนยกลงมารบกับเจ้าลองอุปราชผู้ครองหลวงพระบางและชิงนครหลวงพระบางได้ แล้วยกลงมาตีนครเวียงจันทน์ในปี พ.ศ. 2250 (ค.ศ 1707) เจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 2 (องค์เว้หรือเจ้าไชยองค์เว้) ขอกำลังจากกรุงศรีอยุธยาขึ้นไปช่วย สมเด็จพระเพทราชายกกองทัพขึ้นไปตามคำขอ แต่แทนที่จะไปช่วยองค์เว้รบ สมเด็จพระเพทราชากลับไกล่เกลี่ยให้ทั้งสองฝ่ายปรองดองกัน เพื่อเห็นแก่ความสงบสุขของราษฎรทั้งสองฝ่ายที่สืบเชื้อสายมาจากสายเลือดเดียวกัน โดยให้แบ่งอาณาจักรล้านช้างออกเป็น 2 รัฐ คืออาณาจักรล้านช้างนครหลวงพระบาง นับเขตตั้งแต่ปากแม่น้ำเฮืองขึ้นไป ให้อยู่ในความปกครองของเจ้ากิ่งกิสราช และอาณาจักรล้านช้างนครเวียงจันทน์นับแต่ปากแม่น้ำเฮืองต่อแม่น้ำโขงลงมาทางใต้ให้อยู่ในความปกครองของเจ้าองค์เว้ อาณาจักรล้านช้างจึงกลายเป็น 2 รัฐตั้งแต่บัดนั้น

จนถึง พ.ศ. 2256 (ค.ศ. 1713) ลาวภาคใต้ซึ่งอยู่ในเขตปกครองของล้านช้างนครเวียงจันทน์ได้แยกตัวออกจากการปกครองของเวียงจันทน์แล้วประกาศตั้งอาณาจักรปกครองตนเองขึ้น เรียกว่า**อาณาจักรล้านช้างจำปาศักดิ์** และนับแต่นั้นมาอาณาจักรล้านช้างที่เจ้าฟ้างุ้มได้ก่อสร้างมา ก็ได้แบ่งออกเป็น 3 อาณาจักร คือ

อาณาจักรล้านช้างนครหลวงพระบาง เรียกว่า **ลาวเหนือ** มีนครหลวงพระบางเป็นเมืองหลวง

อาณาจักรล้านช้างนครเวียงจันทน์ เรียกว่า **ลาวกลาง** มีนครเวียงจันทน์เป็นเมืองหลวง และ

อาณาจักรล้านช้างนครจำปาศักดิ์ เรียกว่า **ลาวใต้** (นับแต่ สวรรค์ณเขตจดแดนเขมร) มีนครจำปาศักดิ์เป็นเมืองหลวง

แต่ในเวลาต่อมา อาณาจักรล้านช้างทั้ง 3 รัฐ 3 นครหลวง ก็ได้ตกมาอยู่ภายใต้อธิปไตยของเจ้าศักดินาสยามในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรี และต่อมาจนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้เสียดินแดนลาวทั้งหมดให้แก่นักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศส

■ ■ ■

2

ลาวภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส

ภายหลังที่นักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศส ที่เข้าสู่อินโดจีนภายใต้เสื้อคลุมของนักบวชหมอสอนศาสนาเป็นครั้งแรก ในตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 และติดตามมาด้วยกองกำลังเข้าปล้นประเทศเวียดนามเอาเป็นเมืองขึ้นได้ทั้งประเทศในเวลาต่อมา แล้วแบ่งเวียดนามออกเป็น 3 ภาคตามนโยบายแบ่งแยกแล้วปกครองของนักล่าเมืองขึ้น คือภาคเหนือเรียกว่าตองกินหรือตังเกี๋ย ภาคกลางเรียกว่าอันนามและภาคใต้เรียกว่าโคชินไชน่า และต่อมาจึงได้เข้ายึดครองกัมพูชาและลาวตามลำดับ ในขณะที่กัมพูชาและลาวอยู่ในอำนาจอธิปไตยของศักดินาสยาม

ในกรณีฝรั่งเศสเข้ายึดลาวนั้น เข้ามาทางหลวงพระบางเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2429 (ค.ศ. 1886) โดยอุบายขอทำสัญญากับไทยตั้งสถานกงสุลขึ้นที่นครหลวงพระบาง และได้ส่ง ม. ปาวี เข้ามาเป็นกงสุลในปีนั้นเอง

ต่อมาพวกจีนฮ่อได้คุมกำลังเข้ามาปล้นในเขตแคว้นสิบสองจุไทที่อยู่ภายใต้อธิปไตยของศักดินาสยามไทยจึงส่งกองทัพขึ้นไปปราบ ฮ่อสู้ไม่ได้จึงล่าถอยไป แต่พอรุ่งปีใหม่ พ.ศ. 2430 (ค.ศ. 1887) พวกฮ่อก็คุมกำลังเข้ามาปล้นสดมภ์แคว้นสิบสองจุไทอีก และบุกรุกเข้าไปถึงเขตนครหลวงพระบาง และกองทัพไทยของศักดินาสยามก็ต้องยกกำลังขึ้นไปปราบปรามอีก ในการที่พวกฮ่อยกกำลังเข้าไปถึงนครหลวงพระบางครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนอย่างลับๆ จาก ม. ปาวี

กงสุลฝรั่งเศสประจำนครหลวงพระบางนั้นเอง เพื่อสร้างสถานการณ์ให้เห็นว่าคนฝรั่งเศสและคนในบังคับฝรั่งเศสที่อยู่ในนครหลวงพระบางไม่ได้รับความปลอดภัยหรืออยู่ในฐานที่เสี่ยงอันตราย

ดังนั้นแม้กองทัพไทยจะได้ปราบปรามพวกฮ่อจนล่าถอยไปแล้วก็ตาม แต่ ม. ปาวี กงสุลฝรั่งเศส อ้างความปลอดภัยของคนฝรั่งเศสและคนภายใต้บังคับของฝรั่งเศสจากการปล้นสดมภ์ของพวกฮ่อ จึงได้ส่งทหารฝรั่งเศสเข้ายึดครองแคว้นสิบสองจุไท ไทยได้พยายามเจรจาขอให้ฝรั่งเศสถอนทหารออกไปจากแคว้นสิบสองจุไท แต่ฝรั่งเศสโดย ม. ปาวี ไม่ยอมถอน และใช้อำนาจป่าเถื่อนเยี่ยงโจรยึดครองเอาแคว้นสิบสองจุไทเข้าอยู่ในอำนาจของตนเมื่อปี พ.ศ. 2431 (ค.ศ. 1888) และต่อมาถึงปี พ.ศ. 2434 ฝรั่งเศสใช้การทูตเรือปืนแบบโจรสลัดยกกำลังทางเรือมาปิดปากน้ำเจ้าพระยา บีบบังคับไทยให้ทำสัญญายกดินแดนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมดให้และไทยก็ต้องจำยอม หลังจากที่ยิงต่อสู้กับเรือปืนฝรั่งเศสในเหตุการณ์ที่เรียกว่า "ร.ศ. 112" และต่อมาในปี พ.ศ. 2445-2446 (ค.ศ. 1902-1903) ฝรั่งเศสนักล่าเมืองขึ้นโดย ม. ปาวี ซึ่งขณะนั้นได้ดำรงตำแหน่งเป็นทูตฝรั่งเศสประจำกรุงสยาม ได้บีบบังคับให้ไทยยกดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขงตรงปากเซและตรงหน้านครหลวงพระบางให้อีก ดินแดนลาวที่เคยอยู่ใต้อธิปไตยของศักดินาสยามก็ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสตั้งแต่บัดนั้น

บัดนี้นักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสได้เข้าครอบครอบ 3 ประเทศ อินโดจีน เวียดนาม เขมร และลาว แล้วได้จัดตั้งการปกครองในรูปของสหภาพ เรียกว่าสหภาพอินโดจีน ซึ่งประกอบด้วย (เวียดนามที่ถูกแบ่งออกเป็น 3 รัฐดังที่กล่าวข้างต้น) ตังเกี๋ย อานัม โคแชงชิน (หรือโคชินไชน่า) เขมรและลาว รวมเป็น 5 รัฐ และจัดให้มีสภา 2 สภา คือสภาการปกครองกับสภาอารักขา

ที่ฝรั่งเศสต้องจัดให้มีสภาที่มีชื่อว่า**สภาอารักขา**ขึ้นนั้น ก็เพื่อให้เป็นไปตามคำอ้างที่ว่า ลาวและเขมรเข้าอยู่ในสหภาพอินโดจีน**ในฐานะรัฐในอารักขาของฝรั่งเศส**

เพราะในการที่นักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสแย่งลาวและเขมรจากศักดินาสย นั้น ฝรั่งเศสได้อ้างเพื่อรับความสนับสนุนจากเจ้าศักดินาและราษฎรทั้ง 2 ประเทศนั้นว่าศักดินาสยามไม่อาจให้ความคุ้มครองแก่ประเทศเหล่านั้นได้(ดังเช่นกรณีโจรฮ่อ)

มีแต่การกดขี่เบียดเบียนให้ได้รับความลำบาก ไม่อาจจะยังความเจริญและความผาสุกให้กับราษฎรในสองประเทศนั้น ซึ่งศักดินาและราษฎรทั้งลาวและเขมรเคยประจักษ์เป็นรูปธรรมมาแล้วในประวัติศาสตร์ ที่เจ้าศักดินาสยามสมัยรัตนโกสินทร์เคยปฏิบัติต่อนครเวียงจันทน์และเจ้าอนุวงศ์ และเจ้าศักดินาไทยสมัยกรุงศรีอยุธยากระทำต่อเขมรและพระยาละแวก

แต่นั่นมันเป็นเรื่องในประวัติศาสตร์ ซึ่งเจ้าศักดินาประเทศไหน ๆ ก็มีธรรมนิยมประพฤติปฏิบัติกันเช่นนั้นทั่วโลก โลกของศักดินา และแม้โลกของทุนนิยมในปัจจุบัน ก็มีธรรมนิยมประพฤติปฏิบัติเช่นเดียวกับโลกของศักดินาที่ผ่านมา จะผิดแผกแตกต่างกันก็เพียงรูปแบบเท่านั้น แต่เนื้อหายังเหมือนเดิมคือกดขี่เบียดเบียน

นอกจากประเทศใหญ่จะกดขี่เบียดเบียนต่อประเทศเล็กแล้ว คนในประเทศใหญ่เองก็ยังกดขี่เบียดเบียนต่อกันระหว่างชนชั้น ที่เรียกว่าชนชั้นนายทุนกับชนชั้นกรรมาชีพ และรวมทั้งคนของประเทศเล็กก็มีธรรมนิยมเช่นนี้อย่างเดียวกัน คือการกดขี่เบียดเบียนต่อกันระหว่างชนชั้นภายในประเทศเล็กนั้น ๆ

การกดขี่เบียดเบียนต่อกันระหว่างชนชั้นทั้งในประเทศใหญ่และประเทศเล็ก จะดำรงอยู่ตลอดไปตราบเท่าที่ชนชั้นยังดำรงอยู่ และในทางกลับกัน ตราบใดที่ชนชั้นยังดำรงอยู่ การกดขี่เบียดเบียนต่อกันก็ดำรงอยู่ตราบนั้น

และการกดขี่เบียดเบียนต่อกันยังดำรงอยู่ตราบใด ตราบนั้นความสงบสันติภายในประเทศหรือชาตินั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้ ดังปรากฏหลักฐานที่ประจานตัวเองให้เห็น ๆ กันอยู่ในทุกประเทศ คือ ตำรวจ อัยการ ศาล และคุกตะราง อันเป็นเครื่องหมายแสดงบอกถึงความไม่สงบสันติ

แม้ในที่สุดความสงบสันติหรือสันติภาพของโลกก็จะดำรงอยู่อย่างถาวรเป็นนิรันดร์ไม่ได้ ตราบเท่าที่ชนชั้นยังไม่เหือดหายไปจากโลกอย่างหมดสิ้น ดังที่ปรากฏให้เห็นเป็นสงครามโลกครั้งที่ 1 สงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามท้องถิ่นในปัจจุบันนี้

ดังนั้นเมื่อประเทศทั้ง 2 คือเขมรกับลาว เป็นประเทศภายใต้อารักขาหรือในอารักขาของฝรั่งเศสแล้ว จึงได้จัดให้มีสภาอารักขาขึ้น แต่ก็เป็นสภาอารักขาเพียงชื่อเท่านั้น เพราะทั้งรูปแบบและเนื้อหาของสภาเป็นสภาเจ้าอาณานิคม

โดยรูปแบบ ประธานสภาอารักขาคือ หัวหน้าผู้ปกครองลาวเป็นคนฝรั่งเศสที่เรียกว่าเรสิดังต์ สุเปริเออร์ และประกอบด้วยคนฝรั่งเศสในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ผู้บังคับการทหาร อัยการแห่งรัฐ หัวหน้าฝ่ายโยธา คหบดีชาวฝรั่งเศส (2 คน) และเชื้อพระวงศ์กษัตริย์ลาวหรือคหบดีชาวพื้นเมือง (2 คน)

ดังนี้จะเห็นได้ว่าสภาอารักขาทั้งสภา มีคนลาวแต่เพียง 2 คนเท่านั้น และมิหนำซ้ำคนลาว 2 คนนั้นก็เป็นคนลาวที่อยู่ในวรรณะของผู้กดขี่เบียดเบียน จึงไม่แปลกประหลาดเลยที่เมื่อเจ้าเพ็ชรราชมหาอุปราช ได้ประกาศรวมลาวทั่วทุกแขวงเข้าเป็นราชอาณาจักรเดียวกัน และประกาศให้ราชอาณาจักรลาวเป็นประเทศเอกราช เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) (โดยรัฐบาลลาวอิสระที่มีพญาคำม้าวเป็นนายกรัฐมนตรี) จึงถูกเจ้ามหาชีวิตลาว สมเด็จพระเจ้าศรีสว่างวงศ์สั่งปลดออกจากตำแหน่งมหาอุปราชเพราะปฏิบัติผิดนโยบายของพระองค์ที่ต้องการจะอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสต่อไป

ส่วนเนื้อหาของสภานั้นส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเก็บภาษีอากร เพื่อส่งไปบำรุงเมืองแม่คือประเทศฝรั่งเศสมากกว่าเรื่องอื่น และเรสิดังต์ ผู้เป็นประธานหรือผู้ปกครองสูงสุด ขึ้นต่อผู้สำเร็จราชการทั่วไปของสหภาพอินโดจีน ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานสภาการปกครอง (สหภาพอินโดจีน) และสภาการปกครองก็เช่นเดียวกับสภาอารักขา คือมีผู้แทนคนพื้นเมืองประเภทอภิสิทธิ์ชนรัฐละ 1 คน ที่ได้รับแต่งตั้งจากเรสิดังต์ และสภานี้มีหน้าที่เพียงเป็นที่ปรึกษาของผู้สำเร็จราชการแห่งสหภาพอินโดจีนเท่านั้น

สรุปแล้วก็คือทั้งสองสภา เป็นสภาของนักล่าอาณานิคม โดยนักล่าอาณานิคม และเพื่อนักล่าอาณานิคม คือฝรั่งเศสนั้นเอง

โดยที่ฝรั่งเศสให้สัญญากับศักดินาสยามและศักดินาลาวกับศักดินาเขมรว่า ประเทศลาวและเขมรเป็นประเทศในอารักขาของฝรั่งเศสไม่ใช่ประเทศอาณานิคมหรือเมืองขึ้น ดังปรากฏชัดเจนในชื่อของสภาแต่ละรัฐที่ชื่อว่า**สภาอารักขา**

ดังนั้นในคราวที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เคลื่อนไหวเรียกร้องดินแดนบางส่วนในเขมรและลาวคืนจากฝรั่งเศส โดยวิธีการทางทหาร อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีร่วมอยู่ในรัฐบาลนั้นด้วย โดยดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ไม่เห็นด้วยกับการใช้วิธีการทาง

ทหารของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ท่านเสนอให้ใช้วิธีการทางสันติโดยอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือ ท่านอ้างเหตุผลในจดหมายที่มีถึงท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ในเวลาต่อมาว่าดังนี้

"... เมื่อประเทศฝรั่งเศสได้ยอมแพ้แก่เยอรมันแล้ว เวลานั้นผมเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เห็นว่ามีช่องทางที่ประเทศไทยจะได้ดินแดนที่ได้เสียไปคืนมาเป็นของไทย โดยวิธีทางกฎหมายระหว่างประเทศ ผมจึงได้พบท่านจอมพล ป. ที่วังสวนกุหลาบ แสดงทรรศนะของผมว่า เป็นการสมควรที่รัฐบาลไทยจะนำเรื่องนี้ขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลโลกในสมัยนั้น ให้วินิจฉัยว่าดินแดนที่ฝรั่งเศสได้ไปจากประเทศไทยตั้งแต่ ร.ศ. 112 เป็นต้นมา ต้องคืนมาเป็นของประเทศไทย เพราะประเทศไทยได้โอนดินแดนเหล่านั้นให้ฝรั่งเศสเพื่อให้อยู่ใน "อารักขา" ของฝรั่งเศส เมื่อฝรั่งเศสยอมแพ้เยอรมันและบ้านเมืองระส่ำระสาย ก็เป็นการแสดงว่าประเทศฝรั่งเศสไม่สามารถที่จะอารักขาดินแดนที่ประเทศไทยได้โอนให้ไปนั้นได้อีก (เพราะแม้ตัวเองก็ยังอารักขาไม่ได้- ผู้เรียบเรียง) *ประเทศไทยจึงมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้คืนดินแดนนั้น (ทั้งนี้เป็นเหตุผลที่ฝ่ายไทยมีทางชนะได้ในสมัยที่ฝรั่งเศสยังเป็นรัฐอารักขาดินแดนเหล่านั้น ซึ่งต่างกับเหตุผลที่รัฐบาลสฤษดิ์อ้างต่อศาลโลกในกรณีเขาพระวิหารภายหลังที่กัมพูชาเป็นเอกราชแล้ว)*

"แต่ความเห็นของผมมิได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาล คือรัฐบาลได้ใช้วิธียื่นบันทึกให้รัฐบาลวิชีคืนดินแดนให้แก่ไทย เมื่อรัฐบาลวิชีไม่คืนให้รัฐบาลก็ได้ดำเนินวิธีการเอาดินแดนคืนโดยวิธีทางทหาร...

"ครั้นเมื่องสงครามอินโดจีนได้เริ่มไประยะหนึ่งประเทศญี่ปุ่นได้สอดเข้ามาโดยเรียกร้องให้ฝ่ายไทยและฝ่ายฝรั่งเศสหยุดรบ และต่างฝ่ายต่างส่งผู้แทนไปเจรจาที่กรุงโตเกียว โดยญี่ปุ่นเป็นคนกลาง ... และในที่สุดญี่ปุ่นก็ใช้วิธีการอันเป็นผลให้ฝรั่งเศสยอมตกลงคืนดินแดนบางส่วนที่ได้ไปจากประเทศไทย ...

"ทางฝ่ายฝรั่งเศสเสรี ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นฝรั่งเศสต่อต้านภายใต้การนำของนายพลเดอร์โกลส์ ได้แถลงไม่รับรองข้อตกลงใด ๆ ที่รัฐบาลวิชีได้ทำไว้เกี่ยวกับเรื่องดินแดน 4 จังหวัด ผมจึงได้ไปเตือนท่าน จอมพล ป. ว่าต้องพิจารณาท่าทีของเดอร์โกลส์กับสัมพันธมิตรของเขาในสมัยนั้นให้มาก เพราะถ้าสัมพันธมิตรใน

ขณะนั้นเป็นฝ่ายชนะสงครามแล้ว ข้อตกลงที่ฝ่ายรัฐบาลทำไว้กับรัฐบาลวชีที่ญี่ปุ่นเป็นผู้ค้ำประกันนั้นก็จะต้องถูกยกเลิก และฝรั่งเศสก็จะได้ดินแดนกลับคืนไป ผมยังได้ชี้แจงด้วยว่าถ้าได้ใช้วิธีการตามที่ผมได้เสนอไว้ในครั้งแรก คือนำขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศแล้ว ถ้าศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินให้เราชนะคดีเพราะเรามีทางชนะ ก็ย่อมเป็นการตัดสินผูกพันประเทศฝรั่งเศสทั้งมวล ต่างกับข้อตกลงที่ทำไว้กับรัฐบาลวิชีที่ฝ่ายนายพลเดอร์โกลส์กับฝ่ายสัมพันธมิตรของเขาไม่รับรอง"

และผลสุดท้ายก็เป็นจริงดังที่อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ คาดการณ์ไว้ คือ ภายหลังสงครามเราต้องคืนดินแดนเหล่านั้นกลับให้ฝรั่งเศส และฝรั่งเศสก็ได้ครอบครองสามประเทศ อินโดจีนซึ่งรวมทั้งลาวไว้ภายใต้อำนาจปกครองของตนต่อไป

ในการปกครองลาว นอกจากฝรั่งเศสจะส่งคนฝรั่งเศสผิวเผือก ตาน้ำข้าว จมูกโด่ง ผมแดง เข้ามาปกครองโดยตรง ดังที่ปรากฏอยู่ในสภาอารักขาส่วนหนึ่งแล้ว ฝรั่งเศสก็ยังใช้คนญวนหรือแกวที่จงรักภักดีเข้ามาเป็นลูกมือในส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งคนลาวพื้นเมืองด้วย แต่โอกาสของคนลาวพื้นเมืองที่จะเจริญก้าวหน้าในงานราชการนั้น จะต้องผ่านการศึกษาจากฮานอย แต่ถึงกระนั้น คนญวนหรือแกวที่เป็นลูกมือฝรั่งเศสปกครองลาวจะมีโอกาสมากกว่า ซึ่งทำให้คนแกว ที่ขายวิญญาณของตนเองทำตัวเสมือนคนฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคม ถือตนว่าอยู่เหนือคนลาว จึงประพฤติปฏิบัติต่อคนลาวอย่างเช่นข้าทาส คนลาวจึงมีคำพูดกันว่า *"ลาวกับแกวเหมือนแมวกับหมา"* แต่ก็คงเป็นคนแกวหรือคนญวนที่ขายวิญญาณเท่านั้น และ*ไม่เฉพาะแต่แกวหรือญวน คนชาติไหน ๆ ที่ขายวิญญาณให้กับต่างชาติก็มีพฤติกรรมที่เหมือน ๆ กันทั้งนั้น* และโดยประการสำคัญมันเป็นเรื่องของลาวกับแกวในประวัติศาสตร์ของยุคสมัยอาณานิคมที่ผ่านมา และความสัมพันธ์เช่นนั้นก็ได้ลงหลุมฝังศพไปแล้วพร้อมกับลัทธิล่าอาณานิคมของฝรั่งเศส

แต่บัดนี้โดยลัทธิมาร์กซ์ ลัทธิเลนิน ทำให้ความสัมพันธ์ชนิดใหม่เกิดขึ้นระหว่างลาวกับแกว คือความสัมพันธ์ฉันพี่น้องในสังคมใหม่ นั้นคือสังคมสังคมนิยม ดังที่จะกล่าวต่อไป

ลาวที่เคยแบ่งการปกครองออกเป็น 3 นครหรือ 3 เขต เป็นลาวเหนือ (หลวงพระบาง) ลาวกลาง (เวียงจันทน์) และลาวใต้ (จำปาศักดิ์) มาในสมัย

ฝรั่งเศสปกครอง ได้แบ่งการปกครองออกเป็น 2 เขต คือลาวภาคเหนือ (หลวงพระบาง) และลาวภาคใต้ (เวียงจันทน์) โดยรวมเอาจำปาศักดิ์เข้าอยู่ในลาวภาคใต้ด้วย

■ ■ ■

3
คณะพรรคแคว้นลาว

การพูดถึงคณะพรรคแคว้นลาว ก็จำเป็นจะต้องท้าวความถึงการเกิดขึ้นของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ถ้ามิฉะนั้นแล้วก็จะไม่รู้ว่าคณะพรรคแคว้นลาวมาจากไหนและเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะก่อนหน้าที่จะมี*พรรคประชาชนลาว*ที่พัฒนามาเป็น*พรรคประชาชนปฏิวัติลาว*ในปัจจุบัน ได้มี*คณะพรรคแคว้นลาว*เกิดขึ้น และนำพาประชาชนลาวผู้รักชาติต่อสู้กับฝรั่งเศสนักล่าเมืองขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2479 (ค.ศ. 1936) โน้นแล้ว และนามของ*คณะพรรคแคว้นลาว*ก็ได้ปรากฏอยู่ในหน้าประวัติศาสตร์การต่อสู้กู้ชาติของลาว โดยเฉพาะการต่อสู้กับนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสอย่างวีระอาจหาญของพี่น้องประชาชนที่ท่าแขกในปี พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) ก็ได้มีคำสั่ง มติ ที่ออกมาในนามของคณะพรรคแคว้นลาวปรากฏ โดยที่ผู้อ่านประวัติศาสตร์ตอนนี้ถ้าไม่มีภูมิหลังในคณะพรรคแคว้นลาวมาก่อน ก็ไม่อาจรู้ได้ว่าคณะพรรคแคว้นลาวเป็นอะไร? มาจากไหน? จึงจะขอท้าวความไปถึงการตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในปี พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) ภายใต้การนำของโฮจิมินห์ดังต่อไปนี้

เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2471 (ค.ศ. 1928) เป็นต้นมา ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส กรรมกรและขบวนการผู้รักชาติตามเมืองต่าง ๆ ในไซ่ง่อน ไฮฟอง เทนินท์ (โคชินไชน่า) นัมดินท์ และฮานอย ได้เริ่มแสดงปฏิกิริยาไม่พอใจมาก

ขึ้นต่อการปกครองของฝรั่งเศส พลังกรรมกรได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เขตอุตสาหกรรมตามเมืองดังกล่าวมีกรรมกรเพิ่มมากขึ้นกว่า 30,000 คน ในปี พ.ศ. 2472 (ค.ศ. 1929) และมีการนัดหยุดงานประท้วงตลอดมา ในพ.ศ. 2471 (ค.ศ. 1928) มีการนัดหยุดงานทั่วเวียดนาม 10 ครั้ง มีกรรมกรเข้าร่วม 600 คน ในปี พ.ศ. 2472 (ค.ศ. 1929) มีการนัดหยุดงาน 24 ครั้ง มีกรรมกรเข้าร่วม 6,000 คน

ดังนั้น เมื่อมีการประชุมเพื่อเตรียมการประชุมของ*สมาคมสหายเวียดนามหนุ่มปฏิวัติ*ของผู้แทน (สมาคม) ที่อยู่ในฮ่องกง และเวียดนาม เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2472 (ค.ศ. 1929) ณ ฮ่องกง ผู้แทนของสมาคมที่มาจากเวียดนามเหนือ ได้เสนอให้มีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมาอย่างเปิดเผย โดยอาศัยเหตุผลความเติบโตและตื่นตัวของกรรมกรและผู้รักชาติในเวียดนามมาเป็นเครื่องกำหนด แต่ที่ประชุมไม่รับข้อเสนอนั้น เมื่อผู้แทนจากเวียดนามเหนือกลับไปเวียดนามก็ได้ดำเนินการตามข้อเสนอของตน คือจัดตั้งหน่วยคอมมิวนิสต์ขึ้นในเวียดนามเหนือ มีสมาชิกครั้งแรก 7 คน โดยไม่นำพาต่อความเห็นคัดค้านของที่ประชุมเตรียมการประชุมที่ฮ่องกง

เมื่อถึงกำหนดเปิดประชุมสมาคมสหายเวียดนามหนุ่มปฏิวัติ ในเดือนพฤษภาคมปีเดียวกันนั้นที่มาเก๊า ผู้แทนสมาคมฯ จากเวียดนามเหนือได้เสนอให้ยุบเลิกสมาคมสหายเวียดนามหนุ่มปฏิวัติ แล้วตั้งพรรคคอมมิวนิสต์โดยเปิดเผยขึ้นมาแทน ที่ประชุมปฏิเสธข้อเสนอนั้น ผู้แทนจากเวียดนามเหนือจึงออกจากที่ประชุมกลับเวียดนาม การประชุมจึงยุติลงโดยปริยาย

ผู้แทนจากเวียดนามเหนือเมื่อกลับถึงเวียดนามแล้ว ก็ได้ดำเนินการต่อไป คือขยายหน่วยคอมมิวนิสต์ที่จัดตั้งขึ้นครั้งแรกและมีสมาชิก 7 คนขึ้นเป็นพรรค เรียกชื่อว่า*พรรคคอมมิวนิสต์ชาวอินโดจีน* ทำการเคลื่อนไหวทางตอนเหนือและตอนกลางของเวียดนาม ส่วนสมาชิกแห่งสาขาสมาคมสหายเวียดนามหนุ่มปฏิวัติที่อยู่ทางเวียดนามตอนใต้ ก็ได้จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมาเช่นกัน ชื่อว่า*พรรคคอมมิวนิสต์ชาวอันนัม* ทำการเคลื่อนไหวทางตอนใต้ของเวียดนาม และมีอีกพรรคหนึ่งชื่อ*พรรคสหพันธ์ชาวคอมมิวนิสต์อินโดจีน* ซึ่งได้ถูกจัดตั้งขึ้นโดยคนหนุ่มเวียดนามที่ก้าวหน้า ที่แต่เดิมใช้ชื่อว่าพรรคเวียดนามใหม่

จึงเป็นอันว่าเวียดนามในช่วงปี พ.ศ. 2472 (ค.ศ. 1929) ได้มีพรรค

คอมมิวนิสต์เกิดขึ้นและเคลื่อนไหวอยู่ภายในประเทศ ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ รวม 3 พรรค การเกิดขึ้นของพรรคคอมมิวนิสต์ทั้ง 3 ดังกล่าวนี้ เป็นไปในลักษณะแตกแยกและช่วงชิงการนำ

ขณะนั้นโฮจิมินห์ยังอยู่ในสยาม เขาได้รับรู้ความเคลื่อนไหวและสภาพการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสาม และได้รายงานแจ้งไปยั งองค์การคอมมิวนิสต์สากล ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่มอสโคว์ และได้รับแจ้งจากองค์การนั้น มีข้อความว่าดังนี้

"การปฏิวัติในอินโดจีนจะเป็นอันตรายอย่างยิ่งในอนาคต หากไม่มีพรรคคอมมิวนิสต์ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะที่กรรมกรและชาวนาสุกงอมและกำลังเติบโตยิ่งขึ้น การลังเลใจและการไม่กล้าตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาเร่งด่วนในการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่ผิดพลาด สิ่งที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งคือความแตกแยกของกลุ่มคอมมิวนิสต์ในปัจจุบัน แนวโน้มแห่งการแตกร้าวและการช่วงชิงการนำระหว่างกลุ่มต่าง ๆ จะนำไปสู่ความหายนะอย่างใหญ่หลวงในการปฏิวัติของอินโดจีน ภารกิจสำคัญและเร่งด่วนที่สุดของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนคือการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ของชนชั้นกรรมาชีพที่มีลักษณะเป็นพรรคของมวลชนเป็นพรรคที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเป็นองค์กรคอมมิวนิสต์องค์กรเดียวในอินโดจีน"

จากข้อแนะนำดังกล่าวและจากข้อเรียกร้องของสมาชิกชั้นล่างแห่งสมาคมสหายเวียดนามหนุ่มปฏิวัติ ที่ต้องการเห็นความเป็นเอกภาพในขบวนการปฏิวัติ ได้เร่งเร้าให้โฮจิมินหรีบจัดการแก้ไขปัญหานี้เป็นการเร่งด่วน และมีแต่โฮจิมินห์เท่านั้นที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้ เพราะนอกจากเขาจะเป็นที่ยอมรับของทุก ๆ ฝ่ายในสามพรรคคอมมิวนิสต์ที่จัดตั้งขึ้นแล้วนั้น เขายังเป็นตัวแทนขององค์การคอมมิวนิสต์สากลในเอเชียอาคเนย์อีกด้วย

โฮจิมินห์จึงได้เดินทางจากสยามไปฮ่องกง และได้นัดแนะให้ผู้แทนของพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสามไปประชุมกัน ณ ที่นั้น โดยมีสมาคมสหายเวียดนามหนุ่มปฏิวัติที่อยู่ที่ฮ่องกงเป็นแกนกลาง การประชุมได้เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) ณ สนามกีฬาแห่งหนึ่งขณะที่กำลังมีการแข่งขันฟุตบอลท่ามกลางเสียงเอ็ดอึงของแฟนฟุตบอล โดยมีโฮจิมินห์เป็นประธานของที่ประชุมนั้น

ในที่สุดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนหนุ่มชาวเวียดนามผู้รักชาติ ผู้ถือคติ ผลประโยชน์ของชาติเป็นผลประโยชน์สูงสุดเหนือความขัดแย้งส่วนตนและผลประโยชน์อื่นใด ก็ได้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง และพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสามก็ได้มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้ชื่อใหม่ว่า*พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม* และบัดนี้พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้จัดตั้งขึ้นแล้วในวันนั้นเอง 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2473 (1930)

ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อพรรคเพื่อความเหมาะสมกับภารกิจและเงื่อนไขทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของสามประเทศพี่น้องอินโดจีน คือเวียดนาม ลาว และเขมร ที่ต่อสู้ศัตรูนักล่าอาณานิคมฝรั่งเศสตัวเดียวกัน จึงในการประชุมคณะกรรมการกลางพรรคสมัยแรก ที่เปิดประชุมขึ้นที่ฮ่องกงในปีนั้นเอง ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้เปลี่ยนชื่อพรรค จากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเป็น*พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน*

ประวัติศาสตร์ 30 ปีแห่งการปฏิวัติลาวแจ้งให้เราทราบว่าในปี พ.ศ. 2436 (ค.ศ.1893) ประเทศลาวซึ่งประกอบด้วยดินแดนในปัจจุบัน ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสและถูกกดขี่ขูดรีดอย่างหนักสุดจะพรรณา ทรัพยากรธรรมชาติของลาวได้ถูกกวาดเก็บเอาไป ความล้าหลังได้ปกคลุมไปทั่วดินแดนลาว

ลาวจึงเร่งส่งเสริมและขยายประเพณีแห่งความรักชาติที่สืบทอดกันมา ประชาชาติลาวได้ลุกขึ้นต่อต้านพวกล่าเมืองขึ้นอย่างไม่ขาดสาย ขบวนการที่มีบทบาทเด่นกว่าขบวนการอื่น ๆ ของลาวในขณะนั้น คือขบวนการของประชาชนสวรรค์ณเขต ที่นำโดยพ่อกะดวด (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2444-2479 = ค.ศ. 1901-1936) ขบวนการของประชาชนภาคใต้ที่นำโดยองแก้ว องกมมะดำ (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2444-2479 = ค.ศ. 1901-1936) ขบวนการของประชาชนที่นำโดยเจ้าฟ้าปัดใจ (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2461 - 2465 = ค.ศ. 1918-1922) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลาว การลุกขึ้นต่อสู้เหล่านั้นแม้จะไม่ได้รับชัยชนะ แต่ก็ได้เสริมสร้างประเพณีแห่งความรักชาติและต่อสู้อย่างกล้าหาญเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชนลาว

นับแต่ปี พ.ศ. 2473 (ค.ศ.1930) เป็นต้นมา ลัทธิมาร์กซ์ ลัทธิเลนินก็ได้แผ่ขยายเข้ามายังประเทศลาว และในปี พ.ศ. 2479 (ค.ศ. 1936) *คณะพรรคแควันลาว*ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนก็ได้รับการจัดตั้งขึ้น ขบวนการกรรมกร

ขบวนการนักเรียนในหลายตัวเมืองได้เริ่มต้นมีการเคลื่อนไหวภายใต้การนำของพรรค

ท่านสมาน วิยะเกตุ กรรมการกรมการเมืองศูนย์กลางพรรคประชาชน ปฏิวัติลาวและประธานสภาแห่งชาติ (พ.ศ. 2540 ค.ศ. 1997) ได้ให้รายละเอียดของ*คณะพรรคแควันลาว* ว่าดังนี้

แหลมอินโดจีนในศตวรรษที่ 19 ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติ ปี 1887 (พ.ศ. 2430) ทั่วอินโดจีนขึ้นกับผู้ว่าราชการสูงสุดของฝรั่งเศส เวลานั้นสามประเทศในแหลมอินโดจีนแบ่งออกเป็น 5 แควัน คือ แควันตังเกี๋ย (เวียดนามภาคเหนือ) แควันอันนาม (เวียดนามภาคกลาง) แควันโคแชงชิน (เวียดนามภาคใต้) แควันลาวและแควันกัมพูชา ทั้ง 5 แควันนั้นอยู่ในระบบเศรษฐกิจและการปกครองอย่างเดียวกัน มีชื่อว่า *สหพันธ์อินโดจีน-ฝรั่งเศส*

ปี 1917 มหาปฏิวัติสังคมนิยมเดือนตุลาคมของรัสเซีย ภายใต้การนำของท่านเลนินผู้ยิ่งใหญ่ ได้รับชัยชนะอย่างสง่างาม อันได้กลายเป็นหัวเลี้ยวแห่งการขยายตัวแบบก้าวกระโดดครั้งยิ่งใหญ่ของสังคมมนุษย์ เป็นการเปิดศักราชให่ยุคสมัยใหม่ ซึ่งเป็นยุคแห่งการข้ามผ่านจากลัทธิทุนนิยมไปสู่สังคมนิยม ซึ่งเป็นระบอบสังคมที่ปราศจากการกดขี่ขูดรีดและมีความยุติธรรม

การปฏิวัติสังคมนิยมเดือนตุลาคมของรัสเซีย สำเร็จผลไม่เพียงแต่เป็นการชี้บอกเส้นทางปลดปล่อยที่จะต้องเป็นไปให้แก่ชนชั้นกรรมาชีพในบรรดาประเทศทุนนิยมเท่านั้น หากยังเป็นการชี้บอกเส้นทางปลดปล่อยตนเองอันหนึ่งอันเดียวให้แก่บรรดาประเทศชาติที่เป็นเมืองขึ้นและถูกกดขี่ขูดรีดในโลกอีกด้วย

ชัยชนะของมหาปฏิวัติสังคมนิยมเดือนตุลาคมของรัสเซีย ได้ชี้ช่องทางเดินให้แก่ขบวนการปลดปล่อยชาติในบรรดาประเทศเมืองขึ้น ที่ประสบความทุกข์ยากลำบากจากความโหดร้ายสามานย์ของพวกจักรวรรดินิยมนักล่าเมืองขึ้น ที่แบ่งโลกกันครอบครองได้มีทางออก เพื่อกอบกู้เอาประเทศชาติของตนออกจากภัยพิบัติที่เป็นเมืองขึ้นของต่างชาติ ในบรรดาประเทศเมืองขึ้นเหล่านั้นก็มีขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชแห่งชาติของประชาชนสามชาติในแหลมอินโดจีนรวมอยู่ด้วย

ปี 1930 (พ.ศ. 2473) พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ได้กำเนิดเกิดขึ้นโดยสหายโฮจิมินห์ พรรคดังกล่าวได้นำพาขบวนการต่อสู้ของประชาชน 3 ชาติอินโดจีนให้ก้าวขึ้นสู่คุณภาพใหม่ จากนั้นมาในปี 1936 (พ.ศ. 2479) *คณะ*

*พรรคแคว้นลาว*ก็กำเนิดเกิดขึ้น แล้วกลายเป็น*พรรคประชาชนลาว*ในปี 1955 (พ.ศ. 2498) และเปลี่ยนชื่อเป็น*พรรคประชาชนปฏิวัติลาว*ในเวลาต่อมา

คณะพรรคแคว้นลาวที่เกิดขึ้นในปี 1936 (พ.ศ. 2479) นั้น มีสหาย 4 คน เป็นผู้เริ่มต้นคือ สหายคำแสง สหายสวาท (หรือสุรินทร์) ผิวขาว ท่านผู้นี้เป็นข้าราชการโยธา เวียงจันทน์ สหายทิดผุยและสหายพันดี (เป็นหัวหน้าคนหนุ่มและถูกจับที่ปากเซ) สมาชิกพรรคแคว้นลาวในเวลานั้นมี 32 สหาย แบ่งเป็น 6 หน่วยพรรค มีสมาชิกคนหนุ่ม 25 คน กรรมกร 35 คน สันนิบาตต่อต้านจักรวรรดินิยม 69 คน องค์การแม่หญิงมี 5 คน กลุ่มนักศึกษาปัญญาชนมี 20 คน

โครงการการเมืองและการเคลื่อนไหวของคณะพรรคแคว้นลาวในขณะนั้นมีทั้งปรับปรุงและขยายองค์การจัดตั้งของพรรคและองค์การจัดตั้งมหาชน สนับสนุนการต่อสู้ของชนเผ่าและสนับสนุนการต่อสู้ของชาวนา พร้อมกันนั้นก็สนับสนุนการต่อสู้ที่มีลักษณะมหาชนอย่างกว้างขวาง คำขวัญที่พรรคชูขึ้นในขณะนั้นคือ*มีแต่โค่นล้มจักรวรรดินิยมจึงลบล้างระบอบศักดินาได้และมีแต่ลบล้างระบอบศักดินาได้ จึงโค่นล้มจักรวรรดินิยมได้* โดยถือเอา 2 หน้าที่นั้น (โค่นจักรวรรดินิยมและศักดินา) ติดพันกันแบบอินทรีย์ในเวลาเดียวกัน ฉะนั้นจึงพูดได้ว่าพรรคเราได้มีแนวทางการเมืองและมีคำขวัญต่อสู้อย่างจะแจ้ง

วันที่ 1 เดือน 9 ปี 1939 (พ.ศ. 2482) สงครามโลกครั้งที่ 2 ระเบิดขึ้น เดือน 11 ปี 1939 (พ.ศ. 2482) ศูนย์กลางพรรคได้ประชุมด่วน และมีความเห็นเป็นเอกภาพว่า อินโดจีนจะถูกดึงเข้าร่วมสงคราม เพราะว่าฝรั่งเศสอยู่ฝ่ายพันธมิตรจะดึงเอาคนอินโดจีนเข้าร่วมด้วย ส่วนญี่ปุ่นจะเข้ายึดอินโดจีน อินโดจีนจะตกอยู่ใต้ 2 แอกครอบครองของต่างชาติ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนจะร้ายแรงหนักหน่วงกว่าเก่า จากนั้นต้องก้าวไปถึงขั้นแก้ข้อขัดแย้งให้คล่องแคล่วที่สุด ซึ่งหน้าที่อันดับหนึ่งคือต้องปลดปล่อยประเทศชาติออกจากแอกครอบครองของต่างชาติ

ในระหว่างนั้นคณะพรรคแคว้นลาวต้องยุติการเคลื่อนไหวอีก ผู้ปฏิบัติงานที่ปากเซ สวันเขต และที่เวียงจันทน์ ถูกจับกุม จนถึงปี 1943 คณะพรรคแคว้นลาวได้รับการจัดตั้งขึ้นใหม่ มีคณะกรรมการใหม่เป็นชุดที่ 4

ภายใต้การนำพาของคณะพรรคแคว้นลาว พื้นฐานพรรคและมหาชนได้

ฟื้นฟูขึ้น ขบวนการต่อสู้อำนาจปกครองของฝรั่งเศสและญี่ปุ่น ได้ปรากฏตัวขึ้นในบางเขต เช่นที่ท่าแขก บ่อแหน่ง-โพนติ้ว สวันเขตและเวียงจันทน์ พร้อมกันนั้น พื้นฐานการปฏิวัติของเวียดนามกู้ชาติในลาวและไทยได้จัดตั้งขึ้น ได้เข้ามีส่วนอย่างสำคัญในการเคลื่อนไหวปฏิวัติในลาว และเริ่มทวีความสามัคคีต่อสู้ศัตรูของประชาชนลาว- เวียดนาม"

ท่านสีชนะ สีสาน นักประวัติศาสตร์ลาวแกนนำพรรคประชาชนปฏิวัติลาวคนหนึ่งและอดีตรัฐมนตรีว่าการโฆษณาการ ได้เปิดเผยถึงความเป็นมาของพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศลาวว่า

เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้เกิดขึ้นในปี 1930 (พ.ศ. 2473) เมืองท่าแขกก็ได้มีหน่วยพรรคคอมมิวนิสต์ก่อนที่อื่นใดในลาว พร้อม ๆ กันกับหน่วยพรรคคอมมิวนิสต์ในเวียงจันทน์ ที่ได้มีการเคลื่อนไหวปฏิวัติ นักเคลื่อนไหวปฏิวัติผู้รักชาติหลายคนได้ถูกจับ ขบวนการได้แตกสลายหลายครั้งจนถึงกลางปี 1943 (พ.ศ. 2486) หน่วยพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนที่ท่าแขกและบ่อแหน่ง-โพนติ้วจึงได้รับการฟื้นฟูและปรับปรุงให้มั่นคง ซึ่งขณะนั้นมีชื่อว่า*คณะพรรคแคว้นลาว* อันเป็นภาคส่วนของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนที่มีโฮจิมินห์ เป็นผู้นำ

ตามเอกสารของ ซี.ไอ.เอ เกี่ยวกับความเป็นมาของพรรค คอมมิวนิสต์ลาวหรือพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ที่ถูกนำมาเปิดเผยในภายหลังระบุว่า

"แนวความคิดในการดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากอิทธิพลของฝรั่งเศสนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะแต่ในลาวเท่านั้น แต่ได้เกิดขึ้นในเวียดนามและเขมรด้วย โดยในเวียดนามมีโฮจิมินห์ และในเขมรมีเสองอกมิ่น เป็นผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์คนแรกของประเทศทั้งสองนั้น สำหรับในลาวปีมหาคำแสน อดีตอัยการเมืองหลวงพระบางเป็นผู้นำ โดยมหาคำแสนนั้นได้ชื่อว่าเป็นผู้นำคนแรกของขบวนการคอมมิวนิสต์ในลาว

"บุคคลทั้ง 3 คือ โฮจิมินห์ เสองอกมิ่นและมหาคำแสน ได้ร่วมกันประกาศตั้งกรรมการชี้นำในภาคส่วนอินโดจีนขึ้นในปี พ.ศ. 2472 (ค.ศ.1929) ที่ถ้ำปักป่อ แขวงเมืองดินถวง ทางภาคเหนือของเวียดนามติดกับชายแดนจีน"

จากเอกสารแฟ้มประวัติของ ซี.ไอ.เอ ดังกล่าวนี้ แม้ว่าวันเดือนปีจะไม่ตรงกับเอกสารอ้างอิงข้างต้น และแม้เอกสารอ้างอิงข้างต้นทั้ง 3 จะมีความคลาด

เคลื่อนกันในวันเดือนปี แต่เอกสารเหล่านั้นก็มีข้อความตรงกันในการจัดตั้ง *คณะพรรคแคว้นลาว* ส่วนเอกสารของ ซี.ไอ.เอ ระบุเพียงว่ามีการจัดตั้งกรรมการชี้นำในภาคส่วนอินโดจีน โดยไม่ได้ระบุถึงพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนและคณะพรรคแคว้นลาวก็ตาม แต่ระบุว่ามหาคำแสนเป็นผู้ชี้นำใน*กรรมการชี้นำภาคส่วนอินโดจีน* และชื่อมหาคำแสนก็ปรากฏว่าเป็นหนึ่งใน 4 สหายที่ร่วมกันจัดตั้งคณะพรรคแคว้นลาว

จึงสรุปได้ว่าคณะพรรคแคว้นลาวที่ 4 สหายร่วมกันจัดตั้งขึ้นนั้น คือภาคส่วนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นในลาวเพื่อภารกิจปลดปล่อยชาติและปฏิวัติสังคม เช่นเดียวกับภาคส่วนที่จัดตั้งขึ้นในกัมพูชาโดยเสอง็อกมิ่น และภาคส่วนทั้ง 2 นี้ อยู่ภายใต้การนำพาของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน แต่ภายหลังที่สามประเทศอินโดจีนได้รับเอกราชตามสัญญาเจนีวาปี 1954 (พ.ศ. 2497) แล้ว พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนก็ได้ยุบเลิกไป รวมทั้งภาคส่วนในลาวและกัมพูชา ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปข้างหน้า

■ ■ ■

4
สงครามโลกครั้งที่ 2

วันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2482 (ค.ศ. 1939) สงครามรุกรานได้เปิดฉากขึ้นโดยเยอรมันภายใต้การนำของจอมเผด็จการฮิตเลอร์ ได้กรีทาทัพเข้าบุกโปแลนด์ และครั้นแล้วก็ได้ดึงเอาประเทศต่างๆ ทั่วโลก เข้าร่วมในสงครามนั้นในเวลาต่อมา จนกลายเป็นสงครามโลกอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นเวลาห่างจากสงครามโลกครั้งที่ 1 เพียง 20 ปี

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุติลง ผู้แทน 27 ชาติได้ไปประชุมร่วมกันที่กรุงปารีสในวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2462 (ค.ศ. 1919) เพื่อตกลงทำสัญญาสันติภาพ และหลังจากที่ได้ถกเถียงอภิปรายกันเป็นเวลาร่วม 4 เดือน จึงได้มีการลงนามกันในวันที่ 6 พฤษภาคม 2462 (ค.ศ.1919) ซึ่งโลกได้รับรู้ในชื่อสัญญานั้นว่าสัญญา*แวร์ไซย์* และได้มีการจัดตั้งองค์การโลกขึ้นองค์การหนึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสันติภาพ หรือเพื่อให้โลกดำรงอยู่ในสันติ องค์การนั้นมีชื่อเรียกว่า *สันนิบาตชาติ*

แต่ครั้นแล้วสมาชิกสำคัญ ๆ ขององค์การนั้น ก็ได้ทยอยกันถอนตัวออกจากสมาชิกภาพ เริ่มต้นจากญี่ปุ่นที่ได้ถอนตัวออกจากสมาชิกภาพของสันนิบาตชาติในปี พ.ศ. 2475 (ค.ศ. 1932) เพราะไม่พอใจที่ถูกกล่าวหาจากองค์การนั้นว่ารุกรานแมนจูเรีย ในปีพ.ศ.2476 (ค.ศ.1933) เยอรมันซึ่งองค์การนั้นรับเข้าเป็นสมาชิกในปี พ.ศ. 2469 (ค.ศ. 1926) ก็ได้ถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิก

ขององค์การนั้นเช่นกัน เพราะไม่พอใจในข้อตกลงการจำกัดอาวุธ ครั้นถึงปี พ.ศ. 2478 (ค.ศ. 1935) อิตาลีก็เจริญรอยตามญี่ปุ่นในกรณีเข้ายึดครองเอธิโอเปีย หลังจากนั้นสถานการณ์ของโลกก็อยู่ในอาการตึงเครียด และเข้าขั้นตรีทูตเมื่อเยอรมันบุกโปแลนด์

มีการกล่าวกันในหมู่นักปราชญ์ชาติตะวันตกว่า *"สงครามในชุมนุมชนหมู่หนึ่งก็ดี ระหว่างชนหลายชาติก็ดี โดยเฉพาะชาติที่ถึงซึ่งอารยธรรมแล้ว มักจะสืบเนื่องมาจากสถานะการเมือง"*

ใช่, สงครามเกิดขึ้นเนื่องมาจากความขัดแย้งทางการเมือง

แต่เป็นการเมืองของใครเล่า?

แน่นอน และแน่นอน *มันเป็นการเมืองของชนชั้นผู้ปกครอง* หาใช่การเมืองของผู้ถูกปกครองไม่

มันเป็นความขัดแย้งระหว่างเจ้าทาสกับเจ้าทาสในสังคมครองทาส

มันเป็นความขัดแย้งระหว่างเจ้าศักดินากับเจ้าศักดินาในสังคมศักดินา

มันเป็นความขัดแย้งระหว่างนายทุนกับนายทุนในสังคมทุนนิยม

สงครามในยุคครองทาส เป็นสงครามแย่งทาสหรือแย่งแรงงานหรือแย่งความเป็นใหญ่ อันเป็นผลประโยชน์ของนายทาสแต่ฝ่ายเดียว

สงครามในยุคศักดินา เป็นสงครามปล้นสดมภ์เพื่อสนองตัณหาความอยากของกษัตราธิราช อันเป็นผลประโยชน์ของกษัตริย์และเหล่าข้าราชบริพารแต่ฝ่ายเดียว

สงครามในยุคทุนนิยม เป็นสงครามแย่งแหล่งวัตถุดิบและตลาดระบายสินค้า อันเป็นผลประโยชน์ของกลุ่มนายทุนแต่ฝ่ายเดียว

แต่สงครามก็มีอยู่ 2 ด้าน เหมือนความมืดกับความสว่าง คือสงครามชอบธรรมกับสงครามไม่ชอบธรรม

สงครามชอบธรรม คือสงครามต่อต้านการรุกราน คือสงครามปลดปล่อยชาติให้เป็นเอกราชจากการปกครองของต่างชาติ หรือปลดปล่อยประชาชนหรือประชาชาติให้เป็นเอกราชจากระบบทาส ระบบศักดินาในอดีตและระบบทุนนิยมในปัจจุบัน

สงครามไม่ชอบธรรม คือสงครามรุกราน

เยอรมัน ได้ก่อสงครามไม่ชอบธรรมโดยรุกรานโปแลนด์และประเทศรอบข้างอื่น ๆ ผ่านฮอลันดา เบลเยี่ยม ลักเซ็มเบิร์ก พุ่งหัวหอกเข้าสู่ฝรั่งเศสเป็นหลายทาง เริ่มแต่วันที่ 10 พฤษภาคม 2483 (ค.ศ. 1940) และครั้นแล้วแนวป้อมมาจิโนด์ที่ฝรั่งเศสคุยนักคุยหนาว่าเป็นป้อมที่ตีไม่แตก ก็ถูกกองทัพอันเกรียงไกรของฮิตเล่อร์บุกขยี้ลงได้อย่างราบคาบภายในไม่กี่วัน เช่นเดียวกับป้อมเดียนเบียนฟูในเวียดนามที่ฝรั่งเศสเชื่อมันและภาคภูมิใจเสมือนป้อมมาจิโนด์ ที่ถูกกองทัพอันเกรียงไกรของโฮจิมินห์ทลายลงอย่างราบคาบภายใน 55 วัน 55 คืน

เมื่อพังแนวป้องกันป้อมมาจิโนด์ราบคาบลงไปแล้ว ฝรั่งเศสทั้งประเทศก็ตกอยู่ในกำมือของเยอรมัน กองทัพเยอรมันเข้าเหยียบกรุงปารีสในวันที่ 14 มิถุนายน 2483 (ค.ศ.1940) ยังผลให้รัฐบาลของนายปอลเรโนด์ต้องลาออกไป รัฐบาลใหม่ที่เรียกว่ารัฐบาลวีซีมีจอมพลเปแตง เป็นนายกรัฐมนตรีได้เข้ามาแทนที่ และทำสัญญาสงบศึกกับกองทัพเยอรมันที่เข้ายึดกรุงปารีสในวันที่ 22 มิถุนายน 2483 (ค.ศ. 1940)

ในขณะเดียวกันคนฝรั่งเศสจำนวนหนึ่งที่อยู่ในประเทศอังกฤษ ร่วมด้วยคนฝรั่งเศสทั้งทหารและพลเรือน ที่ถอยหนีการบดขยี้ของกองทัพเยอรมันไปยังเกาะอังกฤษ ก็ได้จัดตั้งขบวนการต่อสู้กู้ชาติขึ้นโดยการสนับสนุนของอังกฤษภายใต้การนำของพลเอกเดอร์โกลส์ เรียกชื่อขบวนการนั้นว่า*ฝรั่งเศสเสรี* และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น*ฝรั่งเศสต่อต้าน*

ในปี พ.ศ. 2483 (ค.ศ. 1940) รัฐบาลไทยที่มีจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งขณะนั้นท่านมียศทหารเป็นพลตรี ได้เรียกร้องให้มีการปรับปรุงเส้นเขตแดนริมแม่น้ำโขงกับฝรั่งเศส จนกระทั่งมีการเรียกร้องดินแดนคืนและเกิดกรณีพิพาทถึงขั้นรบกันขึ้น ที่เรียกว่าสงครามอินโดจีน ดังที่กล่าวข้างต้น

ขณะนั้นสหภาพอินโดจีนของฝรั่งเศสขึ้นต่อรัฐบาลวีชีที่อยู่ภายใต้อำนาจของกองทัพเยอรมัน เมื่อญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศภาคีของกลุ่มอักษะหรือไตรภาคี (คือเยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น) เสนอตัวเข้ามาไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทดังกล่าว จึงทำให้รัฐบาลวีชีจำต้องยอมรับการไกล่เกลี่ย และจำต้องคืนดินแดนบางส่วนให้ไทยตามคำไกล่เกลี่ยของญี่ปุ่นนั้น

ในขณะเดียวกันญี่ปุ่นในฐานะผู้ค้ำประกันข้อตกลงนั้น ได้ถือโอกาส

ขยายกำลังทหารเข้ามาสู่อินโดจีน ทั้งทหารบก ทหารเรือและทหารอากาศ เพิ่มมากขึ้นๆ ทั้ง 3 เหล่าทัพ จนในที่สุดญี่ปุ่นได้บีบบังคับรัฐบาลวีชีของจอมพลเปแตงให้โอนฐานทัพในอินโดจีนให้แก่ญี่ปุ่น และถ้าไม่ได้รับตอบอนุมัติจากรัฐบาลฝรั่งเศสภายในวันที่ 24 กรกฎาคม 2484 (ค.ศ.1941) ญี่ปุ่นจะใช้กำลังเข้ายึดฐานทัพเอาเอง รัฐบาลฝรั่งเศสไม่มีทางเลือก เพราะเยอรมันที่ควบคุมรัฐบาลฝรั่งเศสอยู่ในเวลานั้นและร่วมแผนทางทหารกับญี่ปุ่นที่เรียกว่าไตรภาคี ได้สนับสนุนข้อเรียกร้องนั้น จึงนับแต่บัดนั้นฐานทัพของฝรั่งเศสในอินโดจีนทั้งบก เรือ และอากาศ ได้เปลี่ยนมาเป็นฐานทัพของญี่ปุ่นและญี่ปุ่นได้นำกำลังจากประเทศเมืองแม่เข้าสู่ฐานทัพนั้นมากยิ่งขึ้น

ส่วนการปกครองภายในของอินโดจีนคงอยู่ภายใต้อำนาจของฝรั่งเศสตามเดิม และครั้นแล้วญี่ปุ่นก็ได้ใช้ฐานทัพทั้งบก เรือ และอากาศเปิดฉากรุกรานครั้งใหญ่ขึ้นในเอเชียบูรพาในวันที่ 8 ธันวาคม 2484 (ค.ศ. 1941) ประสานกับกองทัพเยอรมันและอิตาลีที่ก่อสงครามรุกรานขึ้นในยุโรปมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 (ค.ศ. 1939) และบัดนี้สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เปิดฉากขึ้นแล้ว

หลังจากญี่ปุ่นก่อสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้นแล้วและโฆษณาว่า เอเซียสำหรับชาวเอเซีย เป็นการโฆษณาทางจิตวิทยาเพื่อหาความร่วมมือกับประเทศเมืองขึ้นทั้งหลายในเอเซีย ฝรั่งเศสที่ปกครองอินโดจีนเกรงว่าอินโดจีนจะหลุดมือไป จึงโต้ตอบทางจิตวิทยาด้วยพยายามทำดีกับคนพื้นเมืองใน 3 ประเทศอินโดจีน เป็นการผูกพันทางจิตใจ และได้ทำสัญญาไว้กับผู้นำของสามประเทศนั้น โดยเฉพาะกับราชอาณาจักรลาว ฝรั่งเศสได้ให้คำมั่นสัญญาและลงนามไว้กับสมเด็จพระเจ้าศรีสว่างวงศ์ เจ้ามหาชีวิตของลาวไว้เป็นหลักฐาน เมื่อเดือนมีนาคม 2488 (ค.ศ. 1945) ว่าฝรั่งเศสจะปกป้องลาวและจะให้เป็นอิสระภายหลังสงครามครั้งนี้ดังที่เคยให้สัญญาไว้กับอินโดจีนในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1

แต่ไม่ทันที่น้ำหมึกลายเซ็นชื่อของฝรั่งเศสผู้ปกครองที่ให้ไว้กับเจ้ามหาชีวิตลาวจะแห้ง กองทัพญี่ปุ่นที่ยึดครองอินโดจีนได้ทำรัฐประหารโค่นล้มอำนาจปกครองอินโดจีนของฝรั่งเศสทั่วทั้ง 3 ประเทศอินโดจีน วันนั้นเป็นวันที่ 9 มีนาคม 2488 (ค.ศ. 1945) และใช้เวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงการรัฐประหารก็สำเร็จลงด้วยความเรียบร้อย ไม่มีการปะทะต่อสู้กันแต่อย่างใด ทหารฝรั่งเศสที่หนีไม่ทันก็ถูกจับ

และปลดอาวุธ ที่หนีทันก็กระจัดกระจายซ่อนตัวอยู่ตามป่าตามดง

บัดนั้น ลาวจึงประสบชะตากรรมที่เรียกว่าหนีเสือปะจรเข้ นักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสไป จักรพรรดินิยมญี่ปุ่นผู้รุกรานมา อธิปไตยของชาติเปลี่ยนมือจากฝรั่งเศสมาอยู่ในมือญี่ปุ่น แต่ก็อยู่ในมือญี่ปุ่นเพียง 4 เดือนกว่า สงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ยุติลงด้ยความปราชัยของฝ่ายอักษะ เริ่มจากความปราชัยของเยอรมันในยุโรป และตามติดมาด้วยความปราชัยของญี่ปุ่นในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945)

ขบวนการคนหนุ่มลาวผู้รักชาติจึงเกิดขึ้นเพื่อช่วงชิงเอกราชจากญี่ปุ่นก่อนที่นักล่าเมืองขึ้นเจ้าเก่าจะกลับคืนมา และจากขบวนการคนหนุ่มลาวผู้รักชาตินี้เอง นามของนายพลผู้แกร่งกล้าคนหนึ่งจึงได้ปรากฏอยู่ในหน้าประวัติศาสตร์การทหารและการเมืองของลาวในเวลาต่อมา ท่านคือ*นายพลสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี*

■ ■ ■

5
นายพลสิงกะโป

พรรคประชาชนปฏิวัติลาว
ชีวประวัติย่อของสมาชิก

ชื่อนามสกุลปัจจุบัน	สหายสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี
ชื่อและนามสกุลเดิม	สหายสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี
วันเดือนปีเกิด	10 เดือน 2 1913
บ้านเกิด	เมืองท่าแขก
ที่อยู่ปัจจุบัน	เวียงจันทน์
ชนชาติ (เผ่าชนอะไร)	ลาวลุ่ม
ศาสนา	พุทธ
ชนชั้นกำเนิดของครอบครัว	นายทุนน้อย
ชนชั้นของตนก่อนเข้าพรรค	นักเรียนรู้
วิชาอาชีพปัจจุบัน	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมโยธา ขนส่ง
ระดับวัฒนธรรม	นักเรียนรู้ อาจารย์สอนหนังสือ
ภาษาต่างประเทศ	ฝรั่งเศส เวียดนาม ไทย
ระดับวิชาเฉพาะและเทคนิค	อาจารย์สอนหนังสือวิทยาลัยมัธยมบริบูรณ์

วันเดือนปีทำการปฏิวัติ	16 เดือน 8 1945 ที่เมืองท่าแขก
วันเดือนปีเข้าทหาร	16 เดือน 8 1945
วันเดือนปีออกทหาร	2-12-1975
วันเดือนปีเข้าพรรค	8-1950 เข้าพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน วันเดือนปีสมบูรณ์ 1955 เข้าพรรคประชาชนปฏิวัติลาว
ชื่อและนามสกุลผู้เสนอเข้าพรรค	1. สหายด่าวเวียดฮึง 2. สหายเลชุยเลือง
จุดพิเศษรูปพรรณ	มีปานอยู่แก้มซาย
ชื่อและนามสกุลของพ่อ	ท้าวพระลครจุ่ม **อยู่หรือตาย** ตาย
อยู่ที่ไหน -	
ชื่อและนามสกุลของแม่	นางมาลีทอง **อยู่หรือตาย** ตาย
อยู่ที่ไหน -	
ชื่อและนามสกุลของภรรยา (หรือสามี)	นางคำมั่น สีโคตจุนนะมาลี
อยู่ที่ไหน	เมือง
มีลูกกี่คน	ไม่มี
ตนเองได้ทำงานอะไรบ้างกับอำนาจปกครองเก่าก่อน (จักรพรรดิ-ศักดินา) หรือไม่? ปีใด? ที่ไหน?	สมัยฝรั่งเศสปกครองข้าพเจ้าเป็นครูสอนหนังสือชั้นมัธยม อยู่เวียงจันทน์ ปากเซ เมืองท่าแขก
ถูกศัตรูจับหรือคุมขังกี่ครั้? ปีใด? ที่ไหน?	ศัตรูจับ 1959-1960 อยู่ที่เวียงจันทน์ สุดท้ายได้พากันหนีคุกร่วมกันกับคณะผู้นำคือสหายสุภานุวงศ์ สหายหนูฮัก สหายภูมี
ตำแหน่งสูงสุดในพรรค	กรรมการในคณะพรรคเขตด้านลับ แขวงเชียงขวาง 1961-1972
ตำแหน่งปัจจุบัน	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมโยธาและขนส่ง
ระดับหลักทฤษฎีการเมืองปัจจุบัน	สำเร็จการศึกษาทฤษฎีการเมืองพิเศษที่เวียดนาม

ได้ไปต่างประเทศปีใด ประเทศอะไร ทำอะไร?	ตั้งแต่สมัยต่อต้านถึงสมัยปัจจุบันข้าพเจ้าเคยถูกแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าคณะไปประชุมบรรดากองประชุมสากลหลายครั้งคือประเทศโซเวียต ฝรั่งเศส สวีเด็น
รูปการยกย่องสูงสุด	เหรียญชัยอิสระชั้น 1 ชั้น 2 (30 ปี - ต่อต้าน) **ปีใด?**
รูปการได้รับการปฏิบัติทางวินัยสูงสุด	ไม่เคย **ปีใด** -
จัดถ่ายจากสำเนาเดิมที่	วันที่ 12 เดือน 3 ปี 1982 **ส.สีโคตจุนนะมาลี**

ข้างต้นนั้นคือประวัติย่อของท่านนายพลสิงกะโปที่ปรากฏในทะเบียนสมาชิกพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (พรรคคอมมิวนิสต์ลาว) ซึ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้เรารู้จักเหมือนกับประวัติที่ออกจากปากของท่านเอง และต่อไปนี้คือประวัติของท่านที่ออกจากปากของท่านเอง

ก่อนที่ท่านจะเล่าประวัติของท่าน ท่านได้พูดถึงอุดมคติที่ท่านยึดมั่นว่า

"เป็นคนเกิดมาชาติหนึ่งอย่าให้เสียชาติเกิด เมื่อได้ทำงานอันหนึ่งอันใดแล้ว ต้องทำจริง ทำสุดจิตสุดใจ หรือสุดต้นสุดปลาย ทำด้วยการตัดสินใจแน่วแน่ไม่โลเลและด้วยสติรอบคอบ ถึงแม้ว่าจะต้องสูญเสียชีวิต ก็ต้องยอมเสียสละ ถ้าการเสียสละนั้นเป็นการเสียสละเพื่อพรรคเพื่อประเทศชาติและเพื่อประชาชนลาว"

ท่านได้อธิบายเพิ่มเติมว่า

"ความจริงการเสียสละเพื่อพรรค เพื่อประเทศชาติและเพื่อประชาชนลาวนั้น ก็คือการเสียสละเพื่อสิ่งเดียวกันนั้นเองคือประชาชน เพราะพรรคเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน การเสียสละเพื่อพรรคจึงเป็นการเสียสละเพื่อประเทศชาติและประชาชน และโดยที่ชาติประกอบด้วยส่วนสำคัญคือประชาชน การเสียสละเพื่อประเทศชาติจึงเป็นการเสียสละเพื่อประชาชนและในทางกลับกันประชาชนประกอบส่วนเข้าเป็นชาติ การเสียสละเพื่อประชาชนจึงเป็นการเสียสละเพื่อชาติ และคำว่าพรรคในที่นี้หมายถึงพรรคที่มีลัทธิมาร์กซ์-ลัทธิเลนิน เป็นสารณะ เพราะมีแต่พรรคที่มีลัทธิมาร์กซ์-ลัทธิเลนิน เป็นสารณะ

เท่านั้น ที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนที่แท้จริง ถึงแม้ว่าพรรคนั้นจะใช้ชื่อว่าอะไรก็ตาม อย่างเช่นพรรคประชาชนปฏิวัติลาวหรือพรรคลาวดง (คนงาน) ของเวียดนาม เป็นต้น

"แต่ตรงกันข้ามถึงแม้ว่าพรรคการเมืองใดจะใช้ชื่อว่าพรรคคอมมิวนิสต์แต่ไม่ยึดถือลัทธิมาร์กซ์-ลัทธิเลนิน เป็นสารณะ หรือเป็นเข็มทิศในการนำพาประเทศชาติ ก็หาได้ชื่อว่าเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่แท้จริงไม่ หากเป็นพรรคคอมมิวนิสต์แต่เพียงชื่อหรือเสื้อคลุมเท่านั้น

"สำหรับบุคคลก็เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์และประกาศตัวว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ชีวทัศน์และโลกทรรศน์ของเขาเป็นจิตนิยมก็หาได้ชื่อว่าเป็นชาวลัทธิมาร์กซ์-ลัทธิเลนิน หรือชาวคอมมิวนิสต์ที่แท้จริงไม่ จะเป็นได้อย่างมากก็เพียงผู้สวมเสื้อคลุมลัทธิมาร์กซ์-ลัทธิเลนินเท่านั้น และพวกผู้สวมเสื้อคลุมลัทธิมาร์กซ์-ลัทธิเลนินนี้เอง ที่นำความเสื่อมเสียและนำความหายนะมาสู่พรรคคอมมิวนิสต์นั้น ๆ"

อย่างไรก็ดีท่านนายพลผู้เฒ่าบอกว่าท่านไม่ใช่นักทฤษฎี ท่านเป็นนักรบตั้งแต่ได้มอบกายถวายชีวิตให้กับภาระหน้าที่ทางประวัติศาสตร์ ชีวิตของท่านส่วนใหญ่ก็อยู่แต่ในสนามรบ นับแต่ปี 2488 (1945) ถึง 2518 (1975) เป็นเวลาร่วม 30 ปี ท่านบอกว่าชีวิตของท่านเติบใหญ่ขึ้นมาท่ามกลางการต่อสู้ เติบใหญ่ขึ้นมาท่ามกลางเปลวไฟสงครามปฏิวัติ และมีชีวิตเสี่ยงอยู่กับความตายตลอดเวลา ท่านมีความภาคภูมิใจในภาระหน้าที่ที่ได้สืบทอดวงศ์ตระกูลปฏิวัติที่สืบต่อมาแต่บรรพบุรุษ

ในช่วงเวลา 30 ปีนี้ ถึงแม้ว่าท่านจะได้รับใช้ชาติในทางการเมืองระดับสูงในตำแหน่งรัฐมนตรีในบางโอกาสบ้างก็ตาม แต่ท่านก็ได้ปฏิบัติหน้าที่รับใช้ชาติทางการเมืองในระดับชาวบ้านควบคู่กับภาระหน้าที่ทางทหารตลอดมา และก่อนหน้าที่จะเข้าร่วมในขบวนการปฏิวัติเสียด้วยซ้ำ

ท่านนายพลผู้เฒ่าพูดถึงพรรคประชาชนปฏิวัติลาวว่า ตลอดเวลาอันยาวนานที่พรรคและการปฏิวัติได้หล่อหลอมท่านในเปลวไฟสงครามปฏิวัติ ถ้าจะเปรียบกับการชุบเหล็กกล้าที่นายช่างต้องชุบไปชุบมาหลายครั้งเพื่อความแข็งแกร่ง แต่ก็ไม่แข็งเท่ากับเหล็กกล้าปฏิวัติในหัวใจของท่านที่ถูกชุบโดยนายช่างผู้สามารถคือพรรคประชาชนปฏิวัติลาว

ท่านบอกว่า ตลอดเวลาท่านเชื่อมั่นต่อการนำพาที่ฉลาดหลักแหลมของพรรค ท่านได้ทำทุกสิ่งทุกอย่างที่พรรคมอบหมาย ทำด้วยใจบริสุทธิ์ ด้วยความจงรักภักดีต่อพรรค และนั่นก็คือจงรักภักดีต่อประชาชน

ในการเปิดเผยชีวิตและงานบางส่วนของท่านออกสู่ความรับรู้ของประชาชนนั้น ท่านบอกว่าอย่าได้ถือว่าเป็นการอวดอ้างผลงานหรืออวดตัวว่าเก่งกล้าสามารถแต่ประการใด หากมันเป็นเพียงความภาคภูมิใจในชีวิตและเกียรติศักดิ์ของความเป็นคนของตนเองที่ได้เดินมาในหนทางที่ถูกต้องนับแต่ก้าวแรก โดยปฏิเสธลาภยศที่นักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสหยิบยื่นให้ แต่ท่านก็ไม่ยอมขายตัวเป็นหมาไล่เนื้อ ท่านจึงตัดสินใจเข้าป่าเพื่อออกไปต่อสู้กู้ชาติ เผชิญกับความทุกข์ยากลำบากบนเส้นทางอันคดเคี้ยวยาวนานของการต่อสู้ในสงครามปฏิวัติ ภายใต้การนำพาของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในสมัยก่อน พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) และต่อมานับแต่ปี พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) ภายใต้การนำพาของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว จนกระทั่งบัดนี้

ก่อนที่ท่านจะพูดถึงชีวประวัติส่วนตัวของท่าน ที่แยกกันไม่ออกกับการต่อสู้กู้ชาติเพื่อเอกราชจากนักล่าเมืองขึ้นแบบเก่า และการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมอเมริกาผู้รุกรานนักล่าเมืองขึ้นแบบใหม่ในเวลาต่อมา ท่านได้พูดด้วยความเป็นห่วงเป็นใยในปัจจุบันและอนาคตของประเทศลาวอันเป็นที่รักที่หวงแหน ซึ่งท่านได้มีส่วนกอบกู้เอกราชจากฝรั่งเศสและปกป้องเอกราชเอาไว้จากการรุกรานของอเมริกาว่า เส้นทางที่ท่านได้ย่างก้าวมานั้นไกลแสนไกลและยากลำบากเหลือหลาย แต่เส้นทางในปัจจุบันและที่จะก้าวไปข้างหน้านั้นยิ่งไกลออกไปอีก ตามเส้นทางวิวัฒนาการของสังคมที่จะหมุนไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง และจะไม่มีใครเหนี่ยวรั้งเอาไว้ได้ แม้ว่าบางช่วงของวิวัฒนาการจะมีอุปสรรคขัดขวางอยู่บ้าง ซึ่งจะทำให้เราพบกับความยุ่งยากบ้าง แต่นั่นก็เป็นแต่เพียงปรากฏการณ์ชั่วคราว ไม่ใช่ธาตุแท้ ขอให้เราอดทนและยึดมั่นในลัทธิมาร์กซ์-ลัทธิเลนิน และลัทธิมาร์กซ์-ลัทธิเลนินจะประสบชัยชนะต่อลัทธิทุนนิยมอย่างแน่นอน เช่นเดียวกับที่วิทยาศาสตร์ชนะไสยศาสตร์ และนั่นคือประชาชนลาวเราทุกชนเผ่าจะประสบกับสันติภาพที่แท้จริงและความอุดมสมบูรณ์อันเป็นความปรารถนาของมนุษย์ทุกคน นี่คือความห่วงใยของนายพลผู้เฒ่า นายพลสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ที่มีต่อประเทศชาติและ

ประชาชนลาวทุกชนเผ่า

ดังกล่าวแล้วในตอนที่ว่าด้วยความเป็นมาของชาติลาว ที่มีอาณาจักรกว้างใหญ่ไพศาลตั้งอยู่บนแม่น้ำโขงทั้งสองฝั่ง ทางฝั่งตะวันตกมีเส้นเขตแดนจดดงพระยาไฟ เมืองนครราชสีมา ซึ่งในเวลานั้นเรียกว่าภูเขาพระยาพ่อ หลายจังหวัดของไทยในภาคอีสานปัจจุบันจึงเคยเป็นแผ่นดินที่อยู่ในอาณาจักรลาว และจังหวัดอุดรราชธานีเป็นจังหวัดหนึ่งในจำนวนนั้น ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดบรรพบุรุษของท่านนายพลสิงกะโป ท่านเล่าว่าท่านมีเชื้อสายกำเนิดมาจากคนอุดร ในตระกูลเจ้านายผู้ใหญ่ มีพ่อทวดชื่อว่ามังคะละคีลี (มงคลคีรี) เป็นนักดาบที่มีฝีมือ มีดาบเขียวเหมือนหยกน้ำหนึ่งหรือเขียวปึกแมลงภู่เป็นดาบประจำตัว ทั้งเหนียวทั้งอ่อนจนสามารถขดเป็นวงกลมเก็บซ่อนไว้กับตัวอย่างมิดชิด ดาบนั้นมีชื่อว่าดาบหยกมังกร สามารถตัดต้นกล้วยเรียงกันสามต้นให้ขาดในทีเดียวได้ สามารถตัดโอ่งมังกรให้ขาด และแม้แมลงวันที่กำลังบินอยู่ก็สามารถตัดให้ขาดได้

ส่วนย่าทวดของท่านเป็นคนมหาไชย ด้วยความอยากรู้อยากเห็นของปู่ทวด ตามข่าวเล่าลือที่ว่าที่เมืองมหาไชยมีต้นโพธิ์พันปีศักดิ์สิทธิ์ มีสามกิ่งใหญ่ ใบดกหนาเขียวตลอดปี ปู่ทวดจึงเดินทางไปตามข่าวเล่าลือนั้น และก็ได้พบกับย่าทวดที่นั้น

ปู่ทวดมีน้องชายคนหนึ่งชื่อพรหมา สีโคตจุนนะมาลี ซึ่งมีศักดิ์เป็นอาทวดของท่านนายพลสิงกะโป คำที่ว่า **จุนนะมาลี** ปู่ทวดเป็นผู้ต่อเติมใส่เข้าไปในภายหลัง อันเดิมที่แท้นั้นสมัยปู่ทวด อาทวด แต่ก่อนโน้น มีแต่**สีโคต** ต่อมามีพยางค์ท้ายวลีใส่เข้าไประหว่างคำว่ามังคละคีลี กับ **จุนนะมานี หรือจุนนะมาลี** ในที่สุดขุนอนุสรกรณี อดีตผู้แทนราษฎรจังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นญาติกับท่าน มีศักดิ์เป็นอาแนะนำให้ใช้**สีโคตจุนนะมาลี** ตราบเท่าทุกวันนี้

คำว่า**สีโคต** มีความหมายว่าเป็นคนมีโคตตระกูลเชื้อสายมาจาก**สีโคตตะบอง จุนนะ** แปลว่า ใหญ่หลวง **มาลี** แปลว่าความรุ่งเรือง ดังนั้นสีโคตจุนนะมาลีจึงหมายความว่า เมืองสีโคตตะบองที่ใหญ่หลวงและรุ่งเรือง อันเป็นนามสกุลที่เป็นมงคลตามชื่อพ่อทวดของท่านคือมังคะละคีลี

ท่านเล่าว่าสมัยนั้นสีโคตตะบองกว้างใหญ่ไพศาลมาก มีประตูด่านตั้งอยู่ที่เมืองมหาไชย ปู่อาพรหมาของท่านเป็นนายด่านแห่งทิศบูรพา ได้เคยต่อสู้กับ

ฝรั่งเศสที่มายึดเป็นเมืองขึ้นรวมทั้งพวกศักดินาที่ยอมเป็นตีนมือให้ฝรั่งเศสปกครอง

พ่อของท่านชื่อพระนครจุ่น เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในสมัยฝรั่งเศส

แม่ท่านชื่อมาลี เป็นลูกพี่ลูกน้องกับผู้เป็นพ่อ ในการที่พี่น้องใกล้ชิดแต่งงานกันนั้น ท่านอธิบายว่าเป็นไปตามจารีตนิยมของพวก **เชื้อเจ้าเชื้อจอม** หรือศักดินา พี่น้องของท่านมีด้วยกัน 11 คนจากพ่อแม่เดียวกัน แต่เหลือที่รอดจนโตเป็นหนุ่มสาว 6 คน อีก 5 คนตายในท้องบ้างคลอดออกมาตายบ้าง ที่เหลือรอด 6 คน ท่านเป็นลูกคนที่ 3

ท่านภูมิใจในตาและยายของท่านมาก ท่านพูดว่า

"เฮามีพ่อตู้แม่ตู้ที่แสนดี เพิ่นฮักเฮาดังแก้วตาดวงใจ พ่อตู้ของเฮาชื่อญาหลวงบัวทอง เพิ่นเป็นเจ้าเมืองท่าแขก แม่ตู้ชื่อนางจันทร์เพ็ง"

วันเกิดของท่านทางจันทรคติตรงกับวันอังคาร เดือนสอง ขึ้น 6 ค่ำ ปีชวด และทางสุริยคติตรงกับวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2455 (ค.ศ. 1913)

ท่านบอกว่าท่านจำปีเกิดของท่านได้อย่างแม่นยำคือ ค.ศ. 1913 เหตุที่จำได้อย่างแม่นยำก็เพราะชื่อสิงกะโปของท่าน ที่ผิดแผกแตกต่างจากชื่อของคนลาวทั้งหลาย ที่ชื่อบุญมี บุญมา บุญเกิด หรืออื่น ๆ แต่ท่านกลับมีชื่อว่าสิงกะโป เป็นที่แปลกใจของคนที่รู้จักว่าทำไมคนลาวจึงชื่อสิงกะโป ส่วนคนที่ไม่รู้จักเพียงได้ยินแต่ชื่อก็คิดว่าเป็นคนต่างชาติไม่คิดว่าเป็นคนลาว

พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ครั้งที่ไปประชุมคณะเสนาธิการทหารของกลุ่มซีอาโตที่ฟิลิปปินส์ เมื่อถูกที่ประชุมถามว่านายพลสิงกะโปเป็นใคร ด้วยเข้าใจว่าพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ คงจะรู้จัก เพราะไทย-ลาวอยู่ถึงกันและหน่วยสืบราชการลับของไทยในลาวก็คงจะพอมีความรู้ในเรื่องใครเป็นใครในลาวบ้าง

พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ บอกกับที่ประชุมนั้นว่า นายพลสิงกะโปเป็นทหารรับจ้าง คือหมายถึงทหารต่างชาติที่เข้าไปรับจ้างคอมมิวนิสต์รบในลาว ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 (ค.ศ. 1974) นายพลสิงกะโป ร่วมด้วยท่านพูน สีประเสริฐ ในฐานะผู้แทนรัฐบาลลาว ได้เข้ามาเจรจากับรัฐบาลไทยในกรุงเทพฯ ในปัญหา นปข. และได้มีโอกาสพบกับพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ในโต๊ะเจรจา จึงได้รู้ความจริงว่านายพลสิงกะโปเป็นใคร แต่กว่าจะรู้ก็เสียค่าโง่ที่เดินตามก้นอเมริกันส่งทหาร

ไทยไปตายในลาวเพื่ออเมริกันไม่รู้ว่าจะสักเท่าไหร่ ที่ไม่ตายก็กลายเป็นคนพิการอยู่จนบัดนี้

ท่านบอกว่าชื่อสิงกะโป ปู่ของท่านเป็นคนตั้งให้ เพื่อเป็นที่ระลึกถึงครั้งที่ฝรั่งเศสเข้ายึดลาวเป็นเมืองขึ้น ซึ่งปู่และสหายจำนวนหนึ่งได้นำประชาชนต่อต้านการเข้ามาครอบครองลาวของฝรั่งเศสครั้งนั้น แต่น้ำน้อยย่อมแพ้ไฟหรือที่ลาวพูดว่าเหล็กเหลือถ่าน กลุ่มต่อต้านของประชาชนลาวครั้งนั้นก็เช่นเดียวกัน และถึงแม้ว่ากลุ่มต่อต้านของประชาชนจะได้สลายไป แต่ในฐานะที่ปู่เป็นผู้นำคนหนึ่งของกลุ่มต่อต้านนั้น ฝรั่งเศสจึงไม่ลดละที่จะไล่ล่าเอาชีวิตปู่ และในที่สุดปู่ต้องออกไปอยู่ในต่างประเทศเป็นเวลานานปี

สิงคโปร์เป็นแหล่งที่ปู่ไปอาศัยแหล่งสุดท้ายก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากฝรั่งเศสให้กลับคืนประเทศได้ในปี ค.ศ. 1913 และปีนั้นเองที่ท่านสิงกะโปลืมตาออกมาดูโลก ปู่จึงตั้งชื่อให้ว่าสิงกะโป นอกจากจะเป็นการรำลึกถึงบุญคุณแผ่นดินสิงคโปร์ที่ให้ที่อยู่อาศัยแล้ว ก็ยังเป็นเครื่องหมายของการลุกขึ้นต่อต้านนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสในอดีต (ที่ทำให้ปู่ต้องไปอาศัยแผ่นดินสิงคโปร์)

ชื่อสิงกะโปที่ปู่ของท่านตั้งให้เป็นที่ระลึกก็ได้ทำให้ท่านสมหวังในเวลาต่อมาในนามของนายพลสิงกะโป ผู้พิชิตฝรั่งเศสและปลดปล่อยชาติลาวให้เป็นเอกราชภายใต้การนำพาของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในอดีตและพรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปัจจุบัน

นายพลสิงกะโป เกิดที่บ้านท่าแขก ตำบลท่าแขก เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน เป็นเด็กที่ว่านอนสอนง่าย ถ้ามีเหตุผล แต่ถ้าไม่มีเหตุผลแล้วกลับตรงกันข้ามกลายเป็นเด็กดื้อหัวแข็ง พ่อแม่ส่วนใหญ่ด้วยความรักลูก บางครั้งจึงเอาแต่ใจตนเองในการว่ากล่าวตักเตือนลูก เพื่อหวังให้ลูกดี แต่ในการว่ากล่าวตักเตือนนั้นหลาย ๆ ครั้งลูกไม่เห็นด้วย จึงไม่ปฏิบัติตามเลยถูกกล่าวหาจากผู้ใหญ่ว่าเป็นเด็กดื้อ เด็กชายสิงกะโปเมื่อเด็ก ๆ ก็ตกอยู่ในฐานะเช่นนั้น พ่อแม่พี่น้องและเพื่อนบ้านจึงตั้งฉายาให้ว่า**ท้าวทองยากหรือบักทองยาก**

แต่ท้าวทองยากหรือบักทองยากกลับเป็นที่ชื่นชอบและภาคภูมิใจที่สุดอย่างออกหน้าออกตาของปู่อาพรหมา (น้องของปู่) ปู่อาพรหมาเคยสอนว่า เกิดเป็นลูกผู้ชายต้องเข้มแข็ง กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว และทะนงองอาจในศักดิ์ศรีของตน

สิ่งที่ปู่อาพรหมาไม่ชอบที่สุดก็คือ เมื่อหลานชายที่ท่านภาคภูมิใจร้องไห้ขี้มูกโป่งกลับมาเมื่อถูกเพื่อนรังแก แทนที่ท่านจะปลอบกลับถูกตีซ้ำ ท่านบอกว่าลูกผู้ชายไม่มีน้ำตา เมื่อใดเลือดไหลกลบปากต้องกลืนเข้าไป ไม่ต้องบ้วนทิ้ง ท่านพร่ำสอนอยู่เสมอว่า เด็ดเดี่ยว กล้าหาญ มีศีลธรรม และเมื่อทำสิ่งใดผิดแล้วต้องยอมรับผิด แต่ถ้าไม่ผิดก็ไม่ต้องยอม แม้จะต้องตาย นี่คือคุณสมบัติของชายชาตรี ปู่อาพรหมาท่านว่าอย่างนั้น

นอกจากปู่อาพรหมาจะอบรมบ่มเพาะทางด้านจิตใจให้เป็นชายชาตรีแล้ว ยังได้ฝึกสอนตีมวยให้ด้วย ท่านบอกว่าเป็นลูกผู้ชายเรียนมวยไว้ต่อสู้ป้องกันตัว ห้ามข่มเหงรังแกผู้อื่นเป็นอันขาด ซึ่งผู้เป็นหลานคือท่านสิงกะโปก็ได้ปฏิบัติตามและฝึกฝนจนชำนิชำนาญ และจากวิชาต่อยมวยที่ปู่อาพรหมาสอนนี้เอง ได้ช่วยให้ท่านสิงกะโปและคณะสหายแหกคุกจากค่ายโพนเค็งเมื่อปี พ.ศ. 2503 (ค.ศ. 1960) ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปข้างหน้า

ถึงแม้ว่าเด็กชายสิงกะโปจะเข้าโรงเรียนอย่างเป็นทางการเอาเมื่ออายุ 11 ขวบ โดยที่ก่อนหน้านี้มัวแต่คอยเรียนแต่สิ่งรอบ ๆ ตัวที่ไม่ใช่ตัวหนังสือ จากครูบาอาจารย์รอบ ๆ ตัว ซึ่งมีทั้งเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันและผู้อาวุโสอื่น ๆ รวมทั้งปู่อาพรหมาด้วย แต่เป็นเด็กที่ทำอะไรทำจริงและค่อนข้างจะเป็นเด็กมีสติปัญญาดี จึงทำให้การศึกษาเล่าเรียนในระบบโรงเรียนเป็นไปด้วยดี สามารถสอบข้ามชั้นจนกระทั่งไล่ทันเพื่อน ๆ อายุรุ่นราวคราวเดียวกันที่เข้ามาเรียนก่อน จนกระทั่งครูผู้สอนชาวฝรั่งเศสให้สมญานามว่า**เด็กดื้อที่เรียนเก่ง**

ปี พ.ศ. 2472 (ค.ศ. 1929) จบระดับมัธยมหลักสูตรฝรั่งเศสที่เมืองท่าแขก ขณะนั้นอายุย่าง 18 ปี ความคิดความอ่านก็เปลี่ยนจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ขึ้น จากเด็กดื้อที่มีเหตุผลเอาแต่ใจก็ค่อยรู้จักรประณีประนอม แต่ไม่ได้หมายความว่าประณีประนอมกับความไม่ถูกต้อง เพียงแต่ประณีประนอมกับสิ่งที่พอจะประณีประนอมกันได้เท่านั้น เมื่อเด็ก ๆ เคยเห็นคนแปลกหน้ามาคุยกับผู้เป็นบิดาบ่อย ๆ เคยแอบได้ยินได้ฟังแต่ไม่สนใจ บิดากับแขกแปลกหน้าพูดถึงการต่อสู้ของประชาชนเวียดนาม พูดถึงการต่อสู้ของประชาชนลาวที่ต่อต้านฝรั่งเศสพวกล่าเมืองขึ้น ท่านสิงกะโปบอกว่า คำพูดเหล่านี้เป็นคำใหม่ที่ไม่เคยได้ยินได้ฟังจากที่ใดมาก่อน จึงเพียงแต่ได้ยินได้ฟังแล้วก็ผ่านพ้นไป

ต่อเมื่ออายุมากขึ้น เรียนหนังสือมากขึ้น จึงค่อย ๆ ทบทวนข้อสนทนาของพ่อกับแขกแปลกหน้าและทำความเข้าใจกับข้อสนทนานั้น ความคิดความเข้าใจในเรื่องชาติ ฐานะของชาติ และความรักชาติก็ค่อย ๆ ซึมซับและซึมซาบ ความคิดในเรื่องเอกราช ความคิดในการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยชาติจากการเป็นเมืองขึ้นฝรั่งเศสจึงบังเกิดขึ้น แต่หนทางที่จะปลดปล่อยชาตินั้นยังมืดมน เพราะไม่มีความรู้ความคิดที่จะเรียนต่อในขั้นสูงต่อไปจึงเกิดขึ้น

ในปี พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) จึงได้ขึ้นไปเรียนต่อระดับวิทยาลัยที่นครเวียงจันทน์ โดยไปพักอาศัยอยู่กับญาพ่อบุญมากและญาพ่อบง สุวรรณวงศ์ วิชาที่เรียนคือวิชาครู เพราะเห็นว่าครูเป็นอาชีพที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน และเป็นอาชีพที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ นอกจากจะอาศัยเงื่อนไขที่ถูกกฎหมายปลุกให้นักเรียนสำนึกในชาติและความรักชาติแล้ว โดยอาศัยความเชื่อถือและนับถือจึงยังอาจทำความเข้าใจและให้ความรู้กับชาวบ้านได้ด้วย

นอกจากจะตั้งหน้าตั้งตาเรียนหนังสืออย่างมีจุดประสงค์แล้ว การกีฬาก็เป็นสิ่งที่นายพลผู้เฒ่าชอบหนักชอบหนาจนทุกวันนี้ จึงได้รับแต่งตั้งจากทางการให้เป็นประธานคณะกรรมการโอลิมปิคแห่งชาติลาว กีฬาที่ท่านชอบเป็นพิเศษและมีความสามารถเป็นพิเศษคือฟุตบอลและมวย โดยเฉพาะมวยท่านมีพื้นฐานมาจากปู่อาพรหมาแล้วตั้งแต่วัยเด็ก จึงทำให้ท่านเด่นในกีฬามวยเป็นพิเศษ

ในปี พ.ศ. 2477 (ค.ศ. 1934) เรียนจบได้อนุปริญญาวิชาครูและสอบได้บรรจุเข้าเป็นครูในปีนั้นเอง ซึ่งทางการได้ส่งไปอยู่เมืองปากเซ แขวงจำปาศักดิ์ในฐานะผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมของเมืองปากเซ

เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการอยู่โรงเรียนเมืองปากเซได้ 2 ปี ก็ถูกย้ายไปอยู่แขวงคำม่วนในปี 2479 (ค.ศ. 1936) ในตำแหน่งเดียวกัน แต่ไม่ได้อยู่ที่ตัวเมืองท่าแขกที่เป็นบ้านเกิด อยู่ที่นั่นไม่ทันถึง 2 ปี ได้รับเลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นผู้อำนวยการและต่อมาย้ายไปประจำอยู่ในโรงเรียนตัวเมืองท่าแขก ในปี พ.ศ. 2481 (ค.ศ. 1938) และได้แต่งงานกับนางเกิดมี ซึ่งเป็นญาติกันอยู่ในชั้นลูกพี่ลูกน้องเช่นเดียวกับพ่อและแม่ของท่าน (ต่อมาท่านได้แต่งงานอีกครั้งหนึ่งกับนางสาวด่าวทิมี ชาวเมืองฮาดง นครหลวงฮานอย พบรักกันที่โดเลือง เมื่อปี 1950 ขณะที่ท่านสิงกะโปเป็นนักรบในขบวนการปฏิวัติลาวอยู่ที่นั่น และด่าวทิมีเป็นยุวนารีอยู่ในขบวน

การเวียดมินห์)

ในปี พ.ศ. 2483- ต่อ 2484 (ค.ศ. 1940-1941) เกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในปัญหาพรมแดนแถบลุ่มแม่น้ำโขงและก่อเป็นสงครามในที่สุด ดังที่กล่าวมาแล้ว

นายพลผู้เฒ่าเล่าว่าความขัดแย้งระหว่างไทย-ฝรั่งเศสครั้งนั้น ได้มีผลกระทบถึงการเรียนการสอนในโรงเรียนทั่วราชอาณาจักรลาว โดยคำสั่งของนายพลซองเดอก็อง ผู้สำเร็จราชการของฝรั่งเศสในอินโดจีน แผนการที่มีชื่อว่า **โครงการปฏิรูปลาวเพื่อฟื้นฟูชาติจึงเกิดขึ้นคำขวัญของโครงการนี้คือ ความขยัน ครอบครัว ชาติ เตรียมพร้อมเพื่อรับใช้ชาติแม่** (ชาติแม่หมายถึงฝรั่งเศส) และ**ลาวในสหพันธ์ฝรั่งเศส**

การปฏิบัติโครงการนี้ เริ่มจากการเปลี่ยนแบบเรียนใหม่ที่มีเนื้อหาชี้ให้เห็นว่าฝรั่งเศสมีบุญคุณต่อลาวมากมายนานัปการ ชี้ให้เห็นถึงคุณงามความดีของดูดาเดอลาเกล ม.ปาวี ที่ได้ช่วยปลดปล่อยลาวจากการเป็นเมืองส่วยของสยาม ชี้ให้เห็นถึงความทารุณโหดร้ายของศักดินาสยามที่เกณฑ์คนลาวไปใช้งานโยธาและปฏิบัติต่อเจ้าอนุวงศ์ วีรบุรุษของลาวอย่างโหดร้ายป่าเถื่อน และชี้ให้เห็นถึงบุญคุณของจอมพลเปแตง ผู้นำฝรั่งเศสในขณะนั้น

สรุปแล้วก็เป็นการโฆษณาชวนเชื่อให้นักเรียนลาว ให้คนลาวเคารพนับถือฝรั่งเศสจนถึงขนาดที่ยกฝรั่งเศสขึ้นเป็นเมืองแม่ และในทางกลับกันให้จงเกลียดจงชังคนไทยประเทศไทย ทั้งๆ ที่มันเป็นเรื่องของพวกศักดินาสยามในประวัติศาสตร์ ที่คนไทยในปัจจุบันไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย และอย่าว่าแต่คนลาวและเจ้าอนุวงศ์เลย แม้คนเชื้อชาติไทยสยามด้วยกัน เจ้าศักดินาสยามก็ไม่เคยละเว้น ดังปรากฏในบันทึกของแหม่มแอนนาในเรื่องคิงแอนด์ไอ แต่ก็นั่นแหละเจ้าศักดินาเชื้อชาติไหน ๆ ก็ล้วนแต่เป็นคนสัญชาติเดียวกันทั้งนั้น ไม่ว่าศักดินาไทยหรือศักดินาลาว ในทำนองเดียวกันพวกไพร่เชื้อชาติไหน ๆ ก็ล้วนแต่เป็นสัญชาติไพร่เดียวกัน แต่ถูกเจ้าศักดินาปั่นหัวเอาเป็นเครื่องมือและรบราฆ่าฟันกันเอง ด้วยความหลงผิดเข้าใจผิดคิดว่ารบเพื่อชาติเพื่อแผ่นดิน แท้ที่จริงแล้วก็รบเพื่อเจ้าศักดินานั่นเอง

การโฆษณาชวนเชื่อของฝรั่งเศสดังกล่าวนี้ได้ผลในระดับหนึ่ง ทั้งในหมู่

นักเรียนและชาวบ้าน และโดยเฉพาะในหมู่พนักงานเชื้อจอมเชื้อเจ้า ที่ได้รับการเอาอกเอาใจเป็นพิเศษ มีการปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นและมีเงินจ้างวานเป็นพิเศษก็ตาม แต่พฤติกรรมของนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสในอีกด้านหนึ่งเป็นการฟ้องตัวเอง และซึ่งเปิดเผยให้ประชาชนได้เห็นอย่างล่อนจ้อนว่าฝรั่งเศสปรารถนาดีต่อลาว ต่อประชาชนลาวอย่างแท้จริง หรือว่าหวังเพียงเพื่อกอบโกยผลประโยชน์และมอมเมาประชาชนลาว

พฤติกรรมของฝรั่งเศสในอีกด้านหนึ่งที่ว่านั้น คือการขึ้นภาษีทุกขนิด ซึ่งกระทบต่อผลประโยชน์ของคนลาว สนับสนุนให้เปิดโรงยาฝิ่น บ่อนกาซิโน โรงโสเภณี โรงเหล้า อันเป็นการมอบเมาประชาชนอย่างถึงที่สุด และเหนือซึ่งอื่นใดคือกำราบปราบปรามประชาชนผู้รักชาติ ผู้ที่ไม่ยอมรับนับถือว่าฝรั่งเศสเป็นเมืองแม่

ท่านนายพลผู้เฒ่าเล่าถึงสภาพการณ์ตอนนั้นว่า โดยที่ความคิดในเรื่องชาติ เรื่องเอกราช ได้ฝังลึก ๆ อยู่ในหัวใจของท่าน อันเป็นแรงดลบรรดาลใจให้สนใจศึกษาเพื่อแบกรับภาระหน้าที่ทางประวัติศาสตร์ ท่านในฐานะครูบาอาจารย์จึงได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนครูและชาวบ้านที่พอจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ในปัญหาเฉพาะหน้า คือ**โครงการปฏิรูปลาวเพื่อฟื้นฟูชาติ**ของซองเดอก็องผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศส

จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูบาอาจารย์ด้วยกันและกับชาวบ้าน สรุปได้ว่า**โครงการปฏิรูปลาวเพื่อฟื้นฟูชาติ**นั้น ที่แท้จริงตามเนื้อหาคือ **โครงการกดขี่ขูดรีดและมอมเมาคนลาวเพื่อฟื้นฟูชาติฝรั่งเศส**ที่แพ้เยอรมันในสงคราม และประกอบกับรูปธรรมที่ได้เห็นกันอยู่เป็นประจำในสังคมเมืองท่าแขก คือคนลาวถูกทหารฝรั่งเศสรังแก คนลาวทุกข์ยากปากแห้ง และเจ้าใหญ่นายโตที่ได้รับการปรนเปรอเป็นพิเศษจากฝรั่งเศส เจ้าใหญ่นายโตที่สังคมกับชาวฝรั่งเศสและดูถูกเหยียดหยามคนลาวด้วยกัน ดังนี้เป็นต้น จึงง่ายต่อการที่ท่านจะสามัคคีผู้มีความคิดเห็นในแนวเดียวกันนี้เข้าด้วยกัน และค่อย ๆ ขยายความรักสามัคคีกว้างออกไปกว้างออกไป ทั้งในหมู่คนลาวและคนเวียดนามที่พำนักพักพิงอยู่ในเมืองท่าแขก ความคิดเก่า ๆ ที่ว่าคนลาวกับแกวเหมือนแมวกับหมานั้นบัดนี้ได้เหือดหายไปแล้ว และหายไปแล้วอย่างเด็ดขาดพร้อมกับลัทธิล่าเมืองขึ้นของฝรั่งเศส พร้อมกับความรักสามัคคีแบบใหม่ได้เข้ามาแทนที่

ดังกล่าวแล้วว่า คณะพรรคแคว้นลาว อันเป็นภาคส่วนหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ได้ถูกจัดตั้งขึ้นในลาวในปี พ.ศ. 2479 (ค.ศ. 1936) และได้ขยายตัวเติบโตขึ้นพอสมควร โดยเฉพาะในเขตแขวงคำม่วน มีศูนย์กลางจัดตั้งอยู่ที่บ่อแหน่งบ่อโพนติ้ว มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นกรรมกรเหมืองแร่อยู่ที่นั้น และรวมทั้งกรรมกรสร้างทาง

ความรักสามัคคีระหว่างคนลาวกับคนเวียดนามในเมืองท่าแขก ได้อยู่ในสายตาและติดตามของฝรั่งเศสผู้ปกครอง และได้ใช้เล่ห์เพทุบายต่าง ๆ ตลอดจนใช้เงินจ้างวานเพื่อทำลายความรักสามัคคีนั้น ตามนโยบายเก่าแก่ของฝรั่งเศสคือแบ่งแยกแล้วปกครอง ซึ่งก็ได้ผลในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่อาจทำลายความรักชาติรักเอกราชของคนลาวและคนเวียดนามทั้งมวลลงได้

ดังนั้นในกลางปี พ.ศ. 2486 (ค.ศ. 1943) คนลาวผู้รักชาติจำนวนหนึ่งได้จัดตั้งสมาคมขึ้นสมาคมหนึ่งอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เรียกชื่อว่า **สมาคมกีพากายกรรม** แต่เนื้อในคือสมาคมลาวคำม่วนกู้ชาติ ให้การศึกษาอบรมบ่มเพาะให้รักชาติ รักประชาชน และต่อต้านฝรั่งเศส นักล่าเมืองขึ้น และพร้อมกันนั้นชาวเวียดนามในเมืองท่าแขกก็ได้จัดตั้งสมาคมขึ้นในทำนองเดียวกันใช้ชื่อว่า**สมาคมเรืองดาว** ภายใต้การนำของเหงวียนวันจูง

ในปลายปีนั้นเอง คณะพรรคแคว้นลาวได้ขยายการจัดตั้งเข้าไปถึงใจกลางเมืองท่าแขก สมาคมเรืองดาวที่เหงวียนวันจูงเป็นผู้นำ ก็เป็นองค์การจัดตั้งหนึ่งของคณะพรรคแคว้นลาว และในต้นปี พ.ศ. 2487 (ค.ศ. 1944) สมาคมกีพากายกรรมได้พัฒนากลายมาเป็นสมาคมหนุ่มลาวรักชาติเมืองท่าแขก เป็นสมาคมลับ ภายใต้การนำของท่านนายพลผู้เฒ่าสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี พร้อมด้วยผู้ติดตามอีกหลายท่านเป็นคณะองค์การนำ มีท้าวสุคำทัด ท้าวธรรมศิล เจ้านิด หมอคำ ท้าวกาลี ท้าวแก้ว ท้าวอินธิลิด ท้าวบุญเลี้ยง จุพามณี ท้าวคำพร เป็นต้น

นับแต่นั้นเป็นต้นมาสมาคมลาวรักชาติเมืองท่าแขกกับสมาคมเรืองดาวของชาวเวียดนามเมืองท่าแขก ก็ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน และมีการติดต่อถึงกันระหว่างคณะพรรคแคว้นลาวที่เมืองท่าแขกกับขบวนการเวียดมินห์ที่มีพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเป็นแกนนำโดยเส้นทางหมายเลข 8 จากท่าแขกถึงเมืองวินในเวียดนาม และเส้นทางหมายเลข

12 จากท่าแขกไปเงตง (เวียดนาม)

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาคมทั้งสองในเมืองท่าแขก ได้ขยายกว้างออกไปถึงสมาคมชาวเวียดนามผู้รักชาติในประเทศไทย ที่มีศูนย์ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดนครพนม (ตรงข้ามเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน) และได้กลายเป็นศูนย์กลางของนักเคลื่อนไหวปฏิวัติทั้งจากเวียงจันทน์ สวรรค์ณเขต เวียดนามและประเทศไทย ทุนรอนที่เอามาดำเนินการเคลื่อนไหว ได้มาจากการทำธุรกิจเผาถ่านที่กิโลเมตรที่ 5 บนเส้นทางหมายเลข 12 และจากการเสียสละของผู้รักชาติที่มีฐานะดีบางคน

ท่านสิงกะโป ซึ่งในเวลานั้นมีตำแหน่งในราชการเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมเมืองท่าแขก เมื่อเห็นว่าขบวนการรักชาติได้เติบโตและก้าวหน้าทั้งปริมาณและคุณภาพเพิ่มมากขึ้นๆ จึงปรึกษาหารือกับเพื่อนครูทั้งที่เมืองท่าแขกและแขวงสวรรค์ณเขต และได้มีความคิดเห็นเป็นเอกฉันท์ในการที่จะเรียกร้องเจ้าสุภานุวงศ์ที่พำนักอยู่ ณ เมืองเว้ ประเทศเวียดนาม กลับคืนมาตุภูมิ เพื่อนำพาประชาชนลาวกอบกู้เอกราช ซึ่งเจ้าสุภานุวงศ์ก็ได้กลับประเทศลาวและได้มาเป็นผู้นำต่อสู้ที่เมืองท่าแขกในเวลาต่อมา

■ ■ ■

6

ปลดปล่อยเมืองท่าแขก

เมืองท่าแขกในเวลานั้น ถึงแม้ว่าจะอยู่ใต้อำนาจดาบซามูไรของญี่ปุ่น แต่ญี่ปุ่นก็คงยังต้องใช้พนักงานคนพื้นเมืองเป็นตรายางในการสั่งงานการปกครองภายในท้องที่ และญี่ปุ่นยังได้สืบต่อลัทธิ**แบ่งแยกแล้วปกครอง**ของฝรั่งเศส ด้วยการปลุกระดมแนวความคิดรักชาติคับแคบ สร้างความแตกแยกแตกความสามัคคีระหว่างคนลาวด้วยกัน และระหว่างคนลาวกับคนเวียดนาม ทั้งยุยงให้ขับไล่คนเวียดนามที่อาศัยอยู่ที่ท่าแขกกลับคืนประเทศ และทั่วทุกแขวงในลาวที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองญี่ปุ่นใช้นโยบายแบ่งแยกแล้วปกครองเช่นเดียวกันหมด โดยเฉพาะที่ท่าแขกมีคนเวียดนามอาศัยอยู่มากกว่าเมืองอื่น ๆ ญี่ปุ่นจึงใช้วิธีการพิเศษเข้าควบคุม

โดยที่ญี่ปุ่นตระหนักดีว่าคนเวียดนามเมืองท่าแขกนั้นได้รับอิทธิพลจากขบวนการเวียดมินห์ และมีกระแสสูงในการต่อต้านญี่ปุ่นในเมืองนี้ ญี่ปุ่นจึงได้จ้างวานพวกเวียดนามขายตัวจำนวนหนึ่งที่สังกัดอยู่ใน**พรรคด่ายเวียด** ในเวียดนามเข้ามาเคลื่อนไหวก่อกวนในหมู่คนเวียดนามที่ท่าแขก โดยคนเวียดนามเจ้าของร้านค้าที่ท่าแขกบางคนให้การสนับสนุน

ต่อมากลุ่มด่ายเวียดได้จัดตั้งกลุ่มคนหนุ่มสาวขึ้นมากลุ่มหนึ่งเรียกว่ากลุ่ม**เจิงจองกิน** เพื่อจะเข้าช่วงชิงการนำใน**สมาคมอายทิว** อันเป็นสมาคมสังคมสงเคราะห์ของชาวเวียดนามในเมืองท่าแขก และในที่สุดก็ทำสำเร็จ กลุ่มเจิงจอง

กินเข้าบริหารงานในสมาคมสังคมสงเคราะห์อายทิว จึงเท่ากับว่ากลุ่มด่ายเวียดกุมคนเวียดนามท่าแขกไว้ได้ทั้งหมด ดังนั้นญี่ปุ่นจึงถือเอากลุ่มด่ายเวียดเป็นตัวแทนองค์การจัดตั้งทุกองค์การทั้งของลาวและเวียดนามในเมืองท่าแขก มีการงานอะไรก็สั่งให้ตัวแทนของคนกลุ่มนี้ลงไปดำเนินการ

โดยที่แนวร่วมลาวสัมพันธ์หรือขบวนการเวียดมินห์ในเมืองท่าแขกยังมีกำลังน้อย อิทธิพลยังไม่กว้างขวาง จึงไม่อาจลุกขึ้นมาช่วงชิงการนำในสมาคมสังคมสงเคราะห์อายทิวได้ในขณะนั้น

จากการที่ญี่ปุ่นใช้เงินจ้างวานและดำเนินนโยบายแบ่งแยกแล้วปกครองจึงทำให้คนลาว คนเวียดนาม ในเมืองท่าแขก ในเวียงจันทน์ ในสวรรค์ณเขต ในปากเซและในที่อื่น ๆ บางคนขายตัวและวิญญาณรับใช้ญี่ปุ่น ด้วยการเป็นสายลับและเป็นปากเสียงโฆษณาชวนเชื่อให้ญี่ปุ่น และคนเหล่านั้นหลายคนเมื่อญี่ปุ่นปราชัยไปแล้ว พวกเขากลับมารับใช้เจ้านายเก่าคือฝรั่งเศสและอเมริกาในสงครามรุกรานในเวลาต่อมา

ในจำนวนนี้มีคนที่มีชื่อเสียงดัง ๆ หลายคน เช่น ท้าวกระต่าย โดนสะโสลิด ท้าวภูมี หน่อสวรรค์ ท้าวผุย ชนะนิกร เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ เป็นต้น

เพื่อประโยชน์ของญี่ปุ่นในการลดระดับความเคียดแค้นและการต่อต้านของคนลาวที่นับมื้อนับวันมีแต่จะเพิ่มมากขึ้นๆ ญี่ปุ่นจึงบีบบังคับให้เจ้ามหาชีวิตลาวที่หลวงพระบาง สมเด็จศรีสว่างวงค์ **ประกาศเอกราชของราชอาณาจักรหลวงพระบาง** (หรือราชอาณาจักรลาว) เพื่อหลอกคนลาวให้หลงเชื่อว่าประเทศลาวเป็นเอกราชแล้วโดยความช่วยเหลือของญี่ปุ่น โดยเจ้าศรีสว่างวัฒนา พระราชโอรสเป็นผู้อ่านแถลงประกาศผ่านทางสถานีวิทยุที่เมืองไซง่อน ในคืนวันที่ 8 เมษายน 1945 (พ.ศ. 2488)

ท่านปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษของชาติไทยได้ชี้ให้เห็นถึงกลอุบายของญี่ปุ่นที่ให้ประเทศเมืองขึ้นประกาศเอกราชว่าดังนี้

"ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้ยึดครองทั่วเอเชียอาคเนย์ ญี่ปุ่นหวังที่จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนไประเทศอาณานิคมเหล่านี้ จึงได้ช่วยบรรดาผู้รักชาติจัดตั้งรัฐบาล ที่ญี่ปุ่นเรียกว่า *"รัฐบาลเอกราช"* เช่นรัฐบาลเอกราชพม่าภายใต้การนำของประธานาธิบดีบามอ รัฐบาลเอกราชอินโดนีเซีย นำโดย

ซูการ์โน รัฐบาลเอกราชฟิลิปปินส์ นำโดยลอเรล ต่อจากนั้นญี่ปุ่นก็สนับสนุนจักรพรรดิเวียดนาม กษัตริย์กัมพูชาและกษัตริย์ลาวเพื่อประกาศอิสรภาพ ผู้รักชาติส่วนใหญ่รู้ดีว่าการกระทำของญี่ปุ่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนเจ้าอาณานิคมเก่าเป็นเจ้าอาณานิคมใหม่ โดยมีญี่ปุ่นเป็นนาย เพราะทุกประเทศที่ถือว่าเพิ่งได้รับเอกราชใหม่ จะต้องเข้าไปเป็นอาณานิคมแบบใหม่ของญี่ปุ่นซึ่งรู้จักกันในนาม *"การร่วมวงไพบูลย์แห่งเอเชียบูรพา"* ได้มีการตั้งกระทรวง *"กิจกรรมมหาเอเชียบูรพา"* ขึ้นเป็นกระทรวงใหม่ของญี่ปุ่น เพื่อรับผิดชอบกิจการที่เกี่ยวกับประเทศเหล่านี้ รวมทั้งประเทศที่อยู่ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น และรัฐหุ่นเชิดแมนจูกัว รัฐวังจิงไวของจีน และรัฐสยาม

อย่างไรก็ตาม หลังจากญี่ปุ่นยอมจำนนแล้ว นักล่าอาณานิคมชาวตะวันตกกลุ่มเก่าก็มายึดเอาอาณานิคมเดิมของตน แต่พวกเขาก็ต้องเผชิญกับการต่อต้านของผู้รักชาติในประเทศนั้น ๆ ผู้รักชาติจำนวนหนึ่งได้เดินทางเข้ามาประเทศไทย เพื่อขอความช่วยเหลือจากเรา"

ซึ่งไทยก็ได้ช่วยเหลือไปเท่าที่จะช่วยได้ดังที่จะได้กล่าวต่อไป และอาวุธที่ไทยได้ช่วยเหลือไปนั้นก็คืออาวุธเสรีไทย ที่ไทยได้รับความช่วยเหลือมาจากอังกฤษและอเมริกาในระหว่างสงครามนั้นเอง

เมื่อองค์การจัดตั้งของคนลาวรักชาติและเวียดนามกู้ชาติในเมืองท่าแขกไม่อาจเคลื่อนไหวทางการเมืองได้สะดวก จึงหันมาเคลื่อนไหวทางด้านศิลปวัฒนธรรม โดยจัดให้มีการแสดงละครที่มีเนื้อหาสาระสร้างให้รักความเป็นธรรม รักชาติรักอิสรเสรีภาพ นอกจากการแสดงละครแล้วก็ยังจัดให้มีตลาดนัด ซึ่งจัดให้มีขึ้นใกล้ ๆ โรงละครนั้นเอง

ในการจัดให้มีการแสดงละครก็ดี จัดให้มีตลาดนัดก็ดี นอกจากจะได้มีรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายในการเคลื่อนไหวแล้ว เป้าหมายสำคัญก็เพื่อบังหน้าในการพบปะของมวลชนพื้นฐานจากที่ต่าง ๆ เช่นจากเซบั้งไฟ หนองบก เมืองเก่า คำเกิดและทินบูน จะได้มีโอกาสปรึกษาหารือกันและไม่เป็นที่สงสัยของสายลับญี่ปุ่น เพราะโรงละครและตลาดนัดเป็นที่ชุมนุมชน ใคร ๆ ก็ไปได้

เมื่อการพบปะมีขึ้นบ่อย ๆ ความคิดที่จะโจมตีทหารฝรั่งเศสที่เคลื่อนไหวอยู่ตามป่าตามดง และความคิดขับไล่ทหารญี่ปุ่นที่คุมเมืองท่าแขก ก็ได้ขยาย

ออกไปและกว้างขวางออกไปอย่างรวดเร็ว

ในแขวงคำม่วนเวลานั้นมีหน่วยจัดตั้งของคนลาวรักชาติหรือขบวนการต่อสู้กู้ชาติอยู่ทุกหมู่บ้านทุกตัวเมือง มีเมืองท่าแขกเป็นศูนย์กลาง มีคนหนุ่มสาวที่อยู่ในหน่วยจัดตั้งพื้นฐานพร้อมที่จะจับอาวุธลุกขึ้นปลดปล่อยเมืองท่าแขกไม่น้อยกว่า 400 คน และคนหนุ่มสาวเหล่านี้ได้เคลื่อนไหวปิดลับอยู่ในหมู่ประชาชน

สมาคมคนเวียดนามกู้ชาติในนครพนม ได้ส่งคนหนุ่มเวียดนามจำนวนหนึ่งจากฝั่งไทยไปร่วมสมทบกับกำลังจัดตั้งของคนเวียดนามที่ท่าแขกที่พร้อมจะลุกขึ้นขับไล่ญี่ปุ่น

ในที่สุดสันติภาพธาตุแท้ดั้งเดิมของสังคมมนุษย์ก็ได้เข้ามาแทนที่สงครามอันเป็นปรากฏการณ์ชั่วคราวของสังคม ในเมื่อพระจักพรรดิของญี่ปุ่นได้ประกาศยอมจำนนต่อสัมพันธมิตรในวันที่ 15 สิงหาคม 1945 (พ.ศ. 2488) ภายหลังที่กองทัพแดงของโซเวียดได้ยังความสูญเสียให้แก่กองทัพฟัสซิสต์ญี่ปุ่นในย่านแปซิฟิคอย่างยับเยิน และภายหลังที่ฮิโรชิมาและนางาซากิถูกฝ่ายสัมพันธมิตรถล่มด้วยระเบิดปรมาณูราบคาบไปทั้ง 2 เมืองในวันที่ 6 และ9 สิงหาคม 1945 (พ.ศ. 2488)

ข่าวความพ่ายแพ้ของญี่ปุ่น ได้ยังความยินดีปรีดาให้กับผู้ไฝ่สันติภาพทั่วโลก รวมทั้งชาวเมืองท่าแขก นายพลผู้เฒ่า สิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ซึ่งขณะนั้นเป็นศูนย์กลางของขบวนการคนลาวรักชาติได้แสดงความดีอกดีใจอย่างออกหน้าออกตา และบอกกับบรรดามิตรสหายว่า *"ถึงเวลาแล้ว ถึงเวลาแล้ว ที่คนลาวเราจะหลุดพ้นจากการถูกชาติอื่นปกครอง"* และ *"พวกเราจะเร่งรีบยึดอำนาจเพื่อปกครองตนเอง"*

บรรดาองค์การจัดตั้งปฏิวัติในเมืองท่าแขกต่างเร่งรีบเตรียมการพร้อมกับชูคำขวัญว่า**เอกราชแห่งชาติ**ตามข้อเสนอแนะของนายพลผู้เฒ่า สิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ซึ่งบัดนี้ได้กลายเป็นผู้นำของขบวนการคนลาวรักชาติไปแล้วโดยธรรมชาติ

คำขวัญ**เอกราชแห่งชาติ**ได้ชูขึ้นแล้ว เป็นคำขวัญที่เป็นพลังดึงดูดความรักสามัคคีของคนทุกชั้นคนและทุกเชื้อชาติในเมืองท่าแขก ทั้งคนลาวและเวียดนาม แต่เอกราชแห่งชาติจะได้มาก็ด้วยการต่อสู้ แน่นอนคนลาวคนเวียดนามมีจิตใจต่อสู้ แต่ลำพังจิตใจประการเดียวไม่อาจยื้อแย่งเอกราชแห่งชาติกลับคืนมา

ได้ถ้าไม่ประกอบด้วยอาวุธ

ท่านสิงกะโป ผู้นำคนหนุ่มรักชาติเมืองท่าแขก จึงได้เคลื่อนไหวปิดลับระดมคนหนุ่มจำนวนหนึ่งลงงมหาอาวุธของทหารญี่ปุ่นที่ขนไปทิ้งน้ำไว้ตามริมฝั่งโขงลงงมอยู่สองวันสองคืนระหว่างวันที่ 15-16 สิงหาคม ได้อาวุธปืนจำนวนหนึ่งรวมทั้ง ลูกระเบิด หมวกเหล็ก ดาบ และปืนใหญ่ นอกจากค้นหาอาวุธญี่ปุ่นแล้ว ขบวนการคนหนุ่มลาวรักชาติเมืองท่าแขกยังได้เล็ดลอดเข้าไปในค่ายทหารเขียว เพื่อปลดปล่อยคนหนุ่มลาวและเวียดนามผู้รักชาติ ที่ถูกญี่ปุ่นจับไปขังไว้ที่นั้น ในจำนวนนี้มีเจ้าแขวงคำสิง ขุนอ่อนและท้าวหยุย อภัย รวมอยู่ด้วย ค่ายทหารเขียวคือค่ายทหารของฝรั่งเศสแต่เดิม

ภายหลังที่เจ้าแขวงคำสิง ได้รับการปลดปล่อยออกจากคุกแล้ว ด้วยเห็นในความเป็นผู้นำ ในความสามารถและกล้าหาญของท่านสิงกะโป จึงได้แต่งตั้งให้ท่านสิงกะโปเป็นหัวหน้าคนหนุ่มของแขวงอย่างเป็นทางการ แต่โดยนอกทางการหรือนอกกฎหมายท่านสิงกะโปคือผู้นำขบวนการคนหนุ่มลาวรักชาติที่เคลื่อนไหวปิดลับมาเป็นเวลานานแล้ว นับแต่ญี่ปุ่นยึดอำนาจในอินโดจีน

ท่านสิงกะโปในฐานะหัวหน้าคนหนุ่มของแขวงที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ และในฐานะผู้นำขบวนการคนหนุ่มลาวรักชาติ ได้เข้าพบผู้บัญชาการทหารญี่ปุ่นในเมืองท่าแขก และได้เปิดเผยความต้องการของท่านต่อผู้บัญชาการทหารญี่ปุ่นอย่างตรงไปตรงมาด้วยท่วงทีที่องอาจกล้าหาญ ว่าก่อนที่พวกเขาจะจากไปขอได้มอบปืนและกระสุนให้กับลาว เพื่อไว้ต่อสู้กับฝรั่งเศสที่จะกลับเข้ามายึดเมืองท่าแขกอีก

จากท่วงทีที่แสดงความจริงใจในความรักชาติรักปิตุภูมิ ด้วยความองอาจกล้าหาญ ได้ยังความประทับใจให้กับผู้บัญชาการทหารญี่ปุ่นถึงกับออกปากชมเชยท่านสิงกะโปว่ากล้าหาญมาก และยินดีมอบอาวุธให้ตามคำขอ

บัดนี้ขบวนการคนหนุ่มลาวรักชาติภายใต้การนำของท่านสิงกะโปผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมเมืองท่าแขก ได้รับการติดอาวุธแล้วจากการที่ไปค้นดำหาเอามาเองและจากการมอบให้ของผู้บัญชาการทหารญี่ปุ่นเมืองท่าแขก จึงทำให้จิตใจของคนหนุ่มลาวผู้รักชาติเหล่านั้นฮึกเหิมและกล้าที่จะเคลื่อนไหวโดยเปิดเผย

ส่วนทางด้านชาวเวียดนามขณะนั้น กลุ่มสมาชิกพรรคด่ายเวียดที่กุม

การบริหารอยู่ในสมาคมสังคมสงเคราะห์อายทิวยังคงมีอิทธิพล และแสดงท่าที่ว่าจะช่วงชิงการนำในการปลดปล่อยเมืองท่าแขก เพื่อคอยต้อนรับฝรั่งเศสที่จะกลับคืนมา

คณะผู้แทนแนวร่วมลาวสัมพันธ์อันเป็นแนวร่วมที่คณะพรรคแคว้นลาวกับเวียดมินห์จัดตั้งขึ้น ได้ไปทำความเข้าใจกับผู้นำกลุ่มด้ายเวียดที่กุมสมาคมอายทิว และเปิดเผยให้รู้ว่าการปฏิวัติลาวจะเกิดขึ้นในไม่ช้า โดยเฉพาะที่เมืองท่าแขกมีเวียดมินห์เป็นแนวร่วม จะช่วยเหลือกองกำลังรักชาติลาวยึดอำนาจ

คำว่าเวียดมินห์มีความหมายต่อกลุ่มด้ายเวียดและคนเวียดนามโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก เพราะหลังจากญี่ปุ่นเข้าสู่อินโดจีนขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นได้เกิดขึ้นภายใต้ชื่อขบวนการเวียดมินห์

ภายหลังเมื่อญี่ปุ่นยึดอำนาจฝรั่งเศสในอินโดจีน และแต่งตั้งรัฐบาลหุ่นเวียดนามขึ้นมาแทน อิทธิพลของขบวนการเวียดมินห์ได้แผ่ปกคลุมไปทั่วประเทศแล้ว และได้ปฏิเสธการเชื้อเชิญของญี่ปุ่นที่ขอให้เข้าร่วมในรัฐบาลหุ่นของญี่ปุ่นในครั้งนั้น

ดังนั้นเมื่อกลุ่มด้ายเวียดที่มีอิทธิพลอยู่ในสมาคมสังคมสงเคราะห์อายทิวได้รับรู้ความจริงว่ากองกำลังรักชาติลาวมีเวียดมินห์เป็นแนวร่วม จึงเปลี่ยนท่าทีมาให้การสนับสนุนท่านสิงกะโปในฐานะผู้นำขบวนการคนหนุ่มลาวรักชาติ และเป็นตัวกลางประสานความสามัคคีระหว่างคนเวียดนาม ได้นำคณะเข้าพบเจ้าแขวงคำสิง เพื่อปรึกษาหารือป้องกันเมืองท่าแขกไม่ให้ฝรั่งเศสกลับคืนมาปกครอง

สำหรับทหารญี่ปุ่นในเวลานั้นก็สับสนพอสมควร เพราะทางออกของพวกเขามีเพียงสองทางคือฆ่าตัวตายด้วยวิธีฮาราคีรี หรืออย่างอื่น กับยอมจำนนให้ปลดอาวุธแล้วกลับคืนประเทศ

จากความสับสนของพวกทหารญี่ปุ่นนั้น เมื่อมีโอกาสท่านสิงกะโปก็ได้เข้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพวกเขา และได้ชี้ทางที่สามให้ทหารญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งเดิน และพวกเขาจำนวนหนึ่งก็ยินดีเดินในเส้นทางที่สามที่ท่านสิงกะโปเป็นผู้ชี้แนะ ท่านสิงกะโปบอกกับพวกเขาว่าศัตรูตัวสำคัญของญี่ปุ่นก็คือฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งรวมทั้งฝรั่งเศสนักล่าเมืองขึ้นด้วย และศัตรูตัวสำคัญของประชาชนลาวในเวลานี้ก็คือพวกล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศส ดังนั้นมันจะเป็นการดีไหม? ถ้าทหาร

ญี่ปุ่นจะอยู่ในลาวร่วมมือกับลาวรบกับทหารฝรั่งเศส ดีกว่าจะมาฆ่าตัวตายอย่างไร้ประโยชน์ ท่านสิงกะโปพูดให้ทหารญี่ปุ่นรู้ว่าพวกของท่านยังไม่มีความชำนาญในการรบทัพจับศึก ยังไม่มีความชำนาญในการใช้ลูกระเบิด พวกเขาจะช่วยได้มากถ้าหากอยู่กับท่าน

ทหารญี่ปุ่นจำนวนนั้นมีด้วนกัน 12 คน หัวหน้าชื่อยามาเมะ (ต่อมาใช้ชื่อลาวว่าท้าวสวาท) ได้ปรึกษากับเพื่อนอีกคนหนึ่ง (ต่อมาใช้ชื่อลาวว่าท้าวรบ) แล้วยื่นมือมาให้ท่านสิงกะโปสัมผัสเป็นทำนองตกลงใจพร้อมกับถามว่า

"คนลาวจะมีความคิดเห็นต่อพวกเราอย่างไร?"

ท่านสิงกะโปตอบในทันทีว่า

"มองอย่างมิตร ศัตรูที่กลายมาเป็นมิตร ดีกว่ามิตรที่กลายเป็นศัตรู"

เมื่อได้รับคำตอบอย่างหนักแน่นมั่นคงจากท่านสิงกะโป ยามาเมะหรือท้าวสวาทในเวลาต่อมา ได้สั่งให้ลูกแถวเข้าแถวหน้ากระดานต่อหน้าท่านสิงกะโป และก้มหัวแสดงคารวะพร้อมกันเป็นการยอมรับว่าจะอยู่ช่วยลาวรบฝรั่งเศส ยามาเมะผู้เป็นหัวหน้าพูดขอบคุณท่านสิงกะโปที่ชี้ทางออก และพวกเขาก็ได้เข้ากับฝ่ายคนลาวรักชาตินับแต่บัดนั้น

ในวันที่ 19 สิงหาคม 1945 (พ.ศ. 2488) ท่านสิงกะโปได้ประชุมคณะแกนนำคนหนุ่มลาวรักชาติขึ้นที่สโมสรลาว ส่วนทางกลุ่มแนวร่วมลาวสัมพันธ์และเวียดมินห์ก็ได้ประชุมแกนนำเช่นกัน โดยตางฝ่ายต่างประชุมแต่มีเนื้อหาอย่างเดียวกัน คือเตรียมการระดมกำลังมหาชนทั้งลาวและเวียดนาม รวมทั้งชาวต่างชาติอื่นๆ ที่พำนักพักพิงอยู่ในเมืองท่าแขก เพื่อแสดงประชามติยึดอำนาจการปกครองจากญี่ปุ่น แล้วจัดตั้งกองกำลังป้องกันเมือง รวมทั้งการตระเตรียมจัดหาธงชาติเพื่อแจกจ่ายประชาชนในวันชุมนุม

โดยที่ขณะนั้น ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นจะประกาศยอมจำนนต่อสัมพันธมิตรแล้วก็ตาม แต่ทหารญี่ปุนจำนวนหนึ่งที่อยู่ในลาวยังไม่ได้รับคำสั่งให้คืนอำนาจนั้นให้กับเจ้าของประเทศ รวมทั้งทหารญี่ปุ่นที่เมืองท่าแขก

อำนาจปกครองในลาว (รวมทั้งเมืองท่าแขก) คืออำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยจึงยังคงอยู่ในอำนาจของญี่ปุน แม้ญี่ปุ่นบางคนจะทำฮาราคีรีฆ่าตัวตายไปบ้างแล้วก็ตาม ดังนั้นถ้าจัดให้มีการชุมนุมมหาชนขึ้นก็อาจมีปัญหาเกิด

ขึ้นได้

ท่านสิงกะโปในฐานะผู้นำคนลาวรักชาติซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุก ๆ ฝ่าย จึงได้เข้าเจรจาปัญหาการจัดชุมนุมมหาชนกับเจ้าแขวงคำสิงห์ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของแขวงจำนวนหนึ่ง รวมทั้งนายทหารญี่ปุ่นผู้รับผิดชอบบังคับบัญชาทหารญี่ปุ่นในเมืองท่าแขก โดยแจ้งให้ท่านเหล่านั้นทราบว่าจะจัดให้มีการชุมนุมมหาชนขึ้น ทั้งคนลาวและคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในเมืองท่าแขก เพื่อให้มหาชนได้รับรู้ถึงการที่ทหารญี่ปุ่นจะต้องกลับประเทศ และเพื่อความชอบธรรมจะต้องมอบอำนาจปกครองให้ประชาชนลาว เพื่อประชาชนลาวจะได้เตรียมตัวต่อสู้กับฝรั่งเศสที่กำลังเตรียมการจะมายึดเอาเมืองท่าแขกกลับคืน ต่อข้อเสนอของท่านสิงกะโป พวกเจ้านายในระบอบเก่าและผู้นำทางการทหารของญี่ปุ่นเห็นชอบด้วย เจ้าแขวงคำสิงห์ถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยเต็มใจนัก เพราะอยากจะให้ฝรั่งเศสกลับมา แต่ก็จำต้องยอมลงนามในคำสั่งถึงกำนันผู้ใหญ่บ้าน ให้แจ้งให้ประชาชนทราบถึงการจะมีการชุมนุมที่สนามกีฬาเมืองท่าแขกในวันที่ 23 สิงหาคม 1945 (พ.ศ. 2488) ในคำสั่งนั้นไม่ได้แจ้งเนื้อหาของการชุมนุมและไม่ได้บังคับว่าทุกคนจะต้องไปชุมนุม

ด้วยเหตุนี้จึงตกเป็นภาระของขบวนการคนลาวรักชาติของท่านสิงกะโปและแนวร่วมลาวสัมพันธ์หรือเวียดมินห์ ที่ต้องระดมแกนนำผู้ปฏิบัติงานออกไปประชาสัมพันธ์แต่ละคุ้มแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการไปเข้าร่วมชุมนุมในครั้งนี้ และเรียกร้องให้มวลชนแต่ละคุ้มแต่ละหมู่บ้านให้ไปเข้าร่วมชุมนุม

มันเป็นการไม่ง่ายเลยที่ท่านสิงกะโปจะต้องเคลื่อนไหวชี้นำทางการเมืองเพื่อความเข้าใจของมหาชน ในขณะเดียวกันที่ต้องชี้นำทางการทหาร ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยเรียนทางการทหารมาก่อน เมื่อมีข่าวว่าทหารฝรั่งเศสภายใต้การนำของร้อยเอกตาแว็กนีเอได้ซ่องสุมกำลังคอมมานโดอยู่ที่ภูซังแฮ บ้านหินนาซอน ดงใหญ่ใต้เมืองมหาไชย เพื่อเตรียมบุกยึดเมืองท่าแขก และก่อนหน้านี้ไม่นานนายทหารอเมริกายศร้อยโทชื่อคล็อชกับผู้หญิงอังกฤษคนหนึ่งได้มากระโดดร่มลงที่นั้น จากนั้นรายงานข่าวแจ้งว่าร้อยเอกตาแวกนีแอ กับสองคนนั้นข้ามโขงไปจังหวัดนครพนมและได้พบปะกับพันตรีแค้มป์นายทหารอังกฤษและคณะที่นั้น

พันตรีแคมป์นายทหารอังกฤษผู้นี้ พร้อมด้วยคณะของเขามีพันตรีแบ็งค์นายทหารอเมริกัน ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะ พันตรีโฮลัง นายทหารอเมริกัน

พันตรีลิว นายทหารจีนและร้อยโทคล็อชนายทหารอเมริกันเป็นเลขานุการคณะเป็นนายทหารสัมพันธมิตรที่มากระโดดร่มลงที่นครเวียงจันทน์ แล้วได้เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยไปพักที่จังหวัดนครพนม โดยอ้างว่ามาปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับการปลดปล่อยช่วยเหลือทหารสัมพันธมิตรที่ถูกจับกุมที่ท่าแขก ซึ่งเป็นข้ออ้างที่ไม่สมเหตุสมผล เพราะไม่มีทหารฝ่ายสัมพันธมิตรมาทำการรบที่ท่าแขก ส่วนทหารฝรั่งเศสที่ท่าแขกในเวลานั้นก็ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับฝ่ายสัมพันธมิตร

ที่เขามานครพนมนั้นที่จริงแล้วก็มาเพื่อช่วยเหลือฝรั่งเศสยึดอินโดจีนคืน เพราะในเวลานั้นอินโดจีนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเวียดนาม ทั้งเวียดนามเหนือและใต้ ทั้งฮานอยและไซ่ง่อนได้ตกมาอยู่ในอำนาจของขบวนการเวียดมินห์ อันเป็นขบวนการที่ฝ่ายสัมพันธมิตรรู้ดีว่าโฮจิมินห์ประธานพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนเป็นผู้นำ

ในที่สุดวันนัดชุมนุมมหาชนครั้งประวัติศาสตร์วันที่ 23 สิงหาคม 1945 (พ.ศ. 2488) ก็ได้เปิดขึ้น ณ สนามกีฬาเมืองท่าแขก ตั้งแต่เช้าตรู่มหาชนจากทั่วแขวงคำม่วนได้ทยอยกันมา ตะวันยิ่งสายมหาชนยิ่งหนาแน่นมากยิ่งขึ้น และในเวลาเดียวกันนี้ ณ สนามกีฬานครเวียงจันทน์และทั่วทุกเมืองมหาชนแห่งนครนั้น ๆ ก็ได้ร่วมกันประกอบกิจกรรมอันศักดิ์สิทธิ์เช่นเดียวกับมหาชนเมืองท่าแขก

ประชาชนลาว ประชาชนเวียดนาม คนจีน คนอินเดีย และประชาชนเผ่าต่าง ๆ จากเซบั้งไฟ หนองบก ทินบูน เมืองเก่า รวมทั้งคนเวียดนามจากนครพนมได้มาชุมนุมกัน ณ สนามกีฬาเมืองท่าแขกอย่างมืดฟ้ามัวดิน

สนากีฬาที่กว้างใหญ่คับแคบลงด้วยกระแสคลื่นของมหาชนที่มาพร้อมด้วยธงชาติลาวและป้ายคำขวัญ

ประเทศลาว เอกราช มั่นยืน

ความสามัคคีลาว-เวียดนาม มั่นยืน

เอกราชลาว-เวียดนาม-กัมพูชา มั่นยืน

การชุมนุมวันนั้นเป็นการชุมนุมครั้งใหญ่ยิ่งครั้งแรกในประวัติศาสตร์การชุมนุมของเมืองท่าแขก รูปแบบภายนอกของการชุมนุมเป็นการจัดของเจ้าแขวงตามคำสั่งของทางราชการที่มีไปถึงกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน

แต่เนื้อหาของการชุมนุม เป็นการยึดอำนาจของประชาชนเมืองท่าแขกตามการชี้นำของท่านสิงกะโปและคณะ อันมีคณะคนหนุ่มลาวรักชาติเป็นแกนนำ

ภายหลังที่เจ้าแขวงคำสิงห์ได้ขึ้นกล่าวปราศรัยเป็นอารัมภบทแล้ว ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ผู้ดำเนินการจัดให้มีการชุมนุมเพื่อยึดอำนาจการปกครองเมืองท่าแขกโดยสันติ ได้ขึ้นกล่าวปราศรัยต้อนรับมหาชนที่มาชุมนุม และเผยถึงจุดประสงค์ในการชุมนุมสำแดงกำลังของมหาชนครั้งนี้ว่า เพื่อประกาศเอกราชของชาติลาวที่ต้องตกเป็นเมืองส่วยเมืองขึ้นมาเป็นเวลานับร้อยปี ต่อแต่นี้ไปคนลาวจะไม่ยอมให้ฝรั่งเศสกลับคืนมาปกครองลาวอีก ในการต่อสู้ไม่ให้ฝรั่งเศสกลับคืนมาลาวอีก พี่น้องประชาชนในสามชาติอินโดจีน คือลาว เวียดนาม กัมพูชาจะต้องร่วมรักสามัคคีกันอย่างเหนียวแน่น และเพื่อความเป็นเอกราชสมบูรณ์ของลาว ทหารต่างด้าวญี่ปุ่นจะค่อย ๆ ทยอยกันออกจากประเทศของเรา โดยเฉพาะเมืองท่าแขก เมืองท่าแขกจะต้องปกครองโดยคนลาวเราเอง

เสียงปรบมือของมหาชนดังสนั่นหวั่นไหวเป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาของการปราศัย คำประกาศของท่านสิงกะโปในวันนั้นเสมือนกับจะบอกกล่าวแก่บรรพบุรุษให้ได้ทราบว่า ลูก หลาน เหลน หลอดของพญาสีโคตะบอง จะสืบมูลเชื้ออันวีระอาจหาญของบรรพบุรุษ เพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราชของชาติสืบต่อไปและต่อไป

หลังจากที่ท่านสิงกะโปกล่าวคำปราศรัยจบแล้ว ก็ได้มีประกาศรายนามคณะกรรมการปฏิวัติชุดแรกของเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน ต่อหน้ามหาชนเพื่อรับทราบอย่างเป็นทางการ ซึ่งประกอบด้วยท่านเหล่านี้คือ

1. ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี เป็นประธาน
2. ท่านสุคำทัด เป็นกรรมการ
3. ท่านเจ้านิด หมอคำ เป็นกรรมการ
4. ท่านคำสิงห์ จุนนะมาลี เป็นกรรมการ
5. ท่านมัง เป็นกรรมการ
6. ท่านบุญฤทธิ์ อุดานนท์ เป็นกรรมการ
7. ท่านบุญเลี้ยง เป็นกรรมการ
8. ท่านธรรมศิล เป็นกรรมการ

ต่อจากนั้นเหงวียนวันลองผู้นำแทนชาวเวียดนามกู้ชาติที่อาศัยอยู่ในลาว ไทย และรองประธานสมาคมสังคมสงเคราะห์อายทิว เมืองท่าแขก ได้ขึ้นกล่าวปราศรัยเรียกร้องให้พี่น้องเวียดนามสามัคคีกัน เดินเคียงข้างรัฐบาลชั่วคราวของ

เวียดนามที่มีลุงโฮจิมินห์เป็นผู้นำ สามัคคีอย่างแน่นแฟ้นกับประชาชนลาว เพื่อกอบกู้เอกราชของสามชาติอินโดจีน

โดยที่ผู้รับผิดชอบทางการทหารของญี่ปุ่นในเมืองท่าแขกได้รับทราบล่วงหน้าแล้วว่าจะจัดให้มีการชุมนุมประชาชน ทหารญี่ปุ่นที่ยืนยามอยู่ตามถนนและสำนักงานต่าง ๆ จึงไม่มีการแสดงปฏิกริยาแต่อย่างใด และในวันต่อมา แต่ละตัวเมืองทั่วแขวงคำม่วน มีการเดินขบวนของประชาชนเพื่อแสดงความยินดีต่อเอกราช มีการชุมนุมปราศรัยของประชาชน ทั้งที่เมืองมหาไชย เมืองหนองบก เมืองเก่า เมืองเชียงหวาย และเมืองอื่น ๆ

ด้วยความกล้าหาญ ด้วยความจริงใจและจริงจัง ประกอบด้วยมีสติปัญญาไหวพริบดี รู้จักกาละเทศะ ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลีจึงได้รับความไว้วางใจจากมหาชนให้เป็นผู้บัญชาการสูงสุดในเมืองท่าแขก

ทหารญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งได้ให้ความร่วมมือในการรักษาเมืองท่าแขก บรรดาจุดยุธศาสตร์สำคัญ ๆ สำนักงานองค์กรสำคัญ ๆ และด่านประตูเข้าเมือง ซึ่งเมื่อก่อนอยู่ในความรับผิดชอบของทหารญี่ปุ่น ก็ได้เปลี่ยนมาอยู่ในความรับผิดชอบของคนลาวร่วมกับทหารญี่ปุ่นบางส่วนที่เข้าร่วมกับคนลาวรักชาติดังที่กล่าวมาแล้ว

นายพลผู้เฒ่า สิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในวันที่ 23 สิงหาคม 1945 (พ.ศ. 2488) ในเวลาต่อมาว่า

นับเป็นครั้งแรกที่ท่านยืนพูดต่อหน้ามหาชนมืดฟ้ามัวดินเช่นนั้น แต่ด้วยความรักชาติ รักแผ่นดินเกิดอย่างสุดซึ้งและเชื่อมั่นว่าท่านทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้วและทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ จึงทำให้ท่าน**ลืมความประหม่าไปหมดสิ้น** พูดไหลลื่นไปอย่างสบาย ๆ เหมือนกับพูดกับคนในครอบครัวเดียวกัน

■ ■ ■

7
ประกาศเอกราช

ภายหลังที่ขบวนการคนลาวรักชาติ ที่เรียกกันในเวลาต่อมาว่าลาวอิสระได้ยึดอำนาจปกครองแขวงต่าง ๆ คืนมาจากญี่ปุ่นแล้ว โดยเฉพาะแขวงและเมืองสำคัญ ๆ เช่น เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน เมืองปากเซ แขวงสวันเขตและรวมทั้งนครเวียงจันทน์ อันเป็นนครหลวงทางภาคใต้

ขบวนการคนลาวรักชาติในนครเวียงจันทน์ ส่วนใหญ่ประกอบด้วยคนหนุ่มที่อยู่ภายใต้การนำของคณะพรรคแคว้นลาวและคณะเสรีไทยเชื้อสายลาว มีความเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่ลาวจะประกาศเอกราช ปฏิเสธอำนาจการปกครองแบบเมืองขึ้นของฝรั่งเศส จึงได้ผลักดันให้เจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราช นายกรัฐมนตรีของราชอาณาจักรหลวงพระบาง ซึ่งขณะนั้นพำนักอยู่ ณ นครเวียงจันทน์ ประกาศเอกราชออกจากการปกครองของฝรั่งเศส

ดังนั้นในวันที่ 1 กันยายน 1945 (พ.ศ. 2488) เจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราชจึงได้ออกแถลงการณ์ประกาศเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน ออกจากภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสว่า *บรรดาสัญญาและข้อผูกพันทางการเมืองที่มีมาระหว่างฝรั่งเศสกับลาวนั้น ถือว่าหมดคุณค่าและตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น*

นอกจากประกาศเอกราชแล้ว ในวันที่ 3 กันยายน 1945 (พ.ศ. 2488) เจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราชยังได้โทรเลขไปปรึกษาหารือกับเจ้ามหาชีวิต สมเด็จเจ้า

ศรีสว่างวงศ์ ถึงเรื่องการรวมลาว 2 เขต เป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกัน (สมัยฝรั่งเศสปกครองลาวนั้นได้แบ่งลาวออกเป็น 2 เขตปกครอง คือเขตเหนือและเขตใต้ เขตเหนือมีหลวงพระบางเป็นเมืองหลวง เขตใต้มีนครเวียงจันทน์เป็นเมืองหลวง แต่การปกครองขึ้นอยู่กับราชอาณาจักรหลวงพระบาง โดยมีเจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราช เป็นนายกรัฐมนตรี)

ก่อนที่เจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราชจะโทรเลขไปปรึกษาหารือกับเจ้ามหาชีวิตสมเด็จเจ้าศรีสว่างวงศ์นั้น เจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราชได้ประชุมสอบถามความเห็นของเจ้าแขวงเขตใต้ส่วนใหญ่แล้ว เช่นพระยาบัวคำ มากคำผิว เจ้าแขวงอัตตะบือ คุณอ่อน วรวงศ์ เจ้าเมืองปากเซ แขวงจำปาศักดิ์ พระยาโพทิทัต เจ้าแขวงสวันเขต พระยาคำม้าว วิไล เจ้าแขวงเวียงจันทน์ เป็นต้น และเจ้าแขวงเหล่านี้มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า เขตเหนือและเขตใต้ควรรวมเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกัน

ต่อโทรเลขปรึกษาหารือ แทนที่เจ้ามหาชีวิตจะตอบตามข้อปรึกษาพระองค์กลับรับสั่งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีโทรเลขตอบลงวันที่ 7 กันยายน 1945 (พ.ศ. 2488) ความว่า

"ขอทูลถวายทราบว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงประกาศให้ราษฎรทั้งประเทศและอาณาจักรหลวงพระบางอยู่ใต้การปกครองของฝรั่งเศสต่อไปตามเดิมแล้ว"

และพร้อมกันนั้นสมเด็จศรีสว่างวงศ์กลับมีราชสาส์นเรียกร้องไปยังเจ้าแขวงเจ้าเมืองทั่วประเทศ*ให้รอคอยการกลับคืนมาของฝรั่งเศส*

ถึงแม้ว่าเจ้ามหาชีวิตจะมีความเห็นไปอีกทางหนึ่ง คือเป็นทาสที่ไม่ยอมปลดปล่อย เพราะพระองค์เคยเสพย์สุขอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ในพระราชวังที่ฝรั่งเศสหยิบยื่นให้จนเคยตัว พระองค์จึงไม่ยอมเป็นนกที่จะเหินสู่ท้องฟ้าที่กว้างใหญ่ไพศาลอย่างเสรี แต่พระองค์ท่านชอบที่จะเป็นหนอนเสพย์สุขอยู่ในถังส้วมอันสกปรกของฝรั่งเศส เช่นนี้

แต่เจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราชได้ก้าวไปข้างหน้าแล้วด้วยแรงผลักดันของขบวนการคนลาวผู้รักชาติ และด้วยจิตสำนึกของพระองค์เอง พระองค์จึงต้องก้าวเดินต่อไปพร้อมกับมหาชน และเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของมหาชน นั่นคือเอกราชแห่งชาติและประชาธิปไตยของประชาชน

ดังนั้น ในวันที่ 15 กันยายน 1945 (พ.ศ. 2488) เจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราช

ในนามนายกรัฐมนตรี จึงได้ประกาศรวมทุกแขวงของประเทศลาวเข้าเป็นผืนแผ่นดินหนึ่งเดียวและอยู่ภายใต้รัฐเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ

ต่อมา ในวันที่ 4 ตุลาคม 1945 (พ.ศ. 2488) เจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราช ผู้แทนอำนาจการปกครองศูนย์กลางของประเทศลาวหรือนายกรัฐมนตรี ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องไปยังประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร *เพื่อรับรู้รัฐบาลลาวและเคารพนับถือเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดนของลาว*

จากการประกาศยกเลิกความผูกพันตามสัญญาต่าง ๆ กับฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 1 กันยายน 1945 (พ.ศ. 2488) ประกาศรวมประเทศลาวเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อ 15 กันยายน 1945 (พ.ศ. 2488) และประกาศเพื่อการรับรู้ของประเทศสัมพันธมิตรในเอกราชอธิปไตยของลาวในวันที่ 4 ตุลาคม 1945 (พ.ศ. 2488) ได้ยังความเคียดแค้นให้กับฝรั่งเศสเป็นอย่างยิ่ง จึงปฏิบัติการตอบโต้เจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราช ด้วยการสร้างความเจ้าใจผิดให้กับเจ้ามหาชีวิตที่มีต่อเจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราช

ฝรั่งเศสผู้ดำเนินการตอบโต้ชื่อแอมแฟนท์ มียศเป็นนายทหารขั้นพันเอก เมื่อญี่ปุ่นยึดอำนาจในอินโดจีนเขาหลบหนีญี่ปุ่นอยู่ในป่าเมืองลาว เขาได้เข้าพบเจ้าศรีสว่างวัฒนา ราชโอรสของสมเด็จเจ้าศรีสว่างวงศ์ ที่นครหลวงพระบางแล้วสร้างเรื่องเท็จขึ้นทูลถวายว่า ในการรวมลาวของเจ้าเพ็ชรราชครั้งนี้ มีเป้าหมายที่แท้จริงคือจะตั้งตนขึ้นเป็นกษัตริย์ของราชอาณาจักรลาว เจ้าศรีสว่างวัฒนาหลงเชื่อคำเพ็ชทูลนั้น จึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลสมเด็จเจ้าศรีสว่างวงศ์ พระราชบิดา และเสนอให้ปลดเจ้าเพ็ชรราชออกจากฐานะเจ้ามหาอุปราชและจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่เจ้ามหาชีวิตพอยังมีพระสติอยู่บ้าง จึงมีพระดำริให้เรียกตัวเจ้าเพ็ชรราชมาสอบถามให้ได้ความจริงเสียก่อน เจ้าศรีสว่างวัฒนาผู้ราชโอรสทรงคัดค้านว่าถ้าถึงตอนนั้นเจ้าเพ็ชรราชคงขึ้นมาหลวงพระบางพร้อมด้วยกองทัพ ก็จะสายเกินแก้เสียแล้ว

สมเด็จเจ้าศรีสว่างวงศ์ ทรงฟังราชโอรสกราบทูลเช่นนั้นก็คล้อยตาม จึงมีรับสั่งลงวันที่ 10 ตุลาคม 1945 (พ.ศ. 2488) ให้ถอดถอนเจ้าเพ็ชราชออกจากฐานะเจ้ามหาอุปราชและปลดจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ความระส่ำระสายจึงได้เกิดขึ้น ทั้งในนครหลวงพระบาง เวียงจันทน์และ

เมืองใหญ่อื่น ๆ เมื่อข่าวแพร่ไปว่าเจ้าเพ็ชรราชถูกถอดถอนออกจากฐานะมหาอุปราชและออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี *ในความผิดเพราะประกาศให้ลาวเป็นเอกราช ไม่ต้องเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส แต่เจ้ามหาชีวิตของลาวยังต้องการให้ลาวเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสต่อไป*

คงจะเป็นด้วยเหตุนี้ ในเวลาต่อมาพรรคประชาชนปฏิวัติลาวจึงได้ชูคำขวัญว่า *ต้องการเอกราชประชาธิปไตย ต้องโค่นล้มจักรพรรดินิยมและศักดินานิยม*

บรรดาผู้นำในนครเวียงจันทน์ ซึ่งในจำนวนนั้นมีท้าวธรรม ชัยสิทธิเสนา ท้าวอัมพร สุวรรณบล (ส.ส.ร้อยเอ็ด) ท้าวอุ่น ชนะนิกร ท้าวบง ศรีรัตนกุล ซึ่งอยู่ในขบวนการเสรีไทยภาคอีสานกับคุณเตียง ศิริขันธ์ มหาสิลา วีระวงค์ (อดีตข้าราชการหอสมุดแห่งชาติ) ร่วมอยู่ด้วย ได้เรียกร้องให้มีการประชุมตัวแทนคนลาวผู้รักชาติจากแขวงต่าง ๆเพื่อปรึกษาหารือต่อสภาพการณ์ที่ผันแปรไปอย่างรวดเร็ว ผู้แทนจากแขวงคำม่วนที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนั้นคือเจ้านิด หมอคำ ท้าวบุญลิด อุดามน ท้าวมัง

ที่ประชุมได้มีความเห็นร่วมกันเป็นเอกฉันท์ ให้จัดตั้งรัฐบาลลาวอิสระขึ้นมาแทนรัฐบาลหลวงพระบางซึ่งมีเจ้าเพ็ชรราชเป็นนายกรัฐมนตรและถูกปลดไปแล้ว เจ้าเพ็ชรราชเห็นดีด้วยกับความเห็นของที่ประชุมนั้น แต่พระองค์ปฏิเสธที่จะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อที่ประชุมได้เรียกร้อง พระองค์รับว่าจะช่วยเหลืออย่างเต็มที่และทุกวิถีทาง ในการที่จะให้รัฐบาลลาวอิสระดำเนินกิจการไปได้

ในที่สุดรัฐบาลลาวอิสระจากการผลักดันของกลุ่มคนหนุ่มผู้รักชาติก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นในวันที่ 12 ตุลาคม 1945 (พ.ศ. 2488) ท่ามกลางความยินดีปรีดาของประชาชนที่ไปประชุมรอฟังข่าวการจัดตั้งรัฐบาลที่ศูนย์ชุมนุมของตัวเมืองและแขวงต่าง ๆ นับเป็นเรือนพันเรือนหมื่น

รัฐบาลลาวอิสระได้ถูกจัดตั้งขึ้นแล้ว โดยมีพระยาคำม้าว วิไล เป็นนายกรัฐมนตรี และประกอบด้วยรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ ดังนี้

พ.ต. สิงห์ รัตนสมัย	เป็นรัฐมนตรีว่าการป้องกันประเทศ
เจ้าสมสนิท	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงภายในและยุติธรรม
เจ้าสุภานุวงศ์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
พระยาอุ่นเรือน นรสิงห์	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม

ท้าวอุ่น ชนะนิกร	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
เจ้าสุวรรณภูมา	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงโยธาธิการและขนส่ง
ท้าวกระต่าย โดนสะโสลิด	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
ท้าวหยุย อภัย	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ท้าวเกือง ปทุมชาติ	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
ท้าวธรรม ชัยสิทธิเสนา	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
และเจ้าเพ็ชรราช	เป็นที่ปรึกษารัฐบาลลาวอิสระ

ในระหว่างนั้นเจ้าสุภานุวงศ์ (เป็นน้องต่างมารดากับเจ้าเพ็ชรราชและเจ้าสุวรรณภูมา) ทำงานเป็นวิศวกรใหญ่อยู่ที่เมืองวิน ประเทศเวียดนาม ได้รับโทรเลขเรียกตัวจากเจ้าเพ็ชรราชให้ลงมาช่วยรัฐบาลลาวอิสระที่ได้ตั้งขึ้นแล้ว ซึ่งมีเจ้าสุภานุวงศ์เป็นรัฐมนตรีคนหนึ่งในรัฐบาลนั้น เจ้าสุภานุวงศ์จึงได้เดินทางจากเวียดนามกลับคืนประเทศในต้นเดือนตุลาคม ตามเส้นทางหมายเลข 9 ไปถึงสวันเขต และต่อไปเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน ซึ่งเป็นชุมทางที่สำคัญทางภาคใต้ มีเส้นทางสายสำคัญ ๆ ผ่าน เช่นเส้นทางเลข 13 จากท่าแขกไปเวียงจันทน์และจากท่าแขกไปสวันเขต เส้นทางเลข 8 จากท่าแขกไปเมืองวิน (เวียดนาม) ทางเลข 12 จากท่าแขกไปเงตง (เวียดนาม) การเดินทางตามลำน้ำโขงก็สะดวก มีกำปั่นและเรือจักรแล่นจากท่าแขกไปเวียงจันทน์ และออกจากท่าแขกไปสวันเขต จะข้ามแม่น้ำโขงไปเมืองนครพนม (ประเทศไทย) ก็สะดวกดี แม่น้ำโขงตอนท่าแขกกับนครพนมกว้างประมาณ 1 กิโลเมตร

ณ เมืองท่าแขก ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ในฐานะผู้บัญชาการเมืองท่าแขก เป็นผู้จัดการต้อนรับและจัดหน่วยรักษาความปลอดภัยให้ความอารักขาเป็นพิเศษ พร้อมกับรายงานสถานการณ์ที่ผ่านมาและที่กำลังเป็นอยู่ในทุก ๆ ด้านให้ทราบ

ต่อจากนั้นท่านสิงกะโป ได้นำคณะผู้นำมวลชนเมืองท่าแขกเข้าเยี่ยมเพื่อรับฟังคำบรรยายเกี่ยวกับสถานการณ์โลก สถานการณ์ในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์และอินโดจีน เสด็จได้บรรยายให้ฟังอย่างคล่องแคล่วชัดเจน ซึ่งทำให้ผู้ฟังมองเห็นสภาพการณ์อย่างกระจ่างชัด

ในวันต่อมาท่านสิงกะโป ได้นำข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของอำนาจปกครอง

เก่าของลาวเข้าเฝ้าเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและเพื่อดูท่าทีการสนับสนุนขบวนการรักชาติของบรรดาข้าราชการเก่าเหล่านั้น

ในการต้อนรับที่ผ่านมา 2-3 วัน เป็นการต้อนรับและรับรองเป็นการภายในเพื่อเตรียมการรับรองของมหาชนเมืองท่าแขกในวันที่ 10 เดือนเดียวกันนั้น ซึ่งได้จัดขึ้น ณ สนามกีฬาหน้าเมืองท่าแขก อันเป็นสถานที่แห่งเดียวกันที่ท่านสิงกะโปได้ประกาศปลดปล่อยเมืองท่าแขก เมื่อ 23 สิงหาคม 1945 (พ.ศ. 2488)

ท่านสิงกะโปได้กล่าวประกาศแนะนำเจ้าสุภานุวงศ์ให้ประชาชนได้รู้จักและบอกถึงภาระหน้าที่ของท่านที่จะประกอบกรณียกิจเพื่อชาติเพื่อแผ่นดินลาวและเพื่อประชาชนชาวลาว ท่านสิงกะโปประกาศว่า

"นับแต่วินาทีนี้เป็นต้นไป เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ คือผู้นำการปฏิวัติของลาวของพวกเรา"

พอสิ้นคำประกาศของท่านสิงกะโป เสียงไชโยโห่ร้องชมชื่นของประชาชนดังกึกก้องไปทั่วตัวเมืองท่าแขกและแผ่นดินอาณาจักรโคตะบอง แสดงถึงความดีอกดีใจและสนับสนุนพระองค์ท่านอย่างสุดจิตสุดใจของประชาชนเมืองท่าแขก ทั้งประชาชนลาวและประชาชนเวียดนาม

เสียงไชโยดังกึกก้องของประชาชน ทำให้เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ตื้นตันใจมาก พระองค์ยกมือทั้งสองขึ้นโบกไปมาต้อนรับความปีติชมชื่นจากมหาชนอยู่เป็นเวลานาน แล้วพูดด้วยความตื้นตันใจอย่างสุดซึ้งว่า

"ประเทศลาว นับแต่วันนี้ไป เป็นประเทศเอกราช จะไม่ยอมให้ต่างประเทศกลับคืนมาปกครองประชาชนลาวอีก"

พอสิ้นเสียงของเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ มวลชนได้ตะโกนคำขวัญออกมาพร้อมกัน เสียงดังกึกก้องไปทั่วว่า

"ประเทศลาว เอกราช มั่นยืน"

"ประเทศลาว เอกราช มั่นยืน"

จากนั้นผู้แทนสมาคมเวียดนามกู้ชาติลาว-ไทย (หมายถึงสมาคมของชาวเวียดนามกู้ชาติที่อยู่ในประเทศลาวและประเทศไทย) ได้ขึ้นกล่าวคารวะต่อเจ้าสุภานุวงศ์ และให้คำมั่นสัญญาว่าคนเวียดนามในลาวจะสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชนลาว จะปกป้องรักษาเอกราชของลาวเสมอกับเอกราชของ

ประเทศตน จะไม่ยอมให้ฝรั่งเศสนักล่าเมืองขึ้นกลับคืนมาปกครองประชาชนเมืองท่าแขกอีกอย่างเด็ดขาด

คำกล่าวของผู้แทนสมาคมคนเวียดนามดังกล่าว เป็นการให้คำสัตย์ปฏิญาณ เป็นคำมั่นสัญญาที่กลั่นกรองออกมาจากส่วนลึกของหัวใจ ต่อหน้าเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ ต่อหน้าจัดตั้งและต่อหน้าประชาชนลาวเมืองท่าแขก เมื่อกล่าวจบเสียงร้องคำขวัญได้ดังกึกก้องขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

"ประเทศลาว เอกราช มั่นยืน"

ต่อมาในวันที่ 30 ตุลาคม 1945 (พ.ศ. 2488) ท่านสิงกะโปได้จัดพนักงานดีเด่นจำนวนหนึ่งให้ความอารักขาเจ้าสุภานุวงศ์ขึ้นไปเวียงจันทน์ เพื่อพบปะเจ้าเพ็ชรราชและเจ้าสุวรรณภูมาผู้พี่ และร่วมปรึกษาหารือปัญหาเฉพาะหน้ากับคณะรัฐมนตรี ปัญหาเฉพาะหน้าที่สำคัญที่สุดคือเตรียมการต่อสู้กับฝรั่งเศสที่จะกลับคืนมา เจ้าสุภานุวงศ์จึงได้รับแต่งตั้งจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรีให้เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดอีกตำแหน่งหนึ่ง แล้วได้กลับลงมาวางแผนการต่อสู้อยู่ที่เมืองท่าแขก

ภายหลังที่รัฐบาลลาวอิสระได้จัดตั้งขึ้นแล้ว จึงได้จัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวขึ้น โดยให้กษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ และได้ส่งไปถวายสมเด็จเจ้าศรีสว่างวงค์เพื่อลงพระปรมาภิไธย แต่ไม่ได้รับการสนองตอบจากกษัตริย์

ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 1945 (พ.ศ. 2488) คนลาวในนครหลวงพระบางที่สนับสนุนรัฐบาลลาวอิสระ มีเจ้าบุญวัฒน์ อุ่นแก้ว ร้อยตรี อ้วน ราทิกุล เป็นผู้นำ พร้อมด้วยตำรวจ ทหาร ข้าราชการและประชาชน ได้ยกกำลังเข้าล้อมพระราชวังแล้วควบคุมเจ้ามหาชีวิตและพระราชวงศ์ไว้ ณ ที่นั้น

ต่อมารัฐบาลลาวอิสระได้ส่งคณะผู้แทนซึ่งประกอบด้วยพระยาเมืองแสน พระยาศรีธนไชย์ ท้าวภูวงศ์ และร้อยเอก วิเชียร ไปเข้าเฝ้าเจ้ามหาชีวิตที่ประชาชนควบคุมตัวเอาไว้นั้น ได้เข้าเฝ้าในวันที่ 20 พฤศจิกายน 1945 เพื่ออัญเชิญขึ้นครองราชสมบัติเป็นมิ่งขวัญแก่ประชาราษฎรลาวต่อไป สมเด็จเจ้าศรีสว่างวงศ์ทรงรับคำเชิญกลับคืนขึ้นนั่งราชบัญลังก์เป็นกษัตริย์แห่งราชอาณาจักรลาวอีกครั้งหนึ่ง

■ ■ ■

8
ทหารจีนเข้าลาว

การเข้ามาในลาวของทหารจีนก๊กมินตั๋ง (ทหารจีนเจียงไคเช็ค) เข้ามาตามข้อตกลงปอสดัมของฝ่ายสัมพันธมิตรที่ประชุมกันที่นั้นก่อนหน้าที่สงครามจะยุติ และตกลงกันเรื่องการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในเอเซียอาคเนย์ โดยเฉพาะในอินโดจีน

ตามข้อตกลงนั้นให้ทหารจีนรับผิดชอบเหนือเส้นขนานที่ 16 ส่วนใต้เส้นขนานที่ 16 ให้อยู่ในความรับผิดชอบของอังกฤษ

ตามข้อตกลงนี้ฮานอยของประเทศเวียดนามอยู่เหนือเส้นขนานที่ 16 จึงอยู่ในความรับผิดชอบของทหารจีน ส่วนไซง่อนอยู่ใต้เส้นขนานที่ 16 อยู่ในความรับผิดชอบของทหารอังกฤษ

ในทำนองเดียวกัน เวียงจันทน์ สวันเขต ท่าแขก ของประเทศลาวอยู่เหนือเส้นขนานที่ 16 จึงตกอยู่ในความรับผิดชอบของทหารจีน ทหารจีนเจียงไคเช็คจึงเข้ามาในลาวตามข้อตกลงนี้

ก็คงจะไม่มีปัญหา ถ้าฝ่ายสัมพันธมิตรที่รับผิดชอบเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นตามข้อตกลงนี้อย่างตรงไปตรงมาแล้วกลับออกไปมอบอำนาจให้เจ้าของประเทศปกครองกันเอง

แต่มันไม่เป็นเช่นนั้น เพราะทั้งจีนและอังกฤษรวมทั้งสหรัฐอเมริกาด้วยที่รู้เห็นเป็นใจให้จีนและอังกฤษมอบคืนอินโดจีนที่ประกาศเป็นเอกราชโดยเจ้าของ

ประเทศแล้วนั้น กลับคืนให้กับฝรั่งเศสนักล่าเมืองขึ้นหน้าเก่า ที่ถูกฟัสซิสต์ญี่ปุ่นผู้รุกรานหน้าใหม่ขับไล่ไปแล้วและเข้าถือครองอำนาจรัฐอินโดจีนแทน เมื่อ 9 มีนาคม 1945 (พ.ศ. 2488) ซึ่งต่อมาทั้งเวียดนามและลาวได้ต่อสู้ปลดปล่อยชาติจากอำนาจของญี่ปุ่นและได้ประกาศเอกราชเป็นเจ้าของประเทศไปแล้วดังที่กล่าวข้างต้น

จากการที่ประเทศสัมพันธมิตรดังกล่าวไม่ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาตามข้อตกลงปอสดัม จึงก่อให้เกิดสงครามรุกรานขึ้นในอินโดจีนในเวลาต่อมา มีการต่อสู้ยืดเยื้อยาวนานถึง 30 ปี ทำให้ชีวิตมนุษย์ผู้บริสุทธิ์ต้องสูญเสียไปในสงครามนั้นนับจำนวนแสนและบาดเจ็บทุพพลภาพจำนวนล้าน ทำให้สูญเสียทรัพยากรของมนุษยชาติไปเหลือที่จะคณานับ

กล่าวคืออังกฤษกับฝรั่งเศสมีผลประโยชน์ขัดกันในแอฟริกาและตะวันออกกลาง เมื่ออังกฤษได้เข้ามาควบคุมอินโดจีนใต้เส้นขนานที่ 16 ตามข้อตกลงปอสดัม อังกฤษจึงฉวยใช้อินโดจีนเป็นเครื่องมือในการต่อรองผลประโยชน์กับฝรั่งเศสที่ขัดกันนั้น และจากผลของการต่อรองแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ฝรั่งเศสจึงตกลงปล่อยให้ซีเรียและเลบานอน (ที่อังกฤษมีผลประโยชน์อยู่ในประเทศทั้งสอง) เป็นเอกราชและอังกฤษจะช่วยเหลือสนับสนุนให้ฝรั่งเศสยึดครองอินโดจีนต่อไป

ดังนั้นภายใต้การร่วมมือสนับสนุนของทหารอังกฤษที่เข้าไปปลดอาวุธทหารรญี่ปุ่น จึงช่วยให้ฝรั่งเศสยกกำลังเข้ายึดไซง่อนขับไล่รัฐบาลชั่วคราวเมื่อวันที่ 23 กันยายน 1945 (พ.ศ. 2488) ได้สำเร็จ แล้วจัดตั้งรัฐบาลหุ่นขึ้นใหม่รวมทั้งขับไล่รัฐบาลลาวอิสระของพระยาคำม้าว วิไล ที่เวียงจันทน์ในเวลาต่อมาด้วย

สำหรับจีนก๊กมินตั๋งที่มีอำนาจจัดการเหนือเส้นขนานที่ 16 ซึ่งหมายถึงเวียดนามภาคเหนือคือตั๋งเกี๋ยและอันนัมที่โฮจิมินห์ประกาศเอกราชไปแล้วนั้น แต่ฝรั่งเศสไม่ยอมรับนับถือคำประกาศนั้น จึงหาทางที่จะเข้าครอบครองตังเกี๋ยและอันนัมต่อไป ส่วนสหรัฐอเมริกาขณะนั้นซึ่งมีรุสเวลท์เป็นประธานาธิบดี ไม่มีผลประโยชน์ในตั๋งเกี๋ยและอันนัม จึงสนับสนุนการประกาศเอกราชของโฮจิมินห์

ฝรั่งเศสจึงใช้วิธีต่อรองแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับเจียงไคเช็ค เพื่อจะได้เข้าจัดการกับเวียดนามเหนือเส้นขนานที่ 16 คือตังเกี๋ยและอันนัม โดยฝรั่งเศสจะยอมเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของฝรั่งเศสที่มีอยู่กับจีน และจะเปิดเขตการ

ค้าเสรีในเวียดนามให้จีนอีกด้วย ฝ่ายเจียงไคเช็คตกลง เมื่อปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นเสร็จแล้ว จึงถอนตัวออกจากเวียดนามเหนือ ปล่อยให้ฝรั่งเศสเข้าไปจัดการกับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามเอาเองตามอำเภอใจ

ทางฝ่ายสหรัฐอเมริกา ถึงแม้ว่าจะเห็นด้วยกับการประกาศเอกราชของเวียดนาม แต่ก็เกรงใจฝรั่งเศส เพราะต้องการความร่วมมือจากฝรั่งเศสในการจัดตั้งแนวป้องกันยุโรปต่อต้านการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ จึงปล่อยให้ฝรั่งเศสขัดขวางเอกราชของเวียดนามต่อไป รวมทั้งเอกราชของลาวที่ได้ประกาศให้สัมพันธมิตรได้รับทราบไปแล้ว เมื่อ 4 ตุลาคม 1945 (พ.ศ. 2488)

ดังนั้นทหารจีนก๊กมินตั๋งที่เข้ามาปลดปล่อยทหารญี่ปุ่นในเมืองลาว ที่ล่องมาทางน้ำถึงบ้านทราย เมืองหลวงพระบาง เมืองเวียงจันทน์ ปากซัน ท่าแขก สวันเขต ในต้นปี 1946 (พ.ศ. 2489) ก็เข้ามาโดยอาศัยข้อตกลงปอสดัม แต่ในความเป็นจริงคือเข้ามาช่วยฝรั่งเศสยึดอำนาจในลาว

การปฏิบัติของทหารจีนก๊กมินตั๋งจึงเป็นปฏิปักษ์กับคนลาว และคนเวียดนาม ทำเสมือนคนลาวคนเวียดนามเป็นคนของประเทศคู่สงคราม โดยเฉพาะที่สวันเขตทหารก๊กมินตั๋งยึดเอายานพาหนะและอาวุธยุทธภัณฑ์ ที่พวกลาวกู้ชาติยึดมาจากญี่ปุ่น โดยอ้างว่าอาวุธยุทธภัณฑ์และยานพาหนะของญี่ปุ่นจะต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของจีนเพราะจีนชนะสงคราม แต่แท้จริงการกระทำของทหารจีนมีความมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์ คือบั่นทอนกำลังของลาวกู้ชาติเพื่อช่วยเหลือฝรั่งเศส

ที่ท่าแขก ทหารจีนก๊กมินตั๋งเรียกร้องอำนาจรักษาความสงบ ซึ่งที่แท้ก็คืออำนาจในการรีดไถชาวบ้านร้านตลาด ตามที่จริงแล้วพวกเขาไม่มีสิทธิที่จะเข้ามาเพ่นพ่านในตัวเมือง เขาเอาธนบัตรของเขาที่เรียกว่า *เงินจุงกิง* มาเปรียบเทียบกับเงินกีบของลาวว่า 9 จุงกิงเท่ากับ 1 กีบ แต่ตามอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงนั้นต้องเป็น 25 จุงกิงต่อ 1 กีบ เรื่องเงินจึงเป็นสาเหตุของการทะเลาะกันเสมอระหว่างคนเวียดนามและคนลาวกับทหารจีน และยิ่งร้ายกว่านั้นก็คือเขาไม่ยอมรับเงินจุงกิงเป็นเงินทอน แต่ต้องการเป็นเงินฟรังค์ พวกเขาเรียกร้องให้คณะกรรมการปฏิวัติที่รักษาเมืองท่าแขก ตอบสนองความเรียกร้องต้องการของเขาในเรื่องเสบียงอาหาร และเครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ ตามที่เขาต้องการ

ร้ายแรงไปกว่านั้นอีก เมื่อพวกเขาแสดงท่าทีต่อกองกำลังประกอบ

อาวุธเมืองท่าแขกเสมือนกับประเทศผู้แพ้สงคราม เช่นเดียวกับที่เขาปฏิบัติกับคนลาวรักชาติสวันเขต คือเรียกร้องจะปลดอาวุธ

ต่อคำเรียกร้องของทหารเจียงไคเช็คข้อนี้ ท่านสิงกะโป เหงวียนวันจูง และเหงวียนชานจิง ได้ร่วมปรึกษาหารือกันและตกลงเป็นเอกภาพร่วมกันว่า จะไม่ยอมปฏิบัติตามคำขอของทหารเจียงไคเช็คอย่างเด็ดขาด เพราะถ้าทำเช่นนั้นก็เท่ากับยิบยื่นเอกราชให้กับฝรั่งเศสนั้นเอง และเมื่อเปรียบเทียบกำลังรักชาติของเมืองท่าแขก กับกำลังทหารของเจียงไคเช็คแล้ว ก็ไม่น่าเกรงกลัวอะไร ทั้งกำลังคนกำลังอาวุธของกองกำลังปฏิวัติเมืองท่าแขกเหนือกว่ามาก เพราะได้อาวุธที่ญี่ปุ่นทิ้งไว้ให้รวมทั้งปืนใหญ่ด้วย แต่ที่ต้องสงบเสงี่ยมเจียมตัวก็เพราะว่าทหารเจียงไคเช็คเข้ามาลาวในนามของสัมพันธมิตร

ต่อปัญหาทหารจีนก๊กมินตั๋งหรือทหารจีนเจียงไคเช็ค เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ได้เรียกท่านสิงกะโป ผู้นำขบวนการคนหนุ่มลาวรักชาติกับเหงวียนแจ้ง เข้าปรึกษาหารือ เสด็จสุภานุวงศ์แสดงทรรศนะว่า เวลานี้กระแสคลื่นปฏิวัติของลาวได้เกิดขึ้นแล้วทั่วประเทศ ที่เวียงจันทน์มีทหารลาวอิสระ เช่นเดียวกับที่สวันเขต แต่ที่สวันเขตพวกเขาขาดแคลนอาวุธ ส่วนที่ท่าแขกมีอาวุธมากพอที่จะสนับสนุนสวันเขตได้ อีกประเด็นหนึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับทหารจีนเจียงไคเช็ค จะต้องสัมพันธในลักษณะความสัมพันธระหว่างประเทศ เพื่อแก้ปัญหาที่พวกเขาปลดอาวุธทหารปฏิวัติลาว เวียดนามที่สวันเขต และเรียกร้องให้กองกำลังรักชาติที่ท่าแขกมอบอาวุธให้เขา

ต่อข้อเสนอของเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ ท่านสิงกะโป กับเหงวียนแจ้ง แยกกันไปปฏิบัติ โดยท่านสิงกะโปไปเจรจากับทหารจีนเจียงไคเช็คอย่างเป็นทางการทั้งที่ท่าแขกและสวันเขต ส่วนเหงวียนแจ้งนำอาวุธจากท่าแขกไปช่วยเหลือกองกำลังทางสวันเขต

ท่านสิงกะโปแจ้งให้ทหารจีนเจียงไคเช็ครับทราบ ซึ่งที่จริงพวกเขาก็ทราบดีอยู่แล้วว่า พวกเขาเข้ามาในลาวก็เพื่อปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น พวกเขาไม่มีอำนาจและหน้าที่ที่จะปลดอาวุธกองกำลังรักชาติของลาว เวียดนาม อันที่จริงแล้วกองกำลังรักชาติของลาว เวียดนามได้ปฏิบัติภาระหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ต่อสัมพันธมิตรและเป็นฝ่ายสัมพันธมิตรมาก่อนแล้ว คือต่อสู้ขับไล่ญี่ปุ่นผู้รุกราน

ก่อนหน้าที่ทหารจีนเจียงไคเช็คจะเข้ามา จนกระทั่งลาวได้ประกาศเอกราชเป็นเจ้าของตัวเองแล้วตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 1945 ยกเลิกพันธะต่าง ๆ ที่มีอยู่กับฝรั่งเศส และได้ประกาศให้สัมพันธมิตรได้รับทราบอีกครั้งหนึ่งโดยเจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราช เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม ปีเดียวกัน จึงเป็นการไม่ถูกต้องที่ทหารจีนจะปลดอาวุธกองกำลังรักชาติในลาว ซึ่งกองกำลังรักชาติในลาวทั้งที่เมืองท่าแขกและสวันเขต ยอมไม่ได้

จากการเจรจาอย่างมีหลักการและเหตุผล ทหารจีนเจียงไคเช็คยอมรับฟัง ซึ่งอาจเป็นเพราะพวกเขามีกำลังน้อยกว่าและท่าที่อันเด็ดเดี่ยวของท่านสิงกะโป แต่ในขณะเดียวกันพวกเขาก็ได้ติดต่อกับทหารฝรั่งเศสที่อยู่นอกเมืองอย่างลับ ๆ และขุดสนามเพลาะป้องกันที่ตั้งของเขาเป็นเชิงเตรียมพร้อมที่จะรบ

นอกจากทหารจีนเจียงไคเช็คและทหารอังกฤษจะให้ความร่วมมือฝรั่งเศสยึดลาวแล้ว คนลาวด้วยกันบางคนก็ร่วมมือกับฝรั่งเศสด้วย นับแต่เจ้ามหาชีวิตที่หลวงพระบาง เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาสัก กับพวกที่จำปาสักและสวันเขต มีท้าวโง่น ชนะนิกร ท้าวคำพัน ปัญญา และคนอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่ง

ท่านปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่ขบวนการเสรีไทย ได้พูดถึงทหารจีนเจียงไคเช็ค หรือจีนก็กมินตั๋ง เข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในลาว และทั้งพยายามจะเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยด้วย ว่าดังนี้

"ในขั้นแรกสัมพันธมิตรได้ตกลงให้เจียงไคเช็คเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดในเขตประเทศจีนและแหลมอินโดจีน ซึ่งถ้าคงเป็นเช่นนั้นต่อไปแล้ว เมื่อฝ่ายสัมพันธมิตรชนะสงคราม เจียงไคเช็คก็มีอำนาจส่งทหารของจีนเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยด้วย

ต่อมาสัมพันธมิตรได้ตกลงกันตั้งเขตบัญชาการสูงสุดแห่งเอเชียอาคเนย์ ภายใต้ลอร์ด หลุยส์ เมาท์แบทแทน ส่วนเจียงไคเช็คคงเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดเฉพาะในเขตประเทศจีนเท่านั้น

แม้กระนั้นเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้แล้วเจียงไคเช็คก็ได้เสนอว่าให้ถือเส้นขนานที่ 16 เป็นเขตใต้สุดแห่งสมรภูมิในประเทศไทยด้วย คือหมายความว่าดินแดนไทยที่อยู่เหนือตั้งแต่เขตอำเภออุ้งผาง อำเภอบางมูลนาก อำเภอบ้านไผ่ อำเภอเสลภูมิ อำเภอเขมราฐ ขึ้นไปนั้น จะต้องอยู่ในเขตเจียงไคเช็คที่จะส่งทหารจีนเข้ามาปลด

อาวุธทหารญี่ปุ่น แต่เมื่อผมได้ทราบข่าวเจตนาของเจียงไคเช็คเช่นนั้นแล้ว จึงได้ติดต่อกับรัฐบาลอเมริกันขอให้ใช้อิทธิพลจัดการให้เจียงไคเช็คส่งกองทหารจีนเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นเฉพาะที่อยู่เหนือเส้นขนานที่ 16 ในประเทศอินโดจีนของฝรั่งเศสเท่านั้น

ส่วนทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยขอให้วางอาวุธแก่ลอร์ด เมานท์ แบทแทน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดสัมพันธมิตรแห่งเอเชียอาคเนย์ ซึ่งส่งทหารอังกฤษมาทำการปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นเท่าที่จำเป็นแล้วถอนออกไปจากประเทศไทย

ประธานาธิบดีทรูแมนจึงได้ออกคำสั่งหมายเลข 1 ลงวันที่ 2 กันยายน 1945 สั่งให้กำลังทหารญี่ปุ่นทั้งหมดในประเทศไทยยอมจำนนแก่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดภาคเอเชียอาคเนย์

ดังนั้นคนจีนก๊กมินตั๋งจำนวนหนึ่งในกรุงเทพ ฯ จึงได้ก่อกรณีที่เรียกกันว่า "เลี้ยะพ่ะ" ขึ้น ด้วยความไม่พอใจที่จีนก๊กมินตั๋งไม่ได้เข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในเมืองไทย"

ลองคิดดูก็แล้วกัน ถ้าทหารจีนก๊กมินตั๋งเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในเมืองไทย เขาจะแสดงอำนาจบาทใหญ่ขนาดไหน เพราะในระหว่างสงคราม จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้บีบคั้นจีนนานาประการซึ่งได้ก่อความเคียดแค้นให้กับพวกเขาเป็นอย่างมาก และถ้าเมื่อได้โอกาสแล้ว การแก้แค้นอย่างสาสมก็จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน และเมื่อปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นเสร็จสิ้นแล้ว มีหลักประกันอะไรว่าทหารจีนเหล่านั้นจะถอนตัวกลับไป เพียงถอดเครื่องแบบทิ้งและเข้าพักพิงตามบ้านเรือนราษฎรจีนทั่ว ๆ ไป แล้วตำรวจที่ไหนจะไปตามดมกลิ่นรู้ว่าไหนทหารจีนที่หนีทัพ ไหนคนจีนต่างด้าว หรือไหนลูกจีนเกิดเมืองไทย แล้วต่อไปในอนาคตอะไรจะเกิดขึ้นกับเมืองไทย

จึงนับเป็นคุณูปการอย่างใหญ่หลวงที่ท่านปรีดี พนมยงค์ ได้โทรเลขเรียกร้องขอให้ทรูแมนช่วยขัดขวางเอาไว้ ท่านปรีดีฯ เองก็มีเชื้อสายจีน แต่เป็นเชื้อสายจีนที่รักบ้านเกิดเมืองนอนของท่านคือประเทศสยาม และเคารพต่อประเทศชาติอื่น ๆ เช่นเดียวกับที่ท่านเคารพรักต่อประเทศบ้านเกิดเมืองนอนของท่านนั่นคือ *สันติภาพ*

■ ■ ■

9
ป้องกันเมืองท่าแขก

โดยที่ท่านสิงกะโปได้ทหารญี่ปุ่นมาร่วมมือ 12 คน ภายใต้การนำของท้าวสวาท ในครั้งแรก และได้เพิ่มขึ้นอีกหลายคนในเวลาต่อมา พวกทหารญี่ปุ่นเหล่านี้ได้ช่วยเกลี้ยกล่อมทำความเข้าใจกับเพื่อนทหารญี่ปุ่นด้วยกัน ทำให้ได้รับอาวุธเพิ่มเติมจากทหารเหล่านั้น รวมทั้งยวดยานพาหนะและยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ และนอกเหนือไปกว่านี้ยังได้อาวุธของเสรีไทยส่งเข้ามาช่วยเหลืออีกมากมาย จึงทำให้กองกำลังติดอาวุธหรือทหารปฏิวัติเมืองท่าแขกเข้มแข็งยิ่งขึ้น และมีอาวุธมากพอที่จะส่งไปช่วยเหลือทางสวันเขต

พ.ต. สีห์พนม วิชิตวรสาร ผู้มีบรรบุรุษสืบเชื้อสายมาจากชาวเมืองมหาไชย แห่งอาณาจักรสีโคตะบอง ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบขนอาวุธเสรีไทยจากฝั่งไทยไปช่วยเหลือลาวกู้ชาติครั้งนั้นเล่าว่า ท่านเองเป็นทหารอยู่ในกองทัพไทย ระหว่างสงครามถูกส่งไปรบที่เชียงตุง พอเลิกสงครามก็รีบกลับบ้านที่ร้อยเอ็ด แล้วไปพบอาจารย์ฟอง สิทธิธรรม และอาจารย์ทิม ภูริพัฒน์ ที่อุบล อาจารย์ทั่งสองบอกให้ลาออกจากราชการทหารแล้วไปช่วยลาวรบกู้ชาติ ท่านจึงลาออกจากราชการ เวลานั้นท่านสุภานุวงศ์มาประจำอยู่ที่เมืองท่าแขก อาจารย์ฟอง จึงให้ไปช่วยเหลือโดยขนอาวุธที่ได้รับมอบจากคุณเตียง ศิริขันธ์ ไปให้ลาวกู้ชาติที่ท่าแขกที่หินบูน ที่ปากซัน และที่เวียงจันทน์

กองกำลังติดอาวุธเมืองท่าแขก ประกอบด้วยคนหนุ่มลาวที่รักชาติและคนหนุ่มเวียดนามกู้ชาติที่มีพื้นฐานบ้านช่องอยู่เมืองท่าแขก รวมทั้งคนหนุ่มเวียดนามกู้ชาติจากนครพนม

นอกจากกองกำลังติดอาวุธแล้วยังจัดให้มีหน่วยยุวนารี เป็นกำลังในด้านเสบียงอาหาร ด้านรักษาพยาบาล ด้านวัฒนธรรม บำรุงขวัญนักรบ รวมทั้งด้านช่วยรบ เช่น ลำเลียงกระสุน และสื่อสาร หน่วยยุวนารีอยู่ในความอำนวยการของหม่อมเวียงคำ สุภานุวงศ์ และนางเกิดมี สีโคตจุนนะมาลี

สถานการณ์เมืองท่าแขกเริ่มตึงเครียดขึ้น เมื่อปรากฏเครื่องบินดาโกต้าของศัตรูมาบินวนเวียนโปรยใบปลิวอยู่เหนือน่านฟ้าเมืองท่าแขก ใบปลิวนั้นมีเนื้อหาว่า ขอให้คนลาวบอกจุดที่ญี่ปุ่นเอาทหารฝรั่งเศสไปคุมขัง ปรากฏการณ์เช่นนี้บ่งชี้ว่าฝรั่งเศสจะกลับมายึดเมืองท่าแขกกลับคืนอย่างแน่นอน

ต่อมาทหารฝรั่งเศสจำนวนหนึ่ง ประมาณสี่ห้าสิบคนโดดร่มลงที่นาเมืองที่อยู่ห่างจากเมืองท่าแขกเพียง 7 กิโลเมตร และทหารฝรั่งเศสอีกจำนวนหนึ่งภายใต้การนำของร้อยเอก ตาแวกนีเอ ได้ยกกำลังเข้ายึดบ้านนำมาลาด

คณะผู้บัญชาการป้องกันเมืองท่าแขก (จากขวาไปซ้าย ท่านสิงกะโป ท่านสุภานุวงศ์ ท่านเหงวียนแจ้ง

ท่านสุภานุวงศ์ และท่านสิงกะโป ได้นำกองทหารจำนวนหนึ่งออกกวาดล้างข้าศึกด้วยตนเอง โดยให้กองทหารนั้นสวมเครื่องแบบทหารญี่ปุ่น (ซึ่งมีอยู่มากมาย) ออกรบ เพราะเป็นที่รู้กันว่าทหารฝรั่งเศสกลัวทหารญี่ปุ่นมาก กลอุบายของท่านสิงกะโปครั้งนี้ได้ผลเกินคาด เพราะปรากฏว่าหลังจากที่กองกำลังทั้งสองฝ่ายปะทะกันไม่นานนัก และเมื่อกองทหารฝ่ายเมืองท่าแขกปรากฏตัวให้เห็น พวกทหารฝรั่งเศสก็แตกพ่ายหนีกระเจิงเข้าป่าไป ทหารเมืองท่าแขกจึงยึดบ้านนำมะลาดกลับคืนมาได้ โดยไม่ได้เสียชีวิตทหารแม้แต่คนเดียว

กองทหารที่ออกรบครั้งนี้เป็นกองทหารกองแรกที่ท่านสิงกะโปจัดสร้างขึ้นมาเอง โดยคัดเลือกมาจากคนหนุ่มลาวผู้รักชาติและคนหนุ่มเวียดนามกู้ชาติ โดยผ่านทางโครงการฝึกหัดกีฬา มีคนหนุ่มลาว เวียดนาม ผ่านโครงการรุ่นแรก 3 หมู่ เป็นคนหนุ่มลาวรักชาติ 2 หมู่ คนเวียดนามกู้ชาติ 1 หมู่ รวมเป็นกองกำลังประกอบอาวุธ แล้วค่อยๆ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เป็นหมู่เป็นหมวด เป็นกองร้อยและกองพัน

ต่อมาเกิดการรบกันขึ้นอีกที่บ่อแหน่งบ่อโพนติ้ว โดยทหารฝรั่งเศสจำนวนหนึ่งบุกโจมตีบ่อแหน่งบ่อโพนติ้ว กรรมกรเหมืองแร่ที่นั่น ซึ่งอยู่ในหน่วยจัดตั้งของคณะพรรคแคว้นลาวได้ต่อสู้อย่างสุดความสามารถ ใช้อาวุธนานาชนิดเท่าที่จะหาได้ แต่ก็เหลือกำลัง บ่อแหน่งบ่อโพนติ้วจึงถูกฝรั่งเศสยึดได้ และจุดไฟเผาบ้านช่องของราษฎรและฆ่าผู้คนที่ไม่มีทางสู้ล้มตายไปหลายคน

ในเวลาต่อมากองกำลังติดอาวุธเมืองท่าแขก ภายใต้การนำของท่านสิงกะโป และเหงวียนวันจูง ได้ยึดบ่อแหน่งบ่อโพนติ้วที่อยู่ห่างจากเมืองท่าแขก 76 กิโลเมตรกว่า ๆ กลับคืนมาจากฝรั่งเศส และได้ยังความเสียหายให้กับฝรั่งเศสมากพอสมควร ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่กองกำลังติดอาวุธเมืองท่าแขกได้รับชัยชนะอย่างงดงามโดยยึดได้ปืนกล 4 กระบอกและปืนเล็กยาวจำนวนหนึ่ง

เพื่อเตรียมพร้อมต่อการบุกโจมตีของฝรั่งเศส การจัดการป้องกันตัวเมืองท่าแขกจึงได้ถูกกำหนดขึ้น โดยเจ้าสุภานุวงศ์ซึ่งมีตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดของรัฐบาลลาวอิสระ เป็นผู้บัญชาการทหารผสมลาว เวียดนาม และเป็นประธานคณะกรรมการป้องกันเมืองท่าแขก ท่านสิงกะโปผู้บัญชาการกองกำลังประกอบอาวุธลาวรักชาติ เป็นรองผู้บัญชาการทหารผสมลาว เวียดนาม และเป็น

รองประธานคณะกรรมการป้องกันเมืองท่าแขก เหงวียนแจ้ง ผู้บัญชาการกองกำลังประกอบอาวุธเวียดนามกู้ชาติ เป็นรองผู้บัญชาการทหารผสมลาว เวียดนามและเป็นรองประธานคณะกรรมการป้องกันเมืองท่าแขก

การจัดตั้งกองบัญชาการทหารผสมลาว เวียดนาม เป็นปรากฏการณ์หนึ่งซึ่งแสดงถึงความสามัคคี มิตรภาพของชาติทั้งสอง ของประชาชนทั้งสองลาว เวียดนาม ที่ต่อสู้ศัตรูในสนามเพลาะแห่งเดียวกัน

หลังจากได้จัดตั้งกองบัญชาการทหารผสมลาว เวียดนามขึ้นแล้ว คณะกองบัญชาการทหารผสมได้ปรึกษาหารือกันและวางแผนงานออกเป็นสองขั้นตอน คือรุกและรับ

การรุกคือใช้กำลังประกอบอาวุธโจมตีศัตรูในเขตรอบนอกเพื่อทำให้ศัตรูอ่อนตัวและระส่ำระส่าย ในขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้กับนักรบและประชาชนเมืองท่าแขก

ส่วนการรับหมายถึงการเตรียมการทางยุทธวิธี มีการขุดสนามเพลาะ 3 วงแหวน เชื่อมต่อกันทั้งใจกลางเมืองและรอบเมือง มีการตั้งหลุมบังเกอร์และแบ่งพื้นที่กันรับผิดชอบระหว่างท่านสิงกะโปกับเหงวียนแจ้ง การขุดสนามเพลาะ 3 วงแหวนได้ระดมกันทำทั้งกลางวันและกลางคืน ใช้เวลาถึง 45 วัน 45 คืนจึงแล้วเสร็จ

การเตรียมการตั้งรับ นอกจากจะเตรียมการทางด้านทหารแล้ว ได้มีการเตรียมการทางด้านเสบียงอาหาร และการเตรียมการทางด้านเสบียงอาหารเฉพาะหน้าก็คือการประหยัด ท่านสิงกะโปจึงได้จัดให้มีการกินอยู่ร่วมกันในหมู่คนหนุ่มลาวรักชาติและคนหนุ่มเวียดนามกู้ชาติที่มารับการฝึกทหาร ก่อนที่จะเข้าประจำการอยู่ในกองกำลังประกอบอาวุธหรือทหารรักชาติปฏิวัติ โดยมีพี่น้องแม่หญิงมาเป็นแม่ครัว

การกินอยู่รวมหมู่เช่นนี้ นอกจากจะเป็นการประหยัดแล้ว ยังเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความสนิทสนมกลมเกลียว อันก่อให้เกิดความรักสามัคคีเหมือนพี่น้องครอบครัวเดียวกัน

ในการจัดกินอยู่รวมหมู่นี้ สมาคมแม่หญิงลาวรักชาติ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการจัดหากองทุนเพื่อช่วยเหลือการกินอยู่ของคนหนุ่มลาวเหล่านั้น ด้วยการชูคำขวัญว่า *"อุทิศคำ เพื่อกู้ชาติ"* ซึ่งประชาชนเมืองท่าแขกต่างได้ร่วมกันอุทิศ

คำให้แก่สมาคมแม่หญิงลาวรักชาติ เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนเป็นข้าวปลาอาหารและสิ่งของที่จำเป็นมาเก็บสะสมไว้

ในขั้นตอนรุกในทางการทหารนั้น ปรากฏว่าท่านสุภานุวงศ์ ท่านสิงกะโปและเหงวียนแจ้ง ได้นำกองทหารผสมลาว เวียดนาม ออกรบกับข้าศึกตามจุดนอกเมืองหลายครั้ง ทั้งการรบใหญ่และรบย่อย

จากการรบกับข้าศึกหลายครั้งได้แสดงให้เป็นที่ประจักษ์ว่า เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ ไม่ใช่เป็นแค่เพียงปัญญาชนที่เปรื่องปราดในวิชาการเท่านั้น หากยังเป็นนักรบที่เก่งกล้าสามารถ เช่นเดียวกับบรรพบุรุษของท่าน สมกับคำลาวที่พูดกันว่า *"อันว่าแนวหมากไม้ หากหล่นบ่อไกกกดอก"* หรือลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น ตามคำพังเพยของไทย

เมื่อการสู้รบหลายครั้งหลายสมรภูมิได้ประสบชัยชนะตลอดมา ประกอบกับการเตรียมป้องกันเมืองท่าแขกได้สำเร็จลงแล้ว คณะกรรมการทหารผสมได้มีความเห็นร่วมกันในการที่จะจัดการชุมนุมใหญ่ เพื่อแสดงกำลังและประกาศถึงชัยชนะที่ประชาชนลาวเมืองท่าแขกช่วงชิงมาได้

งานชุมนุมได้จัดขึ้นที่สนามกีฬา แต่มีความหมายแตกต่างจากครั้งก่อน โดยผู้เข้าร่วมชุมนุมได้นำพาอาวุธทุกชนิดที่พอจะหาได้ติดตัวมาด้วย มีทั้งธนู หน้าไม้ หอก ดาบ ง้าว ไม้พลอง รวมทั้งปืนจำนวนหนึ่ง ผู้เข้าร่วมชุมนุมมีทั้งคนหนุ่มคนสาว เยาวชน และแม้กระทั่งผู้เฒ่าผู้แก่ที่พอมีเรี่ยวแรง อันแสดงให้เห็นถึงจิตใจต่อสู้จิตใจไม่กลัวความยากลำบาก และจิตใจรักชาติ

ท่านสิงกะโปและผู้นำคนอื่น ๆ ได้ผลัดกันขึ้นกล่าวคำปราศรัยให้กำลังใจและความอบอุ่นใจแก่ชาวเมืองท่าแขก และมาถึงวันนี้กำลังประกอบอาวุธหรือทหารหลักของกองกำลังรักชาติของฝ่ายลาวได้เพิ่มขึ้นเป็น 2 กองร้อย ทางฝ่ายเวียดนามรักชาติอีก 2 กองร้อย แต่ละกองร้อยมีนางพยาบาล 2 คนประจำอยู่ด้วย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการขยายตัวเติบใหญ่ของกำลังรักชาติที่ก้าวหน้าและเข้มแข็งขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในวันที่ 15 มีนาคม 1946 มีข่าวร้ายจากสวันเขตว่าได้เสียให้แก่ฝรั่งเศสไปแล้วด้วยความช่วยเหลือของทหารจีนก๊กมินตั๋งและทหารอังกฤษ รวมทั้งเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาสัก หัวหน้าคนลาวขายชาติที่เป็นมือตีนของฝรั่งเศส ชาวเมือง

สวันเขตและทหารลาว เวียดนามรักชาติเมืองสวันเขตส่วนใหญ่ได้ถอยหนีข้ามโขงมาสู่ฝั่งไทย และอีกส่วนหนึ่งไปสู่เชโปนตามเส้นทางหมายเลข 9

โดยการชี้นำของคณะพรรคแคว้นลาว เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ประธานกองบัญชาการผสมทหารลาว เวียดนาม ได้เรียกประชุมคณะกรรมการป้องกันตัวเมืองท่าแขก และชี้แจงสถานการณ์ทางการทหารของฝรั่งเศสที่ได้บุกเข้ายึดเมืองสวันเขต และกำลังเตรียมการเข้ายึดเมืองท่าแขก เพื่อคณะกรรมการรับทราบและตัดสินใจ ท่านกล่าวว่า

เมื่อเทียบกำลังของฝรั่งเศสที่นอกจากได้รับความสนับสนุนจากทหารจีนเจียงไคเช็คและทหารอังกฤษแล้ว ยังได้รับกำลังเพิ่มเติมมาจากไซ่ง่อนที่ยังสดอยู่และมีอาวุธยุทธภัณฑ์ที่เหนือกว่า ทางเลือกของกองกำลังรักชาติเมืองท่าแขกมีอยู่ 2 ทาง คือยอมจำนนต่อกองกำลังของศัตรูที่เหนือกว่า หรือสู้เพื่อเกียรติยศและศักดิ์ศรีของคนลาว สู้อย่างที่บรรพบุรุษต่อสู้มาแล้วและพ่ายแพ้มาแล้ว และก็ลุกขึ้นต่อสู้ใหม่จนกว่าได้ชัยชนะ และชัยชนะจะต้องเป็นของคนลาวชาติลาวอย่างแน่นอน เพราะคนลาวทำสงครามชอบธรรมต่อสู้กับสงครามอธรรมของฝรั่งเศส ธรรมย่อมชนะอธรรมเสมอ จึงขอให้คณะกรรมการป้องกันเมืองท่าแขกช่วยกันพิจารณาต่อคำปรึกษาหารือเพื่อชี้ชะตากรรมเมืองท่าแขกที่เสนอโดยเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี หัวหน้ากองกำลังรักชาติเมืองท่าแขกฝ่ายลาว ได้ลุกขึ้นตอบในทันที่ด้วยน้ำเสียงอันเด็ดเดี่ยวและเข้มแข็งว่า

"เราจะขอสู้จนเลือดหยาดสุดท้าย" และไม่ทันที่ท่านสิงกะโปจะพูดประโชคต่อไป เสียงคำว่า สู้ สู้ สู้ ได้ดังกระหึ่มไปทั้งห้องประชุม

เหวงียนแจ้ง ผู้นำกองกำลังเวียดนามกู้ชาติ ได้ลุกขึ้นตอกย้ำความรักสามัคคีระหว่างลาว เวียดนาม ว่า

"เวียดนามกับลาวร่วมชะตากรรมอันเดียวกันมา มีศัตรูตัวเดียวกัน จึงมีแต่สามัคคีร่วมกัน เวียดนาม ลาว ต่อสู้ศัตรูร่วมกันและได้ชัยชนะร่วมกัน" เหงวียนแจ้งจบคำพูดของเขาด้วยประโยคว่า *"เวียดนาม ลาวสามัคคี ร่วมกันตีศัตรู และลาว เวียดนาม สามัคคีตีศัตรูร่วมกัน"*

ต่อบรรยากาศในที่ประะชุม เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์มีความตื้นตันใจต่อการตัดสินใจอันเด็ดเดี่ยวเหนียวแน่นของกองกำลังปฏิวัติลาว เวียดนาม พระองค์

กล่าวกับที่ประชุมด้วยถ้อยคำสั้น ๆ ว่า

"ข้าพเจ้าจะร่วมต่อสู้กับพวกท่านจนวินาทีสุดท้าย"

พอข่าวการประชุมคณะกรรมการป้องกันเมืองท่าแขกแพร่ออกไป คนหนุ่มและประชาชนเมืองท่าแขกได้เสนอตัวเข้ามาอาสาสมัครขอเป็นทหารป้องกันเมืองท่าแขกอย่างเนืองแน่น พวกเขาพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า

"พวกหลานขอเป็นนักรบ เพื่อป้องกันเมืองท่าแขก เพื่อความเป็นเอกราชของชาติ เพื่อปกปักรักษาชีวิตอินทรีและทรัพย์สินของประชาชน"

"ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม และธรรมย่อมชนะอธรรม"

เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ พืมพำประโยคนี้ออกมาหลายครั้ง

เวลาผ่านไปไม่กี่วันคนหนุ่มเมืองท่าแขกได้มาสมัครเป็นทหารจำนวนมาก และได้มีการฝึกวิชาทหารทั้งกลางวันกลางคืน มีการฝึกซ้อมการสู้รบ ซ้อมดับเพลิง ฝึกซ้อมพยาบาลคนบาดเจ็บ และฝึกซ้อมโยกย้ายประชาชนไปอยู่ที่ปลอดภัย

ท่านสิงกะโปและเหงวียนแจ้งได้นำเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ไปตรวจตราแต่ละจุดของแนวรบป้องกันตัวเมืองท่าแขกทุกจุด และยังได้ไปตรวจตามบังเก้อร์และตรวจดูที่ตั้งปืน ทรงแนะนำให้นักรบรู้จักใช้ปืนทางยุทธวิธี ให้ประหยัดลูกกระสุน อย่ายิงโดยไม่มีเป้าหมาย กระสุนนัดหนึ่งต้องหมายถึงศัตรูชีวิตหนึ่ง

เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ได้กล่าวยกย่องสรรเสริญนักรบปฏิวัติทั้งลาวและเวียดนาม ที่ยืดมั่นสามัคคีต่อสู้ศัตรูร่วมกันอยู่ในสนามเพลาะ ซึ่งยังความเชื่อมั่นชมชื่นที่พวกเขาได้เห็นพระองค์ท่านลงมาเยี่ยมถึงสนามเพลาะ

วันที่ 17 มีนาคม 1946 (พ.ศ. 2489) คณะกรรมการป้องกันเมืองท่าแขกได้มีแผนการเป็นเอกภาพร่วมกันว่า ให้อพยพประชาชนที่เป็นผู้หญิง คนแก่ และเด็ก ทั้งคนลาวและคนเวียดนามรวมทั้งชาวต่างชาติอื่น ๆ

ส่วนคนหนุ่มลาวและคนหนุ่มเวียดนามให้เข้าประจำหน่วยจัดตั้ง และเตรียมพร้อมสู้รบอยู่ในค่ายตลอดเวลา รวมทั้งหน่วยสำรอง หน่วยพยาบาล เตรียมพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับเหตุการณ์

ทั้งนี้นอกเหนือจากกองกำลังทหารทั้งลาวและเวียดนามที่ประจำอยู่ในสนามเพลาะรอบเมือง

ท่านสิงกะโปพร้อมด้วยคณะได้ข้ามฟากมาเมืองนครพนมเพื่อเจรจากับ

ผู้ว่าราชการจังหวัด ขออนุญาตให้ผู้เฒ่า ผู้แก่พ่อแม่ประชาชน ผู้หญิงและเด็ก ทั้งที่เป็นคนลาว คนเวียดนาม และคนต่างชาติอื่น ๆ ข้ามมาลี้ภัยชั่วคราวในประเทศไทย

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนมขณะนั้นซึ่งเป็นเสรีไทยชั้นผู้ใหญ่คนหนึ่ง ได้ให้คำรับรองช่วยเหลือทันที่เมื่อได้รับการขอร้องจากท่านสิงกะโปและคณะ เพราะการปลดปล่อยอินโดจีนจากการเป็นเมืองขึ้นฝรั่งเศสเป็นความปรารถนาของคนไทยอยู่แล้ว และโดยเฉพาะขบวนการเสรีไทย ซึ่งเคยรับคนลาวรักชาติเข้ามาฝึกอาวุธในค่ายของเสรีไทยบนเทือกเขาภูพาน ระหว่างสงคราม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของครูครอง จันดาวงษ์ ภายใต้อำนวยการของนายเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำขบวนการเสรีไทยภาคอีสาน ที่อยู่ภายใต้การนำสูงสุดของนายปรีดี พนมยงค์ และต่อมานายเตียง ศิริขันธ์ โดยอนุมัติของนายปรีดี พนมยงค์ ได้จัดอาวุธจำนวนหนึ่งของขบวนการเสรีไทยให้แก่ลาวอิสระกู้ชาติต่อสู้ฝรั่งเศสดังที่กล่าวมาแล้ว

จากการรับปากให้ความช่วยเหลือของผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม ทำให้ขบวนการอพยพลี้ภัยรุกรานของฝรั่งเศสจากเมืองท่าแขกได้รับความสะดวกพอสมควร บรรดาวัดวาอารามในตัวเมืองนครพนม ได้จัดให้เป็นที่พักพิงลี้ภัยชั่วคราวของพี่น้องชาวลาวและเวียดนาม อย่างเช่นวัดป่า วัดโพนแก้ว วัดโอกาส วัดศรีษะเกศ เป็นต้น และโรงเรียนหลายแห่งก็ได้ดัดแปลงให้เป็นที่พักอาศัยชั่วคราวด้วย

นอกเหนือไปจากนี้ยังมีพี่น้องครอบครัวชาวไทยเมืองนครพนม หลายครอบครัวได้จัดแจงเรือนชานของตนให้พี่น้องชาวเมืองท่าแขกได้พักด้วยความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งได้ยังความปลาบปลื้มให้กับพี่น้องเมืองท่าแขกเป็นอย่างยิ่ง สมกันแล้วกับคำพูดที่ว่าไทยกับลาว เป็นบ้านพี่เมืองน้องกัน

ใช่แล้ว, เป็นพี่น้องกันมาตั้งแต่สมัยขุนบูลมแห่งน่านเจ้าโพ้น

การเตรียมการอพยพได้เริ่มขึ้น โดยการร่วมมือของคณะอำนวยการอพยพเมืองท่าแขกกับทางจังหวัดนครพนม ด้วยการระดมเรือขนส่งทุกประเภททุกขนาดที่มีอยู่ในแม่น้ำโขงทั้งฝั่งท่าแขกและฝั่งนครพนมในเวลานั้น รวมทั้งพี่น้องลาวและเวียดนามที่อยู่ถึงอำเภออุเทนซึ่งเป็นระยะทางห่างไกลหลายสิบกิโลเมตรก็ได้นำเรือของตนมารวมไว้ที่ท่าแขกเพื่อเตรียมอพยพผู้คนซึ่งจะเริ่มขึ้นเมื่อเวลา

พระอาทิตย์ตกดินในวันนั้น

การระดมเรือวันนั้นได้เรือหลายร้อยลำ และการดำเนินการอพยพชาวเมืองท่าแขกก็ได้เริ่มขึ้นเมื่อเวลาพลบค่ำจนถึงฟ้าสางของวันใหม่คือ 18 มีนาคม 1946 (พ.ศ. 2489) ได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ด้วยความเอาใจใส่ดูแลซึ่งกันและกัน

พอรุ่งเช้าน่านน้ำโขงหน้าเมืองท่าแขกปราศจากเรือล่องไหลไปมา และข้ามฟาก น่านน้ำโขงสงบเงียบเหมือนกับไม่มีอะไรเกิดขึ้นทำให้กองสอดแนมของฝรั่งเศสไม่อาจทราบเรื่องอะไรทั้งหมดที่เกิดขึ้นเมื่อคืน

ข้าวของที่ประชาชนลาวและชาวเวียดนามถือติดตัวไปด้วยมีแต่ของใช้ที่จำเป็น คือเสื้อผ้า หม้อนึ่ง หม้อแกง และทรัพย์สินส่วนตัวเท่านั้น

ทั่วเมืองท่าแขกเงียบสงบ เรือนใดอพยพไปหมดครอบครัวก็ใส่กุญแจไว้และฝากทหารช่วยดูแล

หลายคนเมื่อข้ามไปนครพนมแล้ว ตอนกลางคืนได้กลับไปให้อาหารสัตว์เลี้ยง มีหมู ไก่ เป็นต้น และปัดกวาดเรือนชาน ตำข้าว รดน้ำผัก พอรุ่งเช้าก็ข้ามโขงกลับนครพนม

แม้ผู้เฒ่า เด็กและผู้หญิง จำนวนหนึ่งได้ข้ามโขงมาอยู่นครพนมแล้ว แต่ก็ยังมีประชาชนจำนวนมากไม่ยอมอพยพ ด้วยเหตุผลว่าอยากอยู่ต่อสู้ศัตรูอยู่เคียงบ่าเคียงไหล่กับกำลังประกอบอาวุธ เพราะที่นี่เมืองท่าแขกเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของพวกเขา จึงไม่อยากละทิ้งบ้านเรือนไปแห่งใด

ทหารฝรั่งเศสใช้เวลาร่วม 8 เดือนที่จะบุกยึดเมืองท่าแขกนับแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ เริ่มตั้งแต่ใช้กำลังเข้าโจมตียึดพื้นที่รอบนอกเมืองท่าแขก แต่ก็ถูกกำลังทหารลาว เวียดนาม รักษาเมืองท่าแขกตีโต้แตกพ่ายไปทุกที

จนถึงวันที่ 21 มีนาคม 1946 (พ.ศ. 2489) อันเป็นวันสำคัญยิ่งที่ชาวเมืองท่าแขกไม่อาจจะลืมได้ เมื่อเครื่องบินสปีตไฟร์สีดำ 4 ลำ ได้ปรากฏตัวอยู่เหนือท้องฟ้าเมืองท่าแขก เมื่อเวลาก่อนฟ้าสาง และได้โปรยใบปลิวลงมาเกลื่อนท้องฟ้าและตกลงบนถนนหนทางกลางเมืองท่าแขก บรรทัดสุดท้ายของใบปลิวนั้นมีลายเซ็นชื่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดของฝรั่งเศสประจำอินโดจีน ใบปลิวนั้นมีเนื้อหาสั้น ๆ ว่า

“ให้กองกำลังประกอบอาวุธเมืองท่าแขก พร้อมด้วยอาวุธประจำตัว

ออกไปยอมจำนนที่ทางสามแยกกิโลเมตรที่ 4 นำมะลาดโดยด่วน ถ้าไม่ปฏิบัติตามภายใน 15 นาทีนี้ เมืองท่าแขกจะถูกทำลาย และทุกคนจะถูกฆ่าตาย"

ท่านสิงกะโปอ่านข้อความใบปลิวแล้วก็ฉีกทิ้งทันที แล้วก็พูดออกมาด้วยความเคียดแค้น เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไปที่ช่วยกันเก็บใบปลิวแล้วฉีกทิ้ง ปากก็บ่นด่าสาปแช่งศัตรูด้วยความอาฆาตแค้น

เครื่องบินพ้นสายตาไปแล้วสักครู่ใหญ่ ๆ ที่แนวรบยาว 15 กิโลเมตร รอบเมืองท่าแขกมีเสียงปืนระเบิดดังติดต่อกัน ซึ่งนั่นหมายถึงการต่อสู้ได้เปิดฉากขึ้นแล้วระหว่างกำลังรักชาติเมืองท่าแขกกับนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศส

ลูกปืนใหญ่ของศัตรูถูกยิงผ่านข้ามแนวป้องกันมาตกลงกลางตลาดเมืองท่าแขกแตกกระจายไปทั่ว ประชาชนจำนวนมากที่อยู่ในรัศมีถูกสะเก็ดปืนใหญ่บาดเจ็บไปตาม ๆ กัน

เครื่องบินสปีตไฟร์ 4 ลำ ที่บินมาโปรยใบปลิวเมื่อรุ่งฟ้าสางได้กลับมาอีกแต่คราวนี้พวกมันมาโปรยระเบิด 2 ลูกที่ตลาดเมืองท่าแขก ถูกหลังคาตลาดเสียงดังสนั่นหวั่นไหว สังหารชีวิตประชาชนที่กำลังจับจ่ายตลาดทั้งตายทั้งบาดเจ็บหลายสิบคน

กำลังทหารฝรั่งเศสที่ยกเข้าโจมตีเมืองท่าแขกครั้งนี้ มีทั้งเครื่องบิน รถถัง ปืนใหญ่ และมีทหารใหม่ ซึ่งยังสดที่ส่งมาจากไซง่อนร่วมกับกำลังที่ส่องสุมอยู่ก่อนหลายกองร้อย

ถึงแม้ว่ากองกำลังป้องกันเมืองท่าแขกจะมีน้อยกว่าฝ่ายศัตรูและมีอาวุธยุทธภัณฑ์ที่ด้อยกว่าก็ตาม แต่ที่ไม่น้อยกว่าคือความรักชาติความกล้าหาญและความเสียสละ ซึ่งตรงกันข้ามกับทหารฝรั่งเศส ที่มารบก็เพื่อเงิน เพราะส่วนใหญ่เป็นทหารรับจ้าง จึงขาดทั้งความกล้าหาญ และความเสียสละ

ด้วยเหตุนี้กองกำลังรักชาติเมืองท่าแขกและกองกำลังรักชาติเมืองสวันเขตที่มาสมทบในภายหลัง ถึงแม้ว่าจะมีกำลังรบน้อยกว่า มีอาวุธยุทธภัณฑ์ด้อยกว่า แต่ก็สามารถยันศัตรูไว้ได้ตั้งแต่ท้องฟ้าสางจนพลบค่ำ ซึ่งทำความผิดหวังให้กับทหารฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก ที่คิดว่าจะใช้เวลาบุกยึดเมืองท่าแขกเพียง 30 นาทีก็เรียบร้อย

เครื่องบินสปีตไฟร์ 4 ลำกลับมาอีกเป็นเที่ยวที่ 3 คราวนี้ได้ทิ้งระเบิดใส่โรงเรียนของชาวเวียดนามซึ่งเป็นห้องแถว 8 ห้องพังพินาศ รวมทั้งสำนักงานกองบัญชาการของกองกำลังกู้ชาติเวียดนาม ที่ตั้งอยู่ไม่ห่างกันพังพินาศไปด้วย

บริเวณคุ้มหวอวันบาน เป็นเป้าหมายถัดไปที่ถูกทำลายด้วยระเบิดจากสปีตไฟร์ ในพริบตาเรือนหลังใหญ่ก็หายไปจากสายตา มีแต่หมอกควันมืดคลุ้งไปหมด เสียงหมู หมา เป็ด ไก่ ร้องตื่นตระหนก และหลายสิบตัวแหลกกระจุยกระจายไปด้วยฤทธิ์ระเบิด

เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ ได้ติดตามชี้นำการสู้รบอยู่ตลอดเวลา ส่วนท่านสิงกะโป ก็ได้บัญชาการสู้รบอยู่ทางด้านทิศใต้ ในขณะที่เหงวียนแจ้งบัญชาการสู้รบอยู่ทางเหนือ เมืองท่าแขกในยามนั้นมีแต่ควันไฟมืดคลุ้มไปหมด มีแต่เสียงระเบิดจากกองเพลิงที่เผาผลาญบ้านเรือน

ผู้คนที่มีเห็นวิ่งไปวิ่งมาในเมืองท่าแขกเวลานั้น มีแต่ลูกชายลูกสาวของพ่อแม่เมืองท่าแขกที่ได้รับคัดเลือกให้ทำหน้าที่ลำเลียงลูกปืนลูกระเบิดให้กับทหารในสนามเพลาะ และติดต่อสื่อสารระหว่างกองบัญชาการกับแนวรบ

นอกนั้นก็มีหน่วยพยาบาลที่กำลังปฐมพยาบาลนักรบปฏิวัติที่ได้รับบาดเจ็บจากการสู้รบอยู่ท่ามกลางห่ากระสุนและระเบิด

มีทหารฝรั่งเศสหมู่หนึ่งเล็ดลอดเข้ามาถึงโรงเรียนประถมของคนเวียดนามซึ่งอยู่ใกล้ใจกลางเมืองท่าแขก

นักรบปฏิวัติที่ประจำอยู่ในสนามเพลาะ ได้ทยานเข้าใส่อย่างรวดเร็ว จนถึงขั้นตะลุมบอนและสังหารศัตรูได้หมดทั้งหมู่

แต่ถึงจะมีจิตใจรักชาติ จิตใจกล้าหาญ จิตใจเสียสละอย่างไรก็ตาม ก็ไม่อาจฝ่าฝืนความจริงไปได้ที่ว่าน้ำน้อยย่อมแพ้ไฟ หรือที่คนลาวพูดว่า เหล็กเหลือถ่านและประเทศชาติยังต้องการคนรักชาติ คนกล้าหาญ คนเสียสละ เพื่ออนาคตของประเทศชาติที่จะยังอยู่ต่อไปอีกยาวนานแสนนาน ท่านสิงกะโปจึงได้เรียกร้องให้เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ ข้ามโขงสู่นครพนมก่อนที่ศัตรูจะเข้าประชิดตัว *"รักษาชีวิตไว้ในวันนี้ เพื่อรับใช้ชาติในวันหน้า"* ท่านสิงกะโปย้ำกับเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์

แต่เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ ยืนยันว่าจะขออยู่กับนักรบเมืองท่าแขกไปก่อนจนกว่าสถานการณ์จะเลวร้ายถึงที่สุดค่อยพิจารณากันใหม่

บรรดากำลังของฝรั่งเศสที่ใช้ยึดเมืองท่าแขกครั้งนี้มีประมาณ 2 กองพัน ประกอบด้วยทหารฝรั่งเศส ทหารแขกดำเป็นส่วนใหญ่ และทหารลาวจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีรถหุ้มเกราะ 2 หมู่ ปืนใหญ่ 2 หมวด เครื่องบินสังเกตการณ์ 1 ลำ เครื่องบินขับไล่ 4 ลำ และเครื่องบินใบพัดอีก 2 ลำที่จอดอยู่สนามบินเซโน จากเครื่องบินสังเกตการณ์จึงทำให้ฝรั่งเศสรู้จุดที่ตั้งของกองกำลังรักชาติเมืองท่าแขก

ถึงเวลา 10.30 น. ในวันนั้น บรรดาแนวป้องกันเมืองท่าแขกยังคงมั่นคงอยู่ เจ้าสุภานุวงค์เป็นผู้บัญชาการแนวป้องกันเหล่านั้นและได้ร่วมสู้รบกับข้าศึกอย่างอาจหาญ อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่ากองทหารฝรั่งเศสจะได้รับความเสียหายจากการต่อต้านอย่างหนักก็ตาม แต่อาศัยกำลังที่เหนือกว่าจึงได้บุกคืบหน้าเข้าไปเรื่อย ๆ โดยได้รับการยิงคุ้มกันจากปืนใหญ่ รถหุ้มเกราะและการทิ้งระเบิดของเครื่องบินสปีตไฟร์

เครื่องบินสปีตไฟร์ 4 ลำได้ทิ้งระเบิดและกราดปืนกลลงใส่ทหารรักชาติเมืองท่าแขกที่แนวป้องกันทางด้านใต้ของตัวเมือง จนทหารรักชาติเมืองท่าแขกต้องถอยออกจากแนวป้องกัน และต่อจากนั้นแนวป้องกันทางทิศตะวันออกก็ถูกตีแตก ยังเหลือแนวป้องกันทางทิศเหนือ มาถึงตอนนี้ฝ่ายศัตรูได้บุกเข้ามาถึงกลางเมืองท่าแขกแล้ว กองเสนาธิการคณะพรรคแควันลาวจึงได้ร้องขออีกครั้งหนึ่งให้เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์อพยพข้ามโขงสู่ฝั่งไทย แต่ท่านก็ไม่ยอมไปในทันที ต่อมาเมื่อสถานการณ์เลวร้ายยิ่งขึ้น ท่านจึงลงเรือจักรข้ามโขงสู่ฝั่งไทยพร้อมด้วยทหารติดตามจำนวนหนึ่ง

เป็นเวลาเดียวกันกับที่ศัตรูพยายามรวบรวมกำลังเพื่อยึดท่าแขกให้ได้โดยเบ็ดเสร็จ พวกเขาได้พยายามหลายครั้งที่จะทำลายแนวป้องกันทางด้านเหนือด้วยการระดมยิงปืนใหญ่ทั้งใช้เครื่องบินขับไล่ทิ้งระเบิดและยิงปืนกลกราดลงมาใส่ ในที่สุดแนวป้องกันทุกด้านของเมืองท่าแขกก็แตกหมด พวกนักรบเมืองท่าแขกบางพวกก็ยังต่อสู้เป็นจุด ๆ ตามถนนหนทาง ตามเรือนแต่ละหลัง แต่บางพวกก็ได้ลอยคอข้ามโขงสู่ฝั่งไทย พร้อมกับประชาชนผู้เฒ่าผู้แก่ ลูกเล็กเด็กแดงก็พากันอพยพข้ามฝั่งโขงด้วยเรือแพที่ได้เตรียมการเอาไว้ล่วงหน้า

ภายหลังที่เจ้าสุภานุวงศ์ได้ข้ามโขงไปแล้ว การสู้รบกันระหว่างกองกำลังรักชาติเมืองท่าแขกกับทหารฝรั่งเศสก็ยังคงมีอยู่ในใจกลางเมือง มีการสู้รบที่

ดุเดือดในการเปิดทางของกำลังรักชาติฝ่าวงล้อมของศัตรูผ่านตลาดเมืองท่าแขก ซึ่งมีซากศพแต่ตอนเช้ายังเกลื่อนกลาดอยู่ มีบางหน่วยทหารรักชาติตีฝ่าแนวข้าศึกแล้วถอยเข้าป่า

ทหารฝรั่งเศสที่บุกเข้ามาถึงริมฝั่งโขง ได้ยิงปืนกราดใส่ผู้คนที่ยังค้างอยู่ริมฝั่งโขงล้มตายเป็นจำนวนมาก แล้วบังคับให้ประชาชนที่รอดจากการถูกกระสุนลากศพผู้เคราะห์ร้ายเหล่านั้นทิ้งลงแม่น้ำโขง เกมส์โหดของฝรั่งเศสคงดำเนินต่อไปเมื่อประชาชนที่ลากศพขนศพทิ้งน้ำโขงหมดแล้ว พวกเขาเหล่านั้นถูกบังคับให้ลงไปล้างตัวที่แม่น้ำโขงและขณะที่พวกเขากำลังล้างตัวอยู่นั้น พวกเศษมนุษย์ทหารฝรั่งเศสที่อยู่บนฝั่ง ก็กราดปืนใส่จมน้ำหายไปพร้อมกับซากศพที่พวกเขาลากมาทิ้ง มันโหดร้ายทารุณเสียเหลือเกิน เกินกว่าที่มนุษย์ธรรมดาจะทำได้

ทหารปฏิวัติและประชาชนเมืองท่าแขกที่ถูกฆ่าตายด้วยน้ำมือทหารฝรั่งเศสในวันนั้น คือวันที่ *21 มีนาคม 1946* (พ.ศ. 2489) เฉพาะที่ฝังร่างอันไร้วิญญานไว้ในแม่น้ำโขงไม่น้อยกว่า 3,000 คน และที่เกลื่อนกลาดอยู่กลางตลาดเมืองท่าแขกอีกไม่น้อยกว่า 600 ศพ

วันที่ 21 มีนาคม 1946 จึงเป็นวันที่ประวัติศาสตร์ชาติลาวจารึกไว้อย่างไม่รู้ลืม และเป็นวันที่ปลุกประชาชนลาวผู้รักชาติให้สำนึกว่า *เอกราชจะได้มาก็ด้วยการต่อสู้*

ในวันนั้นอีกเช่นกัน ท่ามกลางห่ากระสุนปืนและระเบิดที่เทลงมาจากเครื่องบินของซาตาน สู่เรืออพยพของประชาชนลาวและเวียดนามผู้บริสุทธิ์ และที่ลอยคอตะเกียกตะกายอยู่กลางแม่น้ำโขง พี่น้องประชาชนชาวเมืองนครพนมที่เฝ้าดูการอพยพของพี่น้องฝั่งซ้ายอยู่บนแคมโขงฝั่งนครพนมด้วยความระทึกใจ ไม่อาจทนดูพี่น้องฝั่งซ้ายจมน้ำตายไปต่อหน้าต่อตาได้ จึงช่วยกันเอาเรือเท่าที่มีอยู่ออกจากท่าหน้าเมืองนครพนมไปช่วยเหลือพี่น้องผู้เคราะห์ร้ายเหล่านั้น ซึ่งมีทั้งคนที่บาดเจ็บและที่กำลังจะจมน้ำตาย

เย็นมากแล้ว แต่การต่อสู้ก็ยังไม่สิ้นสุด อย่างน้อยก็ 2 จุด จุดหนึ่งคือบนเนินฝั่งปากห้วยสะคามซึ่งมีท่านสิงกะโปเป็นผู้บัญชาการรบ อีกจุดหนึ่งซึ่งอยู่ไม่ห่างไกลกันนัก คือบริเวณค่ายทหารขาเขียวและโรงหมอ มีเหงวียนแจ้งเป็นผู้บัญชาการรบ ทั้งสองจุดตกอยู่ในวงล้อมของศัตรู

ในเวลาต่อมาเหงวียนแจ้งได้ถอนกำลังมารวมอยู่จุดเดียวกับท่านสิงกะโป หลังจากที่ไม่สามารถยันกำลังข้าศึกเอาไว้ได้ แต่ก่อนจะถอนกำลังเหงวียนแจ้งได้สั่งให้ทหารเผาคลังเก็บกระสุนของค่ายทหารขาเขียวซึ่งเป็นค่ายเก่าของฝรั่งเศส

บัดนี้ท่านสิงกะโปและเหงวียนแจ้งได้ตกอยู่ในวงล้อมของศัตรูและกำลังถูกบีบแคบเข้ามาทุกที ทางรอดของทหารกลุ่มนี้มีอยู่สองทางเลือกคือยอมจำนนต่อศัตรู หรือว่าเสี่ยงตายตีฝ่าวงล้อมออกสู่ฝั่งโขงเพื่อข้ามมาฝั่งไทย ท่านสิงกะโปและเหงวียนแจ้งพร้อมด้วยทหารปฏิวัติขอเลือกเอาการเสี่ยงตาย โดยการตีฝ่ากำลังศัตรูออกสู่แคมโขงแล้วข้ามมาฝั่งนครพนมโดยแพไม้ไผ่ ท่ามกลางการติดตามโจมตีของศัตรูอย่างกระชั้นชิด

ส่วนท่านสุภานุวงศ์ ที่ได้ข้ามโขงมาก่อนโดยเรือยนต์ขนาดเล็ก และทหารคุ้มกันจำนวนหนึ่ง มีท้าวทองลายเป็นหัวหน้า ปรากฏว่าขณะที่เรือฝ่ากระแสคลื่นน้ำโขงไปแล้วกว่าครึ่งทาง เครื่องบินของศัตรูได้ปรากฏตัวขึ้น แล้วจิกหัวทิ้งระเบิดพร้อมกับกราดปืนกล 20 ม.ม. ลงใส่เรือทันที

นักรบปฏิวัติลาว เวียดนาม 2 คน ถาโถมเข้าหาเสด็จเอาร่างบังเสด็จไว้ และถูกกระสุนล้มตายทับเสด็จอยู่ทั้งสองคน

ท้าวทองลายที่มีฉายาว่า **"นักรบหนังเหนียว"** ได้ลุกขึ้นโย่งโย้คร่อมบังเสด็จไว้อีกชั้นหนึ่งอย่างรวดเร็ว และก็เคราะห์หามยามร้ายที่เครื่องยนต์มาเกิดเสียเสียอีก นักรบที่ยังเหลืออีก 2 คนกระโดดน้ำทันที แล้วก็ช่วยกันลากจูงเรือเข้าสู่ฝั่งไทย

ขณะที่ท้าวทองลายโย่งโย้คร่อมบังเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ เขาสังเกตเห็นว่ามีเลือดไหลออกจากร่างของท่าน ใช่แล้วเสด็จถูกยิงด้วยปืนกลอากาศถูกทางด้านหลัง

เมื่อเรือถึงท่าแล้วเสด็จถูกนำตัวขึ้นจากเรือด้วยความยุ่งยากพอสมควร เพราะมีศพนอนทับร่างท่านอยู่ 2 ศพ หมอถาวรและหมอประดับที่หนีภัยมาจากเมืองท่าแขก ได้ทำปฐมพยาบาลในเบื้องต้นแล้วนำตัวส่งโรงพยาบาลนครพนมในทันที

ที่โรงพยาบาลนครพนมวันนั้นนับเป็นประวัติศาสตร์ของโรงพยาบาลแห่งนี้ที่มีคนป่วยทุกเพศทุกวัยมารับการรักษาพร้อมกันในเวลาเดียวกันเป็นจำนวนพัน และที่หมอ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล และตลอดถึงนักการภารโรง ต้องทำงานหนัก

เป็นพิเศษ เพราะผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากกระสุนปืนและระเบิดของฝรั่งเศสกลางลำน้ำโขง ซึ่งส่วนใหญ่มีอาการสาหัส รวมทั้งเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ หลายคนได้ตายจากไปก่อนที่จะถึงหมอ หลายคนได้ตายจากไปขณะที่กำลังรอคอยหมอ เพราะหมอและพยาบาลมีอยู่จำกัด และหลายคนได้ตายจากไปคามือหมอ เพราะทนบาดแผลไม่ไหว

หมอทุกคน พยาบาลทุกคน ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุดแล้ว โดยเฉพาะนายปกรณ์ อังศุสิงห์ ข้าหลวงประจำจังหวัด ได้มาบัญชาการดูแลให้ความสะดวกด้วยความห่วงใยและเอาใจใส่เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะมีคำสั่งประจำของหัวหน้าขบวนการเสรีไทยต่อเสรีไทยที่รับผิดชอบทางภาคอีสาน ที่ให้เอาใจใส่ช่วยเหลือขบวนการลาวอิสระเท่าที่สามารถจะทำได้ และนายปกรณ์ อังศุสิงห์ ก็เป็นเสรีไทยคนหนึ่งที่รับผิดชอบอยู่ในภาคอีสานขณะนั้น

ท่านสิงกะโป ซึ่งข้ามฟากมาสู่นครพนมในภายหลังได้ทราบข่าวการได้รับบาดเจ็บของเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ ก็รีบไปเยี่ยมทันทีด้วยความห่วงใย สำหรับท่านสิงกะโป เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ นอกจากจะเป็นผู้นำสูงสุดของขบวนคนลาวรักชาติเมืองท่าแขกแล้ว เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์และชายาที่ชาวลาวเรียกกันว่า*ป้าเวียงคำ*ยังเป็นเสด็จอ้ายและหม่อมเอื้อยของท่านด้วย ทั้งนี้เพราะเมื่อเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์และชายามาถึงเมืองท่าแขกใหม่ ๆ ได้เอาฝ้ายสีขาวผูกแขนท่านสิงกะโปทั้งสองข้าง ซึ่งหมายถึงการรับเป็น*น้องรัก*ตามประเพณีของชาวลาว และเมื่อได้สู่ขวัญผูกแขนนับถือกันเป็นพี่น้องแล้ว ก็จะเคารพนับถือกันอย่างพี่น้อง และบางทีอาจจะนับถือรักใคร่กันเหนือกว่าพี่น้องร่วมท้องกันมาเสียด้วยซ้ำ

เจ้าสุภานุวงศ์ ได้พักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลนครพนมจนบาดแผลค่อยบรรเทาขึ้นแล้ว จึงได้ย้ายออกจากโรงพยาบาลนครพนมไปร่วมกับรัฐบาลลาวอิสระซึ่งได้อพยพออกจากเวียงจันทน์มาอยู่ที่หนองคายแล้วตั้งแต่เวียงจันทน์แตกเมื่อวันที่ 24 เมษายน 1946 (พ.ศ. 2489) โดยอาศัยบ้านญาติของเจ้าเพ็ชรราชคือขุนสีมะสิงห์สวัสดิ์ คหบดี ข้าราชการบำนาญอดีตปลัดจังหวัด แล้วต่อมาเข้ากรุงเทพฯ ไปพักรักษาตัวอยู่ที่บ้านคุณประสิทธิ์ สิทธิสารีบุตร ซอยเทียนเซี้ยง สาธรใต้

ก่อนที่ท่านจะออกจากโรงพยาบาลนครพนม ท่านสิงกะโปพร้อมด้วยเหงวียนแจ้งและเหงวียนตือกิวได้เข้าพบเพื่อรับทราบความคิดเห็นและแนวทางในการต่อสู้ต่อไป เสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ได้พูดกับผู้เข้าพบว่า *"ภาระหน้าที่อันรีบด่วน*

และสำคัญของพวกเราเวลานี้คือรวบรวมกำลังปฏิวัติให้เป็นกลุ่มก้อน แต่แยกย้ายกันอยู่เป็นกลุ่มย่อย อย่าไปรวมกันอยู่ในที่แห่งเดียวเป็นกลุ่มใหญ่ เพราะเวลานี้พวกเราอยู่บนแผ่นดินไทยเพื่ออาศัยชั่วคราวและต้องให้การศึกษาอบรมจิตใจรักชาติรักเอกราช เพื่อสืบทอดการเคลื่อนไหวต่อสู้ และต่อสู้ต่อไปเพื่อเอกราชของชาติและประชาธิปไตยของประชาชน"

นายพลผู้เฒ่าสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี พูดในเวลาต่อมาว่า *"คำเว้าของสหายสุภานุวงศ์ในครั้งนั้นยังจำได้จนบัดนี้ และเฮาย่างตามคำเว้าของเพิ่น ประเทศชาติจึงได้เอกราช ประชาชนได้ประชาธิปไตย"*

แต่สิ่งที่ไม่อาจลืมไปจากความทรงจำได้เช่นกัน ก็คือวันคืนนองเลือดที่ท่าแขก วันคืนที่แม่น้ำโขงกลายเป็นสีเลือด และวันคืนต่อมาที่แม่น้ำโขงเต็มไปด้วยซากศพลอยอืด ที่มีปลายอน ปลาบึก ปลาเค้า แย่งกันแทะกินซากศพเหล่านั้นท่ามกลางกลิ่นเหม็นคลุ้งไปทั่วท้องน้ำ ซากศพเหล่านั้นคือพี่น้องลาว พี่น้องเวียดนาม ที่ถูกฆ่าตายด้วยน้ำมือของนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศส

"เพื่อแก่การสักการะบูชาต่อดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของพี่น้องเหล่านั้น เราจะขับไล่นักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสออกจากแผ่นดินอินโดจีนของพวกเราให้ได้และเราก็ทำได้สำเร็จแล้ว" นายพลผู้เฒ่าสิงกะโปพูดด้วยความภาคภูมิใจ

■ ■ ■

10
รัฐบาลพลัดถิ่น

หลังจากที่เมืองท่าแขกแตกแล้ว ฝรั่งเศสก็บุกยึดนครเวียงจันทน์ต่อไป เวียงจันทน์ นอกจากจะมีความสำคัญเพราะเป็นเมืองใหญ่กว่าแขวงอื่น ๆ และเป็นเมืองหลวงของลาวภาคใต้แล้ว เวียงจันทน์ยังเป็นที่ตั้งของรัฐบาลลาวอิสระอีกด้วย

การเข้ายึดเวียงจันทน์ ฝรั่งเศสไม่ได้ต่อสู้แบบล้อมปราบรุนแรงอย่างเมืองท่าแขก เพราะถึงแม้ว่าฝรั่งเศสจะยึดเมืองท่าแขกได้แต่ก็ได้ยังความสูญเสียให้กับฝรั่งเศสอย่างมากมายเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการสูญเสียชีวิตนายทหารฝรั่งเศสระดับผู้บังคับกองร้อยและกองพัน การยึดเวียงจันทน์ฝรั่งเศสจึงไม่กล้าเสี่ยงด้วยการล้อมปราบ จึงทำให้การต่อสู้ยืดเยื้อมาถึงเดือนกว่า แต่ถึงกระนั้นถ้าหากไม่ได้รับความช่วยเหลือด้วยเล่ห์กลต่าง ๆ จากทหารเจียงไคเช็คแล้ว ฝรั่งเศสก็จะต้องใช้เวลานานกว่านี้

ต่อการช่วยเหลือของทหารจีนเจียงไคเช็ค ที่เข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่นในเวียงจันทน์ ในนามของสัมพันธมิตร นายพลลีผู้บัญชาการทหารจีนกองพลที่ 93 ได้ตอบคำต่อว่าของฝ่ายลาวเรื่องให้ความช่วยเหลือทหารฝรั่งเศสอย่างยะโสว่า

"ข้าพเจ้ามีหน้าที่จะมอบเวียงจันทน์และหลวงพระบางให้กองทหาร

ฝรั่งเศส แต่ก็จะไม่ให้มีการปะทะกันกับกองทหารของลาว กำลังของพวกท่านนั้น ข้าพเจ้าได้รับรายงานว่ามีนิดเดียว ส่วนฝรั่งเศสนั้นเขามีมากกว่ามากนัก พวกเขาขนกันมาจากไซ่ง่อน และได้รับอาวุธยุทธภัณฑ์มาจากอังกฤษมากมาย ถ้าท่านสู้ก็ตายเปล่า ไม่มีประโยชน์อะไรเลย พวกเขาแข็งแรงกว่าพวกท่าน"

"ใช่, พวกเขาแข็งแรงกว่า ก็เพราะได้รับความช่วยเหลือจากจีนและอังกฤษ" ผู้แทนฝ่ายลาวบ่นอยู่ในใจ

ในที่สุดนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสก็เข้ายึดนครเวียงจันทน์ได้ในวันที่ 25 เมษายน 1946 (พ.ศ. 2489) หลังจากที่ได้รับการต่อต้านอย่างเหนี่ยวแน่นจากกองกำลังรักชาติลาวและกองกำลังกำลังกู้ชาติเวียดนาม ภายใต้การชี้นำของคณะพรรคแคว้นลาว

แต่ทว่าเวียงจันทน์ในวันที่ 25 เมษายน 1946 นั้น มีแต่บ้านเปล่าและเรือนร้าง เพราะก่อนหน้านี้รัฐบาลได้สั่งการให้ประชาชนอพยพไปสู่ฝั่งไทยแล้ว และรัฐบาลเองก็ได้อพยพข้ามโขงมาสู่ฝั่งไทยเช่นเดียวกัน รวมทั้งกองกำลังส่วนหนึ่ง

พระยาคำม้าว วิไล นายกรัฐมนตรี อพยพไปอยู่อำเภอศรีเชียงใหม่ (ตรงข้ามเวียงจันทน์) พร้อมด้วยรัฐมนตรีบางท่าน เจ้าเพ็ชรราช ที่ปรึกษารัฐบาล อพยพเข้าตัวเมืองหนองคายพร้อมด้วยเจ้าสุวรรณภูมาและคณะ โดยถือเอาที่พักของเจ้าเพ็ชรราชเป็นที่ตั้งรัฐบาล

กองกำลังของลาวซึ่งรวมทั้งเวียดนามกู้ชาติที่ข้ามโขงมาอยู่ฝั่งไทย ก็อยู่ตามแคมโขงตลอดแนวแม่น้ำโขง ตั้งแต่เชียงแสน สกลนคร หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี โดยแยกย้ายกันอยู่ปะปนกับชาวบ้าน แต่ก็สามารถติดต่อถึงกันและสามารถรวมกันเป็นหมวดเป็นกองได้ในเวลาที่ต้องการ

ส่วนกองกำลังอีกจำนวนหนึ่งมีประมาณ 600 คน เป็นกองกำลังผสมลาว เวียดนาม ที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของท่านโชติ เพ็ชรราศรี (ฝ่ายลาว) และท่านเจินฮวาน (เวียดนาม) ได้ถอนตัวออกจากเวียงจันทน์ไปตามเส้นทางเลขที่ 13 ขึ้นไปเมืองสาละคานและบ้านตากแดด แล้วออกซุ่มโจมตีกองกำลังฝ่ายศัตรูเท่าที่โอกาสเปิดให้ และต่อมาภายหลังได้ออกสู่ชนบทและภูดอย ปลุกระดมมวลชนและเคลื่อนไหวจัดตั้งกองหลอน

หลายครั้งที่กองกำลังลาวอิสระและกองกำลังเวียดนามกู้ชาติที่ข้ามโขง

จากฝั่งไทยไปดักซุ่มโจมตีทหารฝรั่งเศส และก็หลายครั้งเหมือนกันที่ทหารฝรั่งเศสได้บุกโจมตีตอบโต้เข้ามาถึงฝั่งไทย อย่างเหตุการณ์ที่ท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ทหารฝรั่งเศสได้ระดมยิงปืนนานาชนิดเข้าใส่ที่พักอาศัยของคนเวียดนาม ทำให้เสียชีวิตทั้งเด็กและผู้ใหญ่ถึง 18 คนและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก

การจัดตั้งกำลังพื้นฐานในเขตชนบทและภูดอย ก่อสงครามกองหลอนได้รับการต้อนรับจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี และนับวันนับมื้อจะขยายตัวขึ้นทุกทิศทุกทาง

นอกจากจัดตั้งกองหลอนตามหมู่บ้านชนบทและภูดอยเพื่อซุ่มโจมตีข้าศึกแล้ว กองกำลังติดอาวุธหรือกองทหารหลักก็ได้รับการปรับปรุงฝึกฝนขึ้นอย่างเร่งรีบ หลายกองร้อยที่ต่อมาได้กลายเป็นกองพันซึ่งฝ่ายศัตรูรู้จักชื่อเสียงเป็นอย่างดี

มีกองฟ้างุ้ม ซึ่งมีฐานที่มั่นอยู่ในเขตอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย และได้ข้ามไปเคลื่อนไหวอยู่ทั้งเขตตะวันออก และตะวันตกของเวียงจันทน์

กองไชยเชษฐาธิราช เคลื่อนไหวอยู่บูรพา อ่างคำ แขวงคำม่วน

กองเมืองเชโปน เคลื่อนไหวอยู่เมืองเชโปน เมืองพล และทิศตะวันออกของแขวงสวันเขต

กองไชยจักรพรรดิ ซึ่งมีฐานที่มั่นอยู่ในเขตอำเภอวาริน อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี (ในขณะที่เจ้าสุภานุวงศ์อยู่ในประเทศไทย ท่านเคยไปเยี่ยมกองทหารแห่งนี้ และเป็นผู้ตั้งชื่อประจำกองให้เป็นศิริมงคล) ได้เข้าไปเคลื่อนไหวอยู่ในแขวงจำปาศักดิ์ ต่อมากองนี้ได้ไปฝึกฝนอบรมที่เวียดนามแล้วกลับมาเคลื่อนไหวในเขตตะวันออกภาคใต้ของลาว

กองราชวงศ์ เป็นกองที่ท่านไกรสร พรหมวิหาร จัดตั้งขึ้นอยู่ทางภาคเหนือของลาว และต่อมากองนี้ได้เป็นกองพื้นฐานของกองทัพประชาชนลาวที่จัดตั้งขึ้นในปี 1949 (พ.ศ. 2492) และรวมทั้ง*กองปัดใช*ที่เคลื่อนไหวอยู่ทางภาคตะวันออก

จากการที่กองกำลังรักชาติของรัฐบาลลาวอิสระ ที่มีเจ้าสุภานุวงศ์เป็นผู้บัญชาการสูงสุด ซึ่งบางส่วนได้อาศัยแผ่นดินไทยเป็นที่ซ่องสุมกองกำลังและหลบภัย ฝรั่งเศสจึงเรียกร้องมายังรัฐบาลไทยให้ปลดอาวุธทหารลาวอิสระและให้ย้ายไปอยู่ห่างฝั่งโขง รวมทั้งให้ย้ายรัฐบาลลาวอิสระออกจากหนองคาย

รัฐบาลไทยจึงได้ขอให้รัฐบาลลาวอิสระ ซึ่งบัดนี้ได้กลายเป็นรัฐบาลลาว

พลัดถิ่นย้ายเข้าไปอยู่ในกรุงเทพฯ โดยรัฐบาลไทยได้จัดบ้านพักอาศัยให้อยู่ 3 หลังคือ *บ้านไชโย* ข้างสถานีรถไฟหัวลำโพง *บ้านคิงดล* ที่ศาลาแดงและ*บ้านทุ่งมหาเมฆ*

บุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลมีอาทิ เจ้าเพ็ชรราช ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นประมุขแห่งรัฐ (ของรัฐบาลลาวพลัดถิ่น) พระยาคำม้าว วิไล นายกรัฐมนตรี และรวมทั้งรัฐมนตรีคนอื่น ๆ มีเจ้าสุวรรณภูมา เจ้าสุภานุวงศ์ ท้าวกระต่าย โดนสะโสลิด ท้าวอุ่น ชนะนิกร เป็นต้น

สำหรับการปลดอาวุธทหารลาวอิสระนั้น รัฐบาลไทยได้แจ้งให้ทราบว่าทหารลาวอิสระไม่มี มีแต่กองกำลังประกอบอาวุธ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของไทยตามชายแดนก็ได้ทำการปลดอาวุธหมดแล้วเมื่อตอนที่พวกเขาข้ามโขงมา

รัฐบาลไทยในเวลานั้นคือรัฐบาลปรีดี พนมยงค์ มีนโยบายสนับสนุนการกู้เอกราชของประเทศพี่น้องเพื่อนบ้าน แต่ไทยเองก็มีปัญหามากมายทั้งปัญหาภายในและปัญหาภายนอก การช่วยเหลือประเทศพี่น้องเพื่อนบ้านในด้านวัตถุจึงอยู่ในขีดจำกัดแต่ในด้านจิตใจมีอยู่อย่างล้นพ้น

แต่ถึงจะอย่างไรก็ดีท่านปรีดี พนมยงค์ ในฐานะหัวหน้าใหญ่เสรีไทยได้จัดอาวุธของเสรีไทยจำนวนหนึ่งส่งไปช่วยเวียดนามภายใต้การดำเนินการของ พล.ร.ต. หลวงสังวรยุทธกิจ (สังวร สุวรรณชีพ) และ ร.อ. พงศ์เลิศ ศรีสุขนันท์ ปรากฏว่าอาวุธที่ไทยมอบให้นั้นเวียดนามจัดกำลังรบได้ถึง 2 กองพัน และเพื่อรำลึกถึงบุญคุณของไทย โฮจิมินห์ได้ตั้งชื่อกองพันทั้งสองนั้นว่ากองพันสยาม 1 และกองพันสยาม 2 นอกจากจะช่วยทางเวียดนามแล้วทางกัมพูชาก็ได้รับความช่วยเหลืออาวุธจากไทยเช่นเดียวกัน โดยนายผล แสนสระดี ส.ส. จังหวัดขอนแก่น เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการผ่านไปทางนายสอน และนายทัน อดีต ส.ส. พระตะบอง ส่วนทางอินโดนีเซียนั้น นายแช่ม พรหมยงค์ ขนทั้งอาวุธและข้าวสารไปช่วยเหลือซูร์กาโนต่อสู้กับฮอลันดาเจ้าอาณานิคม

ส่วนการช่วยเหลือสนับสนุนการต่อสู้กู้ชาติของพี่น้องชาวลาวท่านปรีดีฯ ได้มอบหมายให้อยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มผู้นำเสรีไทยภาคอีสาน มีนายเตียง ศิริขันธ์ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล และนายจำลอง ดาวเรือง รวมทั้งนายฟอง สิทธิธรรม และนายทิม ภูริพัฒน์

โดยที่วัตถุประสงค์ของเสรีไทยคือขับไล่ทหารญี่ปุ่นออกจากแผ่นดินไทย

แต่โดยที่แผ่นดินไทยติดกับแผ่นดินลาวซึ่งมีทหารญี่ปุ่นอยู่เช่นกันและเคลื่อนไหวไปมาถึงกัน ท่านปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าใหญ่ขบวนการเสรีไทย ร่วมด้วยผู้นำเสรีไทยในภาคอีสานพิจารณาเห็นว่า ถ้ามีเสรีลาวเกิดขึ้นและได้ประสานกับเสรีไทยในภาคอีสานก็จะเป็นประโยชน์แก่ภารกิจเฉพาะหน้าของขบวนการเสรีไทย และจะเป็นประโยชน์ในการกอบกู้เอกราชของลาวในอนาคต ท่านปรีดี ฯ จึงมอบภาระให้ผู้นำเสรีไทยภาคอีสานสืบหาคนลาวรักชาติมาดำเนินการจัดตั้งเสรีลาวขึ้น

เวลานั้นมีคนลาวรักชาติคนหนึ่งที่โดดเด่นอยู่ในเมืองไทยมีนามว่า ท้าวอุ่น ชนะนิกร หรือที่คนไทยในสมัยนั้นรู้จักในนามท้าวอุ่น ตีนเย็น ขณะนั้นทำงานอยู่กรมโฆษณาการในตำแหน่งรับฟังข่าวต่างประเทศ

ท้าวอุ่น ชนะนิกร เดิมเป็นสัตวแพทย์ รับราชการอยู่ที่แขวงซำเหนือประเทศลาว ได้ลี้ภัยฝรั่งเศสเข้ามาอยู่ในเมืองไทยในปี พ.ศ. 2483 ในขณะที่ไทยมีข้อพิพาทปัญหาชายแดนกับฝรั่งเศส

ขณะนั้นนายไพโรจน์ ชัยนาม เป็นอธิบดีกรมโฆษณาการ (กรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน) และร่วมอยู่ในขบวนการเสรีไทยด้วยคนหนึ่ง นายเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยภาคอีสานได้นำข้อปรึกษาหารือกับท่านปรีดี ไปเล่าให้นายไพโรจน์ฟัง เพื่อชักนำท้าวอุ่นเข้าร่วมในขบวนการเสรีไทยเพื่อไปจัดตั้งเสรีลาวต่อไป และในที่สุดท้าวอุ่นก็รับเป็นหัวหน้าเสรีลาวร่วมด้วยท้าวธรรม ชัยสิทธิเสนา คนลาวรักชาติอีกคนหนึ่งที่สัมพันธ์กับนายเตียงมาก่อน รวมทั้งท้าวบง ศรีรัตนกุล และท่านสมาน วิยเกต ทั้งสี่คนได้เข้าไปชักนำคนหนุ่มลาวภายในประเทศให้เข้าร่วมในขบวนการเสรีลาว และจัดส่งคนหนุ่มลาวเหล่านั้นเข้ามาฝึกอาวุธในค่ายเสรีไทยที่ภูพานแล้วส่งกลับเข้าไปปฏิบัติการภายในประเทศ

ต่อมาเสรีลาวเหล่านี้ร่วมด้วยเสรีไทยเชื้อสายลาวจำนวนหนึ่ง พร้อมด้วยคนลาวรักชาติอันเป็นกำลังพื้นฐาน รวมเรียกว่าลาวอิสระ ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองแขวงต่าง ๆ ของลาวภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ ก่อนหน้าที่ทหารจีนก๊กมินตั๋งจะเข้ามาปลดอาวุธทหารญี่ปุ่น แล้วร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลลาวอิสระขึ้นที่เวียงจันทน์ จนกระทั่งฝรั่งเศสโดยความช่วยเหลือของอังกฤษและจีนก๊กมินตั๋ง ได้เข้ามายึดลาวเป็นครั้งที่ 2 จึงทำให้รัฐบาลลาวอิสระต้องอพยพเข้ามาตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นในเมืองไทย

ในช่วงที่รัฐบาลลาวพลัดถิ่นตั้งอยู่ในเมืองไทยนั้น เป็นสมัยรัฐบาลปรีดี พนมยงค์ และต่อมาเป็นรัฐบาลธำรงนาวาสวัสดิ์ ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ประกอบขึ้นด้วยส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่เคยร่วมรับใช้ชาติในงานเสรีไทยมาก่อน มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจรัฐบาลลาวพลัดถิ่น จึงได้จัดงบประมาณจำนวนหนึ่งให้ความช่วยเหลืออย่างลับ ๆ

ในปลายปี พ.ศ. 2490 (1947) ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเมืองไทย โดยพลโท ผิน ชุณหะวัณ (ยศขณะนั้น) ได้ทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลธำรงนาวาสวัสดิ์ ในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 (1947) แล้วให้นายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล และได้เปลี่ยนเป็นรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในเวลาต่อมา พร้อมกับที่ความช่วยเหลือรัฐบาลลาวพลัดถิ่นที่รัฐบาลปรีดีและรัฐบาลธำรงได้จัดให้ ก็ถูกตัดไปด้วยนับแต่วันที่รัฐบาลธำรงฯ ถูกรัฐประหาร

ความเป็นอยู่ของผู้ใหญ่ในคณะรัฐบาลลาวพลัดถิ่นก็เริ่มอัตคัด ความเคลื่อนไหวทางการเมืองก็ไม่คล่องตัว กองกำลังประกอบอาวุธที่เคลื่อนไหวอยู่ตามชายแดนก็เริ่มขาดแคลนโดยเฉพาะอาหารและเสื้อผ้า หลายคนออกหางานทำ เจ้าสุวรรณภูมาถึงกับไปเป็นพนักงานโรงไฟฟ้า และต่อมาเป็นพ่อค้าผ้าไหม อันเป็นสายโยงใยให้นายทหารอเมริกันผู้หนึ่งที่เห็นอกเห็นใจรัฐบาลลาวพลัดถิ่นคือ พ.ต.เจมส์ หรือจิม ทอมป์สัน ได้กลายเป็นราชาไหมไทยในเวลาต่อมา และจากการที่เขาเห็นอกเห็นใจรัฐบาลลาวพลัดถิ่น จึงทำให้เขาต้องกลายเป็นศพไม่มีญาติอยู่ในกลางป่าลึกของ **Camerol Highland** เมืองตากอากาศของมาเลเซีย โดยฝีมือ **C.I.A.** เพราะว่าเขาเป็น **C.I.A.** ที่รู้เรื่องของ **C.I.A.** มากเกินไปและเห็นใจลาวอิสระ

ในระหว่างอยู่ในประเทศไทย ทั้งเจ้าพี่สุวรรณภูมาและเจ้าน้องสุภานุวงศ์ได้เคยไปขอความช่วยเหลือนายแสตนตัน เอกอัครรัฐทูตสหรัฐประจำประเทศไทย เพื่อขอให้ช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้ฝรั่งเศสยอมมอบเอกราชให้ลาว แต่สหรัฐอเมริกาบอกว่ามันเป็นเรื่องภายในของลาวเอง สหรัฐอเมริกาไม่อยากเข้าไปเกี่ยวข้อง ต่อมาเมื่อนายโดโนแวน มาเป็นเอกอัครรัฐทูตแทนแสตนตัน เจ้าน้องสุภานุวงศ์ โดยความช่วยเหลือของเจมส์ ทอมป์สัน ได้เข้าพบโดโนแวนอีก และได้ขอร้องอย่างที่เจ้าพี่เคยขอร้อง แต่สหรัฐอเมริกาก็ตอบย้ำอยู่ที่จุดเดิม คือเป็นเรื่องภายในของ

ลาวกับฝรั่งเศส อเมริกาไม่อยากเข้าไปเกี่ยวข้อง แต่ในเวลาต่อมาสหรัฐอเมริกาก็เข้ามาเกี่ยวข้องจนได้ โดยเป็นผู้รุกรานอินโดจีนเสียเอง และก็ได้รับบทเรียนกลับไปอย่างสาสม

ทางด้านเจ้าพี่ใหญ่คือเจ้าเพ็ชรราชก็ได้รับการติดต่อจากฝรั่งเศสหลายครั้ง เรียกร้องให้ยุบรัฐบาลพลัดถิ่นแล้วกลับคืนไปร่วมทำงานกับรัฐบาลลาวที่ฝรั่งเศสตั้งขึ้นใหม่คือรัฐบาลของเจ้าสุวรรณราช ซึ่งเป็นน้องต่างมารดาของเจ้าเพ็ชรราช (เช่นเดียวกับเจ้าสุวรรณภูมาและเจ้าสุภานุวงศ์) โดยฝรั่งเศสให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่ถือว่าลาวเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสอีกต่อไป เพียงแต่ให้ลาวอยู่ร่วมในสหพันธรัฐอินโดจีน (ตังเกี๋ย อันนัม โคชินไชนา ลาว เขมร) และสหภาพฝรั่งเศส

ข้อเสนอของฝรั่งเศสดังกล่าวนี้ ถูกคัดค้านโดยเจ้าสุภานุวงศ์และคณะ เพราะการจะรวมอยู่ในสหพันธรัฐอินโดจีนหรือไม่นั้นเป็นเรื่องที่ลาวจะต้องตัดสินใจเอง และยิ่งจะให้สหพันธรัฐอินโดจีนเข้าอยู่ในสหภาพฝรั่งเศสนั้น ก็คือการรักษาระบอบเมืองขึ้นให้คงอยู่ต่อไปนั้นเอง

เมื่อเห็นว่ารัฐบาลเจ้าสุวรรณราชไม่สามารถเรียกร้องให้บุคคลสำคัญในรัฐบาลลาวพลัดถิ่น และรวมทั้งข้าราชการลาวที่ลี้ภัยคราวเวียงจันทน์แตกกลับคืนประเทศได้ ฝรั่งเศสจึงให้เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนเจ้าสุวรรณราช พร้อมกับเกลี้ยกล่อมข้าราชการและพลเมืองลาวซึ่งอพยพหลบภัยเข้ามาอยู่ในประเทศไทย รวมทั้งลาวอิสระให้กลับคืนประเทศ โดยชูนโยบายสำคัญ 2 ข้อคือ 1. ไม่ถือโทษ 2. เพิ่มเงินเดือนและให้ตกเบิกย้อนหลัง

จากนโยบาย 2 ข้อนี้ปรากฏว่าได้ผล มีคณะลาวอิสระจำนวนหนึ่งคืนกลับเวียงจันทน์ และต่อมาในวันที่ 25 ตุลาคม 1948 (พ.ศ. 2491) พระยาคำม้าวิไล นายกรัฐมนตรีลาวพลัดถิ่นก็ได้ประกาศยุบรัฐบาลแล้วกลับคืนเวียงจันทน์เช่นเดียวกัน

เจ้าสุภานุวงศ์ ได้แถลงต่อหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพ ฯ ในวันเดียวกันนั้นประนามการทรยศของกลุ่มพระยาคำม้าว และได้ประกาศให้โลกได้รับรู้ว่า ขบวนการต่อต้านนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศส เพื่อปลดปล่อยชาติของประชาชนลาว ยังจะคงดำเนินสืบต่อไปจนกว่าจะประสบชัยชนะ และชัยชนะจะต้องเป็นของประชาชนลาวอย่างแน่นอน และคำประกาศของท่านก็เป็นความจริงในอีก 27 ปีต่อมา

โดยที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ให้ความรับรองทางการทูตต่อรัฐบาลบุญอุ้ม ณจำปาศักดิ์ การเคลื่อนไหวทางการเมืองและทางการทหารของคณะลาวอิสระที่ยังคงอยู่ในเมืองไทยจึงไม่อาจเป็นไปได้ และไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จในการปลดปล่อยชาติ

เจ้าเพ็ชรราชผู้พี่ใหญ่บอกกับน้องทั้งสองว่า จะทำอย่างไรกันต่อไปก็ทำไปเถิด ถ้าเห็นว่าการกระทำนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง แต่สำหรับตัวท่านเองอายุมากแล้วขอหยุดพักผ่อนที่บางกอก และท่านก็พักอยู่ที่บางกอกถึง 10 ปีพร้อมด้วยชายาคนใหม่คือ หม่อมอภิณพร ผู้เป็นน้องสาวของ ร.อ. ชั้น ยงใจยุทธ บิดา พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีของไทยในปัจจุบัน

ต่อมาโดยความเห็นชอบของรัฐบาลสุวรรณภูมาและสภาผู้แทนราษฎร จึงได้อัญเชิญท่านกลับนครเวียงจันทน์พร้อมด้วยชายาในวันที่ 15 กรกฎาคม 2499 (ค.ศ. 1956) และเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ได้ถวายฐานะมหาอุปราชกลับคืนให้กับท่าน และอีก 2 ปีต่อมาท่านก็สิ้นพระชนม์อย่างสงบ ณ นครเวียงจันทน์ เมื่ออายุได้ 69 ปี

ขณะที่อยู่ในเมืองไทย ก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 เจ้าเพ็ชรราชได้ร่วมกับบรรดาผู้รักชาติของประเทศในเอเชียอาคเนย์ ก่อตั้งสมาคมสหชาติแห่งเอเชียอาคเนย์ขึ้น โดยมีท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นแกนนำ

ท่านปรีดี พนมยงค์ ได้พูดถึงวัตถุประสงค์ของสมาคมนี้ในเวลาต่อมาว่า

"เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการป้องกันประเทศ องค์การนี้มิได้เป็นสหภาพหรือสมาพันธรัฐ แต่ละประเทศมีอิสระทั้งในกิจการภายในและกิจการต่างประเทศของตนอย่างสมบูรณ์ องค์การนี้เป็นเพียงความเข้าใจกันอย่างฉันมิตรระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันเท่านั้น

เพื่อที่จะทำให้ประชาชนในภูมิภาคนี้ยอมรับสมาคมดังกล่าว จึงจำเป็นต้องเริ่มก่อตั้งสมาคมให้เป็นองค์การประชาชน เนื่องจากประเทศสยามตั้งอยู่ในใจกลางของภูมิภาคนี้ ข้าพเจ้าจึงรับที่จะให้กรุงเทพฯ เป็นที่ตั้งของศูนย์กลางแห่งแรกขององค์การ ด้วยการให้สร้างที่ทำการและจัดสรรเงินช่วยเหลือตามความจำเป็น

ผู้รักชาติในประเทศเอเชียอาคเนย์จำนวนหนึ่งได้เข้าร่วมสมาคมนี้ นักล่าอาณานิคมทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่กล่าวหาข้าพเจ้าว่าเป็นผู้นำในการต่อต้านรัฐบาลเจ้าอาณานิคม และเป็นศูนย์กลางคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้"

ด้วยความเข้าใจผิดว่าท่านปรีดีฯ เป็นผู้นำศูนย์กลางของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้ นักล่าอาณานิคมเหล่านั้นจึงให้ความสนับสนุนคณะรัฐประหารของพลโท ผิน ชุณหะวัณ (ยศขณะนั้น) ทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาล พล.ร.ต. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490

ท่านปรีดี พนมยงค์ ได้พูดถึงเจ้าเพ็ชรราชและข้อกล่าวหาที่ว่าท่านเป็นศูนย์กลางคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้ว่า

"สมาคมสหชาติแห่งเอเชียอาคเนย์มิได้เป็นสันนิบาตคอมมิวนิสต์ เพราะสมาชิกประกอบด้วยผู้รักชาติทุกแนวทางการเมือง รวมทั้งเจ้าเพ็ชรราชอดีตมหาอุปราชลาวด้วย จากการสนทนากับเจ้าเพ็ชรราชเกี่ยวกับผู้รักชาติบางคนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ พระองค์ได้ตอบด้วยการตั้งคำถามว่า

"คนที่กำลังจะจมน้ำนั้น จะมีเวลาพอหรือที่จะดูว่ามือที่ยื่นมาช่วยนั้นมีสีขาวหรือสีแดง"

24/VII
ห้ามจำหน่าย

11
สู่เส้นทางปฏิวัติ

แม้ว่าฝรั่งเศสใช้นโยบาย 2 ให้ คือให้อภัยและให้เงิน ทำให้ลาวอิสระจำนหนึ่งกลับคืนประเทศ แต่ลาวอิสระอีกจำนวนหนึ่งไม่สนใจว่าจะให้อภัยห ให้เงิน แต่สนใจอยู่ที่เอกราชของชาติและประชาธิปไตยของประชาชน ท่านสิงก สีโคตจุนนะมาลี ก็เป็นคนลาวคนหนึ่งในจำนวนนั้น ท่านยังจำได้ถึงคำเว้าของ สุภานุวงศ์ที่โรงพยาบาลนครพนม ที่ว่า

"ภาระหน้าที่อันรีบด่วนและสำคัญของพวกเราเวลานี้ คือรวบรวมกำ ปฏิวัติให้เป็นกลุ่มก้อน ... และสืบต่อการเคลื่อนไหวต่อสู้ ต่อสู้เพื่อเอกราชของ และประชาธิปไตยของประชาชน"

ดังนั้น เมื่อเจ้าสุภานุวงศ์แยกไปปฏิบัติภารกิจทางการเมืองในรัฐบ ลาวพลัดถิ่น ท่านสิงกะโปก็ได้จัดการให้นักรบเมืองท่าแขกที่ติดตามท่านมาเกื ร้อยคน ได้มีที่กินที่อยู่และที่ทำงาน ทั้งนี้ด้วยควมช่วยเหลืออย่างเอาใจใส่จ สมาคมเวียดนามกู้ชาติที่นครพนม และคุณเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยภาคอีส ได้จัดให้แยกย้ายกันไปอยู่อาศัยตามบ้านคนเวียดนามและคนไทยในนครพ หนองคาย อุดร สกลนคร และช่วยจัดหางานให้ทำ นับแต่งานรับจ้างถางหญ้า ฟืน ก่อสร้าง ซ่อมทาง เผาถ่าน ปลูกใบยา รวมทั้งต่อยมวยตามงานวัด คือทำ ทุกชนิดที่สุจริตเพื่อให้ได้เงินมาและรายได้จากค่าแรงของแต่ละคนจะถูกแบ่งออก

3 ส่วน ส่วนหนึ่งสำหรับเจ้าตัวผู้ออกแรงงาน อีก 2 ส่วนเก็บสะสมไว้เป็นส่วนกลางเพื่อซื้อหาอาวุธไปกู้ชาติสมทบกับความช่วยเหลือที่ได้รับจากเสรีไทย

ครั้นแล้ววันเวลาที่จะกลับมาตุภูมิเพื่อต่อสู้กู้ชาติอย่างเปิดเผยก็มาถึง เมื่อพระยาคำม้าว วิไล ประกาศยุบรัฐบาลลาวพลัดถิ่น และเมื่อรัฐบาลไทยภายหลังรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 (ค.ศ. 1947) นอกจากจะไม่ให้ความสนับสนุนอย่างเช่นที่รัฐบาลปรีดี-ธำรง เคยให้ความสนับสนุนช่วยเหลือมาแล้ว รัฐบาลภายหลังรัฐประหารซึ่งให้ความรับรองรัฐบาลเวียงจันทน์ของฝรั่งเศสยังมีนโยบายบีบคั้นต่อลาวอิสระ

"แน่นอน, ถึงแม้ว่ารัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะไม่บีบคั้นพวกเรา พวกเราก็จะต้องกลับไปปฏิบัติภาระหน้าที่ของพวกเรา คือขับไล่ฝรั่งเศสออกไปจากอินโดจีน และบัดนี้ก็ถึงเวลาแล้ว สำหรับความช่วยเหลือและสนับสนุนของรัฐบาลปรีดี-ธำรง ที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ช่วยเหลืออย่างออกหน้าออกตา เพราะความยุ่งยากของไทยที่มีอยู่มากมาย ทั้งปัญหาภายในและปัญหาต่างประเทศ แต่พวกเราก็ต้องขอขอบคุณและจะรำลึกถึงบุญคุณอยู่ตลอดไป"

เจ้าสุภานุวงศ์ ได้พูดกับลุงทิม ภูริพัฒน์ และ พ.ต. สีห์พนม วิชิตวรสาร (คนสยามเชื้อสายลาว ที่ร่วมกู้ชาติลาวจนถูกตำรวจไทยจับกุมและฟ้องร้องร่วมกับครูฟอง สิทธิธรรม ในเวลาต่อมาในข้อหาขบถแบ่งแยกดินแดน) ในเย็นวันหนึ่งที่สวนลุมพินี ก่อนที่ท่านจะเดินทางออกจากประเทศไทย

ประกอบกับเวลานั้นขบวนการปฏิวัติลาวได้เริ่มมีหน่ออ่อนขึ้นแล้ว ภายใต้การนำพาของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนที่มีโฮจิมินห์เป็นผู้นำ ซึ่งได้เคลื่อนไหวต่อสู้และขยายพื้นฐานมวลชนขึ้นทางภาคเหนือ และเพื่อการขยายพื้นฐานมวลชนไปทุกชนชั้นและทุกชนเผ่าทั่วประเทศ ท่านโฮจิมินห์เห็นว่าท่านสุภานุวงศ์เหมาะสมด้วยประการทั้งปวงที่จะเป็นคันธงปฏิวัติหรือศูนย์รวมคนลาวผู้รักชาติทุกชนเผ่า จึงได้เชิญท่านสุภานุวงศ์กลับคืนประเทศ เพื่อร่วมกันขับไล่ฝรั่งเศสนักล่าเมืองขึ้นออกจากอินโดจีน และในขณะนั้นสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ถึงแม้ว่าจะยังไม่มั่นคงแต่ก็ประสบชัยขณะทางการเมืองและทางสากลในระดับหนึ่งแล้ว

ความช่วยเหลือสนับสนุนของโฮจิมินห์ ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนต่อการกอบกู้เอกราชของลาว นอกจากจะเป็นภาระหน้าที่ทางสากลของ

พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนต่อขบวนการปฏิวัติลาวแล้ว ยังเป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม (เวียดมินห์) ได้ทำสัญญาไว้กับรัฐบาลลาวอิสระเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 1945 (พ.ศ. 2488)(ก่อนที่จะมาเป็นรัฐบาลลาวพลัดถิ่น) ในข้อสัญญานั้นระบุว่า

"รัฐบาลทั้ง 2 ฝ่าย มีความเห็นร่วมกันเป็นเอกภาพและจะร่วมกันในทิศทางก่อสร้างกำลัง ก่อสร้างฐานที่มั่น และขยายสงครามจรยุทธตามแขวงต่าง ๆ ทางภาคใต้ของลาวและทั่วประเทศ"

ซึ่งนั้นก็หมายความว่าลาวกับเวียดนามจะต้องร่วมกันต่อสู้กับนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสอย่างเป็นเอกภาพ ดังที่ท่านไกรสร พรหมวิหารได้พูดในเวลาต่อมาว่า

"การปฏิวัติของ 3 ประเทศอินโดจีน ไม่อาจที่จะไม่ร่วมสัมพันธ์กันทั้งทางด้านการเมืองและการทหารเพื่อต้านยันศัตรู อันเป็นการสัมพันธ์สู้รบแบบพิเศษที่เริ่มมาจากการพัวพันแบบพิเศษระหว่างบรรดาประชาชาติที่ได้ดำรงชีวิตอยู่ในภาคพื้นเดียวกัน มีสภาวะเคราะห์เข็ญเหมือนกัน มีศัตรูร่วมกัน ทั้งยังมีอุดมคติอย่างเดียวกัน และในอดีตซ้ำยังเคยอยู่ภายใต้การนำพาที่เป็นเอกภาพของพรรคเดียวกัน คือพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน"

ที่ว่าเวียดนามของโฮจิมินห์ประสบชัยชนะทางการเมืองและทางสากลในระดับหนึ่ง ก็คือหลังจากที่รัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนามตั้งขึ้นอย่างมั่นคงแล้ว จนฝรั่งเศสเองหลังจากที่ไม่สามารถใช้กำลังบีบบังคับและโค่นล้มรัฐบาลนั้นลงได้แล้ว จึงได้ยอมรับการประกาศเอกราชของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ที่ได้ประกาศตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 1945 ภายหลังที่ญี่ปุ่นยอมจำนนต่อสัมพันธมิตร

ต่อมาฝรั่งเศสจึงขอเปิดเจรจากับสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ที่เรียกว่าการเจรจาดาลัด เมืองตากอากาศของเวียดนามเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 1946 (พ.ศ. 2489) ระหว่างประธานาธิบดีโฮจิมินห์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามกับซองแซงเตอนี ผู้แทนรัฐบาลฝรั่งเศส และจากการเจรจาครั้งนั้นได้ติดตามมาด้วยการเจรจาอีก 2 ครั้ง ในเดือนมิถุนายน ปีเดียวกันและในต้นปี 1947

ถึงแม้ว่าการเจรจาทั้ง 3 ครั้งจะประสบความล้มเหลว หรือล้มเหลวทางการทูต แต่สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามก็ได้ประสบชัยชนะทางการเมืองอย่างงดงาม ในหลายประเทศที่ท่านไปเยือนหรือเดินทางผ่านต่างก็ให้การต้อนรับ

ท่านอย่างอบอุ่น โดยเฉพาะชาวสังคมนิยมและชาวคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสเอง

การเดินทางของนักปฏิวัติลาวออกจากประเทศไทยครั้งนั้นได้เป็นไปอย่างปิดลับ ท่านสิงกะโปนำทหารของท่านที่แยกกันทำมาหากินและรวมกันได้ประมาณ 1 กองร้อย พร้อมด้วยปืนเล็กยาว 17 กระบอกที่หาซื้อมาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของพวกเขาร่วมกัน ออกเดินทางข้ามโขงทางด้านอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคายในปี พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) ไปสู่เมืองปากซัน แขวงบอริกำไซ ประเทศลาว แล้วมุ่งหน้าขึ้นสู่ภูคันตาละบัด ไปสู่บ้านสบขอนจนกระทั่งไปถึงแดนลาวบาวอันเป็นจุดนัดพบ ตามแผนการเดินทางที่ได้กำหนดกันไว้ ที่นั้นมีคนจากขบวนการเวียดมินห์ 2 คน ชื่อองกุย กับองฟี มาต้อนรับนำเข้าสู่เขตที่มั่นของเวียดมินห์ที่เมืองโดเลือง ซึ่งเป็นศูนย์รวมของคนลาวรักชาติอันเป็นจุดหมายปลายทาง ใช้เวลาเดินทาง 1 เดือนเต็ม

ส่วนท่านสุภานุวงศ์ ได้เดินทางจากประเทศไทยในภายหลังต่อมา โดยใช้รหัสในการเดินทางว่า*โออา* ออกจากประเทศไทยทางด้านอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม ไปสู่เมืองบุงกวาง แขวงบอริกำไซ ผ่านไปทางคำเกิด เขตเชียงขวางแล้วข้ามภูเขาหลวงลงไปทางเวียดนามไปสู่แขวงเง้อาน ในการเดินทางครั้งนี้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบในความปลอดภัยของกำลังปฏิวัติลาวร่วมกับเวียดมินห์ พักอยู่ที่เง้อานระยะหนึ่ง แล้วเดินทางสู่เขตอิสระเหวียตบักและได้พบกับท่านโฮจิมินห์ที่นั้น

ก่อนหน้าที่ท่านสุภานุวงศ์จะเดินทางไปถึงนั้นผู้แทนคนลาวรักชาติจากแขวงเชียงขวาง หัวพัน คำม่วน สวันเขต ได้ประชุมกันจัดตั้งองค์กรรวมสามัคคีคนลาวขึ้นที่เมืองวิง แขวงเง้อาน (ประเทศเวียดนาม) โดยมีท่านหนูฮัก ภูมิสวัน ซึ่งรับผิดชอบกองกำลังของลาวอิสระอยู่ทางภาคตะวันออกเป็นประธาน เรียกว่าคณะพรรคลาวต่อต้าน ท่านโอเป็นรองประธาน ท่านตะลุนเป็นกรรมการการทหาร ท่านสิงกะโปเป็นกรรมการการเมืองและเป็นผู้บัญชาการสู้รบทางสามเหลี่ยมล่องโมและหนองแรด แขวงเชียงขวาง

ต่อมาเมื่อการจัดตั้งและสู้รบของขบวนการต่อต้านของคนลาวผู้รักชาติได้ขยายตัวไปทั่วประเทศ และเพื่อให้การจัดตั้งและการสู้รบได้เป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และเพื่อความเป็นเอกภาพในการชี้นำ การประชุมใหญ่

ของแนวร่วมต่อต้านทั่วประเทศจึงได้มีขึ้น ระหว่างวันที่ 13-15 สิงหาคม 1950 (พ.ศ. 2493) ณ เขตที่มั่นแห่งหนึ่งในภาคเหนือของเวียดนามติดต่อชายแดนลาวทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้แทนจากบรรดากองกำลังประกอบอาวุธ ผู้แทนจากบรรดาชนเผ่า ผู้แทนจากบรรดาจัดตั้งมหาชนปฏิวัติ และรวมทั้งนักบวชที่ก้าวหน้าซึ่งมาจากเขตต่าง ๆ รวมทั้งจากเขตควบคุมของศัตรู รวมผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 150 ท่าน ที่ประชุมได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้จัดตั้งแนวร่วมเรียกชื่อว่า **แนวลาวอิสระ** มีท่านสิงกะโป ท่านหนูฮัก และคนอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่งเป็นคณะกรรมการศูนย์กลาง โดยมีเจ้าสุภานุวงศ์เป็นประธาน

เพื่อการต่อสู้**ทางการเมืองและทางการทูต** ที่ประชุมแนวร่วมต่อต้านทั่วประเทศ ซึ่งบัดนี้มีชื่อเป็นทางการว่าแนวลาวอิสระ ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้จัดตั้งรัฐบาล โดยใช้ชื่อว่า **รัฐบาลลาวต่อต้าน** โดยเจ้าสุภานุวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีและเจ้าเพ็ชรราชเป็นที่ปรึกษารัฐบาล (ขณะนั้นเจ้าเพ็ชรราชได้รับการสถาปนาเป็นมหาอุปราชตามเดิมแล้วและได้มาพำนักอยู่ที่เวียงจันทน์) และท่านไกรสรพรหมวิหาร เป็นรัฐมนตรีป้องกันประเทศ

รัฐบาลเจ้าสุภานุวงศ์ได้ประกาศนโยบาย 12 ข้อ กล่าวโดยย่อคือ โค่นล้มพวกล่าเมืองขึ้น สร้างประเทศลาวให้เป็นเอกราช เอกภาพ และวัฒนาภาวร **ให้ความเสมอภาคระหว่างชนเผ่าต่าง** ๆ ให้ความเสมอภาคระหว่างชายหญิง **ให้เสรีภาพในความเชื่อถือ** (ทางศาสนาและทางการเมือง) ยกเลิกภาษีอากรที่ไม่เป็นธรรม สร้างระบบภาษีที่ยุติธรรม **สร้างพื้นฐานเศรษฐกิจที่เป็นเอกราช** เปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

■ ■ ■

12
เขตปลดปล่อย

จากการที่ขบวนการต่อต้านของคนลาวผู้รักชาติ ได้พัฒนามาเป็นแนวลาวอิสระ และจากรัฐบาลลาวพลัดถิ่นพัฒนามาเป็นรัฐบาลลาวต่อต้าน จึงทำให้การประสานงานและการชี้นำเป็นไปอย่างเอกภาพ และโดยประการสำคัญกองกำลังประกอบอาวุธก็ได้กลายเป็นกองทัพลาวอิสระ ที่มีพื้นฐานมาจาก "กองราชวงศ์"

ความเป็นมาของกองราชวงศ์ ตามประวัติกล่าวว่า ประมาณกลางเดือนมิถุนายน 1948 กองประชุมพนักงานที่ตำบลลาวรุ่งอันเป็นตำบลหนึ่งในภาคเหนือ โดยมีท่านไกรสร พรหมวิหาร เป็นประธาน ได้ตกลงจัดตั้งกองทหารลาวอิสระขึ้นในภาคเหนือของลาว เรียกชื่อว่ากองราชวงศ์ กองนี้ได้คัดเลือกเอาคนหนุ่มที่มีพื้นฐานจิตใจแน่วแน่ในการรับใช้ผลประโยชน์ของประชาชนและมีความเสียสละสูง อันประกอบด้วยพนักงานนักรบจากภาคกลาง ภาคใต้ ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน รวมทั้งหมดมี 25 คน ครั้งแรกท่านไกรสร พรหมวิหาร เป็นหัวหน้ากอง ท่านสีสวาท แก้วบุญพันธ์ เป็นรอง รับผิดชอบด้านการเมือง ท่านคำนูน เป็นรอง

จากนั้นกองราชวงศ์ได้ร่วมกันเรียนการเมือง การทหาร หลักสูตรเร่งรีบ 3 เดือน แล้วก็แยกย้ายกันออกไปปฏิบัติงานปลุกระดมมวลชน ก่อสร้างพื้นฐาน

และเขตที่มั่นแห่งใหม่ขึ้น

จนมาถึงวันที่ 20 มกราคม 1949 (พ.ศ. 2492) มติศูนย์กลางพรรคในกองประชุมใหญ่บรรดาเผ่า ซึ่งประกอบด้วยพนักงานพื้นฐาน ทหาร และคณะผู้แทน 17 บ้านจากเขตที่มั่น ได้ประชุมกันที่บ้านกอวาน เมืองเชียงค้อ (ซึ่งเรียกเป็นโค้ตว่าลุงปิดลับ) ท่านไกรสร พรหมวิหาร ได้แถลงจัดตั้งกองทัพลาวอิสระขึ้นเป็นทางการนับแต่นั้นมา วันที่ 20 มกราคม 1949 จึงกลายเป็นวันประวัติศาสตร์แห่งการจัดตั้งกองทัพประชาชนปฏิวัติลาว ภายใต้การนำของพรรคมารกซ์-เลนิน โดยกองราชวงศ์เป็นกองแรกเริ่มประกาศจัดตั้งกองทัพลาวอิสระ และกลายมาเป็นกองทัพประชาชนลาวในปัจจุบัน

รัฐบาลลาวต่อต้านและแนวลาวอิสระ ภายใต้คันธงเจ้าสุภานุวงศ์และภายใต้ความสนับสนุนช่วยเหลือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเวียดนาม ได้ขยายสงครามปลดปล่อยหรือสงครามกู้เอกราชออกไปทั่วประเทศ จนนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสต้องถอนกำลังทหารจากสนามรบเวียดนามมาเสริมในสมรภูมิลาว จึงเท่ากับเปิดโอกาสให้เวียดมินห์ประสบชัยชนะในสนามรบนั้น แต่ในขณะเดียวกันกำลังทหารฝรั่งเศสที่มาเสริมในสมรภูมิลาว ก็ประสบชะตากรรมเช่นเดียวกันสนามรบเวียดนาม จนกระทั่งฝรั่งเศสต้องส่งนายพลนาวา เสนาธิการใหญ่ผู้โด่งดังมาเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดในอินโดจีนแทนนายพลซาลังในเดือนพฤษภาคม 1953 (พ.ศ. 2496)

แต่ถึงกระนั้นรัฐบาลลาวต่อต้านก็ยังไม่มีเขตปลดปล่อยหรือเขตปกครองจนถึงปี 1953 (พ.ศ. 2496) รัฐบาลลาวอิสระจึงได้มีเขตปกครองอยู่ใน 2 แขวงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือแขวงหัวพัน (ชำเหนือ) และแขวงฟองสาลี ซึ่งเป็นเมืองชายแดนติดกับเมืองแถงหรือเดียนเบียนฟูของเวียดนาม มีถนนจากชำเหนือไปถึงเมืองมกเจา ฮานอย ไฮฟอง ของเวียดนาม

ในการปลดปล่อยแขวงหัวพันกับฟองสาลีนั้น เริ่มตั้งแต่วันที่ 8 เมษายน 1953 ทหารลาวอิสระภายใต้การนำของท่านสิงกะโป ร่วมด้วยทหารอาสาสมัครเวียดนาม ได้เข้าโจมตีเป็น 3 แนว แนวหนึ่งเริ่มแต่เส้นชายแดนลาว-เวียดนามไปตามเส้นทางหมายเลข 6 ตีขึ้นมาทางชำเหนือ แนวที่สองตีขึ้นมาแต่เส้นชายแดนลาว-เวียดนาม ไปตามเส้นทางหมายเลข 7 ตีขึ้นมาแขวงเชียงขวาง เพื่อสกัด

เส้นทางถอยหนีของศัตรูจากซำเหนือลงมา แนวที่สามจากเดียนเบียนฟูตีลงมาถึงเขตแม่น้ำอูมาทางหลวงพระบาง ประชาชนลาวตามเขตที่มั่นในเส้นทางที่ทหารลาวและทหารอาสาสมัครเวียดนามเดินทัพผ่าน ได้เข้าช่วยเหลือในการลำเลียงขนส่งยุทธสัมภาระ

นายพลผู้เฒ่าสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี เล่าถึงการปลดปล่อยแขวงหัวพันและแขวงฟองสาลีในเวลาต่อมาว่า การปลดปล่อยแขวงทั้งสองนั้นนอกจากรัฐบาลลาวต่อต้านจะได้มีเขตปกครองแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนแผนการโจมตีเดียนเบียนฟูของเวียดมินห์ด้วย เพราะแขวงหัวพันเป็นจุดยุทธศาสตร์ติดกับเดียนเบียนฟู และมีกำลังทหารฝรั่งเศสตั้งอยู่มากกว่า 10 กองพัน

การโจมตีซำเหนือหรือแขวงหัวพันครั้งนั้นใช้กำลังทหารลาว 5 กองร้อยและกองหลอนจำนวนหนึ่ง กำลังทหารอาสาสมัครเวียดนาม 5 กองพันและต้องใช้เวลาถึง 20 วัน 20 คืน จึงปลดปล่อยแขวงทั้งสองได้อย่างสมบูรณ์ และ *"นับแต่นั้นมาพวกเราจึงได้แผ่นดินอาศัยเป็นของตนเองคือแผ่นดินลาว เป็นเขตปลดปล่อยแห่งแรกของการปฏิวัติลาว"* นายพลผู้เฒ่าพูดด้วยความภาคภูมิใจ

การรบครั้งนี้ได้ยังความสูญเสียให้กับฝ่ายศัตรูเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะสูญเสียชีวิตในสนามรบร่วม 3 กองพัน และที่ถูกจับเป็นเชลยก็มีจำนวนมาก ในจำนวนเชลยที่ถูกจับนี้หลังจากได้รับการอบรมศึกษาอยู่ชั่วระยะหนึ่งแล้วจำนวนหนึ่งขอร่วมชีวิตรับใช้ชาติบ้านเมืองอยู่กับกองทัพลาวอิสระ อีกส่วนหนึ่งขอกลับบ้านเพราะคิดถึงพ่อแม่ลูกเมีย

หลังจากปลดปล่อยซำเหนือแล้ว สำนักงานศูนย์กลางทั้งหมดทางทหารและการเมืองรวมทั้งครอบครัวของพนักงานก็ได้ย้ายจากโดเลื่อง (ดินแดนเวียดนาม) เข้าสู่ซำเหนือ ด้วยความเบิกบานม่วนชื่น ท่ามกลางการให้การต้อนรับด้วยความปิติยินดีของพี่น้องประชาชนชาวซำเหนือ

ต่อมาในวันที่ 25 ธันวาคม 1953 เมืองท่าแขกก็ได้รับการปลดปล่อยอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งที่ 2 หลังจากที่อยู่ภายใต้การปกครองของนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสร่วม 8 ปี นับแต่วันที่ 21 มีนาคม 1946 ซึ่งได้ยังความยินดีปรีดาให้กับนายพลผู้เฒ่าสิงกะโปเป็นอย่างยิ่ง และตกมาถึงต้นปี 1954 (พ.ศ. 2498) รัฐบาลลาวต่อต้านและแนวลาวอิสระภายใต้คันธงสุภานุวงศ์ ได้เข้าควบคุมเนื้อที่ถึง 1 ใน 2 ของ

เนื้อที่ทั้งประเทศ

โดยที่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ซึ่งเป็นองค์กรชี้นำสูงสุดในการต่อสู้เอกราชของอินโดจีน ซึ่งหมายถึงสามชาติอินโดจีน คือเวียดนาม กัมพูชา และลาว ได้เปลี่ยนชื่อเป็น**พรรคลาวดง** (คนงาน) หรือพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม โดยที่ประชุมคองเกรสพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนครั้งที่ 2 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 1951 นั่นก็หมายถึงว่าคนลาวและคนกัมพูชาที่เคยร่วมอยู่ในพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนก็จะต้องตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมาใหม่เพื่อนำพาการต่อสู้กู้ชาติของตนต่อไป

ชาวคอมมิวนิสต์ลาวจึงได้จัดตั้ง**พรรคประชาชนลาว** หรือพรรคคอมมิวนิสต์ลาวขึ้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 1954 (พ.ศ. 2497) โดยมีท่านไกรสร พรหมวิหาร เป็นเลขาธิการพรรค สืบต่อจากท่านมหาคำแสน (ที่ทำหน้าที่เป็นเลขาฝ่ายชาวคอมมิวนิสต์ลาวอยู่ในพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนมาก่อน แต่ได้เสียชีวิตเพราะโรคกระเพาะก่อนที่พรรคประชาชนลาวจะถูกจัดตั้งขึ้น ตำแหน่งเลขาธิการพรรคจึงได้มาตกแก่ท่านไกรสร พรหมวิหาร) หลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้ยุบเลิกไปแล้ว ซึ่งบัดนี้ก็คือ**พรรคประชาชนปฏิวัติลาว** เป็นการสืบต่อมูลเชื้อของ**คณะพรรคแคว้นลาว** ที่ได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1936 (พ.ศ. 2479) และต่อมาในวันที่ 6 พฤศจิกายน 1956 **แนวลาวอิสระ**อันเป็นแนวร่วมแห่งชาติ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของพันธมิตรกรรมกรชาวนาก็ได้รับการเปลี่ยนชื่อมาเป็น**แนวลาวรักชาติ** รวมทั้งกองทัพปลดปล่อยประชาชนลาวก็ได้รับการปรับปรุงให้มีสมรรถภาพสูงขึ้น

บัดนี้รัฐบาลลาวต่อต้าน **มีพรรค มีกองทัพ มีแนวร่วมและมีประชาชน** จึงเป็นหลักประกันในชัยชนะที่จะมีมาในอนาคตอย่างแน่นอน

■ ■ ■

13
รวมลาวครั้งที่ 1

การรวมลาวเกิดขึ้นจากผลของสัญญาเจนีวาปี 1954 และสัญญาเจนีวาเกิดขึ้นได้เนื่องจากผลของการต่อสู้ในทางการทหารของสามประเทศอินโดจีน โดยเฉพาะในสมรภูมิเวียดนามและสมรภูมิลาวที่ฝรั่งเศสประสบความพ่ายแพ้ในทุกสนามรบ จนกระทั่งฝรั่งเศสต้องเปลี่ยนผู้บัญชาการทหารสูงสุดในอินโดจีนจากพลเอกชาลามาเป็นนายพลอังรีนาวาร์ จึงได้บังคับให้ฝรั่งเศสจำต้องนั่งลงเจรจา และในขณะที่ฝรั่งเศสเข้านั่งโต๊ะประชุมที่เจนีวานั้น เดียนเบียนฟู ป้อมปราการที่แข็งแกร่งที่สุดของฝรั่งเศสในอินโดจีน กำลังจะประสบชะตากรรมเช่นเดียวกับป้อมมาจิโนด์ในเมืองแม่ ที่ถูกเหยียบราบคาบไปแล้วโดยกองทัพนาซี

นอกจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม โดยขบวนการเวียดมินห์จะรุกทางการทหารแล้ว ยังได้ทำการรุกทางการเมืองและการทูตอย่างชาญฉลาด จนในที่สุดจากการรุกทางการเมืองและทางการทูต ได้บังคับให้ฝรั่งเศสจำต้องเข้าโต๊ะประชุมกับสาธรณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม รวมทั้งลาวและกัมพูชา อีกครั้งหนึ่งที่เจนีวา ระหว่างวันที่ 26 เมษายน ถึงวันที่ 21 กรกฎาคม 1954 (พ.ศ. 2497) ในหัวข้อเจรจาเรื่องปัญหาอินโดจีน โดยสหภาพโซเวียด และสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นตัวตั้งตัวตีดึงเอาสหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศส รวมทั้งรัฐเวียดนามของเบาได๋ที่มีโงดินห์เดียมเป็นนายกรัฐมนตรีมาเข้าร่วมโต๊ะประชุม

ในระหว่างเจรจากันนั้น ดุลกำลังในสนามรบอินโดจีน ฝรั่งเศสกำลังเสียดุลอย่างมาก เดียนเบียนฟูป้อมปราการที่แข็งแกร่งที่สุดกำลังคอยเวลาที่จะถูกตีแตก ในช่วงที่ฝรั่งเศสเริ่มต้นต่อสู้ในทางการทหารกับเวียดมินท์และแนวลาวอิสระ สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือทางการทหารแก่ฝรั่งเศสปีละไม่น้อยกว่า 500 ล้านดอลล่าร์ และก็คิดว่าเป็นการเพียงพอที่ฝรั่งเศสจะเอาชนะเป็นเจ้าอาณานิคมต่อไปได้ แต่ยิ่งนานปีสหรัฐอเมริกาก็ยิ่งกระวนกระวายใจ และยิ่งกระวนกระวายใจหนักขึ้นเมื่อสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ถูกสถาปานาขึ้นในปี 1949 (พ.ศ. 2492) และรัฐบาลลาวต่อต้านได้ฟองสาลีและหัวพันเป็นเขตปลดปล่อยในปีต่อมา

ดังนั้นในระหว่างที่สหภาพโซเวียดกับสาธารณรัฐประชาชนจีนกำลังผลักดันให้เปิดเจรจาปัญหาอินโดจีนอยู่นั้น สหรัฐอเมริกากำลังวิ่งเต้นจะเปลี่ยนสงครามอินโดจีนให้เป็นสงครามเกาหลี โดยพยายามชักชวนหลายประเทศให้เข้าร่วมในสงครามนั้น แต่ไม่มีใครเล่นด้วย โรเจอร์ อิสสแมน อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศอเมริกันด้านตะวันออกไกล ได้เขียนบอกไว้ในหนังสือ To Move Nation ว่า

"เมื่อถึงกลางเดือนมีนาคม (ค.ศ. 1954) ฝรั่งเศสอยู่ในฐานะลำบากที่จะป้องกันเดียนเบียนฟูไว้ได้ ทางวอชิงตันก็มีความห่วงใยอยู่มาก พลเรือเอกแรดฟอร์ด ประธานเสนาธิการผสมอเมริกัน ได้เสนอต่อกองบัญชาการทหารฝรั่งเศสว่า จะใช้เครื่องบินทิ้งระเบิดอเมริกันหกสิบลำจากคล้าร์กฟิลด์ในฟิลลิปินส์ โดยมีเครื่องบินประจัญบานจากกองทัพเรือที่เจ็ดคุ้มกันเข้าโจมตีกำลังรบที่รายรอบเดียนเบียนฟู เพื่อกวาดล้างปืนใหญ่ของเวียดมินท์ที่ตั้งล้อมอยู่ ตลอดจนทำลายการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ แผนนี้มีชื่อว่า ยุทธการอีแร้ง"

แต่เมื่อผู้นำของรัฐบาลอเมริกันทราบเรื่องจึงได้เอะอะโวยวายกันขึ้นแล้วตั้งเงื่อนไขในการเข้าแทรกแซง 3 ข้อ คือ 1 การให้ความช่วยเหลือฝรั่งเศสจะต้องมีอังกฤษเข้าร่วมด้วย 2 ฝรั่งเศสจะต้องรีบให้เอกราชแก่อินโดจีนและ 3 ฝรั่งเศสจะต้องไม่ถอนกำลังรบออกจากอินโดจีน (ให้เอกราชแต่ไม่ถอนกำลังรบ ก็ไม่รู้ว่าเป็นเอกราชแบบไหนกัน)

ด้วยเหตุนี้นายจอห์นฟอสเตอร์ดัลเลส รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐอเมริกา จึงได้วิ่งไปเจรจาของความร่วมมือกับอังกฤษแต่อังกฤษไม่เอาด้วย

ความพยายามของดัลเลสยังไม่ยุติ แม้จะได้รับการปฏิเสธจากอังกฤษมาแล้ว ในระหว่างที่เขาเข้าร่วมประชุมปัญหาอินโดจีนอยู่นั้น เขาได้พบกับอีเดน รัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษ กับมังแดส ฟรังซ์ นายกรัฐมนตรีฝรั่งเศสที่ปารีสในวันที่ 13 กรกฎาคม 1954 ซึ่งในเวลานั้นเดียนเบียนฟูได้ประสบชะตากรรมตามป้อมมาจิโนด์ไปแล้วตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม 1954 และได้เสนอแผนการจัดตั้งองค์การซีอาโต เพื่อเอาเป็นเครื่องมือเข้าแทรกแซงอินโดจีนในยามฉุกเฉิน แต่มังแดสฟรังซ์ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากอีเดน ไม่เห็นด้วยกับการแทรกแซงในกรณีฉุกเฉิน แต่ยอมรับในแผนจัดตั้งองค์การซีอาโต โดยมีเงื่อนไขว่า จะต้องให้การเจรจาปัญหายุติสงครามอินโดจีนผ่านพ้นไปก่อน

โดยที่มังแดส ฟรังซ์ ได้ขีดเส้นตายให้กับตัวเองไว้ว่า ถ้าหากการเจรจาปัญหาอินโดจีนไม่อาจลงนามได้ในวันที่ 20 กรกฎาคม 1954 (พ.ศ. 2497) เขาเองจะขอลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ด้วยเหตุนี้ดัลเลสจึงใช้กลอุบายหลากหลายที่จะไม่ให้มีการลงนาม เพื่อให้มังแดส ฟรังซ์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และนั้นก็หมายถึงว่าการเจรจาปัญหาอินโดจีนที่รัฐบาลฝรั่งเศสเข้าร่วมเจรจานั้นก็จะถูกล้มเลิกไปด้วย

แต่ในที่สุดการเจรจาปัญหาอินโดจีนที่เจนีวาที่ได้เริ่มต้นเจรจามาตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 1954 (พ.ศ. 2497) ก็ได้มาลงนามกันเมื่อรุ่งอรุณของวันที่ 21 กรกฎกคม 1954 (พ.ศ. 2497)

เนื้อหาของสัญญานั้นมีสาระสำคัญว่า ประเทศต่างๆ เคารพสิทธิประชาชาติขั้นพื้นฐานของประชาชนเวียดนาม ประชาชนลาว และประชาชนกัมพูชา การหยุดยิงในเวียดนามและอินโดจีนทั้งหมดพร้อมๆ กันกับที่ฝรั่งเศสต้องถอนทหาร กำหนดเส้นขนานที่ 17 เป็นเส้นเขตแดนทางทหารชั่วคราว แบ่งเวียดนามออกเป็นสองภาค เพื่อก้าวไปสู่การเลือกตั้งทั่วประเทศอย่างเสรีภายในกำหนด 2 ปี (1956) เพื่อรวมเวียดนามให้เป็นเอกภาพ สำหรับในลาวมีเขตรวมพลให้แก่กำลังกู้ชาติของลาวที่ 2 แขวง คือ ซำเหนือ และพงสาลี

โดยเฉพาะเกี่ยวกับปัญหาลาวมีรายละเอียดดังนี้

1. ฝ่ายต่อต้านจะต้องเอากำลังที่มีอยู่ทั้งหมดในทุกแห่งของประเทศไปรวมไว้ที่ 2 แขวงคือแขวงซำเหนือกับฟองสาลี โดยภายในกำหนด 90 วันจะเจรจา

กันให้สิ้นสุด

2. ให้ฝ่ายต่อต้านเอากำลัง 2 กองพัน กองพันละ 750 คน เข้ามารวมกับกำลังของรัฐบาลเพื่อเป็นกำลังแห่งชาติ โดยทางฝ่ายรัฐบาลจะให้ยศต่าง ๆ ของทหารตามที่เป็นจริง

3. กำลังที่เหลือจากการที่รวมเข้ากับรัฐบาลที่ยังอยู่ใน 2 แขวง รัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติจะต้องรับผิดชอบส่งกลับคืนภูมิลำเนาเดิมเพื่อประกอบอาชีพตามเดิม ส่วนถ้าใครประสงค์จะเข้าทำงานกับรัฐบาลก็จะให้การสนับสนุน

4. ในคณะรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาตินั้น ฝ่ายต่อต้านจะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ 2 ตำแหน่ง

5. เมื่อจัดตั้งรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติเรียบร้อยแล้ว รัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติก็จะเตรียมการให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติต่อไป

ตามข้อสัญญานี้ เป็นการยอมรับหรือรับรู้การมีอยู่ของรัฐบาลลาวต่อต้าน ตามข้อเสนอของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ท้าวผุย ชนะนิกร รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศของลาว ซึ่งรับใช้นโยบายอเมริกันอย่างเต็มที่จึงไม่ยอมลงนาม ทำให้การลงนามต้องล่าช้าจนถึงเช้าวันรุ่งขึ้นเมื่อท้าวกุ วรวงศ์ ได้รับคำสั่งจากเจ้าสุวรรณภูมา ให้เป็นผู้ลงนามแทน

สหรัฐอเมริกาโดยนายจอห์นฟอสเตอร์ ดัลเลส ก็ไม่ยอมลงนามร่วมในข้อตกลงฉบับนั้นเช่นเดียวกัน และนอกจากจะไม่ลงนามร่วมแล้ว สหรัฐอเมริกายังได้ออกแถลงการณ์แยกออกมาเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก เป็นการสร้างเงื่อนไขที่จะเข้าแทรกแซงในอินโดจีนต่อไป แถลงการณ์นั้นระบุว่า *"สหรัฐอเมริกาจะไม่ใช้กำลังเพื่อล้มล้างข้อตกลงกรุงเจนีวาครั้งนี้ แต่ในขณะเดียวกันสหรัฐอเมริกาสงวนสิทธิที่จะพิจารณาว่า การละเมิดข้อตกลงดังกล่าวเพื่อรุกรานอีกฝ่ายหนึ่งนั้น สหรัฐอเมริกาย่อมถือว่าเป็นอันตรายต่อสันติภาพและต่อความมั่นคงระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง"*

ปัญหาอินโดจีนก็น่าจะจบสิ้น ในเมื่อฝรั่งเศสซึ่งเป็นเจ้าของอาณานิคมได้มอบอำนาจอธิปไตยให้กับอินโดจีน และถอนกำลังทหารออกจากอินโดจีนตามข้อตกลงสัญญาเจนีวา 1954 นั้น

แต่การก็หาเป็นเช่นนั้นไม่ ความไม่สงบในอินโดจีนหรือสงครามล้างผลาญในอินโดจีนยังคงดำเนินต่อไปอีกถึง 21 ปีนับแต่ปี 1954 ถึงปี 1975

สหรัฐอเมริกาคือตัวจักรสำคัญในการสืบต่อสงครามอินโดจีนจากฝรั่งเศส พลจัตวา เจมส์ กาวิน นายทหารเสนาธิการผู้ช่วยของนายพลริดจ์เวย์ ได้ตำหนิฝรั่งเศสที่ถอนตัวออกจากอินโดจีน ไว้ในหนังสือ crisis now ว่า *"การกระทำเช่นนั้นของฝรั่งเศสไม่ฉลาดเลย และทำลงไปเพื่อผลประโยชน์เฉพาะตนยิ่งกว่าที่จะให้เป็นประโยชน์ต่อโลกเสรี จึงเป็นหน้าที่ของสหรัฐอเมริกา ที่จะเข้ารับภาระในการสู้รบกับคอมมิวนิสต์ในบริเวณนั้น"*

จึงเป็นการยืนยันให้เห็นในความเป็นจริงว่า สงครามอินโดจีนภายหลังสัญญาเจนีวา ระหว่างปี 1954-1975 นั้น เกิดขึ้นจากความกลัวของสหรัฐอเมริกาต่อการขยายตัวเติบโตของคอมมิวนิสต์ เพราะเป็นที่แน่นอนว่าเมื่อคอมมิวนิสต์เติบโตขึ้นทุนนิยมก็ต้องเล็กลง และเมื่อคอมมิวนิสต์แผ่ครอบคลุมไปทั่วโลก ทุนนิยมก็ไม่อาจที่จะดำรงอยู่ เช่นเดียวกับที่เมื่อแสงตะวันปรากฏขึ้นบนท้องฟ้าความมืดก็จะหายไป สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศทุนนิยม และวิธีที่จะรักษาระบบทุนนิยมให้ดำรงอยู่ในทัศนะของชนชั้นผู้ปกครองสหรัฐอเมริกา คือการทำลายคอมมิวนิสต์ พวกเขาจึงขัดขวางข้อตกลงเจนีวา เพราะในทัศนะของสหรัฐอเมริกาเห็นว่าข้อตกลงหรือสัญญาเจนีวา เป็นประโยชน์แก่การขยายตัวและเติบโตของคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนในเอเชียและในโลกเป็นที่สุด

วิธีการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกาดังกล่าวนี้ ซึ่งเป็นวิธีการของคนมืดบอด เป็นวิธีการของคนที่ไม่รู้เรื่องคอมมิวนิสต์แม้แต่น้อย ได้รับความเชื่อถือจากชนชั้นปกครองปัญญาอ่อนในหลายประเทศทุนนิยม รวมทั้งชนชั้นปกครองของไทยเรา สนธิสัญญาซีอาโต ภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกาที่มีแกนกลางอยู่ที่ประเทศไทย จึงได้ถูกจัดตั้งขึ้นในวันที่ 8 กันยายน 1954 (พ.ศ. 2497) ภายหลังการลงนามในสนธิสัญญาเจนีวาเพียง 47 วัน

เป้าหมายของซีอาโตในทางยุทธศาสตร์ที่เชื่อมต่อกับมีโตในตะวันออกกลางและนาโตในยุโรป คือปิดล้อมประเทศคอมมิวนิสต์ใหญ่ 2 ประเทศมีสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน

โดยเฉพาะการจัดตั้งซีอาโตยังมีเป้าหมายเพื่อเข้าแทรกแซงในอินโดจีน ดังที่นายดัลเลสได้พูดไว้อย่างชัดแจ้งเมื่อคราวพบกับมังแดส ฟรังซ์ และอีเดนที่ปารีสว่า *"เพื่อจะได้เอาไว้เป็นเครื่องมือสำหรับเข้าแทรกแซงอินโดจีนในยามฉุกเฉิน"*

หลังจากสัญญาเจนีวาได้มีการลงนาม และได้ประกาศให้ชาวโลกได้รับทราบกันแล้ว ต่อมาในวันที่ 27 กรกฎาคม ปีเดียวกัน ท่านปรีดี พนมยงค์ ผู้สนับสนุนในการต่อสู้กู้เอกราชของประเทศพี่น้องอินโดจีนมาตั้งแต่ต้น ซึ่งขณะนั้นท่านพำนักอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในฐานะผู้ลี้ภัยการเมือง ได้เขียนบทความไปลงหนังสือพิมพ์เหยินหมินยีเป้า แสดงความชื่นชมยินดีในการที่อินโดจีนมีสันติภาพและมีเอกราช และต่อมาสถานีวิทยุกระจายเสียงปักกิ่งภาคภาษาไทยได้นำบทความนั้นไปอ่านออกอากาศ รายละเอียดว่าดังนี้

"ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่การประชุมเจนีวาได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาฟื้นฟูสันติภาพอินโดจีน นอกจากนี้ ข้าพเจ้าก็รู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่เวียดนาม ลาวและเขมรได้รับเอกราช อธิปไตยและสิทธิในการรวมประเทศ สิ่งเหล่านี้เป็นชัยชนะอีกครั้งหนึ่งของพลังสันติภาพ

ชัยชนะครั้งนี้เป็นผลมาจากการต่อสู้ที่ได้หลั่งเลือดอุทิศชีวิตของราษฎรเวียดนาม ลาวและเขมร เพื่อเอกราชและเสรีภาพของประเทศ ราษฎรเวียดนามภายใต้การนำของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม โดยประธานาธิบดีโฮจิมินห์ ราษฎรลาวภายใต้การนำของรัฐบาลลาวต่อต้าน โดยเจ้าสุภานุวงศ์ ราษฎรเขมรภายใต้การนำของรัฐบาลต่อต้านผู้รุกราน โดยชอนง็อกมิน ได้ดำเนินการต่อสู้เป็นเวลากว่า 7 ปี ซึ่งทำให้ศัตรูผู้รุกรานประสบความพ่ายแพ้ครั้งแล้วครั้งเล่า

ด้วยเหตุนี้จักรวรรดินิยมผู้รุกรานกับพันธมิตร จึงจำต้องเข้าร่วมประชุมเจนีวา เพื่อเจรจาแก้ไขปัญหาอินโดจีนด้วยพลังผลักดันของสันติชนทั่วโลก (รวมทั้งพลังสันติชนฝรั่งเศส)

ด้วยคณะผู้แทนประเทศจีน ซึ่งมีโจวเอินไหลเป็นหัวหน้าคณะ ด้วยคณะผู้แทนสหภาพโซเวียต ซึ่งมีโมโลตอฟเป็นหัวหน้าคณะ ด้วยคณะผู้แทนสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามที่มีฟามวันดงเป็นหัวหน้าคณะ ได้ใช้ความเพียรพยายามอย่างไม่ย้อท้อ ขจัดขวากหนามต่าง ๆ ทั้งในที่ประชุมและนอกประชุมครั้งนี้จากจักรวรรดินิยมอเมริกา การประชุมเจนีวาจึงได้ตกลงสนธิสัญญาแห่งชัยชนะของสันติภาพ

การต่อสู้ที่ได้หลั่งเลือดพลีชีพของราษฎรเวียดนาม ลาวและเขมร อีกทั้งความพยายามอย่างสุดความสามารถของคณะผู้แทนประเทศจีน คณะผู้แทน

สหภาพโซเวียด คณะผู้แทนสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียตนาม ไม่เพียงนำมาซึ่งผลประโยชน์สู่ราษฎรอินโดจีนเท่านั้น หากได้นำมาซึ่งผลประโยชน์มหาศาลสู่มนุษยชาติอีกด้วย สนธิสัญญาจากการประชุมเจนีวาได้ผ่อนคลายสถานการณ์ที่ตึงเครียดส่วนหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะนำไปสู่การผ่อนคลายสถานการณ์ที่ตึงเครียดในเอเชียและทั่วโลก อันจะทำให้สันติภาพแห่งโลกมั่นคงอีกก้าวหนึ่ง

ในโอกาสนี้ข้าพเจ้าขอแสดงความนับถือและความขอบคุณมายังราษฎรเวียดนาม ลาวและเขมร ตลอดทั้งคณะผู้แทนประเทศจีนกับราษฎรจีน คณะผู้แทนสหภาพโซเวียตกับราษฎรโซเวียต คณะผู้แทนเวียดนามกับราษฎรเวียดนาม

แต่อย่างไรก็ดี ปัจจุบันนี้จักรวรรดินิยมอเมริกาและรัฐบาลปฏิกิริยาไทยกำลังปกครองประเทศไทยอยู่ ได้ใช้ดินแดนประเทศไทยเป็นฐานของการรุกรานอันเป็นการคุกคามสันติภาพ ก่อให้เกิดสถานการณ์ตึงเครียด พวกเขากำลังพยายามก่อตั้งสนธิสัญญาทางการทหาร ที่ในทางปฏิบัติแล้วก็เพื่อเป็นเครื่องมือรุกรานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ดังนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าราษฎรไทยมีหน้าที่พิทักษ์ปกป้องชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของพลังสันติภาพ ส่งเสริมฐานแห่งสันติภาพให้ขยายกว้างยิ่งขึ้น เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในสัมพันธภาพระหว่างประเทศไทยกับบรรดาประเทศในค่ายประชาธิปไตยและสันติภาพ

โดยเฉพาะสัมพันธภาพระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน สัมพันธภาพระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีน 3 ประเทศ อันเนื่องจากปฏิบัติการของจักรวรรดินิยมอเมริกาและเหล่าสมุนในประเทศไทย ความตึงเครียดดังกล่าวเหล่านี้ได้นำมหันตภัยมาสู่ราษฎรไทย ทำให้ราษฎรไทยต้องแบกรับภาระอันหนักอึ้งจากการขยายกำลังรบเพื่อเตรียมทำสงคราม ทั้งยังต้องพลีชีพตายแทนจักรวรรดินิยมอีกด้วย รัฐบาลปฏิกิริยาไทยได้ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นตลาดการค้าภายใต้การควบคุมของจักรวรรดินิยมอเมริกา ส่งผลให้ราษฎรไทยมีชีวิตแร้นแค้น ข้าว ยางพารา และดีบุก อันเป็นสินค้าหลักของประเทศถูกกดราคาและหาตลาดส่งออกไม่ได้ แต่รัฐบาลไทยกลับไม่อนุญาติให้มีการค้าขายกับประเทศในค่ายประชาธิปไตย ทำให้จักรวรรดินิยมอเมริกากอบโกยผลประโยชน์จากราษฎรไทย

ตามอำเภอใจ

จักรวรรดินิยมอเมริกากับเหล่าสมุนในประเทศไทยดำเนินการโฆษณาหลอกลวง โดยอ้างว่าปัจจุบันมีความแตกต่างระหว่างระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยกับประเทศในค่ายประชาธิปไตย ทำให้ราษฎรไทยหลงเข้าใจผิดในเจตน์จำนงเพื่อสันติภาพของราษฎรจีน ราษฎรอินโดจีน อีกทั้งราษฎรในประเทศค่ายประชาธิปไตยและสันติภาพ ทำให้เกิดอุปสรรคในการติดต่อไปมาหาสู่ระหว่างราษฎรไทยกับราษฎรประเทศประชาธิปไตยและสันติภาพ

รัฐบาลปฏิกิริยาไทยอาศัยการเรียกร้องเอกราชอันแรงกล้าของราษฎรไทยมาอธิบายว่าปฏิบัติการของพวกตนก็เพื่อพิทักษ์ปกป้องเอกราชของประเทศชาติ รัฐบาลปฏิกิริยาไทยโฆษณาหลอกลวงต่าง ๆนานา เพื่อให้ราษฎรไทยหลงเข้าใจผิดว่าผู้ที่คุกคามเอกราชก็คือประเทศค่ายประชาธิปไตยและสันติภาพ แต่ทว่าราษฎรไทยสามารถประจักษ์ได้ว่า เอกราชและอธิปไตยของชาติได้สูญสิ้นไปภายใต้การครอบงำของจักรวรรดินิยมอเมริกา นโยบายการเมืองเป็นการเดินตามนโยบายที่รักษาผลประโยชน์ของจักรวรรดินิยมอเมริกาซึ่งมิได้รักษาผลประโยชน์แท้จริงของราษฎรแม้แต่น้อย

เกี่ยวกับข้ออ้างที่ว่าเอกราชของประเทศไทยถูกคุกคามโดยประเทศค่ายประชาธิปไตยและสันติภาพ ถูกคุกคามโดยสาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเวียดนามนั้น เป็นการเสกสรรปั้นแต่งโดยรัฐบาลปฏิกิริยาไทยทั้งสิ้น

ราษฎรไทยสามารถประจักษ์ด้วยตนเองว่า นับตั้งแต่สถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นต้นมา สาธารณรัฐประชาชนจีนมิได้คุกคามเอกราชอธิปไตยของประเทศไทยเลยแม้แต่น้อย ข้อเท็จจริงได้พิสูจน์แล้วว่านโยบายด้านต่างประเทศและการกระทำใด ๆ ของสาธารณรัฐประชาชนจีน แตกต่างกับรัฐบาลปฏิกิริยากั๋วมินตั๋งที่เป็นบริวารของจักรวรรดินิยมอเมริกาโดยสิ้นเชิง ปัจจุบันนี้รัฐบาลปฏิกิริยาไทยยังคงมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัฐบาลปฏิกิริยากั๋วมินตั๋ง ซึ่งหมายถึงการรักษาผลประโยชน์ด้านนโยบายรุกรานนานาประเทศของจักรวรรดินิยมอเมริกาและเหล่าบริวาร

เมื่อเดือนมิถุนายนนี้ นายกรัฐมนตรีโจวเอินไหล แห่งสาธารณ

รัฐประชาชนจีน ได้ออกแถลงการณ์หลักปัญจศิลร่วมกับนายกรัฐมนตรีอินเดียและนายกรัฐมนตรีพม่า ซึ่งได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกันนานาประเทศภายใต้หลักการเคารพอธิปไตยซึ่งกันและกัน ต่างไม่รุกรานกันและกัน ต่างไม่แทรกแซงกิจการภายในกันและกัน เสมอภาคและอำนวยผลประโยชน์กันและกัน โดยอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ตามหลักปัญจศีลนี้ ประเทศที่มีระบบสังคมและการเมืองแตกต่างกันก็สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ ประเทศใหญ่ในเอเชียดังเช่นประเทศอินเดียมีระบบสังคมและการเมืองต่างกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศเพื่อนบ้านของไทยดังเช่นประเทศพม่าก็มีระบบสังคมและการเมืองต่างกับสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ประเทศอินเดียกับพม่าต่างก็เห็นด้วยกับหลักปัญจศีล

ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ราษฎรไทยมิควรคลางแคลนใจในเจตน์จำนงสันติภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีน หากว่าทั้งสองฝ่ายพัฒนาความสัมพันธ์บนพื้นฐานหลักปัญจศีลแล้ว ประเทศชาติอันเป็นที่รักเคารพของเราสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับประเทศบ้านใกล้เรือนเคียง ทั้งนี้สามารถผ่อนคลายสถานการณ์ตึงเครียดที่ก่อขึ้นโดยจักรวรรดินิยมอเมริกา

ส่วนความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามนั้น ประธานาธิบดีโฮจิมินห์ก็ได้ประกาศสนับสนุนหลักปัญจศีล และยึดเป็นนโยบายที่พัฒนาความสัมพันธ์กับนานาประเทศ รัฐบาลปฏิกิริยาไทยหลอกลวงราษฎรว่าสาธารณรัฐประชาธิบไตยเวียดนามกำลังคุกคามเอกราชประเทศไทยอยู่ ซึ่งเป็นพฤติการณ์ที่รัฐบาลปฏิกิริยาไทยทำเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของจักรวรรดินิยมอเมริกา อันเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของราษฎรไทยที่ต้องการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับราษฎรอินโดจีน ซึ่งสอดคล้องกับผลประโยชน์ของราษฎรไทย

จากเหตุผลที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว ข้าพเจ้าเชื่อมั่นอย่างเต็มเปี่ยมว่าราษฎรไทยต้องการเอกราชและอธิบไตยสมบูรณ์ ปฏิเสธนโยบายของรัฐบาลปฏิกิริยาไทยที่สนองตอบผลประโยชน์ของจักรวรรดินิยมอเมริกา ด้วยเหตุว่าผลการกระทำดังกล่าวมิได้ปกป้องรักษาเอกราชและอธิปไตยของไทย

ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นว่าเอกราชและอธิปไตยของชาติไทย จะสัมฤทธิ์ผลและมั่นคงได้ ก็ด้วยหลักอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างบรรดานานาชาติ ซึ่งเป็น

พื้นฐานแห่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่ระบุชัดในแถลงการณ์ระหว่างนายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีนกับนายกรัฐมนตรีประเทศอินเดีย และแถลงการณ์ร่วมระหว่างนายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีนกับนายกรัฐมนตรีพม่า ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประธานาธิบดีโฮจิมินห์เช่นกัน

เพื่อที่จะให้ประเทศไทยยึดหลักปัญจศีลดังกล่าว และอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับนานาประเทศ ราษฎรไทยจักต้องต่อสู้กับรัฐบาลปฏิกิริยาไทยที่ทำตนเป็นลูกสมุนของจักรวรรดินิยมอเมริกา สิ่งนี้ที่จะขจัดขวากหนามใด ๆ ที่สกัดกั้นมิให้ราษฎรไทยเดินไปสู่สันติภาพ เอกราชและอธิปไตย ราษฎรไทยมีหน้าที่ที่จะผ่อนคลายความสัมพันธ์อันตึงเครียดที่ก่อขึ้นโดยจักรวรรดินิยมอเมริกาและรัฐบาลปฏิกิริยาไทย เสริมสร้างความร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม อีกทั้งบรรดาประเทศค่ายสันติภาพประชาธิปไตยและมวลสันติชนทั่วโลก

ความพยายามของราษฎรไทยดังกล่าวนี้จะนำมาซึ่งสันติภาพแท้จริงสู่ประเทศไทย จะทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการกดขี่ขูดรีดโดยจักรวรรดินิยมอเมริกาและลูกสมุน จะทำให้ราษฎรไทยมีอิสระในการทำการค้าขายกับทุกประเทศในโลกนี้ สภาพเศรษฐกิจและการดำรงชีพของราษฎรไทยก็จะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยถ้วนหน้า เอกราชและอธิปไตยที่แท้จริงของไทยก็จะได้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

ความพยายามเพื่ออุดมการณ์สันติภาพของราษฎรไทย ที่มุ่งหมายผ่อนคลายสถานการณ์ตึงเครียดระหว่างประเทศ เป็นคุณูปการอันทรงเกียรติภูมิต่อภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ทวีปเอเชียและทั่วโลก

สันติภาพจงเจริญ

มิตรภาพระหว่างราษฎรไทยกับราษฎรสาธารณรัฐประชาชนจีนจงเจริญ

มิตรภาพระหว่างราษฎรไทยกับราษฎรอินโดจีนจงเจริญ

มิตรภาพระหว่างราษฎรไทยกับราษฎรภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และราษฎรทวีปเอเชียจงเจริญ

มิตรภาพระหว่างราษฎรไทยกับราษฎรประเทศประชาธิปไตยและสันติชนทั่วโลกจงเจริญ"

บทความของท่านปรีดี พนมยงค์ ดังกล่าวนี้ ได้รับการยกย่องชื่นชม

จากประเทศประชาธิปไทยและสันติชนทั่วโลก แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาจากจักรวรรดินิยมอเมริกาและรัฐบาลไทยที่เป็นสมุนจักรวรรดินิยมอเมริกาในขณะนั้น

ในวันที่ 23 กรกฎาคม 1954 (พ.ศ. 2497) เจ้าสุภานุวงศ์ ประธานแนวลาวอิสระและนายกรัฐมนตรีรัฐบาลลาวต่อต้าน ที่ฝ่ายตะวันตกเรียกว่าขบวนการปะเทศลาว ได้แถลงให้ประชาชนทั่วประเทศได้รับทราบถึงสัญญาเจนีวา ด้วยความยินดีปรีดา และได้เรียกร้องให้หยุดยิงทั่วประเทศ และต่อมาถึงวันที่ 7 สิงหาคม 1954 (พ.ศ. 2497) บรรดากำลังประกอบอาวุธทั่วประเทศของแนวลาวอิสระ ก็ได้ปฏิบัติตามคำสั่งหยุดยิงอย่างเข้มงวด

ในขณะเดียวกัน สหรัฐอเมริกาที่พ่ายแพ้ทางการทูตที่เจนีวา ก็หันมาเอาชนะในทางการทหาร เริ่มตั้งแต่ตั้งกลุ่มรุกรานซีอาโต และต่อมาด้วยการส่งทหารเข้าไปในคราบของครูฝึกและที่ปรึกษาทางทหาร รวมทั้งเครื่องบินขนส่งและดอลล่าร์

ท้าวกุ วรวงศ์ ผู้กล้าขัดใจ ซี.ไอ.เอ. ลงนามในข้อตกลงเจนีวาแทน ผุย ชนะนิกร ลูกบุญธรรมของดัลเลส เมื่อกลับมาถึงเวียงจันทน์เขาได้เปิดเผยในสภาผู้แทนราษฎรว่า ซี.ไอ.เอ. ได้จ่ายเงินหนึ่งล้านดอลล่าร์เข้าบัญชีผุย ชนะนิกร ที่ธนาคารสวิสเซอร์แลนด์เพื่อตอบแทนความจงรักภักดีที่ไม่ลงนามในข้อตกลงเจนีวา

ต่อมาในเดือนกันยายน 1954 (พ.ศ. 2477) เขาได้จัดให้มีการพบปะระหว่างเจ้าสุวรรณภูมากับเจ้าสุภานุวงศ์พร้อมด้วยคณะ เพื่อปฏิบัติตามข้อตกลงเจนีวา ทั้ง ๆ ที่อเมริกันพยายามขัดขวางข้อตกลงนั้น

ในระหว่างที่เสด็จเจ้าสุวรรณภูมากับเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ เจรจาปัญหาการรวมประเทศยังไม่แล้วเสร็จ ท้าวกุ วรวงศ์รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศผู้รับผิดชอบในการจัดให้สองเสด็จพบปะกันครั้งนี้ ได้ถูกคนร้ายลอบสังหาร ขณะที่ไปกินเลี้ยงที่บ้านท้าวผุย ชนะนิกร เพื่อปรับความเข้าใจกัน ข่าวเปิดเผยในเวลาต่อมาแจ้งว่า คนร้ายเป็นนักมวยในค่ายลูกสุรินทร์และรับใช้ใกล้ชิดอยู่กับกลุ่มอัศวินของ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์

การตายของท้าวกุ วรวงศ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศโดยถูกลอบยิง ว่ากันว่าเป็นใบสั่งของ ซี.ไอ.เอ. ที่ผ่านมาทางตำรวจใหญ่ของไทย

เพราะท้าวกุ มีความผิดขั้นอุกฤษฎ์ถึง 2 กระทงที่มีโทษถึงตาย กระทงแรกคือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของสหรัฐอเมริกาที่สั่งไม่ให้ลงนามในข้อตกลงเจนีวา กระทงต่อมาคือไม่ร่วมมือในการทำลายข้อตกลงเจนีวา หรือหน่วงเหนี่ยวข้อตกลงนั้นไม่ให้มีการปฏิบัติ

ท้าวกุ ทำผิดทั้ง 2 กระทงคือเป็นผู้ลงนามในข้อตกลงเจนีวาและรีบจัดการให้ได้มีการพบปะกันระหว่างคณะของเจ้าสุวรรณภูมากับคณะของเจ้าสุภานุวงศ์ อันเป็นการขัดกับนโยบายของจักรวรรดินิยมอเมริกาที่ไม่ต้องการให้มีการรวมลาว โทษจึงมีอยู่สถานเดียวคือตาย และในการสั่งประหารชีวิตท้าวกุ ไม่ได้สั่งโดย**สมองคน** แต่สั่งโดย**สมองกล** หลังจากที่เจ้าหน้าที่ ซี.ไอ.เอ. ป้อนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของท้าวกุเข้าไปในเครื่องสมองกล คำพิพากษาจึงออกมาเป็นประหารชีวิต เช่นเดียวกับเคนเนดี้ ที่ถูกฆ่าตายโดยคำสั่งของสมองกลเพราะไม่ให้ความร่วมมือกับ ซี.ไอ.เอ. ในกรณีสนับสนุนชาวคิวบาอพยพยกพลขึ้นบกที่เบย์ออฟพิก ซึ่งถูกคาสโตรจัดการเรียบ

ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะพยายามทุกวิถีทางรวมทั้งวิถีทางทหารที่จะขัดขวางไม่ให้มีการปฏิบัติข้อตกลงเจนีวา แต่ในที่สุดรัฐบาลผสมเจ้าพี่เจ้าน้องก็ถูกจัดตั้งขึ้นมาจนได้ แม้ว่าจะช้าออกไปถึง 19 พฤศจิกายน 1957 (พ.ศ. 2500) โดยมีเจ้าพี่สุวรรณภูมา เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีป้องกันประเทศ เจ้าน้องสุภานุวงศ์เป็นรัฐมนตรีกระทรวงวางแผนก่อสร้างและเคหสถาน ท้าวภูมี วงศรีวิจิตร เป็นรัฐมนตรีกระทรวงโฆษณาการและแถลงข่าว ท้าวกระต่าย เป็นรัฐมนตรีมหาดไทย ผุย ชนะนิกร เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ

เจ้าสุภานุวงศ์ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงเจนีวาอย่างครบถ้วน คือยุบเลิกระบบปกครองซำเหนือและฟองสาลี เข้าอยู่ในระบบปกครองราชอาณาจักรลาว โยกย้ายกำลังประกอบอาวุธที่ประจำอยู่ในแขวงต่าง ๆทั่วประเทศกลับคืนไปซำเหนือ รวมทั้งสลายกำลังทหารกลับคืนสู่ภูมิลำเนา ยังคงเหลือไว้เพียง 2 กองพันจำนวนกองพันละ 750 คนเพื่อเข้าร่วมอยู่ในกองทัพแห่งชาติ

กำลัง 2 กองพันที่เข้าร่วมในกองทัพแห่งชาติ กองพันที่ 1 ผบ.คือ พ.ต.อุ่นเรือน ขาวพันธ์ มีกำลัง 750 คน ไปตั้งอยู่ที่เมืองเชียงเงินแขวงหลวงพระบาง กองพันที่ 2 ผบ.พัน คือ พ.ต.จำเนียร บุญรักษา มีกำลัง 750 คน ไปตั้งอยู่ที่ทุ่ง

ไหหิน แขวงเชียงขวาง กำลังทั้ง 2 กองพันอยู่ในบังคับบัญชาของ พ.ท.เก ปานมาลัยทอง และพ.ท. ท้าวตู้

ในการสลายกำลังทหารให้เหลือเพียง 2 กองพันที่จะนำเข้าร่วมกับกองกำลังแห่งชาตินั้น ได้ยังความกระทบกระเทือนใจให้กับนักรบปฏิวัติที่รักชาติทั่วหน้า ต่อเมื่อเจ้าสุภานุวงศ์ได้ทำความเข้าใจกับบรรดานักรบเหล่านั้นแล้ว ทุกคนจึงโล่งอกและมองเห็นชัยชนะของการปฏิวัติอยู่ใกล้เอื้อมมือ

ต่อหน้าบรรดานักรบปฏิวัติ เจ้าสุภานุวงศ์ได้เริ่มอารัมภบทว่า

"จุดประสงค์ของการปฏิวัติและเป้าหมายของการต่อสู้ของพวกเรา คือ เพื่อปลดปล่อนประเทศชาติอย่างสมบูรณ์ ด้วยการขับไล่จักรวรรดินิยมผู้รุกราน เพื่อสันติภาพ เอกราช อิสรภาพและเพื่อเอกภาพแห่งชาติ ก้าวไปถึงโค่นล้มอำนาจการปกครองหุ่น ล้มล้างระบอบราชาธิปไตย สถาปนาระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงขึ้นแทน

ปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่ากำลังปฏิวัติของพวกเราได้เติบใหญ่ และได้รับชัยชนะเพิ่มมากขึ้นแล้วก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบดูกำลังระหว่างพวกเรากับฝ่ายตรงข้าม เห็นว่าพวกเรายังไม่อาจสามารถปลดปล่อยประเทศได้ในทันทีทันใด พวกเรายังต้องสืบต่อการต่อสู้และสร้างสมกำลังปฏิวัติในทุกด้าน

ก่อนอื่นจะต้องทำให้ประชาชนเผ่าต่าง ๆ และคนลาวทุกชั้นคนรับรู้ถึงแนวทางนโยบายอันถูกต้องเป็นธรรมของการปฏิวัติ และเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติอย่างถึงที่สุด เพราะว่ากำลังแรงมหาศาลอยู่ที่ประชาชน พวกเราจะทำอย่างไรเพื่อให้สงครามกู้ชาติได้กลายเป็นสงครามประชาชน หรือเป็นภารกิจของมหาชนอย่างแท้จริง

ปัจจุบันประชาชนเผ่าต่าง ๆ ทั่วประเทศ เช่นที่อยู่ตามท้องนา ตัวเมือง มีกรรมกร นักเรียน นักศึกษา ปัญญาชนและผู้ทรงคุณวุฒิที่ยังไม่รู้ถึงแนวทางนโยบายของการปฏิวัติของเรา ในเวลาเดียวกันศัตรูได้ระดมโฆษณาใส่ร้ายป้ายสีแนวลาวรักชาติ บิดเบือนความจริงเพื่อปิดหูปิดตาประชาชน พวกเขาทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ประชาชนกลัวกำลังปฏิวัติและต่อต้านกำลังปฏิวัติ

ในเมื่อกำลังของพวกเรายังอ่อน พวกเราก็ต้องต่อสู้ด้วยยุทธวิธีใหม่ ดังนั้นศูนย์กลางจึงได้กำหนดหน้าที่และวิธีปฏิบัติใหม่คือ ไม่จำเป็นจะปกปักรักษา

เพียงแต่สองแขวงที่รวมได้แล้วเท่านั้น แต่ต้องต่อสู้ให้ได้จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวแห่งชาติขึ้น ดำเนินแนวทางสันติภาพเป็นกลาง มอบสองแขวงให้ขึ้นกับรัฐบาลผสมแห่งชาติชั่วคราว จัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนเพิ่มเติม โดยมีตัวแทนของคณะลาวรักชาติร่วมสมัครรับเลือกตั้ง

ส่วนกำลังปฏิวัติของพวกเรา เป็นต้นว่าผู้ปฏิบัติงาน นักรบในกองทัพจะเลือกเพียงแต่ 1,500 คน เพื่อเข้าร่วมในกองทัพแห่งชาติ เหลือจากนั้นให้กลับคืนท้องถิ่น โดยเรียกว่าเป็นกองหนุนและพลเมืองดี

ขอให้พวกสหายและอ้ายน้องลูกหลานเข้าใจว่า ที่ศูนย์กลางทำเช่นนี้ไม่ใช่พวกเรายุบเลิกกำลังปฏิวัติแล้วไปยอมจำนนต่อศัตรูอย่างใดดอก ต้องเข้าใจว่าศูนย์กลางได้เปิดแนวรบใหม่

นั่นคือการแยกย้ายกำลังปฏิวัติไปสู่ทุกซอกทุกมุมของประเทศ เพื่อดำเนินการโฆษณา เผยแพร่แนวทางนโยบายอันถูกต้องเป็นธรรม อันเป็นจุดหมายปลายทางของการปฏิวัติของเราในหมู่ประชาชนเผ่าต่าง ๆ ในขบวนข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักเรียน นักศึกษา และปัญญาชน เพื่อแยกศัตรู ช่วงชิงรวบรวมกำลังปฏิวัติให้เติบใหญ่กว่าเก่า ผ่านการโฆษณามาขวนขวายจัดตั้งกำลัง เมื่อเห็นว่าสถาณการณ์มันได้สุกงอมแล้ว ศูนย์กลางจะเรียกร้องให้พี่น้องลูกหลานนำพาประชาชนลุกขึ้นต้านกับพวกปฏิกิริยา ตามแนวทางนโยบายและมติคำสั่งของศูนย์กลาง”

ต่อมาในเดือนพฤษภาคม 1958 (พ.ศ. 2501) รัฐบาลผสม 2 ฝ่าย (คือรัฐบาลฝ่ายพระราชอาณาจักรกับรัฐบาลลาวต่อต้าน) ได้จัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพิ่มเติม จำนวน 21 ที่นั่ง ผลปรากฏว่าแนวลาวรักชาติของเจ้าสุภานุวงศ์ซึ่งส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง 10 คน ได้รับเลือกตั้งถึง 9 คน ส่วนท้าวกระต่ายกับพวกส่งสมัครลงรับเลือกตั้ง 26 คน ได้รับเลือกตั้ง 4 คน ฝ่ายที่สนับสนุนท้าวผุยชนะนิกร ไม่ได้รับเลือกตั้งเลย พรรคสันติภาพของท้าวกีนิน พลเสนา ซึ่งเป็นพันธมิตรกับแนวลาวรักชาติ ได้รับเลือกตั้ง 4 คนและพรรคอื่น ๆ ได้รับเลือก 4 ที่นั่ง ในการเลือกตั้งครั้งนี้เจ้าสุภานุวงศ์ ได้ลงสมัครในเขตนครเวียงจันทน์ และได้รับคะแนนมาเป็นที่หนึ่ง ชนะผู้สมัครคนอื่นๆ อย่างท่วมท้น อันเป็นปรอทวัดให้เห็นถึงความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อท่านและต่อแนวลาวรักชาติ

ผลการเลือกตั้งเพิ่มเติมที่เจ้าสุภานุวงศ์และแนวลาวรักชาติได้ประสบชัยชนะอย่างงดงามเช่นนี้ ถ้าหากจะมีการเลือกตั้งทั่วไปในปีถัดไป ซึ่งจะมีที่นั่งทั้งหมดในสภาจำนวน 69 ที่นั่ง ก็ให้เป็นที่วิตกของสหรัฐอเมริกา ว่าแนวลาวรักชาติของเจ้าสุภานุวงศ์จะได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นเสียงส่วนใหญ่ในสภาอย่างแน่นอน สหรัฐอเมริกาจึงเดินหน้าในการบ่อนทำลายรัฐบาลผสมและข้อตกลงเจนีวาต่อไป

ในที่สุดรัฐบาลผสมที่เจ้าสุวรรณภูมาเป็นนายกรัฐมนตรีก็ล้มลงตามแผนการอันชั่วร้ายของจักรวรรดินิยมอเมริกา และผุย ชนะนิกร ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีกระต่าย โดนสะโสลิด ควบ 2 ตำแหน่งคือ เป็นรัฐมนตรีกระทรวงป้องกันประเทศและกระทรวงภายในประเทศ รวมทั้งภูมี หน่อสวัน ก็ได้เข้าร่วมอยู่ในรัฐบาลนั้นด้วย พร้อมกับถีบส่งเจ้าพี่สุวรรณภูมาไปเป็นทูตประจำกรุงปารีส ส่วนเจ้าน้องสุภานุวงศ์และคณะถูกกีดกันไม่ให้เข้าร่วมกับรัฐบาล รัฐบาลลาวชุดนี้จึงเป็นรัฐบาลตัวแทนผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา และขายชาติอย่างแท้จริง

■ ■ ■

14

วีรกรรมของ 2 กองพัน

ภาระหน้าที่ของรัฐบาลขายชาติผุย ชนะนิกร และกระต่าย โดนสะโสลิด มิอยู่ประการเดียว คือฆ่าคนลาวผู้รักชาติ คนลาวที่ไม่ยอมเป็นทาสจักรวรรดินิยมอเมริกา

คนลาวผู้รักชาติเป้าหมายแรกในเวลานั้นคือคนลาวซำเหนือและฟองสาลี เพราะที่ซำเหนือและฟองสาลีในขณะนั้นไม่มีทหารเหลืออยู่เลย มีแต่พนักงานที่ปราศจากอาวุธ อันเป็นไปตามเงื่อนไขข้อตกลงของสัญญาเจนีวา

กระต่าย โดนสะโสลิด จึงส่งทหารหุ่นเข้าซำเหนือและฟองสาลีเข่นฆ่าประชาชนและพนักงานของสองแขวงที่ปราศจากอาวุธอย่างเหี้ยมโหดทารุณเสมือนผีดิบกระหายเลือด ในเขตฟองสาลีปรากฏว่าพนักงานถูกฆ่าเรียบ

ในอัตตะบือและสาระเวนฐานที่มั่นเก่าของแนวลาวรักชาติ บรรดาพนักงานที่กลับไปภูมิลำเนาตามข้อตกลงเจนีวา ได้ถูกทหารของกระต่ายฆ่าแล้วตัดหัวเสียบประจาน เพื่อประกาศให้รู้ว่าแนวลาวรักชาติไม่มีอีกต่อไปแล้ว

แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ไม่ว่ากระต่ายและผุย จะได้รับการหนุนช่วยจากสหรัฐอเมริกามากมายขนาดไหนและไม่ว่าจะเหี้ยมโหดอย่างไร แต่เขาก็ไม่สามารถจะระดมคนลาวให้เพียงพอที่จะฆ่าคนลาวให้หมดไปทั้งแผ่นดินดอกเห็ดโคนได้

ในหลายท้องที่จึงมีกลุ่มต่อต้านที่เริ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ รวมตัวกันจับ

อาวุธขึ้นสู้รบกับกำลังทหารหุ่นของผุย-กระต่าย และก็ได้ขยายกำลังออกไปออกไป ขณะนั้นเจ้าสุภานุวงศ์และคณะคงยังพำนักอยู่ที่บ้านพักในเวียงจันทน์ โดยเจ้าสุภานุวงศ์และคณะฝ่ายการเมืองพักอยู่ที่บ้านพักปากทางเข้าดงป่าสัก(สถานที่เจรจา) ส่วนท่านสิงกะโปซึ่งร่วมอยู่ในคณะเจรจาในฐานะผู้แทนกองทัพ พักอยู่ที่บ้านรับรองค่ายโพนเค็งอันเป็นบ้านรับรองของทางการทหาร

มาถึงตอนนี้ ผุย ชนะนิกร ได้ส่งกำลังตำรวจไปปิดล้อมบ้านพักรับรองของเจ้าสุภานุวงศ์และคณะ พร้อมกับที่ปิดล้อมบ้านพักเจ้าสุภานุวงศ์และคณะในเวียงจันทน์ ทหารของแนวลาวรักชาติ 2 กองพันที่จะมารวมกับกองทัพแห่งชาติก็ถูกกองกำลังทหารรัฐบาลผุย ที่มีอาวุธครบมือทั้งรถถังและปืนใหญ่ของอเมริกันได้เข้าปิดล้อมไว้หมดเช่นเดียวกัน ทั้งที่เมืองเชียงเงินและทุ่งไหหิน

ในขณะเดียวกันท่านสิงกะโป ซึ่งเป็นผู้แทนของกองทัพรัฐบาลลาวต่อต้านหรือแนวลาวรักชาติ ที่พักอยู่เรือนรับรองข้างค่ายโพนเค็งก็ได้ถูกฝ่ายเวียงจันทน์เรียกตัวไปพบ เพื่อเจรจาเรื่อง 2 กองพันที่จะเข้าร่วมในกองทัพแห่งชาติและเรื่องยศทหาร โดยให้ท่านสิงกะโปสั่งให้ทหาร 2 กองพันมอบอาวุธเก็บเข้าคลังทั้งหมด และมอบยศทหารให้ท่านในขั้นพันเอก

โดยที่ปัญหาทางการเมืองก็ยังไม่เรียบร้อย รัฐบาลผสมครั้งแรกก็ถูกยุบเลิกไปแล้ว แล้วอย่างนี้จะสั่งทหารให้มอบอาวุธเข้าคลังได้อย่างไร ท่านสิงกะโปจึงแจ้งกับพวกเขาไปว่า ขอให้ปัญหาทางด้านการเมืองได้รับการแก้ไขให้เรียบร้อยก่อน จึงค่อยพูดปัญหาทางด้านการทหารกัน ซึ่งพวกเขาก็รู้ดีอยู่แล้วว่าปัญหาการเมืองในเวลานั้นเป็นอย่างไร การเจรจากันวันนั้นจึงไม่มีอะไรก้าวหน้า

ต่อมาท่านสิงกะโปก็ถูกเชิญไปพบอีก พวกเขาพูดว่า

“ครั้งแรกเห็นชอบให้ท่านคงยศพันเอกตามเดิม ให้ท่านตู้เป็นพันโท และท่านเกเป็นพันตรี แต่บัดนี้เพื่อความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละคน จึงเห็นสมควรจะลดแต่ละคนลงขั้นหนึ่ง”

นายพลผู้เฒ่าสิงกะโปบอกว่าพอได้ยินเช่นนั้นรู้สึกโกรธมากจนเก็บอารมณ์ไว้ไม่อยู่ ที่โกรธนั้น ไม่ใช่โกรธเพราะถูกลดขั้น แต่โกรธเพราะวาจาปลิ้นปล้อน เมื่อพวกเขาเห็นท่านสิงกะโปแสดงอาการโกรธ จึงกลับพูดด้วยน้ำเสียงอ้อม ๆ แอ้ม ๆ ว่า สำหรับท่านสิงกะโป อาจจะขึ้นเป็นนายพลก็ได้ พอได้ยินเช่นนั้น

ท่านสิงกะโปเอากำปั้นทุบโต๊ะพร้อมกับพูดใส่หน้าพวกเขาด้วยน้ำเสียงแข็งกร้าวอย่างไม่สะทกสท้านว่า

"เราคือนายทหารปฏิวัติ ไม่ใช่ทหารหุ่นรับจ้าง"

วันนั้นเป็นวันอาทิตย์ที่ 11 พฤษภาคม 1958 (พ.ศ. 2501) ท่านสิงกะโปบอกว่าท่านจำวันนั้นและจำสีหน้าของพวกนั้นได้อย่างแม่นยำ และจำได้อย่างไม่รู้ลืม เพราะว่าในวันนั้นเองพอกลับมาถึงเรือนพักรับรอง ก็ถูกจับส่งเข้าคุกโพนเค็งที่พวกเขาเตรียมการไว้ล่วงหน้าแล้ว

คุกโพนเค็งเป็นคุกที่ถูกดัดแปลงมาจากคอกม้าเก่าในค่ายทหารโพนเค็ง มีความยาวประมาณ 30 เมตร กว้าง 7 เมตร ได้ปรับเปลี่ยนเป็นห้องขัง 22 ห้อง สำหรับคณะของแนวลาวรักชาติ 22 คนที่มาจากซำเหนือ และท่านสิงกะโป เป็นแนวลาวรักชาติคนแรกที่ถูกจับขังในคุกแห่งนี้

ตั้งแต่ผุย ชนะนิกร และคณะขึ้นมากุมอำนาจ จนถึงต้นปี 1959 พวกเขาได้ยังความเดือดร้อนให้กับประชาชนผู้บริสุทธิ์ไปทุกหย่อมหญ้า และเข่นฆ่าประชาชนลาวผู้รักชาติเสียมากต่อมาก เพื่อตบตาลวงโลกว่าพวกเขาไม่ได้ปราบปรามผู้บริสุทธิ์ รัฐบาลผุยจึงได้เดินตามรอยตีนรัฐบาลไทยคือออกกฎหมายปราบปรามคอมมิวนิสต์ และใช้กฎหมายเผด็จการฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามและเข่นฆ่าประชาชน เช่นเดียวกับที่รัฐบาล สฤษดิ์ ธนรัชต์ ทำกับประชาชนชาวไทยผู้บริสุทธิ์อยู่ในเวลานั้น

ต่อมาในวันที่ 11 พฤษภาคม 1959 ผุย ชนะนิกร ได้แถลงปฏิเสธสัญญาเจนีวา ด้วยเหตุผลว่าสัญญานั้นเป็นเครื่องมือในการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ และประกาศไม่ยอมรับนับถือคณะกรรมการสากลควบคุมสงบศึกอินโดจีนที่มีอินเดียเป็นประธาน อันเป็นบาทก้าวมหาโหดที่จะไปจัดการกับ 2 กองพัน และคณะแกนนำลาวรักชาติ ที่มีท่านสุภานุวงศ์เป็นประธาน

ในวันที่ 17 พฤษภาคม 1959 โดยบัญชาของกระต่าย โดนสะโสลิด รัฐมนตรีกระทรวงป้องกันประเทศ ได้สั่งให้ทหารของแนวลาวรักชาติ 2 กองพันที่จะเข้าร่วมกับกองทัพของราชอาณาจักรตามข้อตกลงเจนีวา วางอาวุธและปรับเปลี่ยนผู้บังคับบัญชา โดยเอานายทหารเวียงจันทน์มาเป็นผู้บังคับบัญชาแทนนายทหารของแนวลาวรักชาติ ที่จะถูกย้ายไปอยู่ที่อื่น

คณะผู้นำของ 2 กองพันถึงแม้ว่าจะอยู่คนละแห่งแต่ก็อยู่ภายใต้การชี้นำของพรรคและก็มีความคิดตรงกันว่า กองพันของพวกเขามาเพื่อเข้าร่วมกับกองทัพของรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรหรือรัฐบาลเวียงจันทน์ ตามนโยบายของรัฐบาลลาวต่อต้านหรือแนวลาวรักชาติ ไม่ใช่มาเพื่อยอมจำนนและให้ปลดอาวุธ และโดยเฉพาะพวกเขาไม่ได้รับคำสั่งจากผู้นำของพวกเขาที่อยู่ในเวียงจันทน์ เขาจึงปฏิเสธที่จะวางอาวุธและรับนายใหม่

ดังนั้นในคืนนั้นเอง กองพันที่ 1 ที่เชียงเงิน จึงแยกย้ายกันเล็ดลอดหนีออกจากวงล้อมของทหารกระต่ายไปได้ถึงหนึ่งในสามของทั้งหมด ส่วนกองพันที่ 2 ที่ทุ่งไหหิน นายพลอ้วน รัตติกร ผู้บัญชาการกองทัพบกของรัฐบาลผุย อุตส่าห์พาร่างของตนเองไปยังค่ายในเช้าวันรุ่งขึ้น เพื่อรับมอบอาวุธก็ถึงกับตกตะลึงตาค้างเมื่อพบว่าค่ายที่มีทหารอยู่ 1 กองพันนั้นได้กลายเป็นค่ายร้างไปแล้ว ทั้ง ๆ ที่ทหารของฝ่ายตนที่ไปปิดล้อมเตรียมปราบอยู่นั้นมีกำลังถึง 5 กองพัน แต่ก็เงียบกริบ ไม่มีใครรู้เลยว่ากำลังถึง 1 กองพันได้แหกค่ายหนีได้อย่างไร จึงทำได้แต่เพียงส่งกำลังออกติดตาม รวมทั้งส่งกำลังพลร่มไปกระโดดร่มดักตามเส้นทางที่คิดว่าเป็นเส้นทางหลบหนี

กองพันที่ 1 ที่เล็ดลอดหนีรอดมาได้จำนวนหนึ่งนั้น ก็สามารถรวบรวมกำลังกันได้ที่จุดนัดพบ แล้วสู้พลางถอยพลางจนถึงฐานที่มั่นที่ซำเหนือ ส่วนที่ไปไม่ถึงจุดนัดพบก็ได้แยกย้ายกันไปตามเส้นทางที่ปลอดภัยที่สุดจนถึงฟองสาลี หลวงพระบางและท้องที่ต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกันและก็จับอาวุธสู้ต่อไป

ส่วนกองพันที่ 2 ที่ได้สร้างวีรกรรมอันกล้าหาญได้ยกหนีออกจากค่ายไปทั้งกองพันจนค่ายร้าง โดยที่มีความชำนาญและรู้จักภูมิประเทศเป็นอย่างดี จึงสามารถซุ่มซ่อนและเข้าโจมตีทหารของนายพลอ้วน ที่ติดตามมาโดยไม่ทันรู้ตัวซึ่งได้ยังความเสียหายให้กับฝ่ายติดตามอย่างยับเยิน

โดยอาศัยยุทธวิธีแบบกองโจรที่ตนถนัดด้วยการแยกกำลังออกเป็นหน่วยเล็ก ๆ แล้วดักซุ่มโจมตีทหารนายพลอ้วนตามยุทธวิธีที่เรียกว่าตีเร็วหนีเร็ว

จากการใช้ยุทธวิธีที่ชาญฉลาด จึงทำให้กองพันที่ 2 สู้พลางถอยพลางจากทุ่งไหหินจนเข้าสู่ที่มั่นที่ซำเหนือ และการที่ทหาร 2 กองพันของแนวลาวรักชาติฝ่าวงล้อมของทหารหุ่นเวียงจันทน์ที่มีกำลังอย่างน้อย 5 กองพันกลับมายึดครอง

ซำเหนือและฟองสาลีได้ตามเดิม ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกตกใจกันไปทั่วในหมู่นักต่อต้านคอมมิวนิสต์ ทั้งท้าวผุย ท้าวกระต่าย และภูมี หน่อสวัน ทั้ง ซี.ไอ.เอ. และกระทรวงต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

จากวีรกรรมของกองพันที่ 2 ได้สร้างความมั่นใจให้กับขบวนการปฏิวัติและประชาชนลาวมากยิ่งขึ้น และในขณะเดียวกันก็ได้เปิดโอกาสให้ผุย ชนะนิกร ร้องขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาเพิ่มมากขึ้น โดยขอช่างเทคนิคและที่ปรึกษาทางทหารเพิ่มขึ้นอีก และมีแผนการจะขยายกำลังรบของกองทัพลาวจาก 25,000 คน เป็น 30,000 คน

และจากการตีฝ่าวงล้อมของ 2 กองพันครั้งนี้ ต่อมาในวันที่ 28 กรกฎาคม 1959 (พ.ศ. 2502) เจ้าสุภานุวงศ์และคณะที่ถูกปิดล้อมให้อยู่แต่ภายในบ้านมาแรมปี ก็ได้ถูกจับเข้าคุกโพนเค็งที่ท่านสิงกะโปไปคอยอยู่ล่วงหน้าถึง 14 เดือน

ผู้ที่ถูกจับกุมครั้งนี้มีทั้งหมด 15 คน คือท่านสุภานุวงศ์ ท่านภูมี วงศ์วิจิตร ท่านหนูฮัก ภูมิสวัน ท่านพูน สีประเสริฐ ท่านคำผาย บุปผา ท่านมา ไขคำพิทูน ท่านสีทน กมมะดำ ท่านคำเพ็ชร ท่านสีชนะ สีสาน ท่านเพ้า พิมะจันทร์ ท่านมหาสมบูรณ์ วงศ์หมอบุญธรรม ท่านภูเขา ท่านสมเพ็ชร ท่านบัวสี เฉลิมสุก ท่านมานะ และรวมทั้งท่านสิงกะโป ที่ถูกจับมาก่อนเป็น 16 คน

ดังนั้นห้องขังที่เตรียมไว้ 22 ห้อง จึงเป็นห้องว่างเสีย 6 ห้องเพราะอีก 6 คนในแกนนำของแนวลาวรักชาติได้หลบหนีการจับกุมไปเสียก่อน ในจำนวนนี้มีท่านไกรสร พรหมวิหาร รวมอยู่ด้วย โดยท่านได้หลบหนีข้ามโขงมาหาน้องสาว (นางสวรรค์ทอง ภรรยาของนายยุทธ หนุนภักดี) ที่กรุงเทพฯ แล้วจึงย้อนกลับคืนสู่ฐานที่มั่นที่ซำเหนือ

ท่านสมาน วียะเกต ได้พูดถึงการรวมลาวครั้งแรกและวีรกรรมของกองพันที่ 2 ภายใต้บัญชาการของท่านท้าวตู้ มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

"ในการเลือกตั้งเพิ่มเติมในวันที่ 4 เดือน 5 ปี 1958 ถึงว่าจะถูกปราบปรามและฉ้อโกงการเลือกตั้งก็ตาม แต่กำลังสันติภาพเป็นกลาง และแนวลาวรักชาติก็ยังได้ถึง 13 ที่นั่งในจำนวน 21 ที่นั่งที่เลือกเพิ่มเติม ที่เป็นพิเศษคือเรายังมีผู้หญิงได้รับเลือกตั้งด้วย ท่านผู้นั้นคือป้าคำแพง บุบผา ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าโครงการการเมืองของพรรคเราที่พูดถึงความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงผู้ชายได้

ปรากฏเป็นความจริง และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างกว้างขวาง

โดยเชิดชูคันธงสันติภาพ เอกราชและความถูกต้องปรองดองชาติ พรรคเราได้ผันขยายกำลังปฏิวัติออกไปทั่วประเทศ เพิ่มทวีระบบการจัดตั้งของพรรค ปกปักรักษากำลังประกอบอาวุธ 2 กองพันที่เข้าร่วม ขยายรากฐานการเมืองของการปฏิวัติ ช่วงชิงชั้นคนระดับกลาง เปิดกว้างแนวร่วมแห่งชาติ สนับสนุนการต่อสู้ทางด้านการเมืองของมหาชน สมทบกับการเคลื่อนไหวในรัฐบาลผสมและสภาแห่งชาติ

นั่นคือผลสำเร็จอันใหญ่หลวงของพรรคเราในการนำพาปวงชนทั้งชาติสู้กับกลอุบายหันเปลี่ยนของศัตรูโดยสันติอย่างมีประสิทธิผล รักษาและขยายกำลังปฏิวัติ ทำให้อิทธิพลของกำลังปฏิวัติแผ่กว้างออกไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ยุทธศาสตร์ของพวกล่าเมืองขึ้นแบบใหม่ในการแทรกแซงและรุกรานลาวพ่ายแพ้เป็นครั้งแรก

ระยะปี 1959 ถึง 1963 เป็นระยะทดสอบการชี้นำยุทธศาสตร์และยุทโธบายของพรรคเรา นับแต่กลางปี 1959 ฝ่ายตรงกันข้ามได้ล้มรัฐบาลผสมและล้มความถูกต้องปรองดองชาติ ปิดล้อมกองพันที่ 2 ของกำลังรักชาติอยู่ทุ่งไหหิน (เชียงขวาง) แต่ด้วยความเด็ดเดี่ยว ด้วยความมีไหวพริบของคณะบัญชาการและการชี้นำของพรรค ในวันที่ 15 เดือน 5 ปี 1959 กองพันที่ 2 ได้ฝ่าวงล้อมออกสู่เขตที่มั่นอย่างปลอดภัย ซึ่งเป็นเหตุการณ์เพิ่มเติมอยู่ในระยะนั้น

พวกล่าเมืองขึ้นแบบใหม่และลูกมือขายชาติคิดว่า การล่อเสือออกจากถ้ำนั้นจะปราบได้อย่างง่ายดาย ตรงกันข้ามมันกลับใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ และไม่มีวิธีอื่นใดจะปราบนอกจากการปราบกำลังประกอบอาวุธเสียก่อน

ดังนั้นพวกเขาจึงบังคับให้กองพันที่ 2 ของฝ่ายประเทศลาว รับเอาการประดับขั้น (ปรับยศ) ซึ่งความจริงแล้วก็คือการบังคับให้ยอมจำนนนั้นเอง กลอุบายของพวกเขาคือแยกเอานายทหารไปไว้แห่งหนึ่ง เอาลูกน้องไปไว้แห่งหนึ่ง เพื่อบังคับจับกุมได้ง่าย

เมื่อเป็นเช่นนั้น พรรคเราได้ชี้นำกองพันที่ 2 ไม่ให้รับเอาการประดับขั้นและต้องหาช่องทางออกไปสู่เขตปลดปล่อย ไปสู่เขตที่มั่นอิงใส่ภูหลวงเพื่อสืบต่อดำเนินการปฏิวัติ เมื่อได้รับคำสั่งจากพรรค คณะบัญชาการกองพันที่ 2 ก็ได้

ประชุมกันเพื่อค้นหาวิธีฝ่าวงล้อมของศัตรูออกสู่เขตที่มั่นซึ่งเป็นวิธีที่ยุ่งยากที่สุด เพราะศัตรู 6 กองพันปิดล้อมทุกด้าน ข้าวจะกินก็ไม่มี ผู้ใกล้ชิดของท่านท้าวตู้ซึ่งเป็นผู้บัญชาการกองพันที่ 2 ขณะนั้นเล่าว่า วังเปาได้ให้คนมาเชิญท่านตู้ไปพบแล้วพูดว่า หมดกองปัดใจนี้จะรับเอาหมด (ปัดใจเป็นชื่อของกองทหารกองหนึ่งในกองพันที่ 2) ส่วนกองอื่นในกองพันที่ 2 นั้นจะไม่รับ ท่านท้าวตู้ได้ตอบอย่างเด็ดขาดว่า **"ถ้ารับต้องรับหมดทั้ง 750 คน ถ้ารับไม่ได้หมดก็ไม่ต้องรับ"**

ในการปรึกษาหารือกันในคณะกองบัญชาการกองพันที่ 2 มีหลายคนเห็นว่าควรไปตามเส้นทางเลขที่ 7 ออกสู่ชายแดน แต่ท่านท้าวตู้ไม่เห็นดีด้วยกับแผนการดังกล่าว เพราะว่าคนเป็นจำนวนหลวงหลายไปตามเส้นทางใหญ่นั้นโอกาสเสียลับเป็นไปได้ง่าย

ในที่สุดท่านท้าวตู้ก็บัญชาพลทหารจำนวน 750 คนเดินทางลัดป่าฝ่าดงไปทางทิศตะวันตก ผ่านป่าดงขึ้นแก่วแสดตรงไปเมืองนานไปทางภูไก่ขันอย่างตลอดปลอดภัย จะเห็นได้ว่าเป็นเพราะความฉลาดหลักแหลมและมีไหวพริบดีของท่านท้าวตู้ รวมทั้งที่กำจิตใจของเผ่าชนและคนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีจึงช่วยกันรักษาความลับ ถ้าหากไปทางหมายเลข 7 ก็จะถูกตามแผนที่ศัตรูได้กำหนดไว้ พวกเขาพูดว่าในจำนวน 750 คนนั้นจะให้เหลืออย่างมากก็แค่ 50 คน แต่ตรงกันข้ามกลับเพิ่มขึ้นเพราะมีผู้คลอดลูกในระหว่างทางเพิ่มขึ้นอีก

■ ■ ■

15
แหกคุกโพนเค็ง

ห้องขังแต่ละห้องเป็นห้องแคบ ๆ ยาวประมาณ 3 เมตรกว้างประมาณ 2 เมตร ประตูหน้าต่างมีลูกกรงเหล็ก ภายในห้องนอกจากมีเตียงนอนแบบเตียงโรงหมอแล้วยังมีโต๊ะตัวเล็ก ๆ เพื่อตั้งข้าวกินและเก้าอี้อีกตัวหนึ่งสำหรับนั่งกินข้าว พื้นห้องขังปูด้วยอิฐ เพดานทำด้วยไม้แน่นหนา มีไฟฟ้าหนึ่งดวง ที่หน้าห้องขังมีลานเดินไปมาถึงกัน และที่สุดลานเป็นประตูใหญ่ทางเข้าออกมีกุญแจแข็งแรง ในเรือนขังจึงใส่กุญแจสองชั้น คือใส่ห้องขังแต่ละห้องแล้วยังใส่ที่ประตูใหญ่ทางเข้าออก

ภารกิจแรกหลังจากที่ถูกจับไปรวมกันอยู่ที่คุกโพนเค็งแล้ว ก็คือขวนขวายหาหนทางที่จะออกจากคุก บรรดาท่านที่เป็นกรรมการประจำศูนย์กลางพรรคที่ถูกจับ ก็ได้มีการประชุมกันอย่างเป็นทางการเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์และกำหนดแนวทางปฏิบัติ เมื่อต่างคนต่างได้แสดงความคิดกันแล้ว ท่านหนูฮัก ภูมิสวัน ได้สรุปความคิดเห็นของที่ประชุมว่าการปฏิบัติของผุย ชนะนิกร เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของสหรัฐอเมริกา จึงเป็นที่แน่นอนว่าการปราบปรามแนวลาวรักชาติจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ต่อจากนั้นที่ประชุมได้มีความเห็นร่วมกันให้จัดตั้งหน่วยพรรคขึ้นในคุกตั้งแต่บัดนั้น โดยท่านหนูฮัก ภูมิสวัน เป็นเลขาธิการหน่วยพรรคและหัวหน้ารับ

ผิดชอบ คุ้มครองสหายที่ถูกคุมขังอยู่ในคุกแห่งนี้ ท่านสุภานุวงศ์ ท่านภูมี วงศ์วิจิตร และท่านพูน สีประเสริฐ เป็นกรรมการ

คณะกรรมการหน่วยพรรคได้มีมติให้ผู้ที่ถูกคุมขังทั้งหมดได้รับการจัดตั้งเป็นหน่วยย่อยเพื่อรับผิดชอบในภาระหน้าที่ ๆคณะกรรมการหน่วยพรรคจะได้มอบหมายให้ปฏิบัติ ทุกหน่วยย่อยประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยที่เป็นคณะกรรมการหน่วยพรรค และภารกิจแรกที่คณะกรรมการหน่วยพรรคมอบให้ปฏิบัติ คือให้ทุกหน่วยย่อยทำงานทางอุดมการณ์เกลี้ยกล่อมให้การศึกษาพวกทหารที่มาอยู่เวรยามในคุก การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในขณะนั้นปิดลับหมด การติดตามข่าวคราวก็ให้ทำอย่างปิดลับ รู้เฉพาะแต่ในคณะของหน่วยพรรค หรือในคณะของเลขาธิการหน่วยพรรคเท่านั้น และมีหน่วยหนึ่งทำหน้าที่แจ้งข่าวที่ควรรู้ให้ทุก ๆ คนได้รู้ เพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง

ท่านสีชนะ สีสาน ซึ่งเป็นคนหนึ่งใน 16 คนที่ผุย ชนะนิกร จับไปขังคุกโพนเค็ง ได้บันทึกไว้ในเอกสาร 300 วันในคุกโพนเค็ง มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

"วันต่อมา ผุย ชนะนิกร ได้สั่งให้พวกอัยการศาลเข้ามาในคุกโพนเค็ง เพื่อทำการสอบสวนสหายสุภานุวงศ์และสหายอื่น ๆ ผุยคิดว่าการทำเช่นนี้ในด้านหนึ่งเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง พร้อมกันนั้นก็เพื่อข่มขู่สหายสุภานุวงศ์และสหายอื่น ๆ เขาไม่คิดว่าการสอบสวนนั้นจะกลายเป็นการกล่าวโทษตัวเขาเอง

บรรดาคำถามที่พวกอัยการได้ถามสหายสุภานุวงศ์นั้น ล้วนแล้วแต่เป็นคำถามที่ผูกมัดให้สหายสุภานุวศ์รับว่าตนได้ก่อการกบถต่อประเทศชาติ เช่นคำถามว่า

เสด็จได้ยุแหย่ให้กองทหารฝ่ายแนวลาวรักชาติ (2 กองพัน) แข็งข้อต่อรัฐบาลราชอาณาจักรใช่ไหม?

เสด็จได้ร่วมมือกับต่างประเทศก่อความไม่สงบขึ้นภายในประเทศใช่ไหม?

เสด็จทรยศต่อประเทศชาติใช่ไหม? และอื่น ๆ

คำตอบที่พวกอัยการศาลได้รับก็คือ ไม่ แล้วสหายสุภานุวงศ์ยังได้ชี้แจงถึงความรักชาติที่ท่านได้กระทำมา และกล่าวประนามการกระทำที่ขายชาติของผุย ชนะนิกร

สหายได้ชี้แจงอย่างจะแจ้งว่า สหายไม่เคยได้มีการกระทำที่เป็นการทรยศต่อประเทศชาติ ภายหลังที่ประชาชนลาวได้ยึดอำนาจการปกครองจากพวกฟาสซิสต์ญี่ปุ่นในเดือนสิงหาคม 1945 สหายได้กลับคืนประเทศและได้เข้าร่วมในรัฐบาลลาวอิสระ เมื่อฝรั่งเศสได้เข้ามายึดลาวอีกในภายหลัง สหายก็ได้ต่อสู้กับฝรั่งเศสผู้รุกราน การกระทำที่ต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศชาตินั้น จะถือเป็นการทรยศต่อชาติไม่ได้อย่างเด็ดขาติ สหายได้ชี้แจงว่า การต่อสู้เพื่อเอกราชของสหายนั้น ได้เป็นส่วนหนึ่งในการนำมาซึ่งสันติภาพในอินโดจีนในปี 1954 สัญญาเจนีวาปี 1954 ได้ยอมรับเอกราชและอธิปไตยของลาวเช่นเดียวกับบรรดาประเทศในแหลมอินโดจีน และโดยการปฏิบัติตามสัญญานั้นและสัญญาเวียงจันทน์ (การเจรจาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกับรัฐบาลต่อต้าน) สหายได้ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้มีการรวมลาว มีความถูกต้องปรองดองชาติ

แต่ตรงกันข้าม รัฐบาลฝ่ายราชอาณาจักรได้ทรยศต่อสัญญาที่ได้ลงนามกัน พวกเขาได้ส่งทหารไปปิดล้อมกองทหารฝ่ายแนวลาวรักชาติ ทำให้กองทหารฝ่ายแนวลาวรักชาติต้องแตกหนี แล้วก็มากล่าวโทษใส่ผู้อื่น จนถึงขั้นจับตัวพวกสหายเอง

ฉะนั้นจึงเห็นว่าการกักขังสหายจึงเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย สหายจึงเรียกร้องให้รัฐบาลราชอาณาจักรปลดปล่อยสหายและสหายอื่น ๆ”

ก่อนที่ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี จะถูกจับเข้าคุกโพนเค็งนั้น ทางเวียงจันทน์ได้จัดให้ท่านพักที่บ้านรับรองของทหารข้างค่ายโพนเค็ง จึงเปิดโอกาสให้ท่านได้ทำความรู้จักกับทหารบางคน ซึ่งต่อมาได้ช่วยเหลือท่านและคณะในการแหกคุก

ท่านสิงกะโปเล่าว่า ในระหว่างที่ท่านอยู่บ้านพักข้างค่ายโพนเค็ง ท่านได้รู้จักกับทหารที่ค่ายนั้นชื่อท้าวหวา เป็นหัวหน้ารับผิดชอบศูนย์กลางโทรศัพท์ฝ่ายทหารประจำอยู่ที่ค่ายโพนเค็ง ท้าวหวาเป็นนักมวย แต่ฝีมือไม่ดี ชกไม่เคยชนะอย่างดีก็แค่เสมอกับแพ้ ท่านสิงกะโปเป็นนักมวยเก่า เห็นหน่วยก้านท้าวหวาแล้วคิดว่าถ้ามีครูมวยดีเขาอาจเป็นนักมวยมีฝีมือได้ จึงได้ตีสนิททำความรู้จักและในที่สุดก็ได้สอนมวยให้จนท้าวหวาเก่งกล้าขึ้นชกที่ไหนชนะที่นั้น สามารถปราบนักมวยประเภทเสือ ๆ ของเวียงจันทน์ได้ราบคาบ ท้าวหวาจึงให้ความเคารพนับถือ

ท่านสิงกะโป และความสัมพันธ์ต่อกันในเวลาต่อมาก็เสมือนศิษย์กับอาจารย์

ท่านสิงกะโปบอกว่า

"เมื่อท้าวหวามอบกายมอบใจให้กับเราเช่นนี้ เราจึงไม่ปล่อยโอกาสที่จะชี้นำท้าวหวาให้เข้าใจในปัญหาบ้านเมืองและสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น และตั้งใจไว้ว่าจะจัดตั้งท้าวหวาอย่างจริงจัง"

ในเวลาต่อมาท่านสิกะโปได้พบกับนายทหารหนุ่มของฝ่ายราชอาณาจักรอีก 2 คน คือ ร.อ.กองแล และร.ท.เดือน สุนนะลาด ร.อ. กองแล นั้นเคยเป็นลูกศิษย์ของนางเกิดมี ภรรยาเก่าของท่านสิงกะโป ที่อยู่สวันเขต กองแลจึงได้ให้ความเคารพนับถือท่านสิงกะโปเป็นอาจารย์

ขณะนั้นกองแลมีตำแหน่งเป็นหัวหน้ากองพันทหารราบอากาศที่ 2 ได้ระบายความในใจของเขาที่ไม่พอใจรัฐบาลฝ่านราชอาณาจักรให้ท่านสิงกะโปฟัง รวมทั้งความเป็นอยู่ของพวกเขาที่ไม่มีอนาคต มีแต่รบกับรบ ไม่รู้ว่าจะตายวันไหน

จากการระบายความในใจและการปรับทุกข์ของกองแล ท่านสิงกะโปได้ฉวยโอกาสชี้นำอธิบายให้เขาได้เข้าใจในปัญหาบ้านเมือง ซึ่งได้ยังความพอใจให้กับเขาทั้งสอง และทั้งสองคนนั้นก็ได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็บกับท่านสิงกะโปอยู่เป็นประจำ ซึ่งทำให้เข้าใจสภาพการณ์บ้านเมืองดีขึ้น เข้าใจแนวลาวรักชาติ และต่อมากองแลกับเดือนได้มีโอกาสพบกับเสด็จเจ้าสุภานุวงศ์ โดยการจัดการของท่านสิงกะโปตามคำขอร้องของกองแล ซึ่งได้ยังความพอใจให้กับเขาเป็นอย่างมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างท่านสิงกะโปกับ ร.อ. กองแล นั้น เอกสารบางชิ้นอ้างว่าเป็นความประสงค์ของ ซี.ไอ.เอ. โดยที่ท่านสิงกะโปเป็นนายทหารของแนวลาวรักชาติที่มีชื่อเสียงโด่งดังในการรบมากที่สุดคนหนึ่งที่ ซี.ไอ.เอ. รู้จักดี จึงได้ส่งกองแล (ที่ ซี.ไอ.เอ. รู้ประวัติความสัมพันธ์ระหว่างกองแลกับครอบครัวท่านสิงกะโปเป็นอย่างดีมาแล้ว) เข้าไปสัมพันธ์กับท่านสิงกะโป เพื่อดึงท่านสิงกะโปออกจากแนวลาวรักชาติมารับใช้กองทัพหุ่นของ ซี.ไอ.เอ. แต่เหตุการณ์กลับเป็นตรงกันข้าม ท่านสิงกะโปกลับดึงกองแลออกจากกองทัพของราชอาณาจักร

ต่อมาเมื่อท่านสิงกะโปถูกจับเข้าคุกโพนเค็ง กองพันทหารราบที่ 2 ของกองแลถูกสั่งย้ายออกจากเวียงจันทน์ไปประจำอยู่แขวงสาละวัน ด้วยเหตุผลลึก ๆ

ว่าเพราะมีความสัมพันธ์กับท่านสิงกะโป ส่วนท้าวหวาซึ่งเป็นทหารอยู่ค่ายโพนเค็ง คงมีความสัมพันธ์ปรกติกับท่านสิงกะโป และต่อมาท้าวหวาได้เป็นดอกกุญแจสำคัญดอกหนึ่งในการช่วยให้คณะแนวลาวรักชาติแหกคุกออกไปได้

หลังจากที่อัยการศาลเข้าสอบสวนพิจารณากันถึงในคุกแล้วเรื่องก็เงียบไปเฉย ๆ ไม่ได้ดำเนินการอะไรต่อไปอีก เจ้าสุภานุวงศ์และคณะจึงได้ลงชื่อร่วมกันในหนังสือกล่าวโทษผุย ชนะนิกร ที่ละเมิดข้อตกลงเจนีวา พร้อมกับเรียกร้องให้ผุยปล่อยตัวพวกเขาออกจากคุก คำกล่าวโทษดังกล่าวถูกนำส่งถึงมือผุย ชนะนิกร โดยตำรวจคนหนึ่งที่ได้รับการขอร้องจากเจ้าสุภานุวงศ์เป็นผู้นำส่ง

ต่อคำกล่าวโทษดังกล่าวผุย ชนะนิกร โกรธมาก จึงแทนที่จะสั่งปล่อยเขากลับสั่งให้เข้มงวดกวดขันในการควบคุมมากยิ่งขึ้น ตำรวจที่ถือคำร้องและพรรคพวกถูกย้ายไปอยู่ที่อื่น แล้วส่งสารวัตรทหารที่จบหลักสูตรวิชาปราบคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะมาเป็นผู้คุมแทน มีรถหุ้มเกราะ 2 คันประจำอยู่ปากทาง ซึ่งบัญชาการโดยพลเอก ลำเงิน ระเบียบการต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลง และการควบคุมก็เคร่งครัดขึ้นกว่าเก่ามาก

แต่ละคืนจะมีสารวัตรทหารมาอยู่ยามเป็น 2 ผลัด ๆ ละ 10 คนตั้งแต่เวลา 18.00 น.ถึง 24.00 น. และจาก 24.00 น. ถึง 06.00 น. สำหรับตอนกลางวันก็เช่นเดียวกัน คือแบ่งเป็น 2 ผลัดๆละ 10 คน จาก 06.00 น. - 12.00 น. และจาก 12.00 น. ถึง 18.00 น.

พวกสารวัตรทหารเหล่านี้ถึงแม้ว่าจะได้รับการอบรมบ่มเพาะมาเป็นพิเศษให้มีความเกลียดชังคอมมิวนิสต์ และถูกห้ามไม่ให้พูดคุยกับพวกผู้ต้องขังก็ตาม แต่เมื่อนานวันเข้าความเห็นอกเห็นใจก็เกิดขึ้นในเมื่อได้เห็นวัตรปฏิบัติของท่านผู้ต้องขังเหล่านั้น ท่าทีเมินเฉยของพวกเขาก็ได้เปลี่ยนเป็นโอนอ่อน จึงพร้อมที่จะรับฟังคำพูดจาปราศรัยของผู้ต้องขังเหล่านั้น ในเรื่องที่พวกเขาไม่เคยได้ยินได้ฟังมาก่อนด้วยความสนใจและประหลาดใจ และในที่สุดพวกเขาก็เข้าใจ ว่าพวกท่านที่ถูกควบคุมตัวอยู่นี้เป็นคนกู้ชาติเป็นคนรักชาติรักประชาชน ไม่ใช่พวกทรยศกบฏต่อชาติอย่างที่พวกเขาเคยรับรู้มาก่อน ตรงข้ามพวกผุยต่างหากที่เป็นพวกกบฏทรยศต่อชาติต่อประชาชน

โดยเฉพาะท้าวหวา ซึ่งเคารพนับถือท่านสิงกะโปเป็นอาจารย์ ได้เอ่ย

ปากปวารณาตัวกับท่านสิงกะโปที่จะให้ความช่วยเหลือทุกวิถีทางที่ต้องการ และบอกว่า *"ถึงแม้พลเอกลำเงินเป็นผู้บัญชาการก็จริง แต่ผู้ควบคุมพวกท่านอย่างใกล้ชิดคือข้าน้อยเอง"*

จึงเป็นอันว่าภาระหน้าที่ของหน่วยพรรคในการทำงานทางอุดมการณ์เกลี้ยกล่อมให้การศึกษาพวกทหารที่มาอยู่เวรยามในคุกก็ประสบความสำเร็จด้วยดี ยังคอยแต่เงื่อนไขสถานการณ์และเวลาที่จะดำเนินการในขั้นต่อไป

จากการทำความเข้าใจกับพวกสารวัตรทหาร จนพวกเขาเข้าใจในสถานการณ์และอุดมการณ์ของแนวลาวรักชาติ พวกเขาจึงให้ความสะดวกในทุก ๆ ทาง การอยู่เวรยามก็เพียงทำไปตามหน้าที่พอเป็นพิธีเท่านั้น

เจ้าสุภานุวงศ์ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวต่างประเทศในเวลาต่อมาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ภายในคุกโพนเค็ง ตอนหนึ่งท่านกล่าวว่า

"แรก ๆ พวกผู้คุมเอาข่าวมาให้เรา ในฐานะที่พวกเขาเป็นสารวัตรทหาร จึงรู้เรื่องราวดีมาก ในไม่ช้าเราก็สามารถประมวลเรื่องราวภายในลาวและข่าวทั่วโลกด้วย ต่อมาพวกเขาก็ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งข่าวให้เรา เราจึงสามารถติดต่อกับองค์การจัดตั้งของเราได้อีก และก็เริ่มชี้นำขบวนการเคลื่อนไหวทั้งในเมืองและชนบทจากหน่วยพรรคภายในคุกนั้นเอง เราค่อย ๆ สร้างขบวนการของเราขึ้นใหม่ จนกระทั่งมาถึงจุดที่ว่า เราสามารถจัดชุมนุมมหาชนจำนวนมากขึ้นในเวียงจันทน์ แล้วแสดงประชามติสนับสนุนเราได้

พวกผู้คุมมาเล่ารายละเอียดให้เราฟังถึงการเคลื่อนไหวของประชาชนและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ มีปฏิกิริยาอย่างไรในเรื่องนี้ เราได้ทราบว่าทางเจ้าหน้าที่ยังไม่ต้องการจะนำพวกเราขึ้นศาลเพื่อพิจารณาคดี เพราะเกรงว่ามหาชนจะเดินขบวนคัดค้าน กำหนดการพิจารณาจึงเลื่อนแล้วเลื่อนอีก"

ในระหว่างนั้นภายในรัฐบาลผุย ชนะนิกร มีความขัดแย้งระหว่างผุย ชนะนิกร กับภูมี หน่อสวัน รัฐมนตรีช่วยกระทรวงป้องกันประเทศ ความขัดแย้งระหว่างผุยกับภูมี ความจริงก็มีมานานแล้ว เพราะต่างแย่งกันที่จะเป็นสมุนตัวโปรดของ ซี.ไอ.เอ. พอดีในช่วงนั้นท้าวกระต่าย โดนสะโสลิด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศล้มป่วยลงและได้ถึงแก่กรรมในเดือนสุดท้ายของปี 1959 ผุย ชนะนิกร จึงถือโอกาสปลดภูมี หน่อสวัน ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ

กระทรวงป้องกันประเทศ ในวันที่ 31 ธันวาคม 1959 แต่ไม่ทันจะข้ามคืนขึ้นปีใหม่ของปี 1960 ภูมี หน่อสวัน ก็ทำรัฐประหารโค่นล้มผุยออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วเข้ากุมอำนาจแทน โดยแต่งตั้งให้ท้าวกุ อภัย เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ต่อมาเปลี่ยนเป็นเจ้าสมสนิท

การทำรัฐประหารของภูมี หน่อสวัน ครั้งนี้ ผ่านความเห็นชอบและสนับสนุนจาก ซี.ไอ.เอ. ที่มีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนการทำสงครามในลาว เพราะในแฟ้มประวัติของภูมี หน่อสวัน ที่อยู่ในมือ ซี.ไอ.เอ. นั้น ระบุว่าภูมี หน่อสวัน เป็นหลานของจอมพล สฤษดิ์ ธนรัชต์ นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ซึ่งเป็นสมุนตัวหนึ่งที่จงรักภักดีต่อจักรวรรดินิยมอเมริกา ซี.ไอ.เอ. จึงหวังว่าน้าหลานคงจะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกัน และความหวังของ ซี.ไอ.เอ. ก็เป็นจริงในเวลาต่อมา

นโยบายของภูมี หน่อสวัน ไม่มีอะไรแตกต่างจากรัฐบาลของผุยที่ผ่านมา มีแต่เพิ่มดีกรีของความทารุณโหดร้านป่าเถื่อนมากยิ่งขึ้น ส่วนท่าทีต่อผู้นำแนวลาวรักชาติที่คุกโพนเค็งก็ร้ายแรงยิ่งขึ้นเช่นกัน พวกเขาพยายามสร้างประชามติขึ้นมาในเวียงจันทน์เพื่อเรียกร้องให้ประหารชีวิตเจ้าสุภานุวงศ์และพวก แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน จะมีก็เพียงส่วนน้อยที่พวกเขาจ้างวานมาเท่านั้น

ในขณะเดียวกันบรรดากำลังติดอาวุธและกึ่งติดอาวุธฝ่ายแนวลาวรักชาติก็ได้จัดตั้งรวบรวมขึ้นอย่างรวดเร็วมีถึง 300 หมวด ทำหน้าที่โฆษณาติดอาวุธอยู่ในทุกแขวงของประเทศ และขบวนการประชาชนลาวที่ได้เคลื่อนไหวเรียกร้องให้ปล่อยตัวท่านสุภานุวงศ์และคณะนับวันจะเพิ่มมากขึ้น ในขอบข่ายทั่วโลกก็ได้มีการกดดันให้รัฐบาลราชอาณาจักรลาวปล่อยตัวเจ้าสุภานุวงศ์และคณะเช่นเดียวกัน

จากการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้ปล่อยตัวเจ้าสุภานุวงศ์และคณะมีเพิ่มขึ้นทั้งภายในประเทศและองค์การนอกประเทศ ภูมี หน่อสวัน จึงคิดหาทางออกเดินตามรอยตีนตำรวจไทยยุคอัศวินผยอง ที่ย้ายห้องขังสื่อดีตรัฐมนตรีไปยิงทิ้งที่บางเขน แล้วอ้างว่าโจรจีนคอมมิวนิสต์มาลายูมาแย่งตัว

ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี พูดถึงเรื่องนี้ว่า

"มีข่าวหนึ่งเหมือนกับฟ้าฝ่าลงมาบนหัว เมื่อท้าวหวาแจ้งให้ทราบว่า

ทางการจะย้ายพวกเราไปขังไว้ที่อื่น"

คณะกรรมการหน่วยพรรคภายในคุกพร้อมด้วยพวกเราได้ปรึกษาหารือกัน และสรุปว่ามันเป็นแผนการเอาเสีอออกไปฆ่า โดยที่พวกเขาไม่เคยนำพาต่อคำเรียกร้องของประชาชนลาว และคำเรียกร้องของชาวโลกที่ขอให้ปลดปล่อยพวกเรา

พวกเราประเมินสถานการณ์ว่ามันเป็นแผนการอุบาทว์ของภูมี หน่อสวัน เพื่อสร้างฉากละครสังหารขึ้นฉากหนึ่ง โดยแต่งทหารขึ้นสองหมวด หมวดหนึ่งคือทหารราชอาณาจักรลาว อีกหมวดหนึ่งแต่งแบบทหารแนวลาวรักชาติ ทหารราชอาณาจักรมีหน้าที่ไปรับพวกเราออกจากคุกเพื่อย้ายไปขังคุกอื่น อาจเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน พอพวกเราไปถึงที่แห่งหนึ่งแห่งใดแล้ว ทหารที่แต่งเครื่องแบบทหารแนวลาวรักชาติที่พวกเขาเตรียมไว้แล้วก็จะจู่โจมเข้าชิงตัวนักโทษการเมือง ผลของการชิงตัวนักนักโทษก็คือ ปลายกระบอกปืนของทั้งสองพวกนั้นเล็งเป้าหมายใส่จุดเดียวกันคือพวกเรา แล้วภูมีก็จะออกแถลงการณ์แสดงละครฉากต่อไปเพื่อลวงโลกว่า **เป็นที่น่าเสียใจต่อการแย่งชิงตัวนักโทษทางการเมืองของฝ่ายแนวลาวรักชาติซึ่งทำให้ 16 คนต้องเสียชีวิต**

ด้วยการประเมินเหตุการณ์ที่ภูมี หน่อสวัน จะสร้างขึ้นดังนี้ คณะกรรมการหน่วยพรรคภายในคุก จึงได้มอบหมายให้เราพูดตรงไปตรงมากับท้าวหวาว่าพวกเราต้องการจะหนีออกจากคุก และชี้ให้เห็นถึงแผนการอุบาทว์ของภูมี หน่อสวัน ดังที่เราได้ประเมินกัน

ขณะที่เราพูดกับท้าวหวานั้น เราคอยสังเกตปฏิกิริยาของเขาอย่างจดจ่อ เมื่อเราพูดจบท้าวหวาตอบรับให้ความช่วยเหลือทันที ทั้งท่าทางและวาจาของเขาที่แสดงออกด้วยความจริงใจ ทำให้เราปราศจากความเคลือบแคลงสงสัย

ครั้นแล้วการตระเตรียมแผนการที่จะแหกคุกจึงเริ่มขยายตัวอยู่ในสมองของทุกคน ท้าวหวาบอกว่าสารวัตรทหารที่จัดมาอยู่เวรยามที่นี้ทุกคนเชื่อฟังเขา ขอให้วางใจ ถึงนายพลลำเงินจะเป็นนายก็จริงแต่ก็เป็นนายโดยตำแหน่งเท่านั้น

เรื่องจึงเป็นทั้งตื่นเต้นและหวาดเสียว เหมือนกับเป็นการเสี่ยงชีวิตวัดดวงต่อความเป็นความตาย ต่อชะตากรรม เพราะถ้าหนีคุกพ้นก็รอดชีวิต จึงมีอยู่เพียง 2 พยางค์ที่เราปรารภกับตัวเองคือ **รอดและตาย**

เวลานั้นคณะพรรคพื้นฐานที่เวียงจันทน์ซึ่งมีสหายทิดม่วน สาว

จันทราและสหายสาลี วงศ์คำซาว เป็นแกนนำ ได้ประสานแผนการแหกคุกกับหน่วยพรรคในคุกอย่างใกล้ชิด โดยท้าวหวาเป็นตัวเชื่อม และจัดการให้ทหารสารวัตร 10 คน ร่วมแหกคุกให้ความคุ้มครองติดตามออกไปด้วย กำหนดวันที่ 23 พฤษภาคม 1960 ท่านสิงกะโปได้เล่าถึงเหตุการณ์ตอนนี้ในเวลาต่อมาว่าดังนี้

"ท้าวหวาได้จัดให้ทหารสารวัตรทั้ง 10 คนที่จะร่วมแหกคุกไปกับพวกเราเข้าเวรยามในตอน 2 คือในเวลาระหว่าง 24.00 น. ถึง 06.00 น. ส่วนคณะของพวกเราได้แบ่งเป็น 3 ชุด ชุดที่ 1 มีเจ้าสุภานุวงศ์ ท่านภูมี วงศ์วิจิตร ท่านสีชนะสีสาน ท่านหนูฮัก ภูมิสวัน ท่านสีทน กมมะดำ ชุดที่ 2 มีท่านมา ไชยคำพิทูน ท่านคำผาย บุบผา ท่านมหา สมบูรณ์ ท่านเพ้า พิมมะจันทร์ ท่านบัวศรี เฉลิมศุก ท่านพูน สีประเสริฐ ท่านคำเพ็ชร ชุดที่ 3 เป็นชุดกล้าตายและสู้ตายที่จะต้องออกหลังสุด มีเรา (ท่านสิงกะโป) ท่านภูเขา ท่านมานะ ท่านสมเพ็ชรและกลุ่มทหารสารวัตรคือท้าวคำแวว ท้าวอุดร ท้าวอ่อนสา (น้องชายท้าวหวา) ท้าวสำลี ท้าวทองเสย ท้าวบุญทวี ท้าวกองคำ ท้าวบุญแปง ท้าวบุญทอน และ ท้าวบัวพัน

มีคนหน้าใหม่เข้ามาเพิ่มคือท้าวเชียงสม ที่หน่วยพรรคพื้นฐานเวียงจันทน์คือท่านสาลี วงศ์คำซาว ส่งเข้ามาเป็นผู้นำทาง

ตอนหัวค่ำท้าวกองคำ ได้ไปกราบลาท่านอาจารย์คูนที่วัดธาตุหลวง ท่านอาจารย์นอกจากเห็นดีเห็นชอบที่ท้าวกองคำไปอยู่กับแนวลาวรักชาติแล้ว ท่านยังให้พระมหาอีก 4 องค์ที่จำพรรษาอยู่วัดธาตุหลวงลาสิกขาบทหลบหนีไปกับพวกเราในคืนวันนั้นด้วย คือ มหาอำคา มหาอุดม มหาบัวลี และมหาสุภีร์

"รบเพื่อธรรม เพื่อความถูกต้อง เสร็จศึกแล้วค่อยมาบวชใหม่ก็ยังได้" ท่านอาจารย์คูนกล่าวกับศิษย์ของท่าน

ก็ตรงกันกับที่ท่านอาจารย์พุทธทาสสอนเรื่อง **"จิตว่าง"** ที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์สยามรัฐโจมตีท่านอาจารย์พุทธทาสว่า การสอนเรื่องจิตว่าง เป็นการสอนให้คนไทยไม่รู้จักรักประเทศชาติ จะไม่ต่อสู้ป้องกันประเทศชาติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่คอมมิวนิสต์เป็นอย่างยิ่ง

ท่านอาจารย์พุทธทาสบอกว่า คำพูดอย่างนี้หมายถึงจิตว่างแบบอันธพาลหรือผู้เขียนไม่รู้จักพุทธศาสนาเลย จิตว่างแบบพุทธศาสนานั้นแหละจะมีประโยชน์สุด คือว่าจะรับผิดชอบในหน้าที่อย่างสมบูรณ์และถูกต้อง และรู้จักรัก

ประเทศชาติในลักษณะที่สมบูรณ์และถูกต้อง จะทำการรบพุ่งเพื่อป้องกันประเทศชาติได้อย่างสมบูรณ์และถูกต้อง เพราะว่าถ้าใครมีจิตใจว่างจาก **"ตัวกู-ของกู"** แล้วก็จะทำอะไรไปเพื่อความถูกต้องเพื่อความเป็นธรรมทั้งนั้น

ถ้าจิตมันเดือดพล่านอยู่ด้วย **"ตัวกู-ของกู"** แล้ว มันทำอะไรก็ทำด้วยความรู้สึกเพื่อ **"ตัวกู-ของกู"** ทั้งนั้น มันจะรักชาติหรือป้องกันชาติ มันก็ทำเพื่อความเห็นแก่ตัวจัด ไม่ได้ทำเพื่อความเป็นธรรม

สมมุติว่า ถ้าพลเมืองของประเทศไทยมีจิตว่างตามแบบพระพุทธศาสนาแล้ว เขาจะรักชาติตามแบบของธรรมะ จะป้องกันชาติตามแบบของธรรมะ ซึ่งมีหลักอยู่ว่า จะรู้จักหน้าที่ของตน แล้วจะไม่ละเลยหน้าที่เป็นอันขาด แล้วยังจะไม่มีบาปไม่มีกรรม

ส่วนคนที่มีจิตว่างแบบอันธพาลนั้น เมื่อมันไปรบมันก็รบเพื่อ **"ตัวกู-ของกู"** หรือประเทศชาติของกู รบด้วยความโกรธ ด้วยความแค้น ด้วยความพยาบาทอาฆาต มันไปยิงเขาตายมันก็เป็นบาป ยิ่งเป็น**ทหารรับจ้างก็ยิ่งบาปหนัก**

แต่ถ้าป้องกันประเทศชาติ หรือไปรบข้าศึกเพื่อความเป็นธรรมของโลก เพื่อความถูกต้อง เพื่อความยุติธรรม และเมื่อไปยิงเขาตายในเมื่อเขาจะมาฆ่าเรา เราก็ทำไปด้วยความเป็นธรรม เพื่อป้องกันตัวที่เป็นธรรม คือทำไปด้วยความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ว่ามันเป็นหน้าที่ซึ่งคนจะต้องรักษาประเทศชาติ เมื่อการข่มเหงเบียดเบียนของเขาไม่เป็นธรรม เราก็ต้องทำลายให้หมดสิ้นไป **ไม่ใช่เพื่อการฆ่าคน**

ฉะนั้นยิงปืนออกไปก็ไม่บาป ถูกใครตายก็ไม่บาป **เพราะไม่มีเจตนาที่จะฆ่าคน** ไม่เหมือนกับพวกที่มันมี**"ตัวกู-ของกู"**จัด ที่มันมีเจตนาที่จะฆ่าคน แล้วลองคิดดูเถิดว่าคนที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยใจประกอบไปด้วยธรรมะเช่นนี้ กับคนที่มีกิเลสจัด คือไปฆ่าเขาด้วยความอาฆาตมาดร้ายอย่างนี้อันไหนมันจะน่าดูกว่ากัน

จึงเป็นการถูกต้องแล้วที่ท่านอาจารย์คูนให้ท่านมหา 5 ท่านลาสิกขาบทไปร่วมกับขบวนการต่อสู้กู้ชาติอันเป็นธรรม จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยใจที่ประกอบไปด้วยธรรมะ

"ท้าวแวว สารวัตรทหารคนหนึ่งที่ร่วมไปกับพวกเรา เป็นหัวหน้ารักษาคลังอาวุธ ได้ไขประตูคลังเอาปืนมาแจกจ่ายให้พวกเรา มีปืนคาร์บิน 10 กระบอก ปืนสั้น 3 กระบอก แจกจ่ายให้แต่ละชุดเหมือน ๆ กัน ท้าวอุดร กับท้าวทองเสย

ออกไปตลาดซื้อเกือกมา 16 คู่ เราเลือกเอาเกือกที่ทหารปเทศลาวใช้

การตระเตรียมได้เป็นไปอย่างเร่งรีบและเคร่งเครียด พวกเราเฝ้ารอคอยเวลาอยู่ในห้องของแต่ละคนภายใต้ความมืดและเงียบสงัด

ที่ปากทางเข้าออกค่ายโพนเค็ง โดยปรกติมักเป็นที่รวมหัวกันเล่นไพ่ของพวกทหารที่ไม่ได้เขาเวรหรือที่ออกจากเวร และในคืนนี้ก็เช่นเดียวกัน พวกเขาเล่นไพ่กันไป ปากก็ฮัมเพลงไปด้วยความสนุกสนาน แต่หัวใจของพวกเราเต้นโครม ๆ เพราะอีกไม่กี่ชั่วโมงแล้วที่จะต้องออกไปเสี่ยงตาย

พอถึงเวรยามของสารวัตรทหารที่ร่วมใจจะแหกคุกกับพวกเรา คือเวลา 24.00 น. จะเป็นเหตุบังเอิญหรือคนดีผีคุ้มก็ไม่รู้ได้ ท้องฟ้าที่เคยปราศจากเมฆหมอกกลับมีเฆมครึ้มและลมแรงพร้อมกับการโปรยปรายพรำ ๆ ของเม็ดฝน

ขณะเดียวกันมีรถมอเตอร์ไซด์ของพวกทหาร 2-3 คันที่กลับจากไปเที่ยว ท้าวบุญทองจึงคว้าเสื้อฝนออกไปโบกมือให้พวกเขาหลบไปทางอื่น ส่วนพวกทหารที่ล้อมวงกันเล่นไพ่ก็หลบฝนกลับเข้าค่ายไปหมดแล้ว

การเตรียมตัวหนีออกจากคุกของพวกเราก็เริ่มขึ้น ทุกคนอยู่ในสภาพพร้อม และเพื่อความคล่องตัวทุกคนไม่มีเป้หรือสิ่งของใดติดตัวไป เพียงแค่สวมเสื้อสารวัตรทหารซ้อนกันคนละ 2 ชุด มีแต่เจ้าสุภานุวงศ์คนเดียวมีเสื้อฝน และดูเหมือนจะมีอะไรซ่อนอยู่ภายในเสื้อกันฝนนั้น แต่เราเกรงใจไม่กล้าถามท่าน

ท้าวเชียงสม ที่ท่านสาลี วงศ์คำซาว ส่งมาเป็นผู้นำทางได้เข้ามาในคุกพร้อมด้วยแป้งข้าวจี่และไข่ทอดมาแจกจ่ายพวกเราเพื่อไปกินกลางทาง

ลมยังพัดแรงอยู่ ฝนเพียงแต่พรำ ๆ ชุดที่หนึ่งเริ่มก้าวขาออกจากประตูคุก ตามด้วยชุดที่สอง แล้วก็ชุดของเราที่มีปืนครบมือเตรียมพร้อมสู้รบ เมื่อจะมีอันใดเกิดขึ้น พวกเราเดินผ่านหน้ารถถัง ทหารในรถถังคนหนึ่งโงหัวขึ้นแล้วก็หลุบหัวลง

เราพากันหมอบ ๆ คลาน ๆ เลียบไปตามริมรั้ว และแยกกันหลายจุดเพื่อสะดวกแก่การข้ามรั้ว ตีนของเราไปเหยียบเอาหมาที่นอนอยู่ใต้ถุนเรือนนอนของท้าวหวา เสียงหมาร้องขึ้นและแล่นหนีไป เราจึงรีบลอดรั้วไปสู่ห้วยร่องแชง ได้นัดหมายกันไว้แล้วว่าจะไปรวมกันที่ป่าไม้ฉำฉาใกล้ห้วยร่องแชงและได้กำหนดสัญญานทักถามกันเพื่อให้รู้ว่าเป็นพวกเดียวกันหรือไม่ คือสัญญานว่า *“ถามเดือน*

*ให้ตอบดาว"*และ *"ถามดาวให้ตอบเดือน"*และเพื่อความแน่นอนเราได้กำหนดไว้ว่าคนที่ถามก่อนนั้นต้องถามว่า *"เดือน"* และตอบ *"ดาว"* ไม่ให้ถามดาวก่อน

ไม่นานนัก ทุกคนก็ไปรวมกันอยู่ที่นัดหมายคือป่าไม้ฉำฉาที่ปกคลุมไปด้วยความมืด เหมือนกับหลับตาเดิน

เมื่อสำรวจตรวจตราผู้คนกันว่ามาครบตามจำนวนหรือไม่ ทุกคนก็ต้องตกใจ เพราะไม่มีท่านสุภานุวงศ์และท่านสีชนะ สีสาน ขาดหายไป

เราจึงนำพี่น้องทหารกลับคืนตามทางมา และได้พบท่านทั้งสองพยายามปีนขึ้นฝั่งร่องแชงไม่ได้ *"ปีนขึ้นพลาดลง ปีนขึ้นพลาดลง"* อยู่เช่นนั้น

เราจึงช่วยท่านทั้งสองพามารวมกันที่นัดพบ ณ ที่นัดพบเรายังต้องรอคอยท้าวกองคำที่ไปรับท่านมหาที่ลาสิกขาบทเพื่อไปกับเรา การรอคอยจึงเต็มไปด้วยความกระวนกระวาย ไม่นานนักก็เห็นแสงไฟฉายมาแต่ไกล

พวกเราคิดว่าคงจะเป็นทหารศัตรูติดตามมา จึงร้องบอกให้บรรดาท่านผู้นำเข้าหาที่กำบัง เมื่อเห็นว่าไม่ชอบมาพากลเราก็จะได้สู้กับพวกมัน บัดนั้นเองเราจึงได้รู้ว่าเราลืมแว่นตาไว้ที่นอนในห้องขัง หรือว่าเอาติดมาแล้วแต่ไม่รู้ว่าตกหล่นเสียระหว่างทางหรืออย่างไร เพราะมัวแต่คิดจะหนีตายอย่างเดียว

เมื่อเข้ามาใกล้ไฟฉายก็ดับลง และมีเสียงถามว่า *"ดาว"* แทนที่จะว่า *"เดือน"* ตามที่สัญญากันไว้ เราจึงสั่งให้ทุกคนเตรียมพร้อม และร้องถามไปว่า *"เดือน"* ก็มีเสียงตอบมาจากท้าวทองคำว่า*"ดาว"* จึงโล่งใจไป เพียงเสี้ยววินาทีเดียวเกือบจะยิงกันตายอยู่แล้ว

เมื่อทุกคนมาพร้อมหน้าพร้อมตากันแล้ว ก็พากันเร่งรีบเดินทางต่อไปในป่าทึบดงหนาแถบห้วยน้ำร่องแชง ท่ามกลางสายฝนและลมแรง

ระหว่างทางกลางทุ่งไปบ้านหนองแต้ เจ้าสุภานุวงศ์พลาดล้มลง ทั้งนี้ก็เพราะท่านมีเอกสารเต็มอยู่ในอกเสื้อ โดยท่านเอาผ้าตัดเย็บเป็นเสื้อกั๊กแล้วเอาเอกสารยัดใส่ไว้ข้างในอกเสื้อ พอหกล้มเอกสารจึงร่วงหล่นออกมาจากอกเสื้อ เป็นเอกสารที่ท่านเขียนขึ้นตลอด 10 เดือนที่อยู่ในคุก

พวกเราจึงแบ่งเอกสารจากท่านมาช่วยถือแล้วพากันเดินบ้างวิ่งบ้างกันต่อไป เพราะจวนจะสว่างแล้ว ขณะนั้นชาวบ้านหนองแต้กำลังมีงานบุญ และส่งเสียงอึกทึกก่อนที่จะรุ่งอรุณ

จากทุ่งนาเข้าสู่ป่าทึบเป็นป่าดงดิบ ริ้นยุงพอ ๆ กับฝูงผึ้ง พอได้กลิ่นอายของคนก็บินมาตอม การเดินทางของพวกเราอาศัยความมืดในเวลากลางคืน และไม่มีแสงสว่างนำทาง มีแต่แสงสะท้อนจากโลหะที่เราติดไว้ข้างหลังเสื้อของผู้ที่เดินนำหน้าแล้วก็เดินตามหลังกันไป

แหงนหน้าขึ้นมองไปทางทิศบูรพาเห็นขอบฟ้าสลัว ๆ พวกเราเดินอย่างระโหยโรยแรงเข้าไปถึงดงใหญ่ก็พอดีฟ้าแจ้งจางปาง จึงพากันมุดเข้าไปอาศัยภายใต้ร่มเงาต้นไม้ที่หนาทึบ เพื่อพักผ่อนหลบซ่อนตัวอยู่ที่นั้น เพราะฟ้าแจ้งแล้ว

ได้ยินเสียงรถแล่นอยู่บนถนนหมายเลข 13 มีทั้งเสียงรถยนต์และรถถัง ได้ยินเสียงเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ และเครื่องบินที 28 บินวนอยู่เหนือท้องฟ้า

เมื่อยก็เมื่อย หิวก็หิว แต่พวกเราก็ต้องอดทน อดทนและอดทนเพื่อเป้าหมายปลายทางเบื้องหน้าก็คือการต่อสู้ ต่อสู้เพื่อขับไล่จักรวรรดินิยมออกจากดินแดนลาว เราคิดเช่นนี้และคิดเช่นนี้อยู่ตลอดเวลา

ริ้นยุงบินมาตอมเป็นกลุ่ม ๆ ทุกท่านทุกคนแยกย้ายกันนั่งอยู่กับความเงียบสงบ เจ้าสุภานุวงศ์และผู้นำสำคัญอยู่ลึกเข้าไปข้างใน เรากับสารวัตรทหารชุดหนึ่งนั่งหลบอยู่ทางทิศตะวันออก อีกชุดหนึ่งอยู่ทางทิศใต้ เพื่อรอคอยให้ฟ้ามืดมาอีกครั้งหนึ่งแล้วเราก็จะออกเดินทางต่อไป

พอประมาณ 7 โมงเช้า มีชาวนาผู้หนึ่งเข้าป่าไปตามหาควายหรืออะไรอย่างหนึ่ง เราเลยคุมตัวเอาไว้ ไม่ปล่อยให้กลับบ้าน ดูท่าทางของแกก็เป็นคนดีอยู่แต่เพื่อความไม่ประมาทและความปลอดภัยก็จำต้องคุมตัวไว้ก่อน

ชาวนานั้นอยู่กับพวกเราจนถึงเวลาพลบค่ำ เราจึงปล่อยตัวไป แกให้สัญญากับพวกเราอย่างมั่นเหมาะว่าจะไม่เอาเรื่องที่ได้พบกับพวกเราไปพูด คณะของเราจึงได้ออกเดินทางต่อไปเมื่อความมืดเข้ามาเป็นม่านกำบัง

พอออกจากดงใหญ่ก็พากันเดินต่อไปตามป่าดงดิบหนาทึบ ด้วยความอิดโรยและหิวโหย มีท้าวเชียงสม เป็นผู้นำทางมุ่งหน้าสู่บ้านหัวขัวเป็นจุดนัดพบที่คณะรับผิดชอบทหารเขตพื้นฐานแขวงเวียงจันทน์ ภายใต้การนำพาของสหายสาลี วงศ์คำซาว ได้สั่งทหารเขตพื้นฐานมวลชนจำนวนหนึ่งมาคอยรับ แล้วนำคณะเดินทางต่อไปถึงด่านสูงภูพนังและเข้าพักในถ้ำแห่งหนึ่ง

ที่นั่นสหายสาลี วงศ์คำซาว ได้มาคอยให้การต้อนรับพร้อมด้วยสิ่งของ

เครื่องใช้อันจำเป็นสำหรับเดินป่ามาแจกจ่ายให้กับทุกคน มีผ้ากากีมาตัดเป็นผ้าปูนอน ผ้ายางคนละ 3 เมตร สำหรับกันฝน ก็เท่านี้แหละคือเครื่องใช้จำเป็น อาหารการกินในระห่างเดินทางนั้นก็พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ มีนก หนู กระต่าย งู รวมทั้งยอดไม้ใบหญ้า ส่วนข้าวนั้น ประชาชนนึ่งข้าวเหนียวห่อด้วยใบตองกล้วยหรือใบตองตึง แล้วเอาไปยัดไว้โคนต้นไม้ในเส้นทางที่พวกเราจะเดินผ่าน พอพวกเราเดินผ่านไปถึงก็ไปหยิบเอา ทั้งนี้เพราะมวลชนพื้นฐานของเราส่งข่าวให้รู้กันล่วงหน้าไปก่อนแล้ว การเดินทางของพวกเราจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง มีมวลชนพื้นฐานจัดส่งมอบต่อ ๆ กันไปอย่างระมัดระวัง"

■ ■ ■

16
กองแลทำรัฐประหาร

บันทึกจากคำบอกเล่าของท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ได้กล่าวต่อไปว่าจากด่านสูงภูพนังเดินมาถึงเมืองกาสี 3 เดือนเต็มพอดี พนักงานพื้นฐานได้จัดให้เราพักอยู่ถ้ำบ้านบงริมห้วย พักอยู่ถ้ำบ้านบงระยะหนึ่ง แล้วออกเดินทางต่อไปบ้านบวกถ้ำแก้ว

วันนั้นวันที่ 10 สิงหาคม 1960 สหายสีชนะ สีสาน ซึ่งมีหน้าที่ติดตามข่าวคราว โดยมีวิทยุเล็ก ๆ เครื่องหนึ่งรับฟัง กระหืดกระหอบมาบอกข่าวพวกเราด้วยความตื่นเต้น ว่าได้เกิดรัฐประหารขึ้นในนครเวียงจันทน์ โดยกองพันทหารราบที่ 2 ที่มี ร.อ. กองแล เป็นหัวหน้า

เราได้เล่าเรื่องกองแล ที่มีความสัมพันธ์กับเราให้ทุกคนฟัง เจ้าสุภานุวงศ์ได้พูดเสริมอีกว่า *"ทั้งท้าวกองแลและท้าวเดือน สิงกะโป เคยพาไปพบเราที่เรือนพักรับรอง และก็ได้ชี้แจงอธิบายให้พวกเขาทั้งสองเข้าใจในสถานการณ์ของประเทศเราและการต่อสู้ของพวกเรา จึงอาจจะเป็นผลของความเข้าใจในครั้งนั้นที่ทำให้กองแลทำรัฐประหาร เพราะเห็นพวกเขาปรับทุกข์ให้ฟังว่า เบื่อหน่ายต่อการออกไปเข่นฆ่าคนลาวด้วยกัน อยากจะอยู่สงบสบายอย่างพวกเจ้าขุนมูลนาย"*

ต่อข่าวการทำรัฐประหารของกองแล ศูนย์กลางพรรคที่ซำเหนือมีคำสั่งให้พวกเราเดินทางกลับเวียงจันทน์ในฐานะผู้แทนฝ่ายรัฐบาลลาวต่อต้านเพื่อเปิด

เจรจากับรัฐบาลฝ่ายเวียงจันทน์ (หรือรัฐบาลฝ่ายราชอาณาจักร) ตามข้อตกลงเจนีวา

คณะของพวกเราจึงได้จัดตั้งคณะเจรจาขึ้นมาคณะหนึ่งตามคำชี้นำของศูนย์กลางพรรค แล้วรีบเดินทางกลับคืนเวียงจันทน์ทันที คณะเจรจามีท่านหนูฮัก ภูมิสวัน เป็นประธาน ประกอบด้วยท่านภูมี วงศ์วิจิตร ท่านพูน ศรีประเสริฐ ท่านสีชนะ สีสาน ท่านคำผาย บุบผา ท่านเผ้า พิมมะจันทร์ ท่านบัวศรี และเรา (ท่านสิงกะโป) รวมทั้งพนักงานจำนวนหนึ่ง

ส่วนเจ้าสุภานุวงศ์ ท่านสีทน กมมะดำ ท่านมา ไขคำพิทูน และพนักงานจำนวนหนึ่งเดินทางกลับซำเหนือ

ขณะเดียวกันสหายสาลี วงศ์คำชาว กับ ร.ท. เดือน สุนนะลาด รองหัวหน้าคณะรัฐประหาร ได้ขึ้นเครื่องเฮลิคอปเตอร์บินวนเวียนไปเที่ยวตามหาพวกเราเพื่อให้กลับคืนมาเจรจากัน ซึ่งขณะนั้นเจ้าสุวรรณภูมาได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐประหารให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อดำเนินนโยบายสันติภาพเป็นกลาง ปฏิบัติความถูกต้องปรองดองชาติ และขับไล่จักรวรรดินิยมอเมริกาผู้รุกราน

คณะพวกเราเดินทางจากบ้านบวกถ้ำแก้วทั้งกลางวันกลางคืน ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า เมื่อได้ยินแถลงการณ์ของเจ้าสุวรรณภูมาทางวิทยุกระจายเสียงที่เรียกร้องให้รัฐบาลลาวต่อต้านเข้าไปเจรจาเพื่อรวมลาว ซึ่งก็ตรงกับจุดประสงค์สูงสุดของพวกเรา

สำหรับตัวเราเอง (สิงกะโป) ได้รับมอบหมายจากศูนย์กลางพรรคให้เป็นผู้วางแผนช่วยเหลือกองแลโดยตรง เพราะได้คาดการณ์ไว้ว่าสงครามจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน และเราก็ชำนิชำนาญเรื่องรบทัพจับศึกมาแล้ว อย่างที่ชาวบ้านเขาพูดว่าที่ไหนมีศึกใหญ่ที่นั่นต้องมีสิงกะโป

แถลงการณ์ของสถานเอกอัครราชทูตลาวประจำกรุงเทพฯ ได้ออกเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 1960 ชี้แจงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลาว เมื่อคืนวันที่ 9 สิงหาคม 1960 มีรายละเอียดดังนี้

"เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1960 พณฯ เจ้าสมสนิท นายกรัฐมนตรี พณฯ คำพัน ปัญญา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เจ้านิด สิงหราช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงโยธาธิการ ท้าวเหลื่อม อินศรีเชียงใหม่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแถลงข่าว ท้าวอินแปง สุริยไท รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ท้าวแก้ว วิพากร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ นายพลจัตวา ภูมี หน่อสวัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ ได้ตามเสด็จเจ้ามหาชีวิตไปที่หลวงพระบาง เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการตระเตรียมงานถวายพระเพลิงพระพรมศพสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิต (ศรีสว่างวงศ์) ในพระบรมโกษ ท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแถลงข่าว ตูบี ลีฟู และท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม ท้าวบัววัน นรสิงห์ ก็ได้ไปราชการที่เชียงขวาง ท่านหัวหน้าเสนาธิการทหาร ท่านนายพลจัตวา อ้วน ราทิกุล ก็ได้ตามเสด็จไปที่หลวงพระบางด้วย

ในขณะที่สมาชิกส่วนใหญ่ของคณะรัฐมนตรีไม่อยู่ในนครเวียงจันทน์ ผู้บังคับกองพันพลร่มที่ 2 เรืออากาศเอก กองแล ได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองในตอน 03.00 น. ของวันที่ 9 สิงหาคม 1960 จัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้น เพื่อดำเนินการเจรจากับพวกขบถขบวนการปะเทศลาว นครเวียงจันทน์ขณะนี้ได้ถูกควบคุมโดยกำลังของกองพันพลร่มที่ 2 และหน่วยยานเกราะ สนามบินก็อยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายขบถ สำหรับกองทหารอื่น ๆ ซึ่งรัฐบาลของพระราชอาณาจักรลาวทำการติดต่อแล้ว ปรากฏว่ายังมีความภักดีต่อรัฐบาลของสมเด็จเจ้ามหาชีวิตอยู่ ซึ่งขณะนี้ได้ตั้งที่ทำการชั่วคราวอยู่ที่นครหลวงพระบางจนกว่าเหตุการณ์จะกลับคืนเข้าสู่ภาวะปกติ โดยความร่วมมือจากกองทัพของพระราชอาณาจักรลาว"

ในวันที่ 13 สิงหาคม 1960 เจ้าสุวรรณภูมาเดินทางกลับจากประเทศฝรั่งเศสตามคำเชิญของคณะรัฐประหาร และในวันเดียวกันนั้น นายพลจัตวา อ้วน ราทิกุล เสนาธิการทหารกับคณะเดินทางไปพบเจ้าสมสนิท นายกรัฐมนตรีที่หลวงพระบาง พร้อมกับมติล้มรัฐบาลของสภาผู้แทนราษฎร และต่อมาในวันที่ 14 สิงหาคม 1960 คณะรัฐประหารของกองแลได้ออกแถลงการณ์มีความว่าดังนี้

"คณะรัฐประหารขอแจ้งให้ประชาชนทั่วหน้าทราบว่า คณะผู้แทนที่ได้เดินทางไปหลวงพระบางเมื่อเช้านี้เพื่อเสนอญัตติของสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับการยุบรัฐบาล บัดนี้ได้รับโทรเลขจากหลวงพระบางว่า รัฐบาลของเจ้าสมสนิททั้งคณะได้ยื่นใบลาออกต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตแล้ว แต่ 16 น. วันที่ 13 สิงหาคมนี้ เป็นไปตามความประสงค์ของคณะรัฐประหารและประชาชน เดี๋ยวนี้คณะผู้แทนของเรากำลังขอเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิต คณะผู้แทน

พร้อมด้วยรัฐมนตรีทุกท่านที่อยู่หลวงพระบางจะเดินทางกลับมาเวียงจันทน์ในวันนี้"

ในเวลาเดียวกันเจ้ามหาชีวิตก็แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่โดยเจ้าสุวรรณภูมา เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีป้องกันประเทศ ประกอบด้วยรัฐมนตรีคนสำคัญ ๆ คือ เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ ท้าวกินิน พลเสนา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงกีฬายุวชน ดร. คำสุก แก้วหล้า เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

สำหรับนายพลภูมี หน่อสวัน อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศในรัฐบาลเจ้าสมสนิท ทันทีที่รู้ข่าวกองแลยึดอำนาจในเวียงจันทน์ เขาได้บินกลับสวันเขตและเตรียมการต่อต้านคณะรัฐประหารขึ้นทันที โดยการสนับสนุนของจักรวรรดินิยมอเมริกา และสฤษดิ์ ธนรัชต์ ผู้มีศักดิ์เป็นน้า ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย เขาได้จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงขึ้นในสวันเขต และได้ออกอากาศเป็นครั้งแรกในวันที่ 17 สิงหาคม 1960 ปฏิเสธรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมา โดยอ้างว่าเป็นรัฐบาลหุ่น ในขณะเดียวกันเขาได้จัดตั้ง **"คณะรัฐบาลประจำการสวันเขต"** หรือคณะกรรมการปราบคณะรัฐประหารของกองแล และได้ส่งกำลังไปโอบล้อมเวียงจันทน์

คณะกรรมการปราบปรามคณะรัฐประหารมี ภูมี หน่อสวัน เป็นหัวหน้า นายพลบุญเลิศ สามิจันทร์ เป็นผู้บัญชาการสูงสุดกองทัพปราบปรามรัฐประหาร และพันเอก สุลิด โดนสะโสลิด เป็นผู้บัญชาการสูงสุดทหารราบอากาศ

ต่อมาได้มีการปะทะกันระหว่างกองทหารของกองแลกับทหารสวันเขตที่ปากกระดิ่ง แถบน้ำงึม ห่างจากเวียงจันทน์ไปทางทิศตะวันออก 50 กิโลเมตร

เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ รัฐมนตรีช่วยกระทรวงป้องกันประเทศได้ประกาศขอร้องไม่ให้มีการปะทะกันระหว่างกองทัพลาว และได้แต่งตั้งพลจัตวาอ้วน ราทิกุล เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด

วันที่ 23 สิงหาคม 1960 รัฐบาลลาวต่อต้าน โดยเจ้าสุภานุวงศ์ ได้ออกแถลงการณ์ผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงซำเหนือสนับสนุนแนวทางสันติภาพ เป็นกลางและปรองดองชาติของรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมา

ต่อมานายเกรแฮม พาร์สัน อดีตเอกอัครรัฐทูตอเมริกันประจำ

ประเทศลาว ซึ่งขณะนั้นเขาดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศด้านตะวันออกไกล ได้ถูกส่งจากวอชิงตันมาพบเจ้าสุวรรณภูมาโดยด่วน เพื่อขัดขวางการเจรจาระหว่างเจ้าสุวรรณภูมากับฝ่ายแนวลาวรักชาติไม่ให้เกิดขึ้น และให้หันกลับไปร่วมมือกับภูมี หน่อสวัน และย้ายที่ตั้งรัฐบาลจากเวียงจันทน์ไปอยู่หลวงพระบาง

เจ้าสุวรรณภูมาปฏิเสธที่จะย้ายรัฐบาลไปอยู่หลวงพระบาง แต่ยอมรับที่จะร่วมมือกับภูมี ดังนั้นในวันที่ 24 สิงหาคม 1960 เจ้าสุวรรณภูมาพร้อมกับพลจัตวา อ้วน ราทิกุล จึงได้เดินทางไปเจรจากับภูมี ที่สวันเขต ผลการเจรจาไม่เป็นที่ตกลงกัน ภูมีไม่ยอมเข้าร่วมรัฐบาล กล่าวหาว่ารัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมา เป็นรัฐบาลที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และตั้งเงื่อนไขให้ประชุมสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่ที่หลวงพระบาง เพื่อชาวเสียงจัดตั้งรัฐบาลใหม่และให้กองแลกลับเข้ากรมกอง

การประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงได้เกิดขึ้นที่หลวงพระบางในวันที่ 30 สิงหาคม 1960 ตามเงื่อนไขของภูมี และในที่สุดรัฐบาลชุดใหม่ก็ได้ตั้งขึ้น โดยเจ้าสุวรรณภูมาเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ

พลจัตวา ภูมี หน่อสวัน	เป็นรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงภายใน วัฒนธรรมและสังคม
ท้าวหยุย อภัย	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กีฬาและเยาวชน
ท้าวอินแปง สุริยไท	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
ท้าวเหลื่อม อินศรีเชียงใหม่	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ
ท้าวกีนิน พลเสนา	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงโฆษณาการ
ท้าวอุ วรวงศ์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงไปรษณีย์และโทรเลข
ท้าวตูบีลีฟู สีสุพันทอง	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ท้าวคำสิงห์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวางแผนและสาธารณูปโภค
พลจัตวา อ้วน ราทิกุล	เป็นรัฐมนตรีช่วยกระทรวงป้องกันประเทศ
ท้าวคำขิง สุวรรณใส	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศ
เจ้าศรีสุมัง	เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงฝ่ายกิจการชนบท

เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงภายใน

ทันทีที่กองแลได้รับทราบรายนามคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ของเจ้าสุวรรณภูมา ได้โทรเลขไปถึงเจ้าสุวรรณภูมาที่หลวงพระบาง ขอให้ถอนภูมีและท้าวอินแปง สุริยะไท ออกจากคณะรัฐมนตรี หรือมิฉะนั้นก็ให้จับพวกกองแล 800 คนประหารชีวิต แต่เจ้าสุวรรณภูมาแจ้งให้กองแลทราบว่าสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติเห็นชอบไปแล้ว และเจ้ามหาชีวิตก็ได้ลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีไปแล้ว จึงไม่อาจที่จะทำตามคำขอร้องของกองแลได้

แต่ในที่สุดกองแลก็ยอมตามคำชี้แจงของเจ้าสุวรรณภูมา แต่ไม่ยอมถอนกำลังกลับเข้าสู่ที่ตั้งปกติ คงยังยึดจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ๆ ไว้เช่นเดิม และต่อมาในวันที่ 6 กันยายน 1960 ทหารของกองแลได้ปะทะกับทหารภาค 3 ภาค 4 ของฝ่ายภูมี ที่มีพลจัตวา บุศเลิศ สามิจัน เป็นผู้บัญชาการ และทางซำเหนือทหารของภูมีก็ได้ปะทะกับทหารฝ่ายแนวลาวรักชาติ

ต่อมาได้เกิดปะทะกันอีก 3 จุด ระหว่างฝ่ายกองแลและทหารแนวลาวรักชาติกับกองทหารฝ่ายภูมี คือ บริเวณเมืองปากซัน เมืองสานะคาม เชียงค้อ บ้านแอด แขวงซำเหนือ การปะทะกันทุกครั้งได้ยังความเสียหายให้กับทหารฝ่ายภูมีตลอดมา

วันที่ 10 กันยายน 1960 ภูมี หน่อสวัน ได้ประกาศยึดอำนาจรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาทางวิทยุกระจายเสียงสวันเขต พร้อมกับประกาศงดใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรลาวและประกาศกฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ในขณะเดียวกันก็ได้จัดตั้ง**คณะปฏิวัติ**ตามแบบอย่างของ สฤษดิ์ ธนรัชต์ ผู้เป็นน้า โดยให้เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ

เหตุผลที่ภูมี และบุญอุ้ม ผู้ซึ่งมีรายชื่ออยู่ในรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาที่ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 1960 ฉีกตัวออกมาตั้งคณะปฏิวัติและประกาศล้มรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมานั้น ภูมีอ้างว่าเพราะรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาไม่สามารถรักษาสภานการณ์ ปล่อยให้เวียดมินห์บุกรุกราชอาณาจักรลาวทางด้านแขวงฟองสาลี ซำเหนือ เชียงขวาง

แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า เพราะภูมีไม่พอใจในนโยบายเป็นกลางและสันติภาพของเจ้าสุวรรณภูมา ที่มีท่านกินิน พลเสนา เป็นผู้ผลักดันอยู่ในคณะ

รัฐมนตรี เพราะในการดำเนินนโยบายเป็นกลางในสายตาของภูมีที่สวมแว่นอเมริกัน เห็นว่าเป็นการเปิดโอกาสให้คอมมิวนิสต์และแนวลาวรักชาติ ภูมีจึงพยายามที่จะเอาชนะทางการทหารเพื่อมาต่อรองทางการเมือง แต่ภูมีก็ไม่อาจทำได้สำเร็จ

ในการปะทะกันหลายครั้งหลายพื้นที่ระหว่างทหารของภูมีกับทหารของกองแล และทหารฝ่ายแนวลาวรักชาติ ปรากฏว่าทหารของภูมีไม่เคยประสบชัยชนะเลย ไม่ว่าจะเป็นการรบที่เมืองปากซัน เมืองสานะคาม ซำเหนือหรือเชโปน ทางชนะของภูมีโดยทหารของภูมีเองจึงหมดหวัง นอกจากจะได้รับการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาและกองกำลังของสฤษดิ์จากไทย

แต่ในการที่สหรัฐอเมริกาและสฤษดิ์จะช่วยเหลือภูมีได้สะดวก ภูมีจะต้องถอนตัวออกจากรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมา แล้วประกาศจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใหม่ คือคณะปฏิวัติ และทันทีที่ภูมีได้ประกาศแยกตัวจากรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาและจัดตั้งคณะปฏิวัติขึ้น ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในทางการทหารที่มาคอยจังหวะอยู่แล้วในประเทศไทย ก็หลั่งไหลเข้าสู่สวันเขตทันทีรวมทั้งที่ปรึกษาทางทหาร และเงินช่วยเหลือพิเศษสำหรับภูมี 16 ล้านดอลล่าร์

ในระหว่างที่เจ้าสุวรรณภูมาพยายามประณีประนอมกับภูมีตามการชี้นำของสหรัฐอเมริกานั้น ในอีกด้านหนึ่งการเจรจาระหว่างฝ่ายแนวลาวรักชาติกับฝ่ายเจ้าสุวรรณภูมา อันมีท่านกีนิน พลเสนา ท่านมหากุ สุวรรณเมธี ท่านมหาบุค่ดี และท่านเพ็ง พงศ์สวัน ก็ได้ดำเนินไปด้วยดี เพราะมีเป้าหมายตรงกันคือความปรองดองชาติ สันติภาพและเป็นกลาง

การเจรจาได้แบ่งเป็น 2 คณะ คือคณะเจรจาปัญหาการเมืองมีท่านหนูฮักเป็นหัวหน้าคณะ กับคณะเจรจาปัญหาทางการทหาร มีท่านสิงกะโปเป็นหัวหน้าคณะเจรจากับคณะของกองแล

การเจรจาปัญหาทางการทหารเป็นการเจรจาปัญหาเฉพาะหน้า คือแผนต่อสู้กับภูมี ป้องกันเวียงจันทน์ ซึ่งท่านสิงกะโปได้รับมอบหมายจากที่ประชุมให้เป็นหัวหน้าบัญชาการรักษาเมืองเวียงจันทน์

■ ■ ■

17

ผบ. สูงสุดประจำเขตเชียงขวาง

ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ซึ่งเป็นผู้บัญชาการรักษาเมืองเวียงจันทน์ได้เล่าเหตุการณ์ครั้งนั้น ตามที่ควงไชย หลวงพระศรี ได้บันทึกไว้ในหนังสือชีวิตและงานของท่านสิงกะโป มีความบางตอนว่าดังนี้

"วันที่ 22 สิงหาคม 1960 ทหารของภูมี หน่อสวัน ได้ยกกำลังเข้ามาโจมตีกองกำลังของเราที่เมืองปากซันและได้รับความเสียหายอย่างหนักจึงถอยหนีกลับไป ต่อมาเขาได้เคลื่อนย้ายทหารจากสวันเขตผ่านดินแดนไทยขึ้นมาถึงหนองคาย มีทหารไทยแต่งเครื่องแบบทหารลาวเข้าร่วมด้วย

วันที่ 11 พฤศจิกายน 1960 พันตรี บุญแต่ง อินศรีเชียงใหม่ ผู้บัญชาการทหารภาคที่ 3 ที่หลวงพระบาง ได้ประกาศแข็งข้อต่อรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมา และประกาศสนับสนุนกลุ่มบุญอุ้ม - ภูมี

ต่อมาวันที่ 8 ธันวาคม 1960 กุประสิทธิ์ อภัย ผู้บัญชาการทหารภาค 5 ได้ก่อการกบฏยึดค่ายจินายโม้ อันเป็นค่ายทหารที่ตั้งอยู่บนเส้นทางเวียงจันทน์ - ท่าเดื่อ เพื่อเปิดทางให้ทหารภูมี และทหารไทยข้ามฟากจากหนองคายบุกเข้าเวียงจันทน์"

วิชัย แสงเทียน นามปากกาของอดีตนายทหารเรือไทยที่หลบหนีคดีกบฏแมนฮัตตัน ไปพึ่งพาอาศัยแผ่นดินลาวได้เล่าเบื้องหลังการก่อการกบฏของ

กุประสิทธ์ อภัย ว่าดังนี้

"พล.อ. ภูมี หน่อสวัน ซึ่งประกาศปฏิวัติซ้อนที่แขวงสวันเขต ได้ลอบส่งคนไปติดต่อ พ.อ. กุประสิทธิ์ อภัย ที่ค่ายจินายโม้ ขอให้ร่วมปฏิวัติซ้อน ขอให้จู่โจมจับ ร.อ. กองแล และคณะ แต่ด้วยเหตุผลบางประการ ดูเหมือนจะเป็นความอิจฉาริษยาและความอาฆาตระหว่างตระกูลใหญ่ (หน่อสวัน กับอภัย) ทำให้ พ.อ. กุประสิทธิ์ ลังเลอยู่นาน และเมื่อตอบตกลงข่าวก็รั่วไปแล้ว ทั้งสองฝ่ายต่างต้องระวังตัวแจ

พ.อ. กุประสิทธิ์ ส่งทหารส่วนหนึ่งเข้ายึดตัวเมืองเวียงจันทน์ อีกส่วนหนึ่งเข้าตีค่ายทหารพลร่มของ ร.อ. กองแล ที่วัดไต เมื่อตอนบ่ายของวันที่ 14 ธันวาคม 2503 (1960) จนทหารของ ร.อ.กองแล ต้องถอยออกจากค่ายไปตามถนนสายหลวงพระบาง แต่พอตกค่ำทหารของ ร.อ. กองแล ก็ตีโต้อย่างรวดเร็วจนผ่านตัวเมืองได้และพุ่งเข้าใส่ค่ายจินายโม้ แต่ถูกแนวหลังของฝ่าย พ.อ. กุประสิทธิ์ สกัดอย่างเหนียวแน่นตรงปากทางออกจากตัวเมืองคุ้มศรีเมืองไปค่ายจินาโม้ ตรงนี้เป็นจุดนองเลือดที่สุด ทำให้ฝ่าย ร.อ. กองแล ต้องล่าถอยอีก แต่ก็ทำให้ พ.อ. กุประสิทธิ์ อภัย ต้องเผ่นออกจากค่ายไปอยู่ที่ท่านาแล้งเตรียมหนีข้ามไปหนองคาย

แต่พอถึงตอนสายของวันรุ่งขึ้นคือวันที่ 15 ธันวาคม 2503 (1960) ขณะที่ข้าฯ (วิชัย แสงเทียน) อยู่ในตัวเมืองเวียงจันทน์ ฝ่าย ร.อ. กองแล ก็พยายามเข้าตีโต้อีก แต่ถูกยิงด้วย ค. (เครื่องยิงระเบิด) และถูกยิงด้วย ป. (ปืนใหญ่) ด้วยอย่างแม่นยำ จนได้รับการสูญเสียต้องล่าถอยไปบ้านวิไลและเมืองโพนชงในที่สุด

ร.อ. กองแล แถลงผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงของรัฐบาลลาวต่อต้าน (แนวลาวรักชาติ) ในเวลาต่อมาว่า ที่ค่ายจินายโม้ไม่เคยมีปืนใหญ่ขนาด 105 มม. และไม่มีทหารที่สามารถยิงปืนใหญ่ชนิดนี้ แต่เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2503 (1960) พวกเขาถูกยิงด้วยปืนใหญ่ขนาด 105 มม. เขามีหลักฐานที่จะแสดงว่าต่างชาติส่งทหารเข้ามาแทรกแซงในลาว เขาขอแจ้งให้โลกรับรู้และช่วยประนามการแทรกแซงของต่างชาติ"

นายพลผู้เฒ่าสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ซึ่งเป็นผู้บัญชาการรักษาเมือง

เวียงจันทน์ เล่าถึงเหตุการณ์เดียวกันนี้ไว้ในบันทึกที่อ้างแล้วข้างต้นว่า

"ในตอนเที่ยงของวันที่ 13 ธันวาคม 1960 (2503) เวลา 13 โมง 12 นาที เสียงปืนใหญ่บุกโจมตีจากทหารกุประสิทธิ์ - ภูมี ที่มีทหารไทยเข้าร่วมไม่น้อยกว่า 2,000 คน ได้ขึ้นจากค่ายจินายโม้ ทหารต่างชาติที่เข้าร่วมโจมตีเวียงจันทน์ไม่มีเพียงทหารไทยเท่านั้น แต่ยังมีทหารเวียดนามใต้ ทหารเลวรับจ้างฟิลิปปินส์ ภายใต้การบัญชาการโดยตรงของทหารอเมริกันที่อยู่ในคราบของที่ปรึกษา

ในวันเดียวกันนั้นเอง วิทยุกระจายเสียงสวันเขตประกาศว่ารัฐบาลใหม่ได้จัดตั้งขึ้นแล้ว มีบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ภูมี หน่อสวัน เป็นรองนายก เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่นครหลวงเวียงจันทน์

เราได้นำทหารเข้าสู้รบกับทหารภูมี หน่อสวัน อย่างยอมตายถวายชีวิต เป็นการสู้รบกันอยู่ในใจกลางเมืองนครหลวงเวียงจันทน์ จึงทำให้เราไม่สบายใจเลย ด้วยเป็นห่วงพ่อ-แม่ประชาชน เพราะผู้ที่ล้มตายที่ถูกลูกหลงก็คือพ่อ-แม่ประชาชน โดยเฉพาะปืนใหญ่ที่ยิงจากฝั่งไทยข้ามโขงมาฆ่าและถล่มเรือนชานประชาชนในนครหลวงเวียงจันทน์ น้ำตาของเราไหลซึมเมื่อหันไปดูพ่อ-แม่ ประชาชนที่ประสบเคราะห์กรรม

คณะกองบัญชาการชี้นำการสู้รบในนครหลวงเวียงจันทน์จึงได้ขอความเห็นจากศูนย์กลางที่ซำเหนือ ซึ่งศูนย์กลางได้ชี้แนะมาว่า เพื่อเห็นแก่พ่อ-แม่ประชาชน เห็นแก่บ้านเรือนที่ถูกเผาผลาญ จึงไม่จำเป็นจะเอาชัยชนะบนความตาย วายวอด และกองเลือดของประชาชน

กลางคืนวันที่ 16 ธันวาคม 1960 (2503) เราจึงออกคำสั่งให้ทหารของเราออกจากนครเวียงจันทน์ตามเส้นทางจากเวียงจันทน์ขึ้นสู่วังเวียง เราออกคำสั่งให้ทหารตัดไม้ต้นโต ๆ ขวางถนน เพื่อไม่ให้รถถังของทหารภูมีตามขึ้นไปทัน

กำลังทั้งหมดที่หนีออกจากเวียงจันทน์ขึ้นไปรวมกันอยู่ที่วังเวียง มีทั้งทหาร ตำรวจ ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา นับเป็นพัน ๆ คน รวมทั้งเจ้าสุวรรณภูมานายกรัฐมนตรี

เครื่องบินสอดแนมของภูมี หน่อสวัน บินติดตามการเคลื่อนไหวของพวกเราตลอดเวลา

เราได้สั่งจัดตั้งกองประจัญบาน มีกองหน้า กองกลาง และกองหลัง

เพื่อมุ่งหน้าขึ้นไปปลดปล่อยทุ่งไหหิน แขวงเชียงขวาง ส่วนแม่ลูกอ่อนและเด็กเล็กได้จัดให้ขึ้นเครื่องบินไปเวียดนาม

ตามเส้นทางที่ผ่านไป มีเครื่องบินลำเลียงของสหภาพโซเวียตบินมาทิ้งร่มเสบียงอาหาร ของอยู่ของกิน ลงมาให้เป็นย่าม ๆ ซึ่งเป็นการเอาใจใส่อย่างสุดอกสุดใจอย่างแท้จริงของประเทศพี่น้องสังคมนิยม

พอไปถึงสามแยกศาลาภูคูน หลังจากที่ได้ขับไล่ทหารศัตรูที่ประจำอยู่ที่นั่นแตกไปหมดแล้ว ปัญหาก็ได้เกิดขึ้นอีกเมื่อกองแลไม่อยากไปทางเชียงขวาง จุดประสงค์ของกองแลคือไปตีเอาเมืองหลวงพระบางและจะตั้งมั่นอยู่ที่นั้น

ท้าวคำล้อมเป็นผู้แนะนำชักดึงให้กองแลไปตีหลวงพระบาง จึงเกิดขัดแย้งกันกับเราและโต้แย้งกันในทางการทหาร และในที่สุดท้าวคำล้อมก็ยอมจำนนต่อเราอย่างราบคาบ

ท่านสิงกะโป (คนกลางแถวหน้า) ผู้บัญชาการสูงสุดประจำเขตเชียงขวางกับคณะ
(คนที่ 1 แถวหน้า จากขวามือคือ ท่านสมาน วิยะเกต ประธานสภาประชาชนสูงสุดคนปัจจุบัน

เราได้อธิบายให้กองแลเข้าใจว่า อยากทำศึกให้ได้ชัยชนะ ต้องรู้จักจุดยุทธศาสตร์ของสถานที่ที่จะตั้งทัพ หลวงพระบางมีชายแดนติดต่อกับไทย และเพราะมีชายแดนติดกับไทยนี้เองเวียงจันทน์จึงไม่พ้นรัศมีการยิงปืนใหญ่ของไทย และหลวงพระบางยังไม่มีแหล่งใดที่ถือเป็นยุทธศาสตร์ทางการทหารได้เลย ส่วนทุ่งไหหินของเชียงขวาง นับแต่ดึกดำบรรพ์มาแล้ว กองทัพฝ่ายใดก็อยากได้ทุ่งไหหินแขวงเชียงขวาง เพราะที่นั่นเป็นเขตยุทธศาสตร์ซึ่งไม่เพียงเฉพาะแต่ในลาวเท่านั้น แต่รวมอินโดจีนทั้งหมดด้วย และแขวงเชียงขวางมีชายแดนติดต่อกับประเทศพี่น้องเวียดนาม มีพื้นฐานการปฏิวัติแน่นหนา

ในที่สุดกองแลจึงยอมไปทางเชียงขวาง มีทหาร มีหนุ่มสาวนักเรียนนักศึกษาเดินไปตามทาง หางแถวอยู่ที่ศาลาภูคูนและหัวแถวอยู่ถึงเมืองสุย

เรานั่งรถจิ๊ฟกับกองแลและพันเอก เรือน ส่วนคำล้อม เดือน เกดสะหนานั่งรถจิ๊ฟอีกคันหนึ่ง

เดินทางตลอดทั้งคืนจนรุ่งแจ้งจึงถึงเมืองสุย การพูดคุยของเรากับกองแลและทหารกองแลในขณะนั้น เน้นหนักไปทางศีลธรรม ชี้ให้เห็นว่า**ธรรมต้องชนะอธรรม เมื่อเป็นทหารไปรบศึก ไม่ใช่ไปตีชิงวิ่งราว เข็มเล่มหนึ่งของประชาชนก็อย่าได้หยิบฉวย ถ้าเขาไม่อนุญาต เรื่องผู้หญิงก็เช่นกันอย่าได้ไปข้องแวะ ทหารต้องเป็นสุภาพบุรุษ** ถ้าไม่เช่นนั้นจะเอาตัวไม่รอด

ตอนกลางคืนวันเสาร์ที่ 31 ธันวาคม 1960 ศูนย์กลางได้โทรเลขบอกให้เรารู้ว่า *"เช้าพรุ่งนี้ทหารภูมี หน่อสวัน จะไปกระโดดร่มลงที่ทุ่งไหหิน"*

เพื่อตัดไฟแต่ต้นลม เราออกคำสั่งให้บุกโจมตีปลดปล่อยทุ่งไหหิน ในเวลาตี 3 ของวันอาทิตย์ที่ 1 มกราคม 1961 ด้วยการระดมยิงปืนใหญ่ไปถล่มกองบัญชาการของพันตรี วังปาว และร้อยเอก กาบแก้ว ซึ่งบัญชาการทหารกองพันที่ 10 อยู่ที่นั่น แล้วสั่งให้ทหารบุกทุ่งหญ้าคาที่กว้างใหญ่ ซึ่งคนเวียงจันทน์ไม่เคยพบเห็นมาก่อน จึงหลงยิงกันเองก็มี

8 โมงเช้า เครื่องบินดาโกต้าของภูมี หน่อสวัน เอาทหารไปกระโดดร่มลงตามแผนของเขาจึงได้ถูกพวกเรายิงตายและบาดเจ็บจำนวนมาก

นับแต่นั้นมา ศูนย์กลางได้แต่งตั้งให้เราเป็นผู้บัญชาการสูงสุดประจำเขตเชียงขวาง เพื่อเป็นผู้นำสูงสุดร่วมอยู่กับกองแล กองบัญชาการของเรามีสหาย

สีสวาท แก้วบุญพัน สหายโอ ต่อมาก็เปลี่ยนเอาสหายสมาน วิยะเกตุ สหายศรีพร พะลีขัน มาเป็นคณะกองบัญชาการอยู่กับเรา หมายความว่า คณะกองบัญชาการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย ๆ แต่ผู้เป็นหัวหน้าประจำอยู่กับที่ แขวงเชียงขวางจึงได้กลายเป็นเขตปลดปล่อยผสมระหว่างฝ่ายปเทศลาวและกำลังเป็นกลางที่รักชาตินับแต่บัดนั้นมา"

ส่วนทางเวียงจันทน์ขณะนั้นรัฐบาลคณะปฏิวัติของเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ ได้เข้าไปแทนที่เจ้าสุวรรณภูมา และสหรัฐอเมริกากับรัฐบาลสฤษดิ์ ธนรัชต์ก็ได้ให้การรับรองรัฐบาลของเจ้าบุญอุ้มในทันทีทันใดเช่นเดียวกัน ส่วนเจ้าสุวรรณภูมา ได้มาเป็นหัวหน้ารัฐบาลฝ่ายเป็นกลางอยู่ที่ทุ่งไหหินที่อยู่ภายใต้การปกป้องของแนวลาวรักชาติและทหารของกองแล

■ ■ ■

18
รวมลาวครั้งที่ 2

เมื่อคราวที่เจ้าสุภานุวงศ์และคณะแหกคุกโพนเค็ง ก็ทำให้อเมริกันช็อกไปแล้วครั้งหนึ่ง และช็อกเป็นครั้งที่สองซึ่งรุนแรงยิ่งกว่าครั้งแรก ก็คือเมื่อเสียทุ่งไหหินให้กับนายพลสิงกะโป กระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกาถือว่าการเสียทุ่งไหหินร้ายแรงยิ่งกว่าเสียเวียงจันทน์ให้กับกองแลเป็นไหน ๆ เพราะทุ่งไหหินในทางการทหารถือว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ดังที่ท่านสิงกะโปชี้แจงให้คณะของกองแลเข้าใจ และที่สร้างความเจ็บแค้นให้กับเพ็นตากอนมากยิ่งขึ้นก็เพราะการถอนทหารของนายพลสิงกะโปออกจากเวียงจันทน์ ไม่ได้ถอนมาตัวเปล่า แต่ได้อาศัยรถบรรทุกและยานเกราะของอเมริกันมาใช้ลำเลียงกำลังรบของท่านถอนออกไป

จากการที่ภูมี เสียทุ่งไหหิน และประสบความพ่ายแพ้อย่างยับเยินในทุกสมรภูมิอย่างต่อเนื่อง ในความพยายามที่จะยึดทุ่งไหหินกลับคืน เขาจึงสร้างนิทานโกหกว่ากองทหารเวียดมินท์หลายกองพันรุกรานลาว จึงเรียกร้องขอความคุ้มครองไปยังองค์การซีอาโตเพื่อให้องค์การนั้นส่งกำลังเข้าไปช่วย ซึ่งทั้งไทย (สฤษดิ์) และอเมริกันเร่าร้อนที่จะให้ความช่วยเหลือ แต่ฝรั่งเศสซึ่งมีประสบการณ์อย่างมากมายในปัญหาอินโดจีนไม่เอาด้วย ซีอาโตจึงไม่อาจเข้าไปแทรกแซงได้ เพราะมติไม่เป็นเอกฉันท์

เพื่อช่วยเหลือภูมี หน่อสวัน รัฐบาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีไอเซนฮาวร์เป็น

ประธานาธิบดีอยู่ในขณะนั้น ได้ส่ง AT-28 หกลำมา**เพื่อการฝึกอบรม**โดยเฉพาะ พร้อมด้วยคณะที่ปรึกษาทางทหารที่เรียกกันว่า **ดาวขาว** อันเป็นการเริ่มต้นสงครามพิเศษในลาว โดยทหารภูมี หน่อสวัน จะมีที่ปรึกษาดาวขาวประจำกองพันละหนึ่งคน ซึ่งเป็นการละเมิดข้อตกลงเจนีวาอย่างชัดแจ้ง

แต่อย่างไรก็ดีไม่ได้ช่วยให้สถานการณ์ทางทหารของภูมีดีขึ้น คิสซิงเจอร์กล่าวว่า กองทหารของภูมีใช้เวลา 29 วันรุกคืบหน้าได้ไกลเพียงระยะทางแค่ 65 ไมล์ แต่ถ้าเวลาถอยก็จะถอยได้รวดเร็วมากเป็นพิเศษ จนกระทั่งไอเซนฮาวร์พ้นจากตำแหน่งไปและเคนเนดี้เข้ามาเป็นประธานาธิบดี มีนิกสันเป็นรองประธานนาธิบดี แต่สถานการณ์ของภูมีก็ยังคงเป็นไปเช่นเดิม

ในการประชุมแก้ปัญหาสถานการณ์ในลาว ระหว่างดีนรัสค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แม็คนามาร่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นายพล ไลแมน เลมนิตเซอร์ ประธานคณะเสนาธิการผสม หัวหน้าสำนักงาน ซี.ไอ.เอ. และคนอื่น ๆ ที่ประชุมได้เสนอแนะให้ใช้ทหารนาวิกโยธินหนึ่งกองพลโดดร่มไปลงที่ทุ่งไหหิน ต่อข้อเสนอนี้ นายพลไลแมน เลมนิตเซอร์ ได้ออกความเห็นด้วยความเป็นห่วงว่า *"เราลงไปจัดการที่นั้นได้แน่ แต่ที่ผมเป็นห่วงก็คือจะเอาพวกนาวิกโยธินออกมาได้อย่างไร?"*

จากการประชุมของผู้รับผิดชอบชั้นสูงทั้งจากทำเนียบขาวและเพ็นตากอนลงความเห็นร่วมกันว่า ถึงเวลาแล้วที่จะส่งทหารอเมริกันเข้าไปจัดการในลาวอย่างเด็ดขาด

เพื่อให้เห็นในความจำเป็นของการที่จะต้องส่งทหารอเมริกันเข้าไปในลาว และเพื่อการสนับสนุนของประชาชนอเมริกัน การโฆษณาชวนเชื่อจึงเริ่มขึ้นในวันที่ 23 มีนาคม 1961 (2504) ในการแถลงข่าวของเคนเนดี้ต่อหนังสือพิมพ์ที่ถ่ายทอดทางโทรทัศน์ไปทั่วประเทศ โดยมีแผนที่แสดงให้เห็นถึงความปราชัยของภูมี หน่อสวัน ซึ่งนั่นก็หมายถึงการรุกคืบหน้าของคอมมิวนิสต์ในลาวและเพื่อสกัดกั้นไม่ให้คอมมิวนิสต์เผยแพร่ออกไปในที่อื่น ๆ สหรัฐจะต้องเข้าหยุดยั้งการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในลาวอย่างเด็ดขาดหรือไม่ก็ทำให้ลาวเป็นกลาง

การเอ่ยปากของเคนเนดี้ที่จะทำให้ลาวเป็นกลางในประโยคสุดท้าย นับเป็นความกล้าหาญมาก เพราะเจ้าหน้าที่ระดับสูงของอเมริกันโดยเฉพาะ ซี.ไอ.เอ.

ที่มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับลาวนับแต่ปี 1954 (พ.ศ. 2497) เป็นต้นมา ล้วนแต่มีความเห็นและมีความเชื่อตามดัลเลสที่ว่า นโยบายเป็นกลางเป็นอันตรายและผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง จึงได้ต่อต้านขัดขวางความเป็นกลางของลาวตลอดมา

ต่อมาเคนเนดี้ ได้บินไปพบนายแม็คมินแลน นายกรัฐมนตรีอังกฤษ ได้แลกเปลี่ยนสถานการณ์ในลาว และได้มีความเห็นร่วมกันว่า ถ้าไม่ส่งกำลังจำนวนมากเข้าไปจัดการในลาวอย่างเด็ดขาด ก็จำจะต้องเร่งให้มีการหยุดยิงโดยเร็วไว มิฉะนั้นแล้วภูมี หน่อสวัน ก็จะต้องลงนรกอย่างแน่นอน นายดีนรัสค์จึงได้ซาวเสียงในที่ประชุมสมาชิกซีอาโต้ซึ่งจัดขึ้นที่นั่นในเวลานั้น แต่ข้อเสนอของดีนรัสค์ต้องตกไปอีกเช่นเดียวกับที่เคยเสนอมาแล้ว เพราะฝรั่งเศสผู้มากไปด้วยประสบการณ์บอกปฏิเสธ

เมื่อเป็นเช่นนี้เคนเนดี้จึงจำใจ**สำแดงกำลังโดยลำพัง** เพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการทูตที่จะมีขึ้นในอนาคตอันใกล้ โดยส่งกองทัพเรือที่เจ็ดเข้าสู่น่านน้ำไทย ส่งหน่วยเฮลิคอปเตอร์ต่างๆ ไปยังภาคอีสานของไทย และกองกำลังนาวิกโยธินของสหรัฐในญี่ปุ่นก็ได้รับคำสั่งให้เตรียมพร้อม อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาจะส่งกำลังมหึมาเข้าไปในลาวอย่างแน่นอน ซึ่งสถานการณ์ในลาวขณะนั้นปรากฏว่าพื้นที่ประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ของราชอาณาจักรลาวกับประชาชนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสองของทั้งหมดที่อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลลาวต่อต้านหรือแนวลาวรักชาติ

เพื่อแสดงว่าเคนเนดี้เอาจริงในเรื่องนี้ ต่อมาในวันที่ 20 เมษายน 1961 เขาได้มีคำสั่งให้เปลี่ยน*คณะที่ปรึกษาทางการทหาร*ในลาวซึ่งสวมเครื่องแบบพลเรือนเป็น *"คณะที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือทางทหาร"* และให้สวมเครื่องแบบทหารประจำอยู่กับกองทัพลาวอย่างเปิดเผย และต่อมาอีก 4 วันคือในวันที่ 24 เมษายน 1961 (พ.ศ. 2504) โซเวียตและอังกฤษในฐานะประธานร่วมของที่ประชุมสงบศึกอินโดจีน ค.ศ. 1954 ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้มีการหยุดยิงเพื่อเจรจาปรองดองชาติในทางสันติวิธี ซึ่งทางฝ่ายรัฐบาลลาวต่อต้านหรือขบวนการปะเทศลาวได้ประกาศขานรับทันที และการหยุดยิงได้มีผลในอีก 10 วันต่อมา

การประชุมสากลปัญหาการรวมลาวและกำหนดให้ลาวเป็นประเทศเป็นกลาง ได้กำหนดให้เปิดขึ้นที่เจนีวาในวันที่ 12 พฤษภาคม 1961 โดยมีผู้แทนจาก

13 ประเทศค้ำประกันความเป็นกลางของลาว คือสหภาพโซเวียต สาธารณรัฐประชาชนจีน โปแลนด์ เวียดนามเหนือ เชคโกสโลวาเกีย เขมร เวียดนามใต้ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศสและออสเตรเลีย

แต่การประชุมจริง ๆ ได้เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 1961 เพราะการถ่วงเวลาของสหรัฐอเมริกา และได้มีการลงนามกันในวันที่ 22 มิถุนายน 1961 (พ.ศ. 2504) สาระของข้อตกลงคือให้ตั้งรัฐบาลผสมชั่วคราว 3 ฝ่ายขึ้น มีฝ่ายขวาซึ่งมีเจ้าบุญอุ้ม - ภูมี เป็นผู้นำ ฝ่ายเป็นกลางมีเจ้าสุวรรณภูมา และฝ่ายแนวลาวรักชาติมีเจ้าสุภานุวงศ์ ในรัฐบาล 3 ฝ่ายที่จัดตั้งขึ้นนี้ให้เจ้าสุวรรณภูมา เป็นนายกรัฐมนตรี และดำเนินนโยบายต่างประเทศเป็นกลาง ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ในการประกอบขึ้นเป็นคณะรัฐมนตรีนั้นให้ลาว 3 ฝ่ายไปปรึกษาตกลงกันเอง

ต่อมาได้มีการประชุมลาว 3 ฝ่ายขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 1961 (พ.ศ. 2504) ณ ทุ่งไหหิน แขวงเชียงขวาง เพื่อตกลงในรายละเอียดของคณะรัฐมนตรีว่าแต่ละฝ่ายจะได้กี่กระทรวง มีกระทรวงใดบ้าง และมีใครบ้างที่เข้าร่วมในคณะรัฐมนตรี แต่การประชุมครั้งนี้ไม่อาจตกลงในรายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน แต่ตกลงกันได้ในหลักการแบ่งกระทรวงกันว่าฝ่ายไหนจะได้กี่กระทรวง และได้มีการตกลงกันว่าให้ฝ่ายเป็นกลาง 8 กระทรวง ให้ฝ่ายขวาเจ้าบุญอุ้ม-ภูมี 4 กระทรวง และฝ่ายแนวลาวรักชาติ 4 กระทรวง

ส่วนรายละเอียด ว่าฝ่ายไหนจะได้กระทรวงใด และจะมีใครเป็นรัฐมนตรียังตกลงกันไม่ได้ จึงได้เปิดประชุมกันอีกหลายครั้งหลายหนทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ เช่นที่หินเหิบ นามอน ซูริค พนมเปญ ร่างกุ้งและปารีส

นับแต่เดือนมกราคมถึงมีนาคม 1962 กำลังรบของภูมีภายใต้การบัญชาของจักรวรรดินิยมอเมริกาถึง 33 กองพัน ได้รุกล้ำเส้นหยุดยิงตามสัญญาสงบศึกขึ้นไปทางภาคเหนือถึง 70 ไมล์เพื่อยึดเมืองเล็ก ๆ สามเมือง แต่ถูกกองทหารแนวลาวรักชาติกับทหารฝ่ายเป็นกลางตีโต้ยึดเมืองทั้งสามกลับคืนมาได้ ทหารภูมีแตกถอยไปทางหุบเขาใกล้เมืองน้ำทาสมทบกับทหารของเขาที่นั้น ซึ่งมีกำลังพลรวมกันประมาณ 7,000 คน แต่แล้วก็ต้องไปจนมุมที่นั้น เพราะถูกทหารของแนวลาวรักชาติและทหารเป็นกลางล้อมเอาไว้ ไม่อาจตีฝ่าวงล้อมออกไปได้

นายพลสิงกะโป ซึ่งเป็นผู้บัญชาการทหารผสมสูงสุดของแนวลาวรัก

ชาติและฝ่ายเป็นกลาง ไม่ได้ส่งทหารของตนเข้ามาบดขยี้ทหารของภูมีที่อยู่ในวงล้อม เพียงแต่สกัดกั้นไว้เฉย ๆ แต่ก็ไม่ปล่อยให้เล็ดลอดออกไปได้ จึงทำให้ทหารถึง 7,000 คน ไปแออัดอยู่ในหุบเขาแห่งนั้น

นายพลผู้เฒ่า สิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี บอกว่าที่ท่านไม่ส่งทหารของท่านเข้าบดขยี้ก็เพราะไม่ต้องการให้คนลาวฆ่าคนลาวด้วยกันถ้าไม่จำเป็น เพราะถึงอย่างไรทหารภูมีที่อยู่ในวงล้อมก็ไม่มีทางออกอยู่แล้ว อากาศก็หนาวจัด ไข้ก็ชุกชุม และโดยประการสำคัญ เสบียงอาหารก็มีอยู่จำกัด และการขนส่งก็มีอยู่ทางเดียวคือทางเครื่องบินจากเมืองสินซึ่งอยู่ห่างออกไป 60 ไมล์

ต่อมาการขนส่งเสบียงอาหารทางอากาศจากเมืองสินก็มีปัญหา ทหารที่ถูกล้อมอยู่ในหุบเขาจึงเกิดความระส่ำระสายเพราะขาดเสบียงอาหาร ภูมีพยายามส่งกำลังมาช่วยแต่ก็ถูกดักโจมตีเสียก่อนที่จะมาถึง เมื่อหมดหวังเช่นนั้นทหารที่อยู่ในวงล้อมจึงพยายามหนีออกไปทางด้านตะวันตก เป็นการหนีอย่างเตลิดเปิดเปิงไม่คิดสู้รบ ทำให้กองทหารที่รักษาเมืองน้ำทาอยู่พลอยแตกตื่นตกใจไปด้วย ทั้ง ๆ ที่ตลอดเวลา 4 เดือนที่ถูกปิดล้อม ทหารของท่านสิงกะโปไม่เคยย่างกรายเข้ามาให้เห็นเลย

ปรากฏว่าทหารที่เตลิดหนีจากวงล้อมและทหารที่เมืองน้ำทา ทั้งพลและนายแตกตื่นกันข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาไทย ทิ้งอาวุธยุทโธปกรณ์ไว้เป็นจำนวนมาก รวมทั้งปืนใหญ่ด้วย นับเป็นความพ่ายแพ้ที่ใหญ่ที่สุดของภูมี เป็นการกำราบความโอหังของภูมีที่ขัดขวางการจัดตั้งรัฐบาลผสมตลอดมา

แต่อย่างไรก็ดี ข่าวทหารภูมีถูกล้อมอยู่ถึง 4 เดือนนี้ ทั่วโลกไม่รู้เรื่องเลย รู้แต่เพียงว่าฝ่ายปเทศลาวละเมิดข้อตกลงสงบศึก โจมตีทหารภูมี หน่อสวัน จนแตกหนีเข้ามาไทยตามโฆษณาชวนเชื่อของวอชิงตันเท่านั้น

จากความปราชัยของภูมีครั้งนี้ ภูมีได้บอกให้โลกรู้ว่าเพราะมีทหารเวียดมินห์และทหารจีนคอมมิวนิสต์เข้ามาช่วยเหลือ แต่ฮิวโทยี นักข่าวอเมริกันได้เขียนหนังสือบอกให้โลกรู้ความจริงในอีกทางหนึ่งตรงกันข้ามกับภูมีว่า

"ข้อกล่าวหาที่ว่า ทหารปเทศลาวได้รับความช่วยเหลือจากทหารจีนนั้น พวกที่ปรึกษาอเมริกันในบริเวณนั้นเองก็ปฏิเสธ ตามที่เชื่อกันว่ามีทหารเวียดมินห์อย่างน้อยหนึ่งกองพันอยู่ในเมืองสายก็เช่นกัน ผู้สังเกตการณ์หลายต่อหลาย

คนเห็นพ้องต้องกันว่า **ทหารประเทศลาวไม่จำเป็นต้องอาศัยเวียดมินห์เลย แม้แต่คำแนะนำ ก็สามารถจะจัดการกับฝ่ายตรงข้ามได้อย่างง่ายดาย** ฝ่ายลาดตระเวณอเมริกันเองที่ติดตามเส้นทางมายังน้ำทา พบแต่หน่วยกองโจรปเทศลาวที่กระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ไม่มีเวียดมินห์เลยสักคน **ทหารต่างชาติที่มีอยู่แน่ ๆ ก็ได้แก่ที่ปรึกษาทางทหารอเมริกันประมาณสองพันคน** ซึ่งเป็นผู้วางแผนการรบให้ภูมี และควบคุมการปฏิบัติการทางทหารบริเวณต่าง ๆ รวมทั้งน้ำทา **ซึ่งมีกองทหารไทย และก็กมินตั๋งร่วมปฏิบัติการอยู่ด้วย** ภายใต้การบัญชาการของ ซี.ไอ.เอ. กับภูมี หน่อสวัน"

จากการปราชัยครั้งแล้วครั้งเล่าและจากการปราชัยอย่างใหญ่หลวงของภูมีครั้งนี้เอง จึงบังคับให้ฝ่ายภูมีจำต้องนั่งลงเจรจาเรื่องจัดตั้งรัฐบาลสามฝ่ายต่อไป

ในที่สุดการจัดตั้งรัฐบาลผสมสามฝ่ายก็สำเร็จลงในวันที่ 23 มิถุนายน 1962 (พ.ศ. 2505) อันเป็นเวลาหลังจากการประชุมสากลที่เจนีวาครั้งที่ 2 (16 พฤษภาคม 1961) ถึงปีกว่า และในระหว่างที่ยังตกลงกันไม่ได้นั้น ความช่วยเหลือทางทหารของอเมริกันก็หลั่งไหลเข้าสู่สวันเขต ฐานที่มั่นของภูมี และกำลังฝ่ายภูมีได้บุกโจมตีเพื่อยึดจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ๆ คืนจากแนวลาวรักชาติ โดยมีที่ปรึกษาอเมริกันในเครื่องแบบทหารบกอเมริกันกำกับการสู้รบอยู่ด้วยทุกสนามรบ

เมื่อใดที่กองกำลังของภูมีได้เปรียบในสนามรบ เมื่อนั้นการเจรจาก็ไม่มี แต่เมื่อใดที่กองกำลังของภูมีปราชัยในสนามรบการเจรจาจึงจะเริ่มขึ้นอีก อันแสดงถึงความไม่จริงใจของภูมีที่จะเจรจา และในทางกลับกันก็แสดงให้เห็นถึงความรักประเทศชาติ รักประชาชนและรักสันติของแนวลาวรักชาติหรือฝ่ายปเทศลาว จึงพร้อมจะเปิดการเจรจากับฝ่ายภูมีทุกโอกาส ถึงแม้ว่าฝ่ายตนพร้อมที่จะส่งภูมีลงนรกก็ตาม

ในการละเมิดข้อตกลงของภูมีดังกล่าวนี้ ทั้งๆ ที่สหรัฐอเมริกาเป็นตัวบงการ เพราะไม่ต้องการเห็นรัฐบาลเป็นกลางเกิดขึ้นในลาวหรือที่ไหน ๆ ในโลก (ดังที่สหรัฐปฏิเสธข้อเรียกร้องของเจ้านโรดม สีหนุ ที่ให้รับรองความเป็นกลางของกัมพูชา) แต่สหรัฐอเมริกากลับตบตาชาวโลก ด้วยการแสดงละครกดดันภูมีโดยไม่จ่ายเงินให้รัฐบาลเจ้าบุญอุ้มที่เคยจ่ายให้ประจำเดือนละ 5 ล้านดอลล่าร์ รวมทั้งยุติการส่งอาวุธให้ด้วย แต่ท้าวคำสุก แก้วลา รัฐมนตรีคลังของเจ้าสุวรรณภูมา

บอกว่า

"ลูกไม้ของมันนะ เงินพิเศษที่อเมริกันจ่ายให้ภูมี จ่ายทางจอมพลสฤษดิ์ ธนรัชต์ น้าของมันในเมืองไทยต่างหาก แล้วน้าของมันจึงส่งผ่านมาให้มัน ถ้าอเมริกันจะกดดันมันจริง ๆ ทำไมไม่ตัดความช่วยเหลือทางอาวุธเล่า"

เกี่ยวกับปัญหานี้ นายจ๊าคส์ นีวอร์ด ผู้สื่อข่าวสงครามของนิวยอร์คไทม์ประจำเวียงจันทน์ ได้รายงานข่าวในหนังสือพิมพ์นั้นฉบับวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 1962 มีความตอนหนึ่งดังนี้

"อย่างไรก็ดีสหรัฐอเมริกายังคงให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่กองทัพของนายพลภูมี ทั้งอาวุธยุทโธปกรณ์ กระสุนและน้ำมันเชื้อเพลิง ไม่เคยมีการตัดทอนลงเลย การขนส่งโดยเครื่องบินจากทางจีนก๊กมินตั๋งยังคงมีอยู่เป็นประจำ ที่ปรึกษาทางทหารอเมริกันสวมเครื่องแบบนายทหารยังคงปฏิบัติการอยู่กับทหารของภูมีเป็นประจำทุกกองพัน"

รัฐบาลผสมที่จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 1962 (พ.ศ. 2505)ได้แบ่งกระทรวงกันตามข้อตกลงครั้งแรก คือฝ่ายเป็นกลางได้ 8 กระทรวง ฝ่ายบุญอุ้ม-ภูมีกับฝ่ายแนวลาวรักชาติได้ฝ่ายละ 4 กระทรวง โดยมีเจ้าสุวรรณภูมาเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ เจ้าสุภานุวงศ์เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ นายพลภูมี เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงภายใน

นอกจากข้อตกลงในตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ยังมีข้อตกลงในทางการทหาร คือให้กำลังของทั้ง 3 ฝ่ายรวมกันเป็นกองกำลังผสมแห่งชาติ ให้ฝ่ายแนวลาวรักชาตินำทหารมาร่วมกำลังผสม 1,000 คน ส่วนที่เหลือจากนี้ให้ปลดปล่อยกลับภูมิลำเนาเดิม

เมื่อรัฐบาลสามฝ่ายได้จัดตั้งขึ้นแล้ว เจ้าสุวรรณภูมาจึงโยกย้ายรัฐบาลของตนจากแก่งไก่ทุ่งไหหินมายังเวียงจันทน์ ส่วนฝ่ายแนวลาวรักชาติที่ถูกกำหนดให้เอาทหารมาร่วมกับกองทัพแห่งชาติเพียง 1,000 คนนั้น ก็ไม่แน่ใจว่าประวัติศาสตร์จะไม่ซ้ำรอยอย่าง 2 กองพันในปี 1957 (พ.ศ. 2500) เจ้าสุภานุวงศ์จึงนำทหารมาด้วยจำนวนหนึ่งเพื่อให้ความอารักขาฝ่ายตนในเวียงจันทน์ เพราะประสบการณ์คราวรัฐบาลผสมครั้งแรกท่านยังจำได้ดี

นับแต่วันแรกที่รัฐบาลผสมสามฝ่ายลงมาอยู่ที่เวียงจันทน์ ก็ได้กลายเป็นนักโทษของทหารและตำรวจภายใต้บัญชาการของภูมีไปทันที ทั้งนี้เพราะคนของภูมีได้ยัดเยียดเบียดแทรกเข้าไปอยู่ในทุกกระทรวงทบวงกรม เจ้าสุภานุวงศ์ได้เรียกร้องให้กำลังรักษาความปลอดภัยและตำรวจทั่วทั้งเวียงจันทน์ ประกอบขึ้นด้วยกำลังของทั้งสามฝ่ายก็ไม่ได้รับความสนใจจากเจ้าสุวรรณภูมาผู้เป็นหัวหน้ารัฐบาล ทั้งนี้เพราะเจ้าสุวรรณภูมาและกองแลได้ตกเข้าไปอยู่ในแนวนโยบายใหม่ของภูมีไปเสียแล้ว นโยบายใหม่ของภูมีคือแทนที่จะตีสุวรรณภูมากับกองแลให้ไปรวมกับแนวลาวรักชาติ เป็นแยกสุวรรณภูมาและกองแลออกจากฝ่ายแนวลาวรักชาติ และภูมีก็ทำสำเร็จที่สามารถดึงเจ้าสุวรรณภูมาให้มาร่วมมือกับตน

ในกองทหารของกองแลที่ประจำอยู่ตามที่มั่นสำคัญ ๆ ก็ถูกเข้าแทนที่โดยทหารของภูมี โดยอุบายตื้น ๆ คือทำทีเป็นว่าหนีจากกองทัพของภูมี มากันเป็นหมู่เป็นหมวดกันทีเดียว จนกระทั่งกำลังของภูมีที่หลบหนีมาอยู่กับกองแลกลายเป็นกำลังหลักคือกำลังส่วนข้างมาก ส่วนกำลังของกองแลแต่เดิมกลายเป็นกำลังส่วนข้างน้อย ท่านสิงกะโปได้ตักเตือนให้กองแลระวังในปัญหานี้ แต่กองแลไม่สนใจ กลับภาคภูมิใจที่กำลังของตนมีเพิ่มมากขึ้น และเมื่อกองแลกลับเวียงจันทน์ ก็ถูกคำสรรเสริญและอามิสของภูมี ซี.ไอ.เอ. ทำให้เขาเปลี่ยนไป เช่นเดียวกับเทียนไขที่ถูกความร้อน

นายพลผู้เฒ่าสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี พูดถึงเรื่องกองแลในประเด็นนี้ว่า

"เราตระหนักเป็นอย่างดีว่ากองกำลังเป็นกลางของกองแล ที่อยู่ภายใต้บัญชาการของกองกำลังผสมของเราได้ถูกแทรกแซงอย่างหนัก เพื่อแยกไปจากเรา เราจึงได้ชี้ให้พวกเขาเข้าใจถึงภาระหน้าที่ของพวกเราในการรับใช้ประเทศชาติ ชี้ให้เห็นถึงความผิดความถูกระหว่างฝ่ายภูมีกับเจ้าสุภานุวงศ์

จากการทำความเข้าใจของเรา กองกำลังเป็นกลางของกองแล ก็ได้แยกตัวออกเป็น 2 ฝ่าย คือกองกำลังเป็นกลางที่รักชาติ กับกองกำลังเป็นกลางที่ขายชาติ กองกำลังเป็นกลางที่ขายชาติมีกองแล เกศนา คำล้อม เป็นผู้นำ รวมทั้งเจ้าสุวรรณภูมาก็เป็นกลางขายชาติเช่นเดียวกัน กองกำลังเป็นกลางที่รักชาติมี เดือน กองสี เทียบ ทัน เป็นผู้นำ และต่อมาพวกเขาก็ยกกำลังบุกเข้าโจมตีกันและกันที่คังไข โพนสวัน ตัวเมืองเชียงขวาง และทุ่งไหหิน และในที่สุดพวกเป็นกลางขาย

ชาติก็แตกกระเจิงไปอยู่เมืองผัน"

หลังจากรัฐบาลผสมสามฝ่ายได้ถูกจัดตั้งขึ้นแล้วประมาณหนึ่งเดือน เจ้าสุวรรณภูมาได้รับเชิญให้ไปเยือนสหรัฐอเมริกา พร้อมด้วยท่านกีนิน พลเสนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และได้พบกับเคนเนดี้ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา เจ้าสุวรรณภูมาได้บอกกับเคนเนดี้ว่าชาวลาวนิยมชมชอบอเมริกามากกว่านิยมชมชอบฝ่ายปเทศลาวหรือแนวลาวรักชาติ และได้รับเงื่อนไขความช่วยเหลือของสหรัฐทั้งทางเศรษฐกิจและทางทหาร ว่าจะไม่ให้ตกไปถึงฝ่ายปเทศลาวเป็นอันขาด

นอกจากนี้ยังได้เป็นที่เข้าใจกันว่าเจ้าสุวรรณภูมาจะดำเนินการทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อจำกัดอิทธิพลของฝ่ายปเทศลาว ไปจนถึงกำจัดให้หมดสิ้น และท่านก็ดำเนินการดังที่รับปากกับเคนเนดี้เช่นนั้นจริง .ๆ ในเวลาต่อมา แผนการโครงการในความรับผิดขอบของเจ้าสุภานุวงศ์ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจเมื่อเสนอเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีจะไม่ได้รับความเห็นชอบ แม้บางเรื่องที่ไม่ต้องผ่านคณะรัฐมนตรี ก็ถูกดองไว้ในลิ้นชักโต๊ะทำงานของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ท่านกีนิน พลเสนา หัวหน้าพรรคสันติภาพ-เป็นกลาง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งมาจากฝ่ายเป็นกลางคือฝ่ายเจ้าสุวรรณภูมา แต่ก็ไม่เห็นด้วยในการกระทำของเจ้าสุวรรณภูมาต่อฝ่ายแนวลาวรักชาติหรือฝ่ายปเทศลาว เป็นที่รู้กันดีว่าท่านกีนิน เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต และเชิดชูนโยบายสันติภาพเป็นกลาง จึงมีความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับฝ่ายปเทศลาว ท่านจึงเป็นเป้าหมายสำคัญเป้าหมายหนึ่งของ ซี.ไอ.เอ. ที่จะต้องซื้อตัว เช่นเดียวกับเจ้าสุวรรณภูมา กองแล และคนใหญ่ ๆ โต ๆ ในลาวในขณะนั้นอีกจำนวนมาก ที่ยังชีพเสพย์สุขอยู่ด้วยเงินของซี.ไอ.เอ.

แต่ท่านกีนิน พลเสนา ไม่ใช่เจ้าสุวรรณภูมา ไม่ใช่กองแล และไม่ใช่คนใหญ่ ๆ โต ๆ ที่ยังชีพเสพย์สุขอยู่ด้วยเงินของ ซี.ไอ.เอ. ท่านจึงไม่ยอมกินน้ำข้าวของ ซี.ไอ.เอ. แม้จะถูกหว่านล้อมอย่างไรก็ตาม ในที่สุดท่านจึงจบชีวิตลงด้วยลูกกระสุนของ ซี.ไอ.เอ. เมื่อคืนวันที่ 1 เมษายน 1963 และต่อมาท่านกันที สีพานทอง นายพันเอกผู้บัญชาการหน่วยรักษาความปลอดภัยของกองทหารฝ่ายเป็นกลาง ก็ตกเป็นเหยื่อกระสุนของ ซี.ไอ.เอ. เช่นเดียวกัน และติดตามมาด้วยคนอื่น ๆ อีก

หลายคน

ผู้เป็นมือตีนของ ซี.ไอ.เอ. ในเมืองลาวที่วางแผนและสังหารใครต่อใครในเมืองลาว เป็นคนลาวด้วยกันทั้งนั้น หัวหน้าใหญ่ชื่อ สีโห มียศทหารเป็นนายพล ตำแหน่งผู้บังคับบัญชาสารวัตรทหารของภูมี และมีสำนักงานฆ่าคนชื่อว่า **"สำนักร่วมมือเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ"** ภาระหน้าที่ของสำนักงานนี้มีประการเดียวคือฆ่าบุคคลสำคัญ ๆ ฝ่ายประเทศลาวและฝ่ายเป็นกลางที่ก้าวหน้า ตามใบสั่งของหัวหน้าใหญ่คือภูมี และ ซี.ไอ.เอ.

ต่อสถาการณ์ในเวียงจันทน์ที่ไม่น่าไว้วางใจและไม่มีหลักรับประกันความปลอดภัยแม้แต่น้อย โดยมติศูนย์กลางพรรค ในวันที่ 14 เมษายน 1963 เจ้าสุภานุวงศ์ จึงได้ขึ้นเครื่องบินพิเศษโดยปิดลับกลับคืนสู่ฐานที่มั่นปฏิวัติ และต่อมาท่านภูมี วงศ์วิจิตร ก็ได้เล็ดลอดหนีออกจากเวียงจันทน์ตามไป

รัฐบาลผสมสามฝ่ายจึงคงเหลืออยู่แค่บนแผ่นกระดาษ ซึ่งก็เป็นไปตามความต้องการของสหรัฐอเมริกาที่หมายจะกวาดคอมมิวนิสต์ออกจากลาวให้หมดสิ้น ส่วนกองแลนายทหารหนุ่มที่โด่งดังขึ้นมาจากการเป็นหัวหน้าทำรัฐประหารรัฐบาลเจ้าสมสนิท เมื่อปี 1960 มาบัดนี้ได้กลายเป็นแม่ทัพที่ไม่มีกองทัพไปเสียแล้ว เพราะทหารส่วนหนึ่งติดตามไปกับ พ.อ. เดือนและสหาย และอีกส่วนหนึ่งก็ถูกทหารของภูมีเข้าแทรก จนกลายเป็นส่วนข้างน้อยในกองทัพ กองแลจึงไม่มีประโยชน์อะไรกับ ซี.ไอ.เอ. อีกต่อไป เขาจึงถูกโยนทิ้งเช่นเดียวกับหลอดยาสีฟันที่ถูกรีดออกมาใช้หมดแล้ว

ในขณะที่เป็นแม่ทัพมีอำนาจ กองแลได้สร้างศัตรูไว้ไม่น้อยกับทุก ๆ ฝ่าย เมื่อเขาเป็นแม่ทัพที่ไม่มีกองทัพเขาจึงไม่อาจที่จะอยู่ในลาวได้อีกต่อไป จึงต้องลี้ภัยการเมืองไปอยู่ฝรั่งเศสในปี 1963

ในระหว่างนั้นกองทหารของภูมี หน่อสวัน ฉวยโอกาสเคลื่อนเข้ายึดทุ่งไหหินด้วยกำลังพลที่เหนือกว่า ซึ่งขณะนั้นทหารฝ่ายเป็นกลางที่รักชาติกับทหารฝ่ายปเทศลาวยึดครองอยู่ และก็สามารถตีโต้กองกำลังของภูมีที่เหนือกว่าถอยกลับไป

จากความล้มเหลวในการเข้ายึดทุ่งไหหินของนายพลภูมี ทำให้วอชิงตันต้องเปลี่ยนแผนใหม่ ทั้งแผนทางการเมืองและทางการทหารและรวมทั้งเปลี่ยนตัว

บุคคลด้วย

แผนทางการเมืองนั้นจะชูเจ้าสุวรรณภูมาเป็นหลัก ส่วนภูมี หน่อสวัน ถึงแม้ว่าจะยังไม่ถึงทิ้ง แต่ก็จะไม่สนับสนุนอย่างเมื่อก่อน

ส่วนทางการทหารนั้น จะสร้างกองทัพขึ้นใหม่ เพื่อทำ**สงครามพิเศษ** โดยเฉพาะ กองทัพที่จะสร้างขึ้นนี้จะต้องมีศักยภาพในการเข่นฆ่าและทรมานศัตรูที่จับได้เท่าเทียมกับทหารรับจ้างที่เรียกว่า กรีนเบเร่ต์ เพื่อต่อสู้กับสงครามกองโจรอย่างได้ผล กองทัพบกอเมริกันเป็นฝ่ายรับหน้าที่สร้างกองทัพหฤโหดนี้ขึ้นมา

กองทัพที่อเมริกันสร้างขึ้นใหม่นี้ มีพื้นฐานมาจากกองกำลังคอมมานโดของฝรั่งเศสในอดีต เป็นคนเผ่ามั้งมีประมาณ 3,000 คน มีหัวหน้า 2 คนชื่อโทมีกับโทเจอ ทั้งคู่เป็นพ่อค้าฝิ่น เมื่อฝรั่งเศสออกจากอินโดจีนในปี 1954 ได้ปล่อยทิ้งกองกำลังนี้ไว้ตามยถากรรม ในตอนหลังได้พบกับ ซี.ไอ.เอ. และตกลงรับจ้างรบให้ ซี.ไอ.เอ. โดยมีร้อยโทมั้งผู้หนึ่งที่ ซี.ไอ.เอ. หยิบมาจากกองทัพของภูมีชื่อวังปาวมาเป็นผู้บัญชาการ

การฝึกฝนอบรมกองกำลังพิเศษดังกล่าวนี้ อยู่ภายใต้การควบคุมของทหารอเมริกัน และได้ขยายกำลังเพิ่มขึ้นจาก 3,000 คน เป็น 15,000 คน ในเวลาอันรวดเร็ว อยู่ใน 5 เขตหรือ 5 โซนทั่วประเทศ แต่ละเขตหรือโซนแบ่งย่อยลงไปเป็นแขวง 48 แขวง มีการสร้างฐานทัพใหญ่ขึ้นอย่างลับ ๆ ที่โล่งแจ้ง อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเชียงขวาง มีสนามบิน โรงเรียนสำหรับฝึกอบรมนายทหาร คลังวัสดุ ศูนย์ฝึกอบรมการประกอบจารกรรมและก่อวินาศกรรม การส่งสัญญานสื่อสาร ตลอดจนวิธีการฆ่าคนโดยวิธีต่าง ๆ

ร.ท. วังปาว ซึ่งต่อมาได้ยศเป็นนายพล มีอำนาจบังคับบัญชาใน 3 โซนทางเหนือ ส่วน 2 โซนทางใต้อยู่ในบังคับบัญชาของหัวหน้าเผ่ามั้งอีกคนหนึ่งชื่อบุญพน

แต่กองบัญชาการที่แท้จริง ซึ่งทำหน้าที่ตั้งแต่วางแผน ส่งกำลังบำรุงฝึกอบรม ตลอดจนเป็นฐานทัพปฏิบัติการแนวหลัง อยู่ในจังหวัดอุดรธานีประเทศไทย เรียกว่ากองบัญชาการ 333 หรือเอ็ชคิว 333 มีนายทหารกองกำลังพิเศษของอเมริกันเป็นผู้บัญชาการ นอกจากนี้ยังมีศูนย์เพื่อการศึกษาระดับสูงในวิชาก่อวินาศกรรมตั้งอยู่ที่ลพบุรี

แม้ว่ากองกำลังพิเศษดังกล่าวนี้กำลังพื้นฐานคือคนม้ง แต่ก็มีคนไทย คนลาวและจีนก๊กมินตั๋งจากกองพล 93 เก่าของนายพลหลีมีรวมอยู่ด้วย กองกำลังนี้จึงนับได้ว่าเป็น**แหล่งรวมฆาตกรแหล่งสำคัญแห่งหนึ่งในเอเชียอาคเนย์** และอาจกล่าวได้ว่า กองกำลังพิเศษนี้เป็นกองทัพรับจ้างที่รับใช้ผลประโยชน์ของอเมริกันโดยเฉพาะ แผนยุทธการทั้งหมดที่ปฏิบัติในลาวรัฐบาลลาวหรือคณะเสนาธิการทหารลาวไม่เคยรู้เห็นด้วย

กองกำลังพิเศษนี้ติดอาวุธ ฝึกอบรมเลี้ยงดู โดยงบประมาณพิเศษของ ซี.ไอ.เอ. ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าอาวุธหรือเงินที่อเมริกาจ่ายให้ ล้วนแต่เหนือกว่ากองทัพรัฐบาลลาวทั้งสิ้น

แต่โดยที่งบประมาณที่ ซี.ไอ.เอ. ได้รับจากรัฐบาลแต่ละปีก็มีขีดจำกัด ซี.ไอ.เอ. จึงต้องหารายได้ทางอื่นมาสนับสนุนภารกิจของตนที่มีมากกว่างบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาล เงินรายได้พิเศษของ ซี.ไอ.เอ. ได้จากการสนับสนุนของพวกนายทุนอเมริกันที่เกลียดกลัวคอมมิวนิสต์อย่างนายแมคคาธี แต่ก็ยังไม่พอกับรายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้นของ ซี.ไอ.เอ. ซี.ไอ.เอ. จึงต้องหารายได้ด้วยการค้ายาเสพย์ติดที่มีทหารจีนก๊กมินตั๋งเดนตายกองพล 93 ของนายพลหลีมี เป็นฝ่ายดำเนินการผลิตอยู่ทางสามเหลี่ยมทองคำ ซี.ไอ.เอ. จึงเป็นบุคคลกลุ่มแรกที่นำเฮโรอีนเข้าสหรัฐอเมริกา และแพร่หลายอยู่ในอเมริกาขณะนี้ ซึ่งก็เป็นกรรมตอบสนองอเมริกาที่ได้สร้างความวิบัติฉิบหายให้กับอินโดจีนเมื่อก่อน

ในระหว่างที่กองกำลังพิเศษของอเมริกากำลังขยายตัวเติบโตอยู่นั้น เจ้าสุภานุวงศ์ยังพยายามที่จะให้รัฐบาลผสมสามฝ่ายได้ทำงานต่อไป เพื่อวัตถุประสงค์คือ สันติภาพ เป็นกลางและความปรองดองชาติ ท่านได้เสนอไปยังนายกรัฐมนตรีสุวรรณภูมา ขอให้ย้ายที่ตั้งรัฐบาลจากเวียงจันทน์ไปอยู่หลวงพระบาง ให้มีกำลังตำราจผสมร่วมกันรักษาความปลอดภัย และให้สร้างเขตเป็นกลางหรือเขตปลอดทหารโดยรอบนครหลวงพระบาง แต่เจ้าสุวรรณภูมานายกรัฐมนตรีขอร้องให้เจ้าสุภานุวงศ์กลับไปร่วมรัฐบาลที่เวียงจันทน์ ซึ่งเจ้าสุภานุวงศ์ก็ไม่ยอมกลับไป ตราบเท่าที่ไม่มีหลักประกันในความปลอดภัย แม้เจ้าสุวรรณภูมาจะได้เดินทางไปขอร้องถึงทุ่งไหหิน ในวันที่ 17 เมษายน 1963 แต่บทเรียนหนหลังบอกให้เจ้าสุภานุวงศ์รู้ว่าคำว่าซื่อสัตย์สุจริตหรือสัจจะนั้นไม่มีอยู่ในหัวของภูมีเลย ท่านจึงยังยืนยันที่จะ

ให้ย้ายที่ตั้งรัฐบาลขึ้นไปอยู่หลวงพระบาง

จากการที่เจ้าสุวรรณภูมาเดินทางไปพบปะกับเจ้าสุภานุวงศ์ที่ทุ่งไหหิน ในวันที่ 17 เมษายน 1963 ได้ยังความไม่พอใจให้กับสหรัฐอเมริกาที่มีจุดประสงค์จะดำนินแผนการทางการทหาร จึงพยายามขัดขวางรัฐบาลผสมไม่ให้เกิดขึ้นได้อีก โดยการทำรัฐประหารของนายพลกุประสิทธิ์ อภัย ล้มล้างรัฐบาลผสมสามฝ่าย เจ้าสุวรรณภูมา นายกรัฐมนตรี ถูกควบคุมตัวให้อยู่ภายในบ้านเป็นการชั่วคราว ต่อมาในวันที่ 21 เมษายน ประธานาธิบดีจอห์นสันที่รับตำแหน่งประธานาธิบดีต่อจากเคนเนดี้ ได้ส่งนายบันดี้ทูตพิเศษมาเวียงจันทน์ เพื่อดูท่าทีของเจ้าสุวรรณภูมาว่าจะไว้วางใจได้แค่ไหนต่อการรับใช้ผลประโยชน์ของอเมริกาในลาว คือต่อต้านคอมมิวนิสต์ เจ้าสุวรรณภูมายืนยันว่าในการไปพบปะกับเจ้าสุภานุวงศ์เมื่อวันที่ 17 ที่ทุ่งไหหินนั้นไม่มีการตกลงอะไรกันเป็นการพิเศษ เจ้าสุวรรณภูมาจึงได้รับความไว้วางใจจากอเมริกันให้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาใหม่ในวันที่ 7 พฤษภาคม 1963 โดยไม่มีฝ่ายปเทศลาวหรือแนวลาวรักชาติเข้าร่วม รัฐบาลผสมสามฝ่ายจึงสิ้นสุดลง พร้อมกับที่สัญญาสงบศึกเจนีวา1962 ครั้งที่ 2 ก็ถูกฉีกทิ้งอีกครั้งหนึ่ง

■ ■ ■

19

วาระสุดท้ายของผู้รุกราน

รัฐบาลใหม่ที่ประกอบขึ้นด้วยฝ่ายขวาและฝ่ายเป็นกลางเอียงขวาของเจ้าสุวรรณภูมา ได้ถูกจัดตั้งขึ้นแล้ว ด้วยความหวังของวอชิงตันว่าจะกวาดล้างแนวลาวรักชาติหรือขบวนการปเทศลาวให้หมดสิ้นไปจากแผ่นดินลาว โดยกองกำลังพิเศษที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้การควบคุมของทหารอเมริกันกรีนเบเร่ต์

เครื่องบินอเมริกันจากฐานทัพในประเทศไทยจำนวนร้อย ๆ ลำ ได้ออกปฏิบัติการทิ้งระเบิดและนาปาล์มลงใส่หมู่บ้านตามชนบทในเขตยึดครองของฝ่ายแนวลาวรักชาติ ทั้งที่ทุ่งไหหิน ซำเหนือ และทางใต้ ส่วนทางภาคพื้นดิน ทหารของภูมีได้เปิดฉากรบขึ้นอีกหลายจุด เพื่อสร้างความดีความชอบกับวอชิงตัน แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะรบที่ไหนแพ้ที่นั้นทุกสนามรบ

ในขณะเดียวกันความขัดแย้งระหว่างนายพลของกองทัพเวียงจันทน์ ที่แย่งกันเสนอหน้าเป็นสมุนรับใช้อเมริกันก็ได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ในเมื่อก่อนนายพลภูมี หน่อสวัน ซึ่งเป็นหลานของสฤษดิ์ ธนรัชต์ ได้รับความนับถือและเกรงอกเกรงใจของบรรรดานายพล รวมทั้ง ซี.ไอ.เอ. ผู้อุ้มชูด้วย แต่เมื่อสฤษดิ์ลงนรกไปแล้วตามกฎแห่งกรรม ความเกรงอกเกรงใจที่พวกนายพลของกองทัพเวียงจันทน์มีต่อภูมีก็หมดสิ้นไปด้วย ในขณะที่ความขัดแย้งขึ้นสู่กระแสสูงจนไม่อาจประณีประนอมกันได้ การปะทะกันด้วยกองกำลังจึงได้เกิดขึ้น อันยังผลให้นาย

พลภูมี หน่อสวัน และนายพลสีโห ลานพุทธกุล ผู้โด่งดังต้องหลบลี้หนีภัยเข้ามาอยู่เมืองไทย

พร้อมกับที่ขนระเบิดและนาปาล์มไปทิ้งใส่ดินแดนลาว อเมริกันได้สร้างค่ายกักกันขึ้นหลายแห่งในนามที่ไพเราะเพราะพริ้งว่า **"ค่ายผู้ลี้ภัย"** ผู้ลี้ภัยในค่ายนี้ก็คือผู้ที่รอดตายจากระเบิดและนาปาล์มของอเมริกันนั้นเอง เพราะเขาไม่มีทางอื่นให้เลือก ภายหลังที่พวกเขาวิ่งหนีระเบิดและนาปาล์ม และถูกตามไล่ยิงด้วยหน่วยคอมมานโดแห่งกองกำลังพิเศษ พวกที่เหลือรอดชีวิตก็จะถูกควบคุมตัวเข้าค่ายกักกันหรือที่อเมริกันเรียกชื่อลวงโลกว่า **ค่ายผู้ลี้ภัย**

ค่ายผู้ลี้ภัยในเวลาต่อมาได้เปลี่ยนฐานะขึ้นมาเป็นศูนย์ เพราะผู้คนที่เป็นเหยื่อทารุณกรรมของอเมริกันมีเพิ่มมากขึ้น และจากศูนย์ได้ขยายมาเป็น**หมู่บ้านสามัคคี** และได้ขยายเป็น**เขตฟื้นฟู** ในปี 1969 ซึ่งมีถึง 22 เขต อันแสดงให้เห็นถึงปฏิบัติการทารุณโหดร้ายป่าเถื่อนของอเมริกันที่ได้เพิ่มมากขึ้น

ในปี 1970 ทางเวียงจันทน์อ้างเป็นทางราชการว่า เขตฟื้นฟูมีผู้อยู่อาศัยถึง 500,000 คน ในขณะที่ทั่วอำนาจปกครองของเวียงจันทน์มีพลเมืองทั้งสิ้น 1,500,000 คน หมู่บ้านสามัคคีหรือเขตฟื้นฟูนี้อเมริกันถอดแบบมาจาก**หมู่บ้านยุทธศาสตร์**หรือ**เขตสมบูรณ์**ของเวียดนามใต้นั้นเอง และต่อมาไทยก็ได้ถอดแบบจัดสร้างหมู่บ้านยุทธศาสตร์ขึ้นในเมืองไทยเช่นเดียวกัน

ในเวียดนามใต้ อเมริกันได้บังคับประชาชนเข้าอยู่ในหมู่บ้านยุทธศาสตร์ โดย วัตถุประสงค์เพื่อแยกประชาชนออกจากเวียดกง จนเกิดกรณีหมู่บ้านไมลาย เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 1968 เหม็นฉาวโฉ่ไปทั่วโลก เมื่อทหารอเมริกันหนึ่งกองร้อยบุกเข้าไปฆ่าชาวเวียดนามใต้ที่ไมลายตายไปถึง 400 คน ในจำนวนนี้มีทั้งเด็ก ผู้หญิง และคนแก่ และซึ่งหมู่บ้านต่างๆ ในลาวจำนวนไม่น้อยก็ประสบชะตากรรมเช่นเดียวกับประชาชนผู้บริสุทธิ์แห่งหมู่บ้านไมลาย

การจัดตั้งหมู่บ้านสามัคคีหรือเขตฟื้นฟู ทำให้งบประมาณการใช้จ่ายในสงครามรุกรานลาวของจักรวรรดินิยมอเมริกาเพิ่มมากขึ้น แต่ผู้เชี่ยวชาญอเมริกันให้ความเห็นว่า *"การเอาข้าวอเมริกันเหลือกินกับนมข้นที่เสื่อมคุณภาพและสบู่เลว ๆ ทุ่มเข้าไปในค่ายกักกันนั้น ถูกเงินกว่าใช้ระเบิดกวาดล้างเป็นไหน ๆ มิหนำซ้ำยังได้ชื่อว่ามีมนุษยธรรมอีกด้วย"* มันเป็นมนุษยธรรมของผีห่าซาตานอย่างแท้

จริง

ก็เช่นเดียวกับที่นายจอห์นฟอสเตอร์ดัลเลส อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ของรัฐบาลประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์แห่งสหรัฐอเมริกา ผู้ก่อสงครามรุกรานอินโดจีน เคยพูดในสภาคองเกรสส์ว่า *"การทุ่มเงินลงบนตักของต่างประเทศนั้น วงการทหารของเราบอกว่ามันเป็นการตระเตรียมเพื่อความปลอดภัยของประเทศเราในราคาที่ถูกที่สุด การช่วยเหลือกำลังทหารต่างประเทศถูกกว่าการส่งทหารอเมริกันไปยังประเทศนั้น ๆ เสียอีก"* แต่อเมริกันก็หนีไม่พ้นที่จะส่งทหารของตนเองเข้าไปในหลายประเทศ ในเมื่อประชาชนในประเทศนั้น ๆ ไม่เอาด้วยกับรัฐบาลที่เดินตามก้นอเมริกัน

อย่างเช่นในประเทศลาว สหรัฐอเมริกาได้ทุ่มทหารของตนเข้าไปในประเทศนั้น ตั้งแต่จำนวนร้อยในปี 1959 และเพิ่มมากขึ้นทุกปี ดังรายงานข่าวของเบอร์นาร์ด คูเรต์ นักหนังสือพิมพ์ฝรั่งเศส ที่รายงานว่าทหารอเมริกันในลาวมีถึง 12,000 กว่าคนในปี 1967

ในแถลงการณ์ครบรอบ 7 ปีของการทำสัญญาสงบศึกเจนีวา (ครั้งที่ 2) เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 1969 คณะกรรมการกลางแนวลาวรักชาติได้ระบุว่า มีอเมริกันอยู่ในลาว 12,000 คน ส่วนใหญ่เป็นที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมทางทหาร ถ้ารวมกับกองกำลังพิเศษกรีนเบเร่ต์ที่กองบัญชาการ 333 ที่อุดรธานีอีก 1,000 คน ที่ศูนย์ฝึกอบรมและคอมมานโดที่ลพบุรีอีกประมาณ 300 คน ก็จะเห็นได้ชัดเจนว่า อเมริกันเข้ามาพัวพันในสงครามลับในลาวเพียงไรแล้ว

แต่เจ้าสุวรรณภูมา นายกรัฐมนตรีลาวเวียงจันทน์ ทั้ง ๆ ที่รู้เห็นเป็นอย่างดีว่ามีทหารอเมริกันอยู่ในลาวและมีมานานแล้วด้วย แต่ท่านกลับบอกสหประชาชาติเมื่อเดือนตุลาคม 1969 ว่า ไม่มีกองทหารอเมริกันหรือทหารไทยอยู่ในลาวเลย มีแต่ทหารเวียดนามเหนือที่เข้ามาช่วยขบวนปเทศลาวรุกราน

ไม่ว่าอเมริกันจะทุ่มเททั้งผู้คน ดอลล่าร์ และอาวุธยุทโธปกรณ์เข้าไปมากมายสักเท่าใดก็ตาม แต่การสู้รบก็ยังไม่มีอะไรที่จะแสดงว่ามีความหวังแม้แต่น้อย

ตั้งแต่ปลายปี 1968 จนถึงกลางปี 1969 ไม่แต่เพียงการโจมตีจะประสบความล้มเหลวและเสียหายอย่างหนักเท่านั้น แต่ฐานที่มั่นสำคัญ ๆ

3 แห่งพร้อมด้วยสนามบินที่อยู่ในเขตขบวนการปเทดลาวยังต้องสูญเสียให้แก่แนวลาวรักชาติ ที่สำคัญคือฐานที่มั่นบนยอดเขาผาที นากาง และเมืองสุย อันเป็นฐานที่ตั้งปืนใหญ่ และสนามบิน อันเป็นศูนย์กลางส่งกำลังบำรุงให้แก่กองกำลังพิเศษตามที่มั่นต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การบัญชาการร่วมกันระหว่างอเมริกันกับไทย

ท่านนายพลผู้เฒ่าสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ซึ่งเป็นผู้บัญชาการสูงสุดผสม ของทหารแนวลาวรักชาติกับทหารฝ่ายเป็นกลางรักชาติของ พ.อ. เดือน สุนนะราด เขตเชียงขวาง ได้เล่าถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า

"การสู้รบนับวันร้ายแรงยิ่งขึ้น เมื่อจักรวรรดินิยมอเมริกาผู้รุกรานใช้เครื่องบินรบที่ทันสมัยไปทิ้งระเบิดทำลายแผ่นดินลาว เผาผลาญเขตปลดปล่อยทั้งกลางวันกลางคืน ส่งพวกจารชนเล็ดลอดเข้าไปทำจารกรรมและก่อวินาศกรรมในเขตปลดปล่อยอยู่ไม่ขาด เพราะในพื้นที่เชียงขวางนั้น มีกำลังพิเศษของวังปาวเป็นคนเผ่าม้ง ที่เชื่อถือวังปาว ตั้งอยู่ที่เขตซำทอง - ล่องแจ้ง และมีกองโจรอยู่ที่บวมหลง

มาถึงวันที่ 30 มีนาคม 1969 จักรวรรดินิยมอเมริกาได้ใช้กำลังทางพื้นดิน 35 กองพัน และกำลังทางอากาศมีเครื่องบินรบทุกชนิดรวมทั้งเครื่องบินรบยุทธศาสตร์บี 52 บุกเบียดเข้าเขตปลดปล่อยแขวงเชียงขวาง หวังจะยึดเอาแขวงเชียงขวางทั้งหมด จึงใช้เครื่องบินกราดกระสุนลงมาเหมือนลูกไฟ จุดเผาเรือนชานบ้านช่องของประชาชนเชียงขวางไม่มีเหลือสักหลังเดียว นั่นคือประวัติศาสตร์ความโหดร้ายป่าเถื่อนในครั้งนั้นของจักรวรรดินิยมอเมริกาและสมุน ที่ได้กระทำต่อประชาชนลาวแขวงเชียงขวางที่ไม่อาจลืมได้

เราได้ร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่นกับกองบัญชาการฝ่ายเป็นกลางที่รักชาติปลุกระดมนักรบ พนักงาน ให้มีกำลังใจในการต่อสู้เพื่อชาติเพื่อประชาชน และได้รายงานให้ศูนย์กลางทราบทุก ๆ ชั่วโมง เพื่อรับการชี้นำจากศูนย์กลางอย่างใกล้ชิด

พอมาถึงตอนกลางคืนวันที่ 6 พฤษภาคม 1969 พวกเราได้เปิดฉากโจมตีคืนอย่างฉับพลัน โดยปล่อยให้ศัตรูชะล่าใจเข้ามาเดินวนเวียนอยู่เป็นเวลาเดือนกว่า ๆ

ทุกแห่งที่มีศัตรูต้องทำลายหมด ไล่ตีไล่ฆ่าพวกมันทั่วแนวรบ จนถึงวันที่ 25 พฤษภาคม 1969 จึงสามารถขับไล่ศัตรูออกไปจากเขตปลดปล่อยได้หมด

ในการรบครั้งนั้น เรายิงเครื่องบินตก 31 ลำ กำจัดศัตรูได้ 1,338 คน ยึดและทำลายปืน 115 กระบอก ยึดและทำลายรถ 28 คัน

คงจะไม่รู้จักหลาบจำหรืออาจคิดว่าสามารถเข้าไปเขตปลดปล่อยได้ด้วยจำนวนพล 35 กองพัน และถ้าเพิ่มจำนวนพลขึ้นอีกก็จะยึดแขวงเชียงขวางได้

ดังนั้นพอ 3 เดือนต่อมา คือมาถึงวันที่ 26 สิงหาคม 1969 จักวรรดิอเมริกาได้ใช้ทหารจำนวน 52 กองพัน มีเครื่องบินที 28 เครื่องบินไอพ่นเอ็ฟ 105 เครื่องบินไอพ่นเอ็ฟ 4 เอ็ช เครื่องบินยุทธศาสตร์บี 52 และปืนใหญ่ทุกชนิดบุกถล่มเข้าแผ่นดินเขตปลดปล่อยแขวงเชียงขวางอย่างมืดฟ้ามัวดิน จนว่าพวกเราต้องเอาประชาชนถอยไปอยู่ชายแดนติดกับเวียดนาม ปล่อยให้พวกมันฮึกเหิมไปก่อน

บ้านช่องของประชาชนที่หลงเหลือจากการเผาไหม้ในการรุกรานครั้งก่อน **มาครั้งนี้เผาเกลี้ยงเป็นเถ้าถ่าน สัตว์เลี้ยง วัว ควาย ม้า หมู หมา เป็ดไก่ตายเรียบ** ส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วเขตปลดปล่อยแขวงเชียงขวาง

ทุกหัวภูยอดผามีแต่ทหารศัตรู ทั่วแผ่นดินเชียงขวางไม่มีคนเดิน ไม่มีเสียงสัตว์ร้อง ได้ยินแต่เสียงระเบิด ลูกปืน ดังติดต่อกันทั้งกลางวันกลางคืน

กองบัญชาการของพวกเราก็ตั้งอยู่ใต้รักแร้ของศัตรูนั้นเอง แต่พวกมันไม่เห็น และพวกเราก็ยังไม่ได้ตอบโต้ตามการชี้นำของศูนย์กลางพรรค

พอมาถึงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 1970 (ปล่อยให้ศัตรูมีโอกาสหายใจอยู่ 5 เดือนกับ 14 วัน) พวกเรา ทหาร พนักงาน หนุ่มสาว และประชาชนท้องถิ่นแขวงเชียงขวางได้เปิดฉากโจมตีกลับคืนแบบสายฟ้าแลบ ทั่วแผ่นดินเชียงขวางได้กลายเป็นสนามรบ ต่อสู้ขับไล่ศัตรู 13 วัน 13 คืนเต็ม ๆ จึงประสบความสำเร็จ

สามารถขจัดศัตรูออกจากกองสู้รบได้ 7,246 คน (ตายเจ็บและจับได้ 6,246 คน แตกทัพหนี 1,000 คน) ยึดทำลายปืน 2,432 กระบอก ยิงเครื่องบินตกและทำลาย 50 ลำ และทำลายรถถังได้ 121 คัน

สิ่งที่เราไม่อาจลืมได้ก็คือตอนบัญชาการตีเมืองสุย ในกำมือของเรามีทหารอยู่ 2 กองพัน ได้ตกลงกับกองบัญชาการว่าให้ส่งกำลังมาเพิ่มเติมอีก 2 กองพัน รวมกับที่เรามีอยู่แล้วเป็น 4 กองพัน พอถึงเวลานัดหมายกองบัญชาการยุทธ

การกลับส่งกองดักกง (ทหารกองกำลังพิเศษ) มาให้ 1 กองร้อย เพราะเหตุว่าการรบที่ซำทอง-ล่องแจ้ง เกิดขึ้นกระทันหันและกำลังอยู่ในภาวะติดพัน จึงต้องส่งกำลังไปสนับสนุน

ต่อเหตุการณ์เฉพาะหน้า เราจึงตัดสินใจบอกให้สหายพมมะจัก รองหัวหน้ากองพันปืนใหญ่ (สหายเคนเป็นหัวหน้า) ไปเอาเหล้ามาให้เรา 5 กระติก แล้วเอาให้นักรบรถถังกิน พอเมาได้พอดีพองามแล้ว เราก็ออกคำสั่งบุกเมืองสุย สมทบกองปืนใหญ่และนักรบเท่าที่มี เมืองสุยจึงถูกพวกเราปลดปล่อย ไล่ศัตรูหลายพันลงไปทางปังปาย ศาลาภูคูน แต่เราถูกตำหนิว่า**บ้าบิ่น** ซึ่งเราก็ยอมรับ แต่ก็ดีใจที่ไม่มีนักรบคนใดเสียชีวิต รถถังทุกคันกลับคืนมาอย่างปลอดภัย ท่ามกลางการบอมบ์อย่างสนั่นหวั่นไหวของโจรอากาศอเมริกา"

หลังจากที่เสียเมืองสุยให้กับความบ้าบิ่นของท่านสิงกะโป้ไปแล้ว ต่อมากองพลน้อยที่ 2 ของวังปาวที่ศาลาภูคูนก็ถูกตีแตกอีก ตลอดจนกองกำลังที่บ้านช้อน วังเวียง กาสี จนถึงซำทอง-ล่องแจ้ง อันเป็นที่ตั้งกองบัญชาการภาค 2 ของวังปาว ก็ประสบชะตากรรมเช่นเดียวกัน วังปาวผู้บัญชาการภาค 2 หนีเข้าไทยแล้วต่อมาไปนอนเลียแผลอยู่อเมริกากับเจ้านาย และวันดีคืนดีก็บินลัดฟ้าจากอเมริกามาไทย รวบรวมพวกชาวม้งไปก่อกวนความสงบอยู่ตามชายแดนไทย-ลาว ซึ่งทางราชการไทยเคยออกหมายจับพอเป็นพิธี หลังจากที่ถูกต่อว่าจากรัฐบาลลาวว่ารู้เห็นเป็นใจกับวังปาว

เมื่อกำลังฝ่ายแนวลาวรักชาติเข้ายึดซำทอง-ล่องแจ้งไว้ได้แล้ว ก็สามารถเข้าควบคุมการสื่อสารทั้งหมดไว้ได้ จึงทำให้กองกำลังของกองทัพภาคที่ 2 ที่กระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ในเขตปลดปล่อยขาดการติดต่อและกลายเป็นอัมพาตไปในที่สุด

ซำทอง-ล่องแจ้ง ตามรายงานของหนังสือพิมพ์นิวยอร์คไทม์ ฉบับประจำวันที่ 6 มีนาคม 1970 โดย ที.ดี. ออลแมน ผู้สื่อข่าวสงครามของหนังสือพิมพ์ฉบันนั้น รายงานว่าดังนี้

"ล่องแจ้งเป็นศูนย์ปฏิบัติการทางทหารและสำนักสืบราชการลับซี.ไอ.เอ. ในตะวันออกเฉียงเหนือของลาว พวกเจ้าหน้าที่ทางการทหารอเมริกันสวมเสื้อผ้าพลเรือนขับรถจิ๊ปโดยเปิดเผย ถือปืนเอ็ม.16 และมีปืนพกด้วย พวกนี้ส่วนใหญ่

เป็นอดีตทหารกรีนเบเร่ต์ ซี.ไอ.เอ.ว่าจ้างมาสำหรับฝึกอบรมทหารลาว ผู้ชายแทบทุกคนที่มีอายุระหว่าง 12 ถึง 50 อยู่ในกองทัพ ซึ่ง ซี.ไอ.เอ. จัดตั้งขึ้น แม่ทัพคือนายพลวังปาว ส่วนผู้หญิง คนแก่ และเด็ก ๆ ต้องมาอยู่ในที่แห่งใหม่ตามเนินเขาทางใต้และตะวันตกของล่องแจ้งซึ่งปราศจากผู้คน พวกนี้มีชีวิตอยู่ด้วยการรับความช่วยเหลือจากสหรัฐทั้งข้าวยาและเสื้อผ้า กองทัพของนายพลวังปาวถึงแม้ว่าจะเป็นกองทัพที่สหรัฐสร้างขึ้นและเป็นกองทัพของสหรัฐ แต่อาหารการกินไม่ดีเลย กำลังรบของเขาซึ่งครั้งหนึ่งเคยมีประมาณ 18,000 คน บัดนี้ลดลงเหลือเพียง 6,000 คน แต่ก็ยังมีกำลังหนุนจากกองทหารประจำการของรัฐบาลลาวประมาณ 12,000 คน เครื่องบินที่มาลงยังสนามบินที่ล่องแจ้งคิดเฉลี่ยแล้วนาทีละ 1 เครื่อง"

จากรายงานของนักหนังสือพิมพ์อเมริกันดังกล่าวนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของล่องแจ้งว่ามีแค่ไหน ดังนั้นการสูญเสียล่องแจ้งให้แก่แนวลาวรักชาติจึงทำให้อเมริกันที่หมดหวังอยู่แล้วมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ท่านสิงกะโป (คนที่ 3 จากซ้าย) กำลังบัญชาการรบในสมรภูมิล่องแจ้ง

พอมาถึงกลางปี 1972 จักรวรรดินิยมอเมริกาและพวกปฏิกิริยาได้เปิดฉากรบใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ทิ้งระเบิดใส่ทุ่งไหหินและแขวงเชียงขวางอีก ใช้กำลังทหารถึง 46 กองพัน แต่ก็ลงรอยเดิมอีก บันทึกความทรงจำของนายพลผู้เฒ่าสิงกะโป บอกว่า

"พวกเราลงมือโจมตีคืนตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม 1972 ถึง 30 สิงหาคม 1972 จึงได้ชัยชนะ กำจัดศัตรูออกจากสนามรบ 2,574 คน ยิงเครื่องบินตก 13 ลำ ยึดและทำลายปืน 698 กระบอก ชื่อเสียงจากการรบและชัยชนะที่ทุ่งไหหิน แขวงเชียงขวาง โดยเฉพาะชัยชนะที่ภูกูดได้ระบือลือลั่นไปทั่วโลก"

ลือลั่นจนไปถึงหูสามัญชนอเมริกันที่รักสันติ พวกสามัญชนคนรักสันติเหล่านี้เริ่มส่งเสียงไม่พอใจ ที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเข้ามาก่อความยุ่งยากให้กับอินโดจีน จนกลายเป็นสงครามรุกรานอินโดจีนในที่สุด เสียงคัดค้านสงครามอินโดจีนของสันติชนชาวอเมริกันเริ่มส่งเสียงดังขึ้น ๆ พวกเด็กหนุ่มชาวอเมริกันจำนวนมากที่หลบหนีการเกณฑ์ทหารเพื่อส่งเข้ามารบในอินโดจีน พวกเด็กหนุ่มและพ่อแม่ของเด็กหนุ่มเหล่านั้น ที่รู้เห็นเป็นใจให้ลูกหลบหนีการเกณฑ์ทหาร ไม่ใช่ว่าพวกเขาไม่รักชาติ ไม่ใช่ว่าพวกเขาขี้ขลาดตาขาว แต่หากพวกเขาเป็นผู้ทรงคุณธรรมต่างหาก รู้ว่าอะไรผิดอะไรถูก พวกเขาจึงไม่ยอมทำตามรัฐบาล และคัดค้านรัฐบาลไม่ให้ทำผิดต่อไป ด้วยการเรียกร้องให้ยุติสงครามรุกรานอินโดจีน เสียงเรียกร้องได้เพิ่มมากขึ้น ๆ และดังยิ่งขึ้น ๆ จนกระทั่งรัฐบาลนิกสันจำต้องฟังที่นิกสันจำต้องฟังเสียงของสันติชนชาวอเมริกัน ก็เพราะไม่มีอะไรที่ดีไปกว่านี้ นับแต่รัฐบาลอเมริกันสมัยประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ที่เข้ามาก่อความยุ่งยากให้กับอินโดจีนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 (พ.ศ. 2497) เป็นต้นมา จนมาถึงสมัยประธานาธิบดีนิกสัน ในปี ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) สหรัฐอเมริกาประสบแต่ความพ่ายแพ้ตลอดมา ทั้งทางด้านการทูต การเมืองและการทหารตลอดเวลา 20 กว่าปี และนับมื้อนับวันที่จะจมดิ่งไปสู่ความพ่ายแพ้ในทุก ๆ ด้าน ลงลึกยิ่งขึ้น ๆ จึงทำให้สหรัฐจำต้องนั่งลงเจรจาที่ปารีสและลงนามในสัญญาสงบศึกกับเวียดนามเหนือเมื่อวันที่ 23 มกราคม 1973 (พ.ศ. 2516) ข้อใหญ่ใจความของสัญญาคือให้ถอนกำลังทหารต่างชาติออกจากอินโดจีนให้หมด ซึ่งรวมทั้งลาวและกัมพูชาด้วย

รายงานการเมืองของแนวลาวรักชาติได้สรุปเหตุการณ์นับแต่สหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงลาวมีความบางตอนว่าดังนี้

"เมื่อเผชิญหน้ากับศัตรูตัวใหม่ (สหรัฐอเมริกา) ประชาชนลาวได้สามัคคีกันเข้าจัดตั้งกำลังของตนขึ้นใหม่ เพื่อดำเนินการต่อสู้ต้านจักรวรรดินิยมอเมริกาผู้รุกรานและสมุน เพื่อสืบต่อภารกิจของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ในวันที่ 22 มีนาคม 1954 **พรรคประชาชนลาว**ได้ตั้งขึ้น ซึ่งปัจจุบันนี้เรียกว่า**พรรคประชาชนปฏิวัติลาว** อันเป็นพรรคลัทธิมาร์กซ์-ลัทธิเลนิน วันที่ 6 พฤษจิกายน 1956 **แนวลาวรักชาติ** อันเป็นแนวร่วมแห่งชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของพันธมิตรกรรมกร-ชาวนา ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อสืบต่อภารกิจ **แนวลาวอิสระ** และกองทัพปลดปล่อยประชาชนลาวก็ได้รับการปรับปรุงอย่างเอาการเอางาน

ในระยะปี ค.ศ. 1954-1959 ภายใต้การนำของพรรค กองทัพและประชาชน ได้ต่อสู้เพื่อสันติภาพ เป็นกลาง เอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพและวัฒนาถาวร กองทัพประชาชนได้สู้รบกับศัตรูเพื่อปกป้องรักษาสองแขวงเขตปลดปล่อย และดำเนินการต่อสู้ทางการเมืองใน 10 แขวง และบังคับให้ฝ่ายตรงข้ามยอมลงนามในสัญญาเวียงจันทน์ในปลายปี 1957 ยุติการสู้รบระหว่างคนลาวด้วยกัน จัดตั้งรัฐบาลผสม ปฏิบัติการรวมลาวครั้งที่หนึ่ง ในการรวมลาวครั้งนี้ จักรวรรดินิยมอเมริกาและสมุนได้ใช้กลอุบาย **"หลอกเสือออกจากถ้ำ"** เพื่อจะฆ่าให้ตาย แต่ด้วยความสามัคคีกำลังปฏิวัติได้ขยายไปทั่วประเทศ ผืนธงสันติภาพเป็นกลางและถูกต้องปรองดองชาติ ของฝ่ายแนวลาวรักชาติยิ่งชูสูงเด่นขึ้นเท่าใด ฝ่ายแนวลาวรักชาติก็ยิ่งได้รับการสนับสนุนจากประชาชนชั้นต่าง ๆ มากขึ้นเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดแจ้งในการเลือกตั้งเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1958 ในการเลือกตั้งเพิ่มเติมครั้งนั้น ฝ่ายแนวลาวรักชาติได้รับชัยชนะ อิทธิพลของฝ่ายแนวลาวรักชาตินับวันสูงขึ้น แนวร่วมแห่งชาติต่อต้านการรุกรานของอเมริกานับวันกว้างขวางออกไป

ต่อหน้าสภาพการณ์ดังกล่าว จักรวรรดินิยมอเมริกาได้ทำลายสัญญาเจนีวา 1954 เกี่ยวกับอินโดจีน ทำลายสัญญาเวียงจันทน์ โค่นล้มรัฐบาลผสม ใช้กำลังอาวุธข่มขู่ปิดล้อมมุ่งทำลายสองกองพันของฝ่ายแนวลาวรักชาติที่เข้าร่วมปฏิบัติงานในรัฐบาลผสม จับกุมคุมขังบรรดาผู้นำของแนวลาวรักชาติและปราบ

ปรามแก้แค้นพวกต่อต้าน

ภายใต้การนำพาของพรรค กองทัพและประชาชน จึงได้เปลี่ยนทิศทางต่อสู้จากการต่อสู้ทางด้านการเมืองมาเป็นการต่อสู้ด้วยอาวุธ สมทบกับการต่อสู้ทางการเมือง

ในระยะปี 1960-1963 กองทัพและประชาชนเราได้ดำเนินการต่อสู้อย่างดุเดือด พยายามปฏิบัติแผนนโยบายและทิศทางที่พรรคกำหนดขึ้น คือสืบต่อผลักดันการต่อสู้ทางด้านทหารและประสานเข้ากับการต่อสู้ทางการเมือง ทำลายศัตรูตีศัตรูให้ปราชัยทีละก้าว ชิงเอาชัยชนะทีละก้าว ทั้งตีศัตรูทั้งสร้างกำลังตน ขบวนการต่อสู้นั้นได้สร้างเงื่อนไขอันสะดวกให้แก่ผู้นำของแนวลาวรักชาติแหกคุกออกมาได้โดยปลอดภัย และได้สร้างผลสะท้อนอย่างแรงมาถึงขบวนของศัตรู ทำให้เกิดการรัฐประหารรักชาติของกองทหารราชอาณาจักร ในวันที่ 9 สิงหาคม 1960 ฝ่ายแนวลาวรักชาติได้สัมพันธ์กับกำลังรัฐประหาร ฉวยโอกาสตีเอาเขตที่มั่นคืน ใช้ฐานะที่ถูกต้องตามกฎหมายของรัฐบาลราชอาณาจักร ช่วงชิงเอาการช่วยเหลืออย่างเปิดเผยจากเวียดนาม โซเวียด จีนและบรรดาประเทศสังคมนิยมอื่น ๆ เพื่อเพิ่มทวีกำลังให้แก่การต่อสู้ทางด้านการทหาร การเมือง และการต่างประเทศ

ด้วยชัยชนะของกองทัพและประชาชนเราในการรบที่น้ำทา ทำให้สหรัฐอเมริกาและสมุนได้ยอมให้มีการจัดตั้งรัฐบาลผสมสามฝ่ายในวันที่ 23 มิถุนายน 1962 (พ.ศ. 2505) และเซ็นสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับลาวในวันที่ 23 กรกฎาคม 1962 ทำให้สภาพการณ์ในประเทศลาวเราสงบลงชั่วคราว กำลังปฏิวัติได้ขยายตัวเติบใหญ่ขึ้นอีกระดับหนึ่ง และมีเขตปลดปล่อยคลุมถึงสองในสามของทั่วประเทศ

หลังจากได้ปฏิบัติกลอุบาย**ผ่อนคลาย**เพื่อปรับปรุงกำลัง จักรวรรดินิยมอเมริกาก็ได้ดำเนินสงครามพิเศษขึ้นในประเทศลาวเราอีกต่อไป ฆาตกรรมท่านกีนิน พลเสนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แล้วดำเนินแผนการโค่นล้มรัฐบาลผสมสามฝ่าย เปิดฉากบุกโจมตีเขตปลดปล่อยทีละเล็กน้อยในหลายแห่ง หวังทำให้กำลังปฏิวัติอ่อนลง แต่กลับตรงกันข้าม กำลังปฏิวัติได้เติบใหญ่ขึ้นในทุกด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างแนวลาวรักชาติกับบรรดากำลังฝ่ายเป็นกลางรักชาติได้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เขตปลดปล่อยได้ขยายตัวออกไป

ระหว่างปี 1964-1968 จอห์สันได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาแทนเคนเนดี้ เพื่อประสานให้แน่นแฟ้นกับสงครามทำลายที่พวกเขาก่อขึ้นในเวียดนามภาคเหนือ จักรวรรดินิยมอเมริกาได้เพิ่มทวีสงครามพิเศษในลาวขึ้นสู่ระดับสูง พวกเขาได้นำเอาที่ปรึกษาทหารอเมริกันเข้ามาลาวหมื่นกว่าคน เพื่อบัญชาการกองทหารฝ่ายขวาและบรรดากองกำลังรบพิเศษ นำเอากองทัพอากาศของอเมริกาเข้ามาทิ้งระเบิด และยิงทำลายเขตปลดปล่อยเป็นขอบเขตกว้างขวางและร้ายกาจที่สุด ในบรรดากองกำลังพิเศษที่เคลื่อนไหวรบกวนอยู่ในเขตปลดปล่อยหลายแห่งนั้น **มีทหารไทยร่วมอยู่ด้วย 30 กว่ากองพัน**

ภายใต้การนำของพรรค กองทัพและประชาชนเรา ได้ปักใจสู้รบเอาชนะสงครามพิเศษของจักรวรรดินิยมอเมริกาเพิ่มทวีขึ้น และเตรียมพร้อมตีโต้สงครามรุกรานของจักรวรรดินิยมอเมริกาให้ปราชัยไปทุกสนามรบที่เขาได้เปิดยุทธการขึ้น อย่างเช่นยุทธการที่ใช้รหัสเรียกว่า **สามศร ศรชัย เทวทัต ประสานงาน กู้เกียรติ** และอื่น ๆ

จากการที่กองทัพและประชาชนเราได้รับชัยชนะอันยิ่งใหญ่ในการสู้รบที่น้ำมาก ผาถี่ ทำให้กำลังฝ่ายขวาอ่อนเปลี้ยไปมาก กำลังพิเศษถูกกวาดล้างออกจากเขตปลดปล่อย สงครามล้างผลาญทางอากาศของกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกาได้รับความเสียหายอย่างหนัก ทำให้ดุลในสนามรบมีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลดีแก่แนวลาวรักชาติให้อยู่ในลักษณะฝ่ายกระทำ อยู่ในลักษณะบุกโจมตีศัตรูในทุกสนามรบ ต้อนศัตรูให้อยู่ในลักษณะเป็นฝ่ายรับป้องกันตนเอง

จากชัยชนะของกองกำลังปฏิวัติลาว ประสานกับชัยชนะของกองทัพและประชาชนเวียดนาม ได้ผลักดันจักรวรรดินิยมอเมริกาและสมุนให้เข้าสู่ความยุ่งยากสับสนรอบด้าน ประสบความปราชัยทางการทหาร โดดเดี่ยวทางด้านการเมือง ทรุดโทรมทางด้านเศรษฐกิจ เสื่อมอิทธิพลในเวทีสากล สภาพการณ์ดังกล่าวนั้น ได้บังคับให้จักรวรรดินิยมอเมริกาต้องยุติการทิ้งระเบิดเวียดนามภาคเหนือและยอมเปิดการเจรจาที่กรุงปารีส

ในระหว่างปี 1969 ถึงต้นปี 1970 นิกสันได้ขึ้นเป็นประธานาธิบดีแทนจอห์นสัน นิกสันได้ปฏิบัติกลอุบายลงบันไดสงครามในลักษณะแข็งกร้าว ด้วยทฤษฎีนิกสัน ซึ่งทำให้สงครามอินโดจีนขยายตัวเข้าไปในกัมพูชา เปิดยุทธการ

ใหญ่ที่ใช้ชื่อรหัสว่า **สงครามกู้เกียรติ** บุกเข้าโจมตีทุ่งไหหิน เชียงขวาง ใช้กำลังพิเศษของวังปาวถึง 45 กองพัน โดยมีกำลังทางอากาศทั้งเครื่องบินยุทธวิธีและเครื่องบินยุทธศาสตร์

ต่อมาได้เปิดยุทธการที่ใช้ชื่อรหัสว่า **รามสูร 719** บุกเข้าถนนหมายเลข 9 ของแขวงสวันเขต ใช้กำลังทหารหุ่นไซ่ง่อนถึง 45,000 คน สมทบกับทหารฝ่ายขวาเวียงจันทน์กับทหารไทย โดยมีพาหนะสงครามอันทันสมัยของอเมริกาหนุนช่วย พร้อมกันนั้นพวกเขาก็ได้ผลักดันใช้บรรดาเล่ห์เหลี่ยมของสงครามจิตวิทยา หลอกลวงกวาดต้อนและชักจูงเอาประชาชนไปจากเขตปลดปล่อยเข้าสู่ค่ายกักกันที่พวกเขาเรียกว่าหมู่บ้านยุทธศาสตร์

แต่ภายใต้การนำพาของพรรค กองทัพและประชาชนเรา ได้ร่วมกับกองทัพและประชาชนเวียดนาม เขมร พี่น้อง บุกโจมตีทุกแนวรบ ที่มั่นของศัตรูได้ถูกทำลายลงอย่างย่อยยับ ทั้งกำลังคนของศัตรูก็ได้รับความสูญเสียอย่างมากมาย เขตปลดปล่อยของเราได้รับการปรับปรุงและขยายตัวกว้างออกไปถึงสี่ในห้าของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ผลักดันจักรวรรดินิยมอเมริกาและสมุนให้ตกอยู่ในความยุ่งยากสับสนในทุกด้านมากยิ่งขึ้น

บนพื้นฐานแห่งชัยชนะทางด้านการทหารและทางด้านการเมือง ซึ่งแนวลาวรักชาติได้รุกคืบหน้ามาตลอด และรวมทั้งในด้านต่างประเทศ และเพื่อลาวจะไม่ต้องฆ่าลาวกันอีกต่อไป แนวลาวรักชาติจึงได้เสนอนโยบาย 5 ข้อ เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 1970 ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากชนชั้นต่าง ๆ ในทั่วประเทศและจากประชามติทั่วโลก นอกจากวอชิงตัน เวียงจันทน์ ไซ่ง่อน และบางกอก

แต่ต่อมาจากการที่พวกเขาได้รับความปราชัยอย่างต่อเนื่องและหนักหน่วงทางด้านการทหาร และตกอยู่ในฐานะโดดเดี่ยวทางการเมือง พร้อมกันนั้นก็มีความยุ่งยากหลายประการภายในประเทศ จักรวรรดินิยมอเมริกาจึงจำยอมลงนามในสัญญาปารีสเกี่ยวกับเวียดนาม และต่อจากนั้นไม่นานก็ปล่อยให้สมุนที่อยู่ในลาวลงนามสัญญาฟื้นฟูสันติภาพ และยอมปฏิบัติตามความถูกต้องปรองดองชาติกับบรรดากำลังรักชาติ ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 1973 ที่นครเวียงจันทน์"

■ ■ ■

20
รวมลาวครั้งที่ 3

ข้อเสนอ 5 ข้อของแนวลาวรักชาติที่เสนอต่อรัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมา เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 1970 ตามที่รายงานการเมืองกล่าวถึงข้างต้น คือ

1. สหรัฐอเมริกาต้องถอนตัวออกไปจากลาวโดยสิ้นเชิง และระงับการปฏิบัติการทางทหารทั้งหมด

2. เพื่อให้การเป็นไปตามความตกลงสงบศึกเจนีวา 1962 ลาวต้องไม่เข้าร่วมเป็นพันธมิตรทางทหารไม่ว่ากับประเทศใด

3. จะต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่ เพื่อจัดตั้งรัฐบาลประชาธิปไตย

4. ในระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้ง ให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ของลาวร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน แล้วจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้น พรรคการเมืองต่าง ๆ ดังกล่าวจะต้องทำความตกลงกันสร้างเขตปลดปล่อยขึ้น เพื่อเป็นประกันให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ถูกขัดขวาง

5. การแก้ไขปัญหาลาว ให้กระทำโดยฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วยเท่านั้น

ข้อเสนอดังกล่าวนี้เป็นข้อเสนอที่แสดงให้เห็นถึงจิตใจรักชาติรักสันติภาพและรักประชาชนของแนวลาวรักชาติอย่างแท้จริง เป็นข้อเสนอที่เกิดขึ้นภายหลังที่แนวลาวรักชาติเป็นฝ่ายมีชัยต่อศัตรูทั้งด้านการเมืองและการทหาร โดยเฉพาะการ

มีชัยเหนือศัตรูทางการทหารในสมรภูมิทุ่งไหหิน แต่ศัตรูก็ยังหวังลม ๆ แล้ง ๆ ว่าฝ่ายตนจะสามารถพลิกกลับในทางการทหารได้ เพราะฝ่ายตนมีกำลังที่เหนือกว่า มีอาวุธที่เหนือกว่า มีเทคโนโลยีที่เหนือกว่า ฝ่ายศัตรูจึงไม่ยอมเจรจาด้วย คงตั้งหน้าตั้งตาเดินทางลงนรกต่อไป

จนมาถึงเดือนกันยายนปี 1972 รัฐบาลเวียงจันทน์ของเจ้าสุวรรณภูมาโดยความเห็นชอบของสหรัฐอเมริกาจึงได้เปิดเจรจากับแนวลาวรักชาติ การเจรจาได้เริ่มขึ้นในวันที่ 17 ตุลาคม 1972 ณ นครเวียงจันทน์บนพื้นฐานของสัญญาเจนีวา 1962 (พ.ศ. 2505) ที่ต้องการให้ลาวมีเอกราช มีสันติภาพ เป็นกลาง และมีประชาธิปไตย ในที่สุดการเจรจาระหว่างผู้แทนของทั้งสองฝ่ายที่ได้เริ่มมาตั้งแต่วันที่ 17 ตุลาคม 1972 ก็ได้ยุติลงและลงนามกันในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 1973 (พ.ศ. 2516) ระหว่างพระยาเพ็ง พงศ์สวรรค์ ผู้แทนฝ่ายเวียงจันทน์ กับพระยาภูมีวงศ์วิจิตร ผู้แทนฝ่ายบรรดากำลังรักชาติ

สัญญาดังกล่าวนี้เรียกเป็นทางการว่า **สัญญาเกี่ยวกับการฟื้นฟูสันติภาพและปฏิบัติความถูกต้องปรองดองชาติในลาว** มีด้วยกัน 5 ภาค (14 มาตรา)

ภาค 1 ว่าด้วยบรรดาหลักการทั่วไป

ภาค 2 ว่าด้วยการทหาร

ภาค 3 ว่าด้วยการเมือง

ภาค 4 ว่าด้วยคณะกรรมการผสมเพื่อปฏิบัติสัญญา

ภาค 5 ว่าด้วยคำมั่นสัญญา

สัญญาทั้ง 5 ภาคนี้กล่าวโดยทั่วไปก็คือหลักการ ส่วนรายละเอียดนั้นเรียกว่า **อนุสัญญาของสัญญาเกี่ยวกับการฟื้นฟูสันติภาพและปฏิบัติความถูกต้องปรองดองชาติในลาว** มีด้วยกันทั้งหมด 9 ภาค (28 มาตรา)

ภาค 1 ว่าด้วยรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ

ภาค 2 ว่าด้วยคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ

ภาค 3 ว่าด้วยการปฏิบัติบรรดาสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยของประชาชน

ภาค 4 ว่าด้วยการทำให้นครหลวงพระบางและนครเวียงจันทน์เป็นกลาง

ภาค 5 ว่าด้วยการหยุดยิง

ภาค 6 ว่าด้วยการถอนกองทหารและพนักงานทหารของต่างประเทศ

ออกจากลาว

ภาค 7 ว่าด้วยการมอบส่งทหาร และพนักงานฝ่ายพลเรือนที่ถูกจับและถูกกักขังในคราวสงคราม ว่าด้วยการค้นหาข่าวคราวเกี่ยวกับผู้สูญหายไปในคราวสงคราม

ภาค 8 ว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชนที่ต้องอพยพในคราวสงคราม

ภาค 9 ว่าด้วยการจัดตั้ง การปฏิบัติสัญญา การควบคุมตรวจตราและอื่น ๆ

อนุสัญญาดังกล่าวนี้ ลงนามกันที่เวียงจันทน์ เมื่อวันที่ 14 กันยายน 1973 โดยพระยาเพ็ง พงศ์สวรรค์ และโง่น ชนะนิกร เป็นผู้ลงนามฝ่ายเวียงจันทน์ พระยาภูมี วงศ์วิจิตร และท่านพูน ศรีประเสริฐ เป็นผู้ลงนามฝ่ายบรรดากำลังรักชาติ

สาระสำคัญในอนุสัญญาทั้ง 9 ภาค 28 มาตรา นอกจากแบ่งเก้าอี้รัฐมนตรีที่ได้ฝ่ายละเท่า ๆ กันแล้ว การถอนกำลังทหารต่างชาติซึ่งหมายถึงกองทัพอเมริกันและทหารไทยออกจากลาว จะต้องถอนให้หมดสิ้นภายในกำหนด 60 วันนับแต่วันที่รัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติได้ถูกจัดตั้งขึ้น และที่สำคัญอีกข้อหนึ่งก็คือ ทำให้นครหลวงพระบางและนครเวียงจันทน์เป็นกลาง คือให้มีการรับประกันว่านครหลวงทั้งสองนี้จะไม่มีภัยอันตรายใด ๆ ให้แก่คนของทั้งสองฝ่าย

โดยให้ทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่พร้อมกันรับผิดชอบในการปกครองและในการรักษาความปลอดภัยของนครทั้งสอง ทำให้อำนาจปกครองในนครทั้งสองเป็นกลางอย่างแท้จริง และให้นครทั้งสองนี้ได้รับการป้องกันจากกำลังของทั้งสองฝ่าย

คือทางฝ่ายปกครอง ให้เจ้าครองกำแพงและรองเจ้าครองกำแพง รวมทั้งเจ้าเมืองและรองเจ้าเมืองของทั้งสองนครนี้ต้องเป็นผู้ที่เห็นดีเห็นชอบในสันติภาพเอกราช ความเป็นกลางและประชาธิปไตย และคณะผสมศูนย์กลางเห็นชอบด้วย

ทางด้านรักษาความสงบของทั้งสองนครนั้น ให้ทั้งสองฝ่ายจัดตั้งตำรวจผสมรับผิดชอบร่วมกันฝ่ายละเท่ากัน ที่เวียงจันทน์จัดร่วมผสมฝ่ายละ 1,000 คน และที่หลวงพระบางจัดร่วมผสมฝ่ายละ 500 คน

ทางด้านรักษาความมั่นคง ซึ่งหมายถึงกองทหารนั้น ให้แต่ละฝ่ายจัดวางกำลังของใครของมัน ให้มีกำลงคนเท่ากันและมีอาวุธที่มีอานุภาพเท่าเทียมกัน ที่เวียงจันทน์ให้มีฝ่ายละ 1 กองพันและหลวงพระบางให้มีฝ่ายละ 2 กองร้อย

กำลังของทั้งสองฝ่ายนี้ถึงแม้ว่าจะอยู่ในบังคับบัญชาและควบคุมของแต่ละฝ่ายเป็นอิสระ แต่ว่ากองบัญชาการของทั้งสองฝ่ายต้องปรึกษาหารือร่วมกันและเป็นเอกฉันท์เกี่ยวกับแผนการป้องกันนครทั้งสองนี้

ในระหว่างที่การเจรจาพิจารณาร่างอนุสัญญาของสัญญาเกี่ยวกับการฟื้นฟูสันติภาพยังไม่เสร็จสิ้น ก็ได้เกิดกบฏนายพลท้าวมาขึ้นในวันที่ 20 สิงหาคม 1973 โดยนำกำลังจำนวนหนึ่งข้ามมาจากประเทศไทย เพื่อยึดอำนาจในเวียงจันทน์ ล้มการเจรจาสงบศึกฟื้นฟูสันติภาพและปรองดองชาติ พวกคณะรัฐประหารนายพลท้าวมาได้เข้ายึดสนามบินวัดไต สถานีวิยุกระจายเสียงและธนาคารชาติ แต่หลังจาก 3 ชั่วโมงผ่านไปแล้ว กำลังที่เห็นชอบกับเจ้าสุวรรณภูมาก็สามารถเข้าควบคุมสถานการณ์เอาไว้ได้ ท้าวมาและพรรคพวกหนีกลับฝั่งไทย

เมื่ออนุสัญญาได้ผ่านการลงนามไปแล้ว คณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติและรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นในวันที่ 5 เดือนเมษายน 1974 โดยเจ้าสุวรรณภูมาเป็นนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลผสม

มีรัฐมนตรีว่าการฝ่ายเวียงจันทน์ 5 คน และรัฐมนตรีช่วยว่าการ 6 คนคือ

1.	ท้าวเหลื่อม อินศรีเชียงใหม่	รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2.	เจ้าศรีสุข ณ จำปาศักดิ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศและนักรบเก่า
3.	พระยาเพ็ง พงศ์สวรรค์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงภายในและประชาสงเคราะห์
4.	พระยาโง่น ชนะนิกร	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
5.	ดร.คำไพ อภัย	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
6.	จันทร จันทราศรี	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
7.	ดร.สมทะวัน อินทะวงศ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงโยธาธิการ
8.	ดร.ชมพู อุดมวิไล	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
9.	อุได สุวรรณวงศ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแถลงข่าว

10. สุกัน วิไลสาร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงธรรมการ
11. คำผาย บุบผา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม

รัฐมนตรีฝ่ายแนวลาวรักชาติ 11 คน ว่าการ 5 คน ช่วยว่าการ 6 คนคือ

1. พระยาภูมี วงศ์วิจิตร รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
2. ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงโยธาธิการและขนส่ง
3. ท่านโชติ เพ็ชรราศรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและแผนผัง
4. เจ้าสุก วงศ์ศักดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแถลงข่าว
5. ท่านกุ สุวรรณเมธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ (ศาสนา)
6. ท่านอุ่นเนื้อ พิมมะสอน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
7. นายพลคำอ้วน บุบผา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงป้องกันประเทศและนักรบเก่า
8. พ.อ. เดือน สุนนะราช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงภายในและประชาสงเคราะห์
9. ท่านบุษบง สุวรรณวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
10. ดร. คำเรียน พลเสนา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
11. ท่านตูบีลีฟู รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงไปรษณีย์และโทรคมนาคม

ยังมีเหลืออยู่อีก 2 กระทรวง ได้แก่บุคคลผู้ทรงคุณวุฒิที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับ คือ

1. ท่านคำเพ็ง บุบผา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงไปรษณีย์และโทรคมนาคม
2. ท่านคำกิ่ง สุวรรณราศรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

และที่ตั้งของคณะรัฐมนตรีผสมชั่วคราวตั้งอยู่ในนครเวียงจันทน์

พร้อมกับที่จัดตั้งรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ ก็ได้มีการจัดตั้งคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ จำนวน 42 คน มาจาก 2 ฝ่ายและ 1 พวก คือผู้ทรงคุณวุฒิ ตามข้อตกลงในอนุสัญญาภาค 2 ให้แบ่งเป็นคณะมีหน้าที่เป็นกรรมาธิการการเมือง กรรมาธิการรักษาความสงบและป้องกันประเทศ กรรมาธิการฝ่ายต่างประเทศ กรรมาธิการเศรษฐกิจและการคลัง กรรมาธิการศึกษาและวัฒนธรรม

คณะมนตรีฝ่ายแนวลาวรักชาติ

1. เจ้าสุภานุวงศ์
2. เปา วันทานุวงศ์
3. มหาคำพัน วีระจิตร
4. คำสุก แก้วลา
5. ลอพุง
6. วิศิษฐ์
7. เทียบ ริดเดช
8. ธรรมสิน
9. นางคำสุก วงศ์วิจิตร
10. นางไพบูล พลเสนา
11. สุวันดี พรมภักดี
12. หล้า สุวรรณ
13. อี
14. มหาบุดดี
15. สนั่น สุทธิจักร
16. คำพัน ศรีมันละวงศ์

ฝ่ายเวียงจันทน์คือ

1. นายพลอ้วน ราทิกุล
2. นายพลพุ่มพัน นรสิงห์
3. เจ้าสีหราช ผาสุก
4. สุวรรณ ชนะนิคม
5. คำฝัน นวลสวรรค์
6. วรรณวงศ์ ราชสกุล
7. เจ้าศรีสุมัง ศรีเฉลิมศักดิ์
8. เฮ็ง สายทวี
9. สะลัด ราชาศักดิ์
10. คำหล้า กิ่งสะดา
11. บุศแต่ง อินศรีเชียงใหม่
12. ดร.ยังดาว
13. บุญทัน เฮืองประเสริฐ
14. เจ้าสิน ชัยชนะ
15. พรม บัญลือไต
16. คำตา วงศ์สุวรรณ์

ฝ่ายผู้ทรงคุณวุฒิคือ

1. ดร.ตาล ประภัสสะรัง
2. คำเล็ก ไชยสิทธิ์
3. คำแพง ไชยสิทธิ์
4. ห่มเพ็ง สุขเกษม
5. ศรีสว่าง จันทร์เทพา
6. ผา วงศ์ชัย
7. วงศ์สวรรค์ บุญสวัสดิ์
8. ศรีสุพรรณ มังคละ

9. บุญคง บริจักร 10. บุญนาค สุวรรณวงศ์

โดยมีเจ้าสุภานุวงศ์ เป็นประธาน

ศรีสุมัง ศรีเฉลิมศักดิ์ (ฝ่ายเวียงจันทน์) เป็นรองประธาน

คำสุก แก้วลา (ฝ่ายแนวลาวรักชาติ) เป็นรองประธานและเลขาธิการใหญ่

และสำนักงานคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ ตั้งอยู่ที่นครหลวงพระบาง

24 / VII
ห้ามจำหน่าย

21

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

มื่อรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติและคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติได้ถูกจัดตั้งขึ้นแล้ว การต่อสู้ของแนวลาวรักชาติภายใต้การชี้นำของพรรคประชาชนลาวในอดีต หรือพรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปัจจุบันได้ดำเนินต่อไป เพื่อเป้าหมายที่สำคัญสูงสุดคือเอกราชแห่งชาติ สันติภาพและประชาธิปไตยของประชาชน

ในการต่อสู้เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว ภายใต้การชี้นำของพรรคได้ดำเนินการต่อสู้มาเป็นสามแนวทางที่สัมพันธ์กัน คือในแนวทางการทหาร แนวทางการเมือง และแนวทางการทูต ในช่วงระยะใดแนวทางไหน จะเป็นแนวทางนำก็ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่เป็นจริงในช่วงระยะนั้น ๆ

บางช่วงระยะสภาพการณ์แนวทางการเมืองนำ บางช่วงระยะสภาพการณ์แนวทางการทหารนำ และบางช่วงสภาพการณ์แนวทางการทูตนำ แต่ไม่ว่าแนวทางไหนจะนำ ทั้งสามแนวทางก็จะต้องเคลื่อนไหวสัมพันธ์และเกื้อกูลกัน

ในการรวมลาวครั้งที่สามนั้น ในช่วงระยะสภาพการณ์ก่อนหน้าจะมีการลงนามในสัญญาและอนุสัญญาเวียงจันทน์วันที่ 21 กุมภาพันธ์ และ 14 กันยายน

1973 แนวลาวรักชาติภายใต้การชี้นำของพรรค ได้ใช้แนวทางการทหารเป็นธงนำ จนประสบความสำเร็จ บังคับให้รัฐบาลเวียงจันทน์ต้องนั่งลงเจรจาและเซ็นสัญญาสงบศึกตั้งรัฐบาลผสมร่วมกัน

แต่ภายหลังการลงนามในสัญญาและอนุสัญญาเวียงจันทน์ 1973 แล้ว สภาพการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป แนวทางการต่อสู้ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพการณ์ที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น ภายใต้การชี้นำของพรรค แนวลาวรักชาตจึงได้ชูธงแนวทางการเมืองนำการต่อสู้ โดยการรุกทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในคณะรัฐมนตรีและในคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ รวมทั้งในหมู่กรรมกร เกษตรกร นักเรียน นิสิต นักศึกษา ปัญญาชน พ่อค้า ข้าราชการทั้งพลเรือนและทหาร

การรุกทางการเมืองเริ่มต้นจากหลาย ๆ ทางรวมทั้งโครงการการเมือง 18 ข้อ ที่ได้รับความเห็นชอบทั้งจากคณะรัฐมนตรีและคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ ซึ่งได้ลงนามโดยเจ้าสุวรรณภูมาและเจ้าสุภานุวงศ์ ผู้นำของสองสถาบันนั้น เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 1974 ให้นำออกโฆษณาเผยแพร่เพื่อความเข้าใจของประชาชนทุกหมู่เหล่าและรวมทั้งทูตานุทูต โครงการการเมือง 18 ข้ออันเป็นจุดชี้ขาดในชัยชนะของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวมีสาระสำคัญดังนี้

"โครงการสร้างสันติภาพ เอกราช ความเป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพ และความวัฒนาถาวรของพระราชอาณาจักลาว

โดยอ้างอิงเข้าหาจิตใจของสัญญาเวียงจันทน์ ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 1973 เกี่ยวกับการฟื้นฟูสันติภาพ และการปฏิบัติถูกต้องปรองดองชาติในลาว และโดยอ้างอิงเข้าหาจิตใจของสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1962 เกี่ยวกับลาว

โดยอ้างอิงเข้าหาสภาพความเป็นจริงของสังคมลาวปัจจุบัน ตามรายงานการเมืองของเสด็จประธานเจ้าสุภานุวงศ์ ที่ได้เสนอต่อกองประชุมคณะมนตรีครบคณะสมัยสามัญที่หนึ่ง วาระที่สาม

เพื่อสร้างพระราชอาณาจักรลาวให้มีสันติภาพ เอกราช ความเป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพและความวัฒนาถาวร ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ และตอบสนองความมุ่งมาดปรารถนาอันแรงกล้าของประชาชนบรรดาชนชาติ ชนเผ่า และพระราชประสงค์อันสูงส่งของพระบาทสมเด็จ

พระเจ้ามหาชีวิต

คณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ ในกองประชุมสามัญที่หนึ่งวาระที่สาม เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 1974 และวาระที่ 4 เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 1974 ได้พิจารณาและผ่านเป็นเอกฉันทน์ รับรองโครงการสร้างสันติภาพ เอกราช ความเป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพและวัฒนาถาวรของพระราชอาณาจักรลาว ให้แก่บรรดาองค์การปกครองของรัฐ และเอาเป็นทิศทางแห่งความบากบั่นพยามยามของประชาชนพลเมือง ของกองทหารและของกำลังป้องกันความสงบในทั่วประเทศ

หน้าที่รวม

ในสภาพการณ์ของโลกในปัจจุบันนี้ อำนาจที่ไม่เป็นธรรมกำลังรุกรานและกระหายสงคราม กำลังถูกขบวนการต่อสู้ของประชาชนในทั่วโลกเพื่อสันติภาพ เอกราชแห่งชาติ ประชาธิปไตยและความก้าวหน้าทางสังคม โจมตีให้นับวันล่าถอยไป การต่อสู้อันยืดเยื้อยาวนานและการต่อสู้อย่างกล้าหาญของประชาชนลาวเข้าต้านกำลังที่ไม่เป็นธรรมล่าเมืองขึ้นรุกราน จนได้รับชัยชนะอย่างสง่าราศรี

สัญญาเวียงจันทน์เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 1973 และอนุสัญญาเมื่อวันที่ 14 กันยายน 1973 ได้บ่งไว้ว่า อเมริกา ไทยและประเทศอื่น ๆ ต้องเคารพนับถือบรรดาสิทธิพื้นฐานแห่งชาติอันสักการะบูชาที่ไม่มีผู้ใดจะล่วงละเมิดได้ คือ เอกราชอธิปไตย เอกภาพและบูรณภาพแห่งดินแดนของพระราชอาณาจักรลาว ต่างประเทศต้องหยุดยั้งทุกการแทรกแซง การรุกราน และการติดพันทุกอย่างทางด้านการทหารอยู่ในลาว

บรรดาฝ่ายลาวที่เกี่ยวข้องต้องรับประกันให้มีการหยุดยิงและหยุดยั้งทุกการกระทำทางด้านการทหารที่เป็นปรปักษ์ต่อกัน รับประกันบรรดาสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยของประชาชนอย่างครบถ้วน ทำให้นครเวียงจันทน์และนครหลวงพระบางเป็นกลาง จัดตั้งคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติและรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติชุดใหม่ เตรียมทุกเงื่อนไขสะดวกเพื่อดำเนินการเลือกตั้งทั่วไปตามหลักการเสรีภาพและประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพื่อเลือกตั้งเอาผู้แทนราษฎรและจัดตั้งรัฐบาลผสมแห่งชาติชุดสมบูรณ์ ปฏิบัติความถูกต้องปรองดองและเอกภาพของชาติ

เป็นธรรมดาอยู่แล้วว่า เพื่อให้สัญญาและอนุสัญญาดังกล่าวได้รับการปฏิบัติอย่างเด็ดขาดถึงแก่นแท้ และเพื่อสร้างพระราชอาณาจักรลาวให้มีสันติภาพ เอกราช ความเป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพและความวัฒนาถาวรนั้น ประชาชาติลาวของพวกเรายังจะต้องฝ่าฟันอุปสรรคและความยุ่งยากลำบากต่าง ๆ นานา เนื่องเพราะอิทธิพลของกำลังล่าเมืองขึ้นของต่างประเทศ และพวกปฏิกิริยาลูกมือของพวกจักรวรรดินิยมอยู่ภายในประเทศได้ก่อขึ้นอยู่ในดินแดนลาวของเรา

เพราะฉะนั้นหน้าที่อันยิ่งใหญ่และรีบด่วนของปวงประชาชนชาวลาวเรา ทุกชนชาติ ชนเผ่า แห่งสมาชิกขององค์การปกครองของรัฐของบรรดากำลังการเมือง ของบรรดาผู้ทรงคุณวุฒิ นักเรียน ปัญญาชน พระสงฆ์องคเจ้า ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ที่รักชาติ รักสันติภาพ รักเอกราช รักความเป็นกลาง และรักประชาธิปไตยนั้น

จะต้องเพิ่มทวีความสามัคคีปวงชนทั้งชาติ เพิ่มทวีความสามัคคีและมิตรภาพกับประชาชนทั่วโลก ก่อนอื่นก็คือกับประชาชนบรรดาประเทศใกล้เคียงออกแรงสู้อย่างถึงที่สุด ทำให้สัญญาและอนุสัญญาเวียงจันทน์ปี 1973 ได้รับการเคารพนับถือและปฏิบัติอย่างครบถ้วน ต่อสู้อย่างทนทานเหนียวแน่น ต้านลัทธิล่าเมืองขึ้นแบบใหม่ของอเมริกาและพวกขัดขวางทำลายสันติภาพและความถูกต้องปรองดองชาติของลาว เพื่อปรับปรุงปกปักษ์รักษาสันติภาพให้มั่นคงยาวนานสำเร็จ และปรับปรุงเอกราชของชาติ ปฏิบัติบรรดาสิทธิเสรีภาพ ประชาธิปไตยของประชาชน

พร้อมกันนั้นก็ออกแรงก่อสร้างและพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรม บำบัดปัดเป่าชีวิตความเป็นอยู่ขอประชาชนให้ดีขึ้น สร้างพระราชอาณาจักรลาวให้มีสันติภาพ เอกราช ความเป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพและความวัฒนาถาวร และประกอบส่วนเข้าในการรักษาสันติภาพในภาคพื้นอินโดจีน เอเชียอาคเนย์และทั่วโลก

สันติภาพ เอกราช เป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพและวัฒนาถาวรนี้เป็นองค์ประกอบอันครบถ้วนอันหนึ่งอันเดียวกัน ที่มีเนื้อในชนิดติดพันกันอย่างแน่นแฟ้น

สันติภาพอันมั่นคงแท้จริงและความถูกต้องปรองดองชาติและเอกราช

ของชาติอันแท้จริงไม่อาจมีขึ้นได้

ตราบใดหากประเทศชาติไม่มีเอกราชสมบูรณ์ และตราบใดประชาชนหากไม่ได้ชื่นชมและใช้บรรดาสิทธิเสรีภาพ ประชาธิปไตย อย่างครบถ้วน

เนื่องจากเหตุดังกล่าว เอกราชและประชาธิปไตย จึงเป็นพื้นฐานให้แก่การปกปักษ์รักษาสันติภาพให้มั่นคงยาวนาน ให้แก่การปฏิบัติความถูกต้องปรองดองชาติ และเอกภาพของชาติ และให้แก่การก่อสร้างบ้านเมืองให้วัฒนาถาวร

บรรดานโยบายภายในประเทศ

1. สามัคคีปวงชนทั้งชาติ สามัคคีบรรดาชนชาติ ชนเผ่า บรรดาศาสนาและทุกชั้นคน ทุกชนชั้น ต่อสู้ให้ปฏิบัติสัญญาอย่างครบถ้วน และสร้างพระราชอาณาจักรลาวให้มีสันติภาพ เอกราช ความเป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพและวัฒนาถาวร

2. ปฏิบัติความเสมอภาคในทุกด้าน การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคมระหว่างบรรดาชนชาติ ชนเผ่า ตัวแทนของบรรดาชนชาติ ชนเผ่า ต้องมีฐานะเหมาะสมในบรรดาองค์การปกครองทุกชั้น ต้องช่วยเหลือบรรดาชนชาติส่วนน้อยในการบำบัดปัดเป่าชีวิตความเป็นอยู่ และการเชิดชูความรู้ของพวกเขาให้สูงขึ้นในทุกด้าน

3. ปฏิบัติบรรดาสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยของประชาชนอย่างครบถ้วน เช่นสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิเสรีภาพในการเชื่อถือ สิทธิเสรีภาพในการพูด สิทธิเสรีภาพในการเขียน สิทธิเสรีภาพในการร่วมชุมนุม สิทธิเสรีภาพในการก่อตั้งพรรคและองค์การการเมือง สิทธิเสรีภาพในการออกสมัครรับเลือกตั้งและลงบัตรเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพในการไปมาและในการตั้งภูมิลำเนา สิทธิเสรีภาพในการประกอบวิสาหกิจ และสิทธิเสรีภาพในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินส่วนตัว ต้องลบล้างทุกกฎหมาย ทุกข้อกำหนดและทุกการจัดตั้ง ทั้งห้ามขาดทุกการกระทำ ที่ฝ่าฝืนต่อบรรดาสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยของประชาชน

4. เลือกตั้งแบบประชาธิปไตย เพื่อปรับปรุงบรรดาองค์การปกครองของรัฐในขั้นบ้านและขั้นตำบลให้เข้มแข็งและครบถ้วน ส่วนขั้นอำเภอและขั้น

จังหวัดนั้น ในเมื่อรอคอยกฎหมายเลือกตั้งทั่วไปฉบับใหม่ที่คณะมนตรีจะเสนอให้ข้างหน้านี้นั้น ให้มีอยู่ในทุกขั้น ตั้งแต่ขั้นบ้านจนไปถึงจังหวัด ด้วยการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย ตรวจตราดัดแปลงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเลือกตั้ง และจัดการเลือกตั้งทั่วไปอย่างมีเสรีภาพ และประชาธิปไตยอันแท้จริง เพื่อเลือกตั้งเอาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและก่อตั้งรัฐบาลผสมแห่งชาติชุดสมบูรณ์ ปรับปรุงอำนาจตุลาการให้มีความยุติธรรมอย่างแท้จริง ค้นคว้าดัดแปลงแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ บนพื้นฐานแห่งการเคารพนับถือพระราชบัลลังก์ และการรับประกันสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยของประชาชนอย่างถึงจิตถึงใจ เพื่อสร้างพระราชอาณาจักรลาวให้มีสันติภาพ เอกราช ความเป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพและความวัฒนาถาวร

5. เคารพนับถือพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ ปกปักษ์รักษาวัดวาอารามและปูชนียวัตถุอื่น ๆ ปกปักรักษาสิทธิสวดมนต์ เทศนาของพระสงฆ์และนักบวชศาสนาอื่น ๆ แลปกปักรักษาศาสนิกชนทุกศาสนา

6. ปฏิบัติสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศหญิงเพศชายในทุกด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคม ช่วยเหลือสตรีให้มีระดับความรู้สูงขึ้นในทุกด้าน เสริมขยายความสามารถของสตรีเข้าในทุกด้านการงานสร้างสังคม บำบัดปัดเป่าชีวิตความเป็นอยู่ของสตรีผู้ออกแรงงานในบรรดาชนชาติและชนเผ่า และเอาใจใส่ปกปักษ์รักษาผู้เป็นมารดาและเด็กเล็กเป็นพิเศษ

7. ก่อสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจการเงินแห่งชาติที่เป็นของตนเอง ให้มั่งคั่งสมบูรณ์ไปทีละก้าว โดยวิธียึดถือเอาทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศและกำลังหยาดเหงื่อแรงงานของประชาชนเราเป็นหลักสำคัญ พร้อมกับที่แสวงหาความช่วยเหลือจากต่างประเทศที่ไม่มีเงื่อนไขการเมืองผูกมัด เพื่อทำให้ประชาชนได้มีความสุขและบ้านเมืองได้เข้มแข็ง พัฒนาเศรษฐกิจของชาติให้เข้มแข็งและมั่นคง ส่งเสริมการผลิตของปวงประชาชน ส่งเสริมให้เอกชนประกอบการวิสาหกรรมอย่างอิสระหรือร่วมลงทุนกับรัฐ ตามหลักการที่เป็นประโยชน์กับบ้านเมือง

8. ปกปักษ์รักษาจารีตประเพณีอันดีงามของบรรดาชนชาติ ชนเผ่า ขยายวัฒนธรรมและการศึกษาแห่งชาติ

9. ขยายโยงใยทางสาธารณสุขให้ลงไปถึงระดับตำบลและหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลเส้นทางคมนาคม

10. รับประกันให้มีการงานทำ และแก้ไขปรับปรุงชีวิตการเป็นอยู่ทางด้านวัตถุและจิตใจให้แก่พลเมืองทุกคนทั้งในตัวเมืองและชนบท ลบล้างการยึดเอาดินดอนไร่นาเรือกสวน การใช้แรงงานหนักของชาวไร่ ชาวนา และกรรมกร ช่วยเหลือผู้ประสบภัยสงคราม ผู้เฒ่า เด็กกำพร้า ผู้พิการ ทหารปลดประจำการ

11. ลบล้างร่องรอยของวัฒนธรรมและกำลังป้องกันอันเสื่อมทรามของต่างประเทศและบรรดาภัยอันตรายจากด้านสังคม

12. ก่อสร้างกองทัพและกำลังป้องกันความสงบอันเป็นเอกภาพของชาติให้มีน้ำใจรักชาติ รักประชาชน เตรียมพร้อมที่จะปกปักษ์รักษาประเทศชาติ ปกป้องรักษาสันติภาพ ความสงบสุข ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทหารต้องทำการผลิตหากิน ให้สามารถเลี้ยงตนเองได้เป็นบางส่วนเพื่อจะลดผ่อนภาระอันหนักของประชาชน กองทหารต้องเข้าร่วมในการก่อสร้างเศรษฐกิจและวัฒนธรรม และแก้ไขปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ภายในกองทัพและในกำลังป้องกันความสงบของชาติ ต้องมีประชาธิปไตยและชิดชูระเบียบวินัย เอาใจใส่ดูแลชีวิตการเป็นอยู่ของนายและพลทหาร ของนายและพลตำรวจ

บรรดานโยบายต่างประเทศ

1. ทวงให้บรรดาประเทศที่จะกล่าวในภาคหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้างบนนี้ ต้องเคารพนับถือบรรดาสิทธิพื้นฐานแห่งชาติ คือ อธิปไตย เอกราช เอกภาพและบูรณภาพแห่งดินแดนของลาว ต้องปฏิบัติสัญญาและอนุสัญญาเวียงจันทน์ปี 1973 อย่างเข้มงวดและะจริงใจ ทวงให้สหรัฐอเมริกาต้องประกอบส่วนเข้าในการทำบาดแผลสงครามในลาว

2. เพิ่มทวีความสัมพันธ์ไมตรีกับบรรดาประชาชาติ วางสายสัมพันธ์ทางการทูตกับทุกประเทศที่เคารพนับถือเอกราชและอธิปไตย ปฏิบัติหลัก 5 ประการแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ขยายการสัมพันธ์อันเป็นปรกติกับทุกประเทศโดยไม่จำแนกระบอบการเมืองและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบรรดาประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ไม่อนุญาตให้ประเทศใดแทรกแซงเข้าในกิจการภายในของลาว ไม่ว่าอยู่ภายใต้รูปการใด ๆ ลาวไม่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์หรือกลุ่มทหารใด ๆ หรือ

ที่มีลักษณะใด ๆ ก็ตามที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางสันติภาพ เอกราช และเป็นกลางของพระราชอาณาจักรลาว ลาวไม่รับรู้การอารักขาของกลุ่มสัมพันธ์หรือกลุ่มทหารใด ๆ

3. รับเอาการช่วยเหลือโดยตรงและไม่มีเงื่อนไขการเมืองผูกมัดของบรรดาประเทศที่มีเจตนาดีอยากช่วยเหลือลาวในการฟื้นฟู และก่อสร้างเศรษฐกิจและขยายวัฒนธรรม บนพื้นฐานแห่งการเคารพนับถือ เอกราชและอธิปไตยของลาว ขยายการร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจกับทุกประเทศตามหลักการเสมอภาค ต่างฝ่ายต่างมีประโยชน์ และรับประกันอธิปไตยและเอกราชของลาว

4. เคารพนับถือสัญญาต่าง ๆ ที่ลาวได้เซ็นกับต่างประเทศ ซึ่งยังสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประชาชนลาว ลบล้างสัญญาใดที่ขัดและฝืนต่อหลักการต่าง ๆ ดังกล่าว

5. แสวงหาความสนับสนุนจากรัฐบาลและองค์กรเอกชนทั่วโลกที่มีความเข้าใจในภารกิจการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม เพื่อสันติภาพ เพื่อเอกราช และเพื่อความเป็นกลางของลาว

6. สนับสนุนทุกขบวนการต่อสู้ของประชาชนประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นอินโดจีน เอเชียอาคเนย์และในโลก เพื่อสันติภาพ เอกราชแห่งชาติ ประชาธิปไตยและความก้าวหน้า

ในเวลานี้ประเทศเรายังอยู่ในสภาพที่แบ่งออกเป็นสองเขต โดยมีสองฝ่ายตรวจตราควบคุม แต่ความมุ่งมาดปรารถนาทั่วไปของพี่น้องร่วมชาติทั่วประเทศล้วนอยากให้บ้านเมืองมีสันติภาพ เอกราช ความเป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพและความวัฒนาถาวร

เมื่อเป็นเช่นนั้น ทั้งสองฝ่ายต้องปฏิบัติแนวทางและนโยบายต่าง ๆ ที่วางออกมาดังที่กล่าวข้างต้นอย่างเคร่งครัด ครบถ้วนและจริงใจ ในทุกท้องถิ่นที่ขึ้นกับเขตตรวจตราของแต่ละฝ่าย โดยมีการแนะนำเป็นเอกภาพกับของสถาบันสูงสุดของรัฐ ซึ่งสองฝ่ายได้เป็นเอกฉันท์กันสร้างตั้งขึ้นคือ คณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติและรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ

พร้อมกันนั้นทั้งสองฝ่ายยังต้องสืบต่อเจรจา ปรึกษาหารือกัน เพื่อค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่พัวพันระหว่างสองฝ่าย และระหว่างสองเขตอย่างถูกต้อง

เหมาะสม บนจิตใจเสมอภาค เคารพนับถือและเข้าใจซึ่งกันและกัน ผ่อนสั้นผ่อนยาวให้แก่กัน ไม่ให้ฝ่ายใดข่มเหงและกลืนกินฝ่ายใด เพื่อสร้างเงื่อนไขสะดวกให้แก่การไกล่เกลี่ยกัน จนไปถึงความถูกต้องปรองดองและเอกภาพของชาติ

คณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติและรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ ขอเรียกร้องอย่างสุดจิตสุดใจมายังประชาชนทุกชนชาติ ชนเผ่า ทั่วประเทศ ทุกท่านที่อยู่ในบรรดาองค์การปกครองของรัฐ ทุกกำลังการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักเรียนนักศึกษา ปัญญาชน พระสงฆ์องคเจ้า ข้าราชการ ทหารและตำรวจที่รักชาติ รักสันติภาพ เอกราช ความเป็นกลาง และประชาธิปไตยทุกท่าน

จงออกแรงต่อสู้อย่างสุดเหวี่ยง เพื่อปฏิบัติโครงการการเมืองนี้อย่างครบถ้วน เพื่อก่อสร้างพระราชอาณาจักรลาว ให้มีสันติภาพ เอกราช ความเป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกภาพและวัฒนาถาวร

คณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติและรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ ขอเรียกร้องด้วยความนับถืออย่างสูงมายังรัฐบาลทุกประเทศและประชาชนที่รักและเชิดชูสันติภาพ และความเป็นธรรมทั่วโลก

จงสืบต่อสนับสนุนการต่อสู้อันเป็นธรรมของประชาชนลาว ที่มุ่งหวังในสันติภาพและเอกราชของชาติ และก่อสร้างบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า"

โครงการการเมือง 18 ข้อ ดังกล่าวนี้ ลงนามโดยเจ้าสุวรรณภูมา นายกรัฐมนตรีและเจ้าสุภานุวงศ์ประธานคณะมนตรีผสมการเมือง

เอกสารนี้ได้จัดพิมพ์เป็นภาษาลาว ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส คณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีผสมชั่วคราวแห่งชาติได้จัดคนของฝ่ายตนออกไปแจกจ่ายเผยแพร่ไปสู่ข้าราชการพลเรือนทหารและตำรวจนักศึกษาและประชาชนทั่วประเทศ ตลอดจนทูตานุทูตที่ประจำอยู่เวียงจันทน์

นอกจากออกไปแจกจ่ายเอกสารและประชุมทำความเข้าใจโดยพนักงานผู้เอาการเอางานฝ่ายแนวลาวรักชาติ รวมทั้งพนักงานฝ่ายอื่นที่มีจิตใจรักชาติ รักเอกราช รักความเป็นกลาง รักสันติภาพแล้ว หัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนสถานการศึกษาก็นำเอาไปเผยแพร่กับคนของตนในสถานที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อความเข้าใจถึงแนวทางของประเทศชาติและอนาคตของประชาชนอย่างถ่องแท้

โครงการการเมือง 18 ข้อ ได้รับการยอมรับจากคนทุกอาชีพอย่างท่วมทัน ว่าเป็นสิ่งดีงาม และต่างก็มีความเชื่อมั่นว่าถ้าดำเนินตามโครงการ 18 ข้อนี้แล้ว จะไม่มีสงครามในลาวอีก ลาวจะมีสันติภาพ ประชาชนลาวจะมีประชาธิปไตยและมีสิทธิเสรีภาพบริบูรณ์ตามระบอบนั้น

ในขณะเดียวกันผู้แทนราษฎรที่ฝ่ายเวียงจันทน์จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นเมื่อปี 1972 ได้พยายามขัดขวางการปรองดองชาติอย่างเต็มที่และในทุกวิถีทาง จนคณะมนตรีผสมการเมืองอดทนต่อไปไม่ไหว จึงเสนอให้เจ้ามหาชีวิตทรงยุบสภาที่กระหายสงครามนั้นเสียในต้นปี 1975 นั้นเอง

ท่านสิงกะโป ได้บอกไว้ในบันทึกของท่านว่า

"เราได้รับเลือกเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงโยธาธิการและขนส่ง ในคณะรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ ต่อมาเมื่อโครงการการเมือง 18 ข้อได้จัดพิมพ์ออกเผยแพร่ เราได้ให้ท้าวบุญเกิดและคนอื่น ๆ อีกหลายคนในแนวลาวรักชาติออกไปปลุกระดมนักเรียน นักศึกษา ปัญญาชน ให้สนับสนุนการปฏิบัติสัญญาและอนุสัญญาและได้จัดตั้งให้เคลื่อนไหวทางลึกในเวียงจันทน์"

เอกสารของฝ่ายซี.ไอ.เอ. บันทึกเรื่องโครงการการเมือง 18 ข้อไว้ดังนี้

"การนำเอาคนมาประชุมชี้แจงถึงโครงการการเมือง 18 ข้อ นับเป็นบทบาทอันสำคัญที่คอมมิวนิสต์ลาวสามารถนำเอาข้าราชการพลเรือน นายตำรวจและนายทหารยศสูง ๆ ที่คุมกำลังให้หลุดพ้นจากอำนาจได้ และนำไปสู่การปลดอาวุธของฝ่ายต่อต้านทั่วประเทศในที่สุด และเป็นการเปิดโอกาสให้ 21 องค์การสมาคมสหพันธ์นักศึกษาแห่งชาติ และข้าราชการ ตลอดจนประชาชน ที่ไม่พออกพอใจในสภาพที่ถูกบีบคั้นมานาน ได้มีสิทธิเสรีภาพที่จะได้เปิดเผยความในใจของตนออกมา ดังนั้นการเคลื่อนไหวเดินขบวนประท้วงอย่างขนานใหญ่เพื่อขับไล่บุคคลสำคัญ ๆ ในคณะรัฐบาลเวียงจันทน์และบุคคลที่ตนไม่ชอบออกไปจากหน่วยงานของตนจึงเกิดขึ้น

การเคลื่อนไหวเริ่มขึ้นที่ภาคใต้ คือที่ปากเซก่อน โดยเริ่มจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ แล้วต่อมากลายเป็นปัญหาทางด้านการเมืองภายใต้การชี้นำของสมาคมสหพันธ์นักศึกษาแห่งชาติ มีท้าวศิลา อินทวงศ์ และท้าวบุญปอน สังข์สมศักดิ์ เป็นตัวแทน ลงไปจากเวียงจันทน์ นำนักเรียน นักศึกษา จากวิทยาลัยปากเซ

วิทยาลัยครู วิทยาลัยฟ้างุ่ม รวมทั้งประชาชน เดินขบวนเรียกร้องให้มีการปฏิบัติโครงการการเมือง 18 ข้ออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อแก้ปัญหาของชาติโดยเร็ว

การเคลื่อนไหวครั้งนี้ นักศึกษาได้จับกุมเจ้าแขวงปากเซเอาไว้แล้วประกาศแต่งตั้งให้นายพลสุดใจ วงศ์สวรรค์ ผู้บัญชาการภาค 4 รักษาการแทนเจ้าแขวงปากเซ แล้วให้นายพลสุดใจ เชิญเจ้าแขวงอีก 5 แขวงมาประชุมที่ปากเซเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา พอวันที่ 6 พฤษภาคม 1975 เจ้าแขวงทั้ง 5 ก็มาถึงปากเซและถูกนักศึกษาควบคุมตัวไว้ทั้งหมด แล้วมอบให้นายพลสุดใจรับผิดชอบ 5 แขวงแทน

เมื่อนักศึกษาได้แต่งตั้งให้นายพลสุดใจ เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในภาคใต้แล้ว ก็ได้เดินขบวนไปยึดสถานีวิทยุกระจายเสียง และเรียกร้องให้ประชาชนเข้าร่วมในการชุมนุมขับไล่เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์

ในขณะที่กำลังชุมนุมเรียกร้องอยู่นั้น นายพลสุดใจได้ดึงกำลังทหารออกจากกิโลเมตรที่ 35 ระหว่างเส้นทางปากเซ ปากช่อง เข้ามาประจำอยู่ ณ ปากเซ เพื่อรักษาความปลอดภัยให้นักศึกษา ในขณะเดียวกันกองกำลังของแนวลาวรักชาติที่ ก.ม. 35 ก็ได้เคลื่อนมาล้อมเมืองปากเซเอาไว้

วันที่ 8 พฤษภาคม 1975 รัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติได้ส่งรัฐมนตรี 4 คนเป็นตัวแทนมาพบนักศึกษา มี พ.อ. เดือน สุนนะราช ท้าวโชติ เพ็ชรราศรี (ฝ่ายแนวลาวรักชาติ) เจ้าศรีสุก ณ จำปาศักดิ์ และพระยาเพ็ง พงศ์สวรรค์ (ฝ่ายเวียงจันทน์) รัฐมนตรีฝ่ายแนวลาวรักชาติได้เข้าร่วมประชุมกับนักศึกษาและเห็นด้วยที่ให้เจ้าแขวงทั้ง 6 ออกไป ให้นายพลสุดใจ ผบ. ภาค 4 รักษาการแทนทั้งหมดตามที่นักศึกษาต้องการ ส่วนรัฐมนตรี 2 คนฝ่ายเวียงจันทน์ไม่เข้าร่วมประชุม และคนหนึ่งคือเจ้าศรีสุก ณ จำปาศักดิ์ ได้ถือโอกาสหลบหนีเข้ามายังประเทศไทย

ในขณะที่ปากเซกำลังชุมนุมอยู่นั้น ได้มีการเดินขบวนประท้วงของนักเรียนโรงเรียนนายร้อยในนครเวียงจันทน์ ขับไล่รัฐมนตรีฝ่ายเวียงจันทน์ออกจากตำแหน่ง

การเคลื่อนไหวด้วยการเดินขบวนประท้วงในเวียงจันทน์ เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 1975 (ซึ่งก่อนหน้านี้ก็มีการเดินขบวนขับไล่เจ้านายของตน

ของข้าราชการในกรมกองและแขวงต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก) ภายใต้การนำของ 21 องค์การและสมาคมสหพันธ์นักศึกษาแห่งชาติ และกลุ่มอื่น ๆ อีก อันเป็นเหตุให้ ท้าวโง่น ชนะนิกร นายพลกุประสิทธิ์ อภัย ดร. คำไพ อภัย และคนอื่น ๆ หลบหนีข้ามมาฝั่งไทยในวันที่ 10-11 พฤษภาคม 1975

เมื่อรัฐมนตรีของรัฐบาลฝ่ายเวียงจันทน์หลบหนีเข้าประเทศไทยหมดแล้ว เจ้าสุวรรณภูมา นายกรัฐมนตรี จึงแต่งตั้งให้รัฐมนตรีช่วยว่าการฝ่ายแนวลาวรักชาติเข้ารักษาการแทน อำนาจของแต่ละกระทรวงจึงตกอยู่ในมือของฝ่ายคอมมิวนิสต์โดยสิ้นเชิง"

รายงานการเมืองของท่านไกรสร พรหมวิหาร ต่อปัญหานี้ กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

"อาศัยกำลังแรงอันใหญ่หลวงของเขตปลดปล่อย อาศัยกฎหมายของสัญญาเวียงจันทน์และโครงการการเมือง 18 ข้อ โดยได้รับการปลุกระดมดังก้องกังวาลของประชาชนพี่น้องในอินโดจีน ประชาชนเราอยู่ในตัวเมืองต่าง ๆ และบริเวณชนบททุกแห่งที่ยังถูกพวกลูกสมุนของจักรวรรดินิยมอเมริกาครอบงำนั้นได้องอาจกล้าหาญลุกขึ้นต่อสู้อย่างต่อเนื่องกันตลอดในสองปีที่ผ่านมา ทวงให้เปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ ทวงเอาประชาธิปไตย ทวงให้เขี่ยผู้กุมอำนาจปฏิกิริยาออกไป ทวงให้ปฏิบัติสัญญาเวียงจันทน์และโครงการการเมือง 18 ข้อ การบุกโจมตีของประชาชนเราได้ซัดกระหน่ำอเมริกาและพวกปฏิกิริยาขวาจัดจนหมดท่าปราชัย"

เมื่อสถานการณ์ปฏิวัติสุกงอมจนถึงที่สุดแล้ว การยึดอำนาจรัฐของแนวลาวรักชาติภายใต้การชี้นำของศูนย์กลางพรรคประชาชนลาว ก็ได้รุดหน้าต่อไปอย่างมีจังหวะก้าว

โดยที่นายพลอ้วน บุบผา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ (ฝ่ายแนวลาวรักชาติ) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีรักษาการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ คือเจ้าศรีสุก ณ จำปาศักดิ์ ที่หลบหนีเข้าไทย นายพลอ้วน บุบผา ในฐานะรัฐมนตรีรักษาการกระทรวงป้องกันประเทศ ได้สั่งการให้หน่วยที่ถืออาวุธที่ไม่ใช่กองกำลังให้เก็บอาวุธเข้าคลังเพื่อรอเปลี่ยนอาวุธใหม่ ส่วนกองกำลัง

นั้น ให้นายทหารตั้งแต่ระดับผู้บังคับกองพันขึ้นไปไปเข้าประชุมสัมมนาที่แขวงอัตตะบือในเขตปลดปล่อย เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 1975 เพื่อทำความเข้าใจตามโครงการการเมือง 18 ข้อ สำหรับนายทหารที่เป็นผู้บังคับกองพันให้กลับไปยังกองพันของตน เพื่อแจ้งผู้ใต้บังคับบัญชาให้เก็บอาวุธเข้าคลัง แล้วให้ไปร่วมสัมมนากับนายทหารที่เดินทางไปก่อนแล้ว

เพื่อปฏิบัติประชาธิปไตยตามโครงการการเมือง 18 ข้อ ให้เป็นรูปธรรม รัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติจึงได้จัดให้มีการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการจังหวัด (เจ้าแขวง) นายอำเภอ (เจ้าเมือง) และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งทุกระดับล้วนเป็นผู้สนับสนุนโครงการการเมือง 18 ข้อ

จึงเป็นอันว่าฝ่ายแนวลาวรักชาติใช้อำนาจทางการเมืองและอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ยึดกองทัพและล้มล้างอำนาจการปกครองเก่าของฝ่ายเวียงจันทน์ได้อย่างเด็ดขาด โดยไม่ต้องเสียลูกปืนแม้แต่นัดเดียว เป้าหมายสำคัญสูงสุดต่อไปคืออำนาจรัฐ คือการจัดตั้งรัฐบาลพรรคประชาชนลาว

เอกสารของคณะโฆษณาอบรมวัฒนธรรมของแนวลาวรักชาติได้บันทึกเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ตอนนั้นไว้ดังนี้

"ในเขตควบคุมของฝ่ายเวียงจันทน์ โดยเฉพาะคือในเขตสองนครเป็นกลาง โดยมีกำลังรักชาติเข้าไปเป็นกำลังหนุน ประชาชนทุกชั้นชนคือกรรมกร ชาวนา หนุ่มสาว นักเรียนนักศึกษา ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ที่สังกัดฝ่ายเวียงจันทน์ ได้สามัคคีกันลุกขึ้นต่อสู้จักรวรรดินิยมอเมริกาและพวกปฏิกิริยาขายชาติ ขบวนการต่อสู้ดังกล่าวนับวันนับกว้างขวาง ด้วยความเรียกร้องนับวันนับสูงขึ้น การเรียกร้องความเป็นธรรมก้าวไปสู่การลุกฮือขึ้นยึดอำนาจทีละส่วนทีละภาค ที่เด่นกว่าเพื่อนคือการลุกฮือขึ้นของพวกทหารที่แยกตัวออกจากกองทหารฝ่ายเวียงจันทน์ที่ห้วยทราย เมื่อเดือนธันวาคม 1974 การลุกฮือขึ้นต่อสู้ของประชาชนเมืองหนองบก แขวงคำม่วน ในเดือนมกราคม 1975

การร่วมชุมนุมเดินขบวนสำแดงกำลังของบรรดาหนุ่มสาวนักเรียน นักศึกษาตามตัวเมืองต่าง ๆ ล้วนแต่แสดงออกถึงความกล้าหาญ และความมุ่งมาดปรารถนาของประชาชนลาวที่อยากมีการเปลี่ยนแปลงระบอบสังคมใหม่ในประเทศเรา

บรรดากำลังรักชาติได้ใช้ความสามารถทุกอย่างของตน เพื่อขยายบทบาทของรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติให้เกิดประโยชน์ต่อการพิทักษ์สันติภาพ และปฏิบัติความถูกต้องปรองดองชาติ คณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติได้ผ่านโครงการการเมือง 18 ข้อ และรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติได้รับเอาไปปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้ได้เป็นการปลุกระดมการต่อสู้ของประชาชนเราเป็นอย่างดี

สภาพการณ์ในประเทศค่อย ๆ ก้าวสู่ความสุกงอม ประชาชนไม่อาจทนอยู่ภายใต้ระบอบอันเน่าเฟะได้ พวกกุมอำนาจปกครองปฏิกิริยาก็ไม่อาจปกครองประชาชนตามระบอบเก่าได้ บรรดาชนชั้นที่อยู่ระหว่างกลางได้เอียงมาหาฝ่ายปฏิวัติ

ในระยะเดียวกันนั้น ชัยชนะอย่างสมบูรณ์ของประชาชนเขมรในวันที่ 17 เมษายน 1975 และชัยชนะอย่างสมบูรณ์ของประชาชนเวียดนามในวันที่ 30 เมษายน 1975 ได้ก่อให้เกิดคุณปการอันใหญ่หลวงแก่การปฏิวัติลาว

ในสถานการณ์ดังกล่าวนั้น ในวันที่ 5 พฤษภาคม 1975 ศูนย์กลางพรรคเราได้เรียกร้องให้กองทัพและประชาชนเรา ปฏิบัติการรุกทางยุทธศาสตร์สามประการคือ

ประการที่หนึ่ง คือการลุกฮือขึ้นยึดอำนาจการปกครองของประชาชน

ประการที่สอง คือการลุกฮือขึ้นของพวกทหารฝ่ายขวา เพื่อแยกตัวออกจากบรรดากำลังของฝ่ายขวา และร่วมมือกับบรรดากำลังรักชาติ

ประการที่สาม ใช้การทหารของบรรดากำลังติดอาวุธปลดปล่อยประชาชนลาว สนับสนุน บีบบังคับ

โดยการปฏิบัติคำเรียกร้องของศูนย์กลางพรรคดังกล่าว ประชาชนเราไม่ว่าชนชั้นใด ไม่ว่าชนชาติใด ไม่ว่าหญิง-ชาย ได้สามัคคีกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน **ล้านคนประดุจคนเดียว** ลุกฮือขึ้นยึดอำนาจ ทำลายกลไกการปกครอง กลไกการทหารของพวกปฏิกิริยาขายชาติ ทำลายองค์การยูเสด และบรรดากลไกสงครามอื่น ๆ ของจักรวรรดินิยมอเมริกาที่มีอยู่ในแผ่นดินลาว บรรดาแขวงทั่วเขตควบคุมของฝ่ายเวียงจันทน์และในเขตเป็นกลาง ได้เคลื่อนไหวกันจัดตั้งอำนาจการปกครองปฏิวัติของประชาชนขึ้น และถึงวันที่ 23 สิงหาคม 1975 นครเวียงจันทน์และแขวงเวียงจันทน์ ก็ได้จัดตั้งอำนาจปกครองปฏิวัติของประชาชน ซึ่งเป็นเครื่องหมาย

แห่งการยึดอำนาจของประชาชนในทั่วประเทศไว้ได้ในขั้นพื้นฐาน"

ตลอดเวลาก่อนหน้านี้ ปรากฏว่าพวกขวาจัดที่นำโดยผุย ชนะนิกร ได้เคลื่อนไหวขัดขวางความถูกต้องปรองดองชาติอย่างต่อเนื่องและทุกวิถีทาง จนถึงวันที่ 27 มีนาคม 1975 พวกปฏิกิริยาได้ใช้สองกองพันน้อยทหารอากาศ มีปืนใหญ่และเครื่องบินที 28 ช่วยสนับสนุนไปยึดเขตนายาง ด่านสูง (เหนือเวียงจันทน์) หวังตัดแยกกำลังปฏิวัติในเวียงจันทน์ แต่ก็ถูกกำลังปฏิวัติตีแตกพ่ายไปในที่สุด

แต่ภายหลังที่กัมพูชาได้รับการปลดปล่อยแล้วในวันที่ 17 เมษายน 1975 และตามมาด้วยการปลดปล่อยเวียดนามใต้อย่างสมบูรณ์ในวันที่ 30 เมษายน 1975 จึงทำให้กำลังใจของพวกปฏิกิริยาขวาจัดของลาวตกต่ำลงจนถึงที่สุด ต่างพากันหลบหนีข้ามมาฝั่งไทย และศูนย์กลางพรรคประชาชนลาวได้กำหนดแผนรุกทางยุทศาสตร์ 3 ประการดังกล่าวข้างต้น และทุกอย่างก็เป็นไปตามแผนนั้น

บันทึกท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ได้บอกไว้ว่า วันที่ 23 สิงหาคม 1975 มวลชนชาวนครหลวงเวียงจันทน์ 2 แสนกว่าคนได้ร่วมชุมนุมกัน ทั้งเป็นการฉลองครบรอบ 30 ปี ของการยึดอำนาจมาจากพวกฟัสซิสต์ญี่ปุ่น และทั้งเป็นการประกาศลบล้างอำนาจปกครองเก่าและสถาปนาอำนาจปฏิวัติขึ้นปกครองแขวงกำแพงนครเวียงจันทน์

วันที่ 4 กันยายน 1975 ศาลประชาชนสูงสุดได้เปิดการพิจารณาพิพากษาตัดสินลงโทษพวกหัวหน้าปติกาน (ปฏิกิริยา) 31 คน ที่หลบหนีไปต่างประเทศแล้ว"

วันที่ 26 พฤศจิกายน 1975 ได้มีการประชุมร่วมกันของคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีผสมชั่วคราวแห่งชาติ ขึ้นที่เมืองเวียงชัยในเขตปลดปล่อย โดยเจ้าสุภานุวงศ์เป็นประธานที่ประชุม และได้ชี้แจงสถานการณ์ของประเทศในอินโดจีน 2 ประเทศที่ได้เปลี่ยแปลงไป คือกัมพูชา และเวียดนามใต้ที่ได้เปลี่ยนแปลงเมื่อวันที่ 17 และ 30 เมษายน 1975 และความเรียกร้องต้องการภายในประเทศลาวเองที่ประชาชนทุกหมู่เหล่าทุกชนเผ่า ก็เรียกร้องต้องการให้ปฏิบัติโครงการการเมือง 18 ข้ออย่างจริงจังและจริงใจ ให้ยุบคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติและรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติ รวมทั้งเจ้ามหาชีวิต

วันที่ 29 พฤศจิกายน 1975 เจ้าสุภานุวงศ์ได้เข้าเฝ้าเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา ที่นครหลวงพระบาง และแจ้งการยุบคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติและยุบรัฐบาลผสมชั่วคราวแห่งชาติให้ทรงทราบ พร้อมกับแจ้งให้เจ้ามหาชีวิตพิจารณาตัวเองตามความเรียกร้องต้องการของมหาชน เพราะตลอดเวลาของสงครามกู้ชาติและสงครามต่อต้านการรุกราน เจ้ามหาชีวิตยืนอยู่ตรงข้ามกับความต้องการของมหาชนตลอดมา ยืนอยู่ตรงกันข้ามกับผลประโยชน์ของชาติ ในที่สุดเจ้าศรีสว่างวัฒนาได้พิจารณาตัวเองด้วยการสละราชสมบัติในวันนั้นเอง เอกสารสละราชสมบัติได้ทำเป็น 3 ชุด ชุดหนึ่งส่งให้ประธานสภาประชาชนสูงสุด ชุดหนึ่งส่งให้ประธานคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ และอีกชุดหนึ่งส่งให้ประธานคณะรัฐมนตรี (นายก) เอกสารสละราชสมบัติมีความละเอียดว่าดังนี้

เอกสารสละราชสมบัติของเจ้ามหาชีวิตลาว

ตามการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองในประเทศลาว การอยู่ร่วมกันระหว่างตำแหน่งของพระมหากษัตริย์ในรูประบอบราชาธิปไตย ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและอำนาจอธิปไตยของปวงชน ดำเนินไปไม่ได้และเป็นอุปสรรคขัดขวางวิถีทางไปสู่ความก้าวหน้าของประเทศ

เพื่อทำให้การดำเนินวิถีทางของประเทศชาติไปสู่ความก้าวหน้าได้อย่างสะดวกสบาย เพื่อทำให้เอกภาพของชาติเข้มแข็งขึ้น ในวันนี้, ด้วยความตื่นตัวอย่างลึกซึ้งและด้วยความสมัครใจ ข้าพเจ้ายินยอมสละราชบัลลังก์ นั่นก็คือข้าพเจ้ายอมสละราชสมบัติอย่างบริสุทธิ์ใจและอย่างสิ้นเชิง ปราศจากความนึกคิดปิดบังไว้ในใจ และด้วยความเลื่อมใสทุกประการ

ข้าพเจ้ามอบให้ประชาชนพลเมืองลาว ได้มีอธิปไตยของประชาชนอย่างแท้จริง ในการกำหนดโชคชะตาของประเทศชาติบ้านเมืองของตน

ในเมื่อกลับกลายมาเป็นพลเมืองลาวสามัญแล้ว ข้าพเจ้าขอประสิทธิ์ประสาทพรอันเต็มอกเต็มใจ เพื่อเอกภาพ เอกราช ความอยู่ดีกินดี และความมั่นคงสมบูรณ์จงเป็นของปวงประชาชนลาวทั้งชาติที่แสนรักยิ่ง

เขียนที่หลวงพระบาง วันที่ 29 พฤศจิกายน 1975

แรม 11 ค่ำ เดือน 12 ปีเถาะ พ.ศ. 2518

ศรีสว่างวัฒนา

ต่อมาในที่ประชุมใหญ่ผู้แทนทั่วประเทศ ที่จัดขึ้นในวันที่ 1-2 ธันวาคม 1975 ที่นครเวียงจันทน์ องค์มกุฏราชกุมาร ได้อ่านพระราชสาส์นสละราชสมบัติของเจ้ามหาชีวิตสว่างวัฒนา ฉบับลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 1975 ให้ที่ประชุมใหญ่รับทราบ

วันที่ 2 ธันวาคม 1975 เจ้าสุภานุวงศ์ ได้อ่านประกาศสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในที่ประชุมใหญ่ผู้แทนทั่วประเทศ และในวันนั้นเองท่านผู้อ่านประกาศสถาปนาสาธารณรัฐ ก็ได้รับแต่งตั้งจากที่ประชุมใหญ่ผู้แทนทั่วประเทศ ให้ดำรงตำแหน่งเป็น**ประธานประเทศ** และเจ้ามหาชีวิตได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาประธานประเทศ

■ ■ ■

22
บทส่งท้าย

เมื่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้รับการสถาปนาขึ้นแล้วในวันที่ 2 ธันวาคม 1975 ในวันเดียวกันนั้นสภาประชาชนสูงสุดได้มีมติเป็นเอกฉันท์เลือกเจ้าสุภานุวงศ์ให้ดำรงตำแหน่ง**ประธานประเทศ** (มีเจ้าศรีสว่างวัฒนากษัตริย์นอกราชบัลลังก์ ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษา ต่อมาเจ้าศรีสว่างวัฒนาสมคบคิดกับ ซี.ไอ.เอ. เพื่อยึดอำนาจคืน จึงถูกเชิญเสด็จไปประทับที่ซำเหนือและสิ้นพระชนม์ ณ ที่นั้นในเวลาต่อมา) และเป็น**ประธานสภาประชาชนสูงสุด**อีกตำแหน่งหนึ่ง โดยมีท่านไฟด่าง ลอเวียยาว และท่านสีทน กมมะดำ เป็นรองประธาน

ต่อมารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ถูกจัดตั้งขึ้นและได้รับความไว้วางใจจากสภาประชาชนสูงสุดเป็นเอกฉันท์ โดยมีท่านไกรสร พรหมวิหาร เลขาธิการพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วยรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีดังต่อไปนี้ คือ

ท่านหนูฮัก ภูมิสวรรค์	รองนายกรัฐมนตรีคนที่ 1
ท่านภูมี วงศ์วิจิตร	รองนายกรัฐมนตรีคนที่ 2
ท่านพูน ศรีประเสริฐ	รองนายกรัฐมนตรีคนที่ 3
ท่านคำไต สีทันดอน	รองนายกรัฐมนตรีคนที่ 4

รองนายกรัฐมนตรีแต่ละท่านได้แบ่งกระทรวงกันรับผิดชอบดังต่อไปนี้

ท่านหนูฮัก ภูมิสวรรค์ (รองนายกรัฐมนตรีคนที่ 1) เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และรับผิดชอบดูแลอีก 3 กระทรวง คือ

1. กระทรวงวางแผนผังแห่งชาติ มีท่านมา ไขคำพิทูน เป็นรัฐมนตรีว่าการ
2. กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า มีท่านไมสุก ไมสมแพง เป็นรัฐมนตรีว่าการ
3. กระทรวงกสิกรรม ป่าไม้ และชลประทาน มีท่านคำสุก แก้วลา เป็นรัฐมนตรีว่าการ

ท่านภูมี วงศ์วิจิตร (รองนายกรัฐมนตรีคนที่ 2) เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา กีฬา และธรรมการ และรับผิดชอบดูแลอีก 3 กระทรวง คือ

1. กระทรวงคมนาคม โยธาธิการและขนส่ง มีท่านสนั่น สุทธิจักร เป็นรัฐมนตรีว่าการ
2. กระทรวงสาธารณสุข มีเจ้าสุก วงศ์ศักดิ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการ
3. กระทรวงโฆษณาการ แถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยว มีท่านสีชนะ สีสาน เป็นรัฐมนตรีว่าการ

ท่านพูน ศรีประเสริฐ (รองนายกรัฐมนตรีคนที่ 3) เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ และรับผิดชอบดูแลอีก 2 กระทรวง คือ

1. กระทรวงไปรษณีย์และโทรคมนาคม มีท่านคำเพ็ง บุบผาเป็นรัฐมนตรีว่าการ
2. กระทรวงชนชาติ มีท่านเยียวี ลอเวียยาว เป็นรัฐมนตรีว่าการ

ท่านคำไต สีทันดอน (รองนายกรัฐมนตรีคนที่ 4) เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ และรับผิดชอบดูแลอีก 2 กระทรวง คือ

1. กระทรวงภายใน นักรบเก่า และสังคม มีท่านชมชื่น คำพิทูน เป็นรัฐมนตรีว่าการ
2. กระทรวงยุติธรรม มีท่านกุ สุวรรณเมธี เป็นรัฐมนตรีว่าการ

นอกจากนี้ยังมีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีอีก 4 ท่านและรัฐมนตรีช่วยว่าการอีก 18 ท่าน ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. ท่านสาลี วงศ์คำซาว เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
2. ท่านจันทร์มี ดวงบุดดี เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

3. ท่านสีสวาท แก้วบุญพัน เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
4. ท่านไมจาลตาน แสงมณี เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

รัฐมนตรีช่วยว่าการ 18 ท่าน คือ

1. ท่านบุษบง สุวรรณวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
2. คำบู่ สุมีชัย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแผนผังแห่งชาติ
3. ท่านทิดตาล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า
4. ท่านอุตตะมะ จุลละมณี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษา กีฬา และธรรมการ
5. ท่านวิเชียร บุญรักษา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษา กีฬาและธรรมการ
6. ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม โยธาธิการและขนส่ง
7. ดร. คำเรียน พลเสนา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
8. ท่านทองสวัสดิ์ ไขคำพิทูน รัฐมนตรีช่วยว่าการสำนักนายกรัฐมนตรี
9. ท่านคำผาย บุบผา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศ
10. ท่านหนูพัน สิทธิประชัย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศ
11. ท่านอุ่นเรือน พูนสวัสดิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงโฆษณาการ แถลงข่าว วัฒนธรรมและท่องเที่ยว
12. ท่านใส คุคำ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงชนชาติ
13. ท่านคำอ้วน บุบผา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ
14. ท่านสมาน วิยะเกตุ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ
15. ท่านสมศักดิ์ชัยสงครามรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ
16. ท่านสีพร ผาลีขัน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงภายใน นักรบเก่า และสังคม
17. ท่านเดือน สุนนะราช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงภายใน นักรบเก่า และสังคม
18. ท่านอุ่นเนื้อ พิมมะสอน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม

ท่านนายพลผู้เฒ่าสิงกะโป สีโคตจันนะมาลี ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับแต่ง

ตั้งให้เป็นรัฐมนตรีร่วมอยู่ในรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวชุดแรก ของประวัตศาสตร์รัฐบาลลาว ได้พูดถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นที่ดวงไชย หลวงพระศรี ได้บันทึกไว้ว่าดังนี้

"วันที่ 1-2 ธันวาคม 1975 ได้เปิดศักราชใหม่ด้วยการจัดประชุมใหญ่ผู้แทนทั่วประเทศขึ้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ มีบรรดาตัวแทนที่ได้รับเลือกตั้งจากการหย่อนบัตรคัดเลือกของประชาชนจากแขวงต่าง ๆ ต่างหน้า (ผู้แทน) ทุกเผ่าชน ทหาร องค์การจัดตั้งของรัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิ ปัญญาชน เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 264 คน นับทั้งเราผู้หนึ่งในจำนวนนั้น

กองประชุมได้รับรองการสละราชบัลลังก์ของเจ้าชีวิต รับรองการยุบตัวของรัฐบาลลาว และของคณะมนตรีผสมการเมืองแห่งชาติ กองประชุมได้ผ่านบรรดามติเป็นเอกฉันท์เป็นประวัติศาสตร์ เช่นมติลบล้างระบอบราชาธิปไตยที่ล้าสมัย และสถาปนาระบอบสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีมติรับรองการจัดตั้งสภาประชาชนสูงสุด มีมติรับรองการแต่งตั้งประธานประเทศและรับรองการจัดตั้งรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีมติกำหนดธงชาติ เพลงชาติ และภาษาทางราชการ

วันที่ 2 ธันวาคม 1975 กองประชุมใหญ่ได้เสร็จสิ้นลงด้วยผลสำเร็จอันสง่าราศรี ท่ามกลางบรรยากาศแห่งความชื่นชมปีติยินดีอย่างสุดอกสุดใจของปวงชนลาวทั้งชาติ ของประชาชนประเทศพี่น้องและประเทศเพื่อนมิตรทั่วโลก

ไม่มีใครรู้หร่อกว่าเราดีใจแค่ไหน เราดีใจจนน้ำตาไหลซึมออกมา เพราะวันนี้เป็นวันที่สง่างามที่สุด เป็นวันที่ยุติสงคราม มันเป็นวันที่ประชาชนลาวเราจะไม่ได้พบกับสงครามอีกแล้ว

แม้ว่าเรามีภาระหน้าที่หลายอย่างที่จะต้องทำทั้งในรัฐบาลและภายในพรรค พรรค-รัฐ ได้มอบหมายให้เราเป็นรองรัฐมนตรีกระทรวงโยธาธิการและขนส่ง โดยมีท่านสนั่น สุทธิจักร เป็นรัฐมนตรีว่าการ

เพราะหน้าที่ต้นตอของเราไม่เพียงแต่แบกหาบงานที่พรรคและรัฐมอบหมายให้อยู่ภายในประเทศแต่อย่างเดียวเท่านั้น เรายังมีหน้าที่แบกหาบภาระต่อโชคชะตากรรมของประชาชาติทั้งโลกอีกด้วย เราจึงเป็นทั้งประธานคณะกรรมการลาวเพื่อสันติภาพโลก เป็นประธานองค์การแม่น้ำโขงระหว่างชาติอินโดจีน (ลาว-

เวียดนาม-กัมพูชาและไทย) เป็นประธานคณะกรรมการกีฬาโอลิมปิคของลาว เป็นประธานคณะกรรมการสามัคคีและมิตรภาพอาเซีย-อาฟริกา และอเมริกาลาตินเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติของมวลมนุษยชาติ (และในขณะนี้ พ.ศ. 2540 ท่านได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาประชาชนสูงสุดแห่ง ส.ป.ป. ลาว)

จึงเป็นหน้าที่ตำแหน่งที่หนักหน่วงและกว้างใหญ่ไม่ใช่ธรรมดาเลย ซึ่งเรารับผิดชอบนับแต่ที่ประเทศเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจนถึงบัดนี้ (1991)

สรุปได้ว่าตลอดอายุของเรานับแต่กำเนิดเกิดจากท้องมารดามาจนถึงวันนี้ เป็นเวลา 78 ปีเต็ม ในจำนวน 78 ปีที่เรามีชีวิตมาถึงวันนี้ สามารถพูดได้ว่าครึ่งของชีวิตเราได้มอบกายถวายชีวิตให้แก่พรรค ให้แก่การปฏิวัติ ให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองและประชาชนลาวเรา และทั้งเพื่อประชาชนทั้งมวลในสากล คือตลอดขบวนวิวัฒน์ 46 ปีเต็มที่เราอุทิศชีวิตของเราเพื่อต่อสู้ เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อภารกิจอันยิ่งใหญ่"

ท่านสิงกะโป ได้พูดถึงหน้าประวัติศาสตร์ลาวในช่วงทศวรรษที่ 5-6-7 ของศตวรรษที่ 20 ว่า

"มันเป็นช่วงทศวรรษที่ชีวิตเราได้ผูกพันอยู่ด้วย แต่มันก็เป็นช่วงระยะที่หน้าประวัติศาสตร์ของลาวเราไม่อาจที่จะหลงลืมต่อความโหดร้ายป่าเถื่อนของพวกศักดินาลาว ของนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศส ของฟัสซิสต์ญี่ปุ่น ของจักรวรรดินิยมอเมริกาที่ได้ก่อกรรมทำเข็ญต่อประเทศชาติและประชาชนลาวของเราจนเลือดตาดวงใจจะกระเด็น จนร่างกายทุพพลภาพจากการทุบตี จนชีวิตมอดม้วย และร้อยแปดพันประการ

แต่ด้วยการนำพาของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในครั้งแรก และการนำพาของพรรประชาชนปฏิวัติลาวในเวลาต่อมา รวมทั้งด้วยน้ำใจรักชาติอันวีระกล้าหาญของประชาชนลาว และมวลประชาชนผู้รักความเป็นธรรมและรักสันติทั่วโลก ได้ช่วยกันผลักดันกงล้อประวัติศาสตร์ลาวให้ก้าวมาถึงจุดปัจจุบันที่มีความสงบศานติ มีความปรองดองชาติ มีความเสมอภาค และมีเสรีภาพบนพื้นฐานของภารดรภาพ **จึงเป็นภาระหน้าที่ทางประวัติศาสตร์ของลูกหลานลาวในปัจจุบันและอนาคต ที่จะสืบต่อนำพาประเทศชาติไปบนเส้นทางที่พรรคประชาชนปฏิวัติ**

ลาวได้นำพามาแล้ว และประสบความสำเร็จแล้วในระดับหนึ่งให้สูงขึ้น ๆ จนถึงระดับที่ว่า**แต่ละคนเพื่อทุก ๆ คน และทุก ๆ คนเพื่อแต่ละคน** และนั้นหมายถึง**สันติภาพชั่วนิรันดร์**" และมาบัดนี้แนวลาวรักชาติก็ได้เปลี่ยนมาเป็น**แนวลาวสร้างชาติ** ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่ได้เปลี่ยนแปลงไป

ท่านนายพลผู้เฒ่า ได้พูดถึงพรรคด้วยความสำนึกอย่างลึกซึ้งและด้วยความคารวะว่า

"เรามีจิตใจจงรักภักดีต่อพรรค ต่อการปฏิวัติ ต่อประเทศชาติและต่อประชาชนลาวเรา เชื่อมั่นต่อการนำพาของพรรค รู้แจ้งและทราบซึ้งแนวทางนโยบายของพรรคแต่ละระยะ ทั้งเฉพาะหน้าและยาวนาน และ ณ โอกาสนี้ เราขอน้อมจิตแสดงความรู้บุญรู้คุณอย่างลึกซึ้งและแท้จริงต่อพรรคและการปฏิวัติ ที่ได้เอาใจใส่หล่อหลอมเราให้เติบใหญ่และก้าวหน้า ให้มีความรู้ความสามารถ ให้มีความฉลาดหลักแหลม กลายเป็นคนรู้ผู้ดี ได้รับความเคารพนับถือ ได้รับความไว้เนื้อเชื่อใจและได้รับความรักจากพ่อแม่ประชาชนจนถึงทุกวันนี้"

จากการที่ท่านนายพลผู้เฒ่าสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี ได้ประกอบคุณงามความดีต่อพรรค ต่อการปฏิวัติและต่อประเทศชาติบ้านเมือง ศูนย์กลางพรรคและรัฐบาลลาว รวมทั้งรัฐบาลสังคมนิยมต่างประเทศ ได้มอบเหรียญตราอันเป็นการยืนยันในคุณงามความดีของท่านให้แก่ท่านดังนี้

พรรคและรัฐบาลลาวมอบให้เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 1979

1. เหรียญชัยอิสระชั้น 1 (หมายเลข 2128)
2. เหรียญชัยอิสระชั้น 2
3. เหรียญชัยชนะเลิศชั้น 1 (หมายเลข 2554)
4. เหรียญชัยต่อต้านฝรั่งเศส-อเมริกา (หมายเลข 5526)
5. เหรียญชัย 5 ปีต่อต้าน (1975-1980)

พรรคและรัฐบาลประเทศสังคมนิยมมอบให้ในวันที่ 8 มีนาคม 1985

1. พรรคและรัฐบาลสหภาพโซเวียตมอบเหรียญชัยชนะฟัสซิสต์ 1941-1945
2. พรรคและรัฐบาลสหภาพโซเวียตมอบเหรียญชัยชนะฟัสซิสต์ 40 ปี

(1945-1985)

3. พรรคและรัฐบาลประเทศเชคโกสโลวาเกีย มอบเหรียญชัยชนะฟัสซิสต์ 40 ปี (1945-1985)

■ ■ ■

ภาคผนวก

โดย

นายพลสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี

ฐานทัพอเมริกาในประเทศไทย

โดยระดมสรรพกำลังเพื่อผันเปลี่ยนประเทศไทยให้กลายเป็นเมืองขึ้นแบบใหม่ และเป็นฐานทัพแห่งหนึ่งของจักวรรดินิยมอเมริกา รวมทั้งใช้กำลังปฏิกิริยาไทยในการก่อสงครามรุกรานลาว โดยยกระดับสูงขึ้นเป็น**สงครามพิเศษ** (ใช้คนเอเชียฆ่าคนเอเชีย ใช้คนลาวฆ่าคนลาว)

นับแต่ปลายปี 1954 (พ.ศ. 2497) เป็นต้นมา โดยไม่คำนึงถึงสัญญาเจนีวา 1954 (พ.ศ. 2497) เกี่ยวกับอินโดจีน พวกเขาได้กล่าวอย่างเปิดเผยว่าประเทศลาวอยู่ภายใต้คันร่มปกป้องของ **"องค์การซีอาโต้"** กลุ่มทหารรุกรานเอเชียอาคเนย์

นับแต่นั้นมาพวกเขาได้ฉวยใช้ประเทศไทยเป็นข้อต่อเพื่อส่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และยุทธปัจจัยของจักรวรรดินิยมอเมริกาผ่านเข้าไปให้พวกปฏิการตีนมือของเขาในประเทศลาว ตั้งแต่กระต่าย โดนสะโสลิด มาจนถึงผุย ชนะนิกร และภูมี หน่อสวัน

ในช่วงปี 1960 ที่ยุ่งยาก นายพลตำรวจชาญของประเทศไทยได้มาประเทศลาว เพื่อช่วยภูมี หน่อสวัน ขนย้ายกองทหารผ่านประเทศไทย จากสวันเขตข้ามมาฝั่งไทยไปหนองคายและบุกโจมตีเวียงจันทน์ที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับหนองคาย ซึ่งอยู่ในการควบคุมของกำลังฝ่ายก้าวหน้าในเวลานั้น

เมื่อรถปืนใหญ่ไทยและฝูงบินสหรัฐอเมริกา ได้ขนส่งทหารขบฎของภูมี หน่อสวัน และส่งอาวุธยุทโธปกรณ์และเสบียงมาให้พวกเขา ปืนใหญ่ไทยที่ตั้งอยู่

ศรีเชียงใหม่ ได้ยิงปืนมาใส่เขตบ้านปากทางอย่างรุนแรง เพื่อเปิดทางให้กองทหารกบฏข้ามแม่น้ำโขงมาทางใต้ของเวียงจันทน์ พวกนายทหารสหรัฐอเมริกาหลายสิบคนได้บัญชาการต่อสู้ในเวียงจันทน์

การปรากฏตัวของกองทัพไทยสามกองพันอยู่รอบเวียงจันทน์ หลังจากที่พวกกำลังขวาจัดได้ยึดเอานครนี้แล้ว มันเป็นหลักฐานที่ปฏิเสธไม่ได้ที่พวกสหรัฐอเมริกาได้ฉวยใช้บรรดากำลังประกอบอาวุธไทยในสงครามรุกรานของเขาต่อประเทศลาว

นับแต่นั้นเป็นต้นมา พวกสหรัฐอเมริกาโหมไฟสงครามของเขาให้รุนแรงยิ่งขึ้นไปทั่วประเทศ และได้รับการปราชัยนับวันนับหนักหน่วงยิ่งขึ้น ซึ่งได้บังคับให้เขาต้องเซ็นสัญญาเจนีวา ปี 1962 เกี่ยวกับประเทศลาว

แต่ว่าพวกจักรวรรดิอเมริกา ซึ่งมีธาตุแท้ดื้อด้านยังคงใช้ประเทศไทยเพื่อดำเนินการแทรกแซงและรุกรานประเทศลาวต่อไป การรวมหัวระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายก็ดี อย่างเปิดเผยก็ดี ได้ขึ้นถึงจุดสูงสุดอันเป็นอันตรายอย่างยิ่ง จนถึงว่าทำให้เสียงมวลชนในสหรัฐอเมริกาและในประเทศไทยมีความวิตกกังวล

การจัดตั้งเครือข่ายฐานทัพอากาศยุทธศาสตร์กวาดล้างทางอากาศของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย เพื่อรับใช้สงครามในประเทศลาว

เครือข่ายฐานทัพอากาศของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยประกอบด้วยหกฐานที่สำคัญ ซึ่งรับใช้สหรัฐอเมริกาโดยตรงในสงครามรุกรานประเทศลาว

1. ฐานทัพอากาศเมืองอุบล ห่างจากชายแดนลาว 65 กิโลเมตร ที่รับใช้กองกำลังอากาศ 4 กองบินรบน้อย F.4 (แต่ละกองบินน้อย มีเครื่องบินรบอย่างน้อยกองละ 12 เครื่อง) ที่เอาไปใช้ทิ้งระเบิดในประเทศลาว กองบินน้อยที่ 5 ใช้เฉพาะการเคลื่อนไหวในเวลากลางคืน ฐานทัพอากาศนี้ยังรับใช้พวกเครื่องบินรบที่ได้รับภารกิจให้บินสอดแนมเหนือเขตปลดปล่อยในลาวและสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามอีกด้วย

2. ฐานทัพอากาศตาคลีและโคราช เป็นสนามบิน F.105 หลายกองบินรบน้อย โคราชอาจปรับเปลี่ยนอย่างง่ายดายให้เป็นฐานทัพที่ใหญ่หลวงสำหรับกองกำลังทหารราบก็ได้ ปัจจุบัน (ค.ศ. 1969) ณ ที่นั้นมีกองบัญชาการพลาธิการที่ 9

ของอเมริกา กับกองกำลังรถถังและอื่น ๆ สำหรับกองทัพหุ่นลาว

3. ฐานทัพอากาศเมืองอุดร เป็นบ่อนจอดรับใช้ 4 กองบินรบน้อย F.4 และ 2 กองบินรบน้อยสอดแนม มันคือกองบัญชาการกำลังพิเศษ ที่พวกสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งไว้ในประเทศลาว ซึ่งอยู่ภายใต้การบัญชาการของอเมริกาโดยตรง

4. ฐานทัพอากาศเมืองนครพนม เป็นที่จอดรับใช้เครื่องบินที่มีลูกระเบิดมากกว่าร้อยลำทุกประเภท เช่น T28 A26 AIE สกายเลดี้ C 123 กาลิบ 02 และอื่น ๆ เครื่องบินเหล่านั้น จัดส่งเสบียงอาหารและการโยกย้ายของพวกกำลังพิเศษลาว ที่กระจายตัวกันอยู่ในประเทศลาวร้อยกว่าแห่ง ที่ตั้งหลายที่ดังกล่าวได้ล่วงล้ำเข้าไปในเขตปลดปล่อยในที่เป็นจุดหนัก เพื่อช่วยการโจมตีทางอากาศ หรือทิ้งระเบิดของเครื่องบิน B.52 หรือเพื่อสนับสนุนการบุกโจมตีบรรดากำลังรักชาติดังกรณีของฐานที่มั่นพาทีในครั้งก่อน และฐานทัพล่องแจ้งในปัจจุบัน

ฐานทัพอากาศเมืองนครพนม ยังเป็นกองบัญชาการของฝูงกำลังอากาศสหรัฐอเมริกากองที่ 3 ที่ได้ฝึกซ้อมพวกกำลังพิเศษลาวอีกด้วย

5. ฐานทัพอู่ตะเภา ด้วยทางวิ่งที่ยาวที่สุดในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ (3,500 เมตร) เป็นฐานทัพเครื่องบินทิ้งระเบิด B.52 ซึ่งได้ประสานสมทบกับเครื่องบิน B.52 จากเกาะกวม และเกาะโอกินาวา ทุก ๆ ระยะ 6 ชั่วโมง ภารกิจของฝูงบิน 2 ฝูง (แต่ละฝูงมี B.52 จำนวน 3 ลำ และลูกระเบิด 108 ตัน) ได้ไปทิ้งระเบิดทุก 15 นาที ในที่ ๆ เป็นเป้าหมาย

ปัจจุบันนี้ (1969) เครื่องบิน B.52 ได้ทำการเคลื่อนไหวในประเทศลาว และในเวียดนามใต้ ด้วยนักบิน 900 คน และพนักงานอื่น ๆ อีก นายพลเวสต์โมแลนด์ ได้ประเมินประสิทธิภาพของกองกำลังนี้เทียบเท่ากับ 4 กองพลใหญ่ทหารราบ

6 ฐานทัพดอนเมืองและฐานทัพอื่น ๆ ซึ่งใช้เป็นฐานทัพของกองระวังหน้า สำหรับเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ ชนลี - กาลิน ซึ่งมีหน้าที่ไปช่วยนักบินอเมริกันที่ดีดตัวเองออกจากเครื่องบินที่ถูกยิงตก

ตามรายงานของหนังสือพิมพ์ของฝรั่งเศส เลอร์เฟอร์กาโร แจ้งว่าพวกทหารอเมริกันจำนวน 3 หมื่น จาก 4 หมื่นคนที่อยู่ในประเทศไทย ประจำการอยู่ในกองทัพอากาศอเมริกันที่กระจายอยู่ในฐานทัพต่าง ๆ ดังกล่าว

กองทัพอากาศอเมริกาที่สำคัญยิ่งนี้และบรรดาฐานทัพยุทธศาสตร์ ได้รับภาระหน้าที่ต่าง ๆ โดยอิงใส่การแบ่งปันภาระอย่างสมเหตุสมผลเพื่อทำการเคลื่อนไหวบุกโจมตี เป็นการสอดแนม หรือเป็นการสนับสนุน และช่วยเหลือในกรณีที่เครื่องบินถูกยิงตกอีกด้วย

อันที่จริง เครื่องบินสหรัฐอเมริกามากกว่า 400 ลำ ที่เคลื่อนไหวอยู่ในลาว ตั้งแต่หยุดทิ้งระเบิดใส่สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ทั้งมาและกลับเดือนละ 12,000-15,000 เที่ยว ส่วนมากได้ตั้งฐานทัพอยู่ในประเทศไทย การทิ้งระเบิดของสหรัฐอเมริกาได้ทำลายตัวเมือง โรงเรียน โรงพยาบาล วัดและอื่น ๆ จำนวนมากมาย และได้ก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงให้แก่การเกษตรและปศุสัตว์

กำลังอากาศสหรัฐในปัจจุบันได้ดำเนินหน้าที่หลักในสงครามในลาว จนถึงขั้นที่ว่า หากไม่มีกองกำลังอากาศสหรัฐพวกกองทัพทหารหุ่นลาวก็จะไม่สามารถเคลื่อนไหวอะไรได้เลย

การส่งกองทัพนักรบไทยมาในลาว เพื่อเข้าร่วมสงครามภายใต้การบัญชาโดยตรงของสหรัฐอเมริกา

นับตั้งแต่กลางปี 1964 เป็นต้นมา พวกนักบินไทยที่ขับเครื่องบินทิ้งระเบิด T 28 ได้เข้าร่วมกับกองกำลังอากาศสหรัฐเพื่อทิ้งระเบิดใส่เขตปลดปล่อยของประเทศลาว และเครื่องบินจำนวนมากมายเหล่านั้นได้ถูกยิงตก นายโจม บำรุง นักบินไทยที่ขับเครื่องบิน T 28 ซึ่งถูกยิงตกเมื่อวันที่ 18 เดือนสิงหาคม 1964 ได้รับสารภาพว่า รัฐบาลไทยได้แต่งตั้งให้เขามาประจำการอยู่สนามบินเวียงจันทน์ เพื่อร่วมมือกับพวกภูมี หน่อสวัน ในการต่อสู้กับพรรคปฏิวัติของเจ้าสุภานุวงศ์

ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม ถึงวันที่ 18 สิงหาคม 1964 เขาได้เข้าร่วมภารกิจทิ้งระเบิด 13 ครั้ง ใน 6 ครั้งได้ทิ้งใส่ภูกูด และอีก 4 ครั้งทิ้งใส่บ้านบาน และ 3 ครั้งทิ้งใส่หัวเมือง ภารกิจครั้งสุดท้ายสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 1964 โดยได้รับคำสั่งจากท้าวมา (ผู้บัญชาการทหารอากาศขวาจัดของเวียงจันทน์) เขาได้ขับเครื่องบิน T 28 เลขที่ 7770 เพื่อบินลาดตระเวนอยู่เหนือเขตท่าเวียง แขวงเชียงขวาง

นักบินไทยอีกคนหนึ่ง ได้รับสารภาพว่า เขาได้บินออกไป 14 เที่ยวใน 35 วัน คือ 3 วันจะออกบินหนึ่งเที่ยว ตัวเลขดังกล่าวในตัวของมันเองนั้น เป็นเครื่อง

ชี้ให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของกองกำลังอากาศไทยในลาวได้แล้วว่าเป็นอย่างไร

แต่ทว่าการกระทำอันโหดร้ายของเขาและของกำลังอากาศสหรัฐอเมริกาในลาว ไม่สามารถจะแก้ไขความอ่อนเปลี้ยเพลียแรงของกองทัพปฏิการและของอำนาจการปกครองเวียงจันทน์ได้

ในกลางเดือนพฤศจิกายน 1966 อำนาจปกครองเวียงจันทน์ ได้ดำเนินอีกก้าวหนึ่งโดยเซ็นสัญญากับกลุ่มขวาจัดไทย ที่เรียกว่าสนธิสัญญาป้องกันชายแดน ซึ่งที่จริงแล้วมันเป็นพันธภาพทางทหารของไทยกับพวกลูกมือของสหรัฐอเมริกาในเวียงจันทน์ ภายใต้การชี้นำของอเมริกัน สนธิสัญญาฉบับนี้ได้กล่าวถึงบรรดากำลังรบต่าง ๆ ของกองกำลังไทยและหุ่นลาว เกี่ยวกับเรือลาดตระเวนตามริมแม่น้ำโขงและเกี่ยวกับกองทหารผสมรักษาชายแดน อีกประการหนึ่งยังได้ว่าถึงพวกตำรวจเวียงจันทน์ นอกนั้นก็ได้เซ็นสัญญาระหว่างหัวหน้ากองโจรวังปาวกับบางกอกเกี่ยวกับการกำหนดเขตเป็นกลางของพวกม้งตามแนวชายแดน

ก่อนอื่นหมด พวกเจ้าหน้าที่ไทยได้เริ่มต้นส่งกองทหารไทยอย่างผิดกฎหมายเข้ามาในลาว ในระยะหลายปีที่ผ่านมา ก่อนต้นปี 1969 หลังจากที่พวกเขาประสบความปราชัยอย่างย่อยยับที่ผาที นาคัง เมืองสุยและที่อื่น ๆ เขาได้ส่งกองทัพไทยเป็นจำนวนมากเข้ามาในลาว และตามข่าวสารตะวันตกแจ้งว่า ทหารไทยได้รบเคียงบ่าเคียงไหล่กับกองทัพเวียงจันทน์ โดยสวมเครื่องแบบอำพรางเป็นทหารลาว

นับตั้งแต่เดือนสิงหาคม 1969 เป็นต้นมา ด้วยการเข้าร่วมของกองทหารไทยและการช่วยเหลือของกำลังอากาศสหรัฐ พวกจักรวรรดินิยมอเมริกาและกลุ่มทหารหุ่นเวียงจันทน์ได้รวมกำลัง 40 กว่ากองพัน ส่วนใหญ่เป็น**กำลังพิเศษลาว** ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ชุบเลี้ยงเพื่อทำการรบในยุทธการที่มีรหัสว่า**กู้เกียรติ** ตามเขตทุ่งไหหิน เชียงขวาง ที่อยู่ภายใต้ควบคุมของแนวลาวรักชาติและบรรดากำลังเป็นกลางที่รักชาติ โดยเราเอง (ท่านนายพลสิงกะโป) เป็นผู้บัญชาพร้อมด้วยคณะ

เรือบินสหรัฐจากฐานทัพในประเทศไทย ได้บินออกไปถึง 200 เที่ยวทุกวัน บางครั้งบินไปเป็นฝูงร่วม 30 ลำ ไปทิ้งระเบิดทำลายหลาย ๆ ตัวเมือง แขวงเชียงขวาง เช่นเมืองคูน เมืองแปก และเมืองหมอก ที่ถูกทำลายราบเกลี้ยง

กองทหารไทยและบรรดากำลังพิเศษลาว ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ชุบเลี้ยง

ได้เข่นฆ่าประชาชนลาวอย่างโหดร้ายป่าเถื่อน ปล้นสดมภ์เอาทรัพย์สินของประชาชนตามเส้นทางที่พวกเขาผ่านไป ในเขตกางแสน กองทหารศัตรูได้ฆ่าทุกคนที่พวกเขาพบ ครึ่งหนึ่งของราษฎรเขตกางแสนนับจำนวนร้อย ๆ คนถูกฆ่าตายในเขตอื่น เช่นในบ้านเมือง คนจำนวน 50 กว่าคน ส่วนใหญ่เป็นผู้เฒ่า แม่หญิงและเด็กน้อย ถูกฆ่าตายทุกครั้งที่ถูกบุกโจมตี

ในยุทธการ**กู้เกียรติ** แบบประสานสมทบระหว่างกองกำลังอากาศสหรัฐและกองทหารไทย เพื่อช่วยให้เขาออกจากสภาพการณ์ที่หมดหวัง นับเป็นบาปกรรมที่จะยกโทษให้ไม่ได้ ที่พวกสหรัฐและบริวารได้กระทำต่อประชาชนลาว

นอกจากหลายพันคนของบรรดา**กำลังพิเศษ**ของวังปาวจะถูกฆ่าตายแล้ว พวกนายทหารและทหารไทยจำนวนมากก็ได้ถูกฆ่าตายในสนามรบเช่นเดียวกัน และนั่นคือหลักฐานที่แท้จริงของการแทรกแซงด้วยกำลังอาวุธของไทยต่อลาว ทหารไทยหลายคนที่ถูกบาดเจ็บนอนรักษาตัวอยู่โรงพยาบาลเวียงจันทน์ ได้ส่งจดหมายไปยังครอบครัวของเขาเพื่อร้องต่อรัฐบาลไทยให้เขาได้กลับคืนประเทศ

นอกจากการใช้ฐานทัพอากาศในประเทศไทย และกำลังสู้รบไทยแล้ว พวกจักรวรรดินิยมอเมริกายังได้ก่อสร้างทางยุทธศาสตร์ในประเทศไทย เพื่อขนส่งเสบียงอาหารและพัสดุสงครามและทหารของเขาเข้ามาในลาวอีกด้วย

เส้นทางจากบางกอกถึงชายแดนก่อสร้างเสร็จในปลายปี 1966 ได้ทำให้กองทหารไทยที่ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยเดินทางมาถึงเวียงจันทน์ได้ภายในไม่กี่ชั่วโมง

พวกจักรวรรดินิยมอเมริกายังได้ฉวยใช้ฐานทัพลพบุรี อุดรธานี นครพนม เพื่อสร้างนายทหารกองโจร พวกทหารพราน กำลังพิเศษ และบรรดากำลังอื่น ๆ ของกองทัพทหารรับจ้างอเมริกาในลาวอีกด้วย

ด้วยการนำใช้เรือบินจำนวนหลายร้อยลำ รวมทั้งเครื่องบินทิ้งระเบิด B.52 และระบบอันกว้างใหญ่ไพศาลของฐานทัพอากาศและเส้นทางยุทธศาสตร์ พวกจักรวรรดินิยมอเมริกาได้ใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพเพื่อออกโจมตีบรรดากำลังประกอบอาวุธของแนวลาวรักชาติและประชาชนลาว

การกระทำดังกล่าวพิสูจน์ให้เห็นว่าประเทศไทยได้กลายเป็นแนวหลังอันใหญ่หลวง เป็นเขตสำคัญอันหนึ่งและเป็นฐานทัพสนองการขนส่งกำลังและ

ยุทธสัมภาระของสหรัฐอเมริกา

ประการหนึ่ง พวกปฏิกิริยาไทยได้สมรู้ร่วมคิดกับจักรวรรดินิยมอเมริกาในสงครามรุกรานลาว และโครงการของตนที่จะหมุนใช้เขตยุทธศาสตร์ของแม่น้ำโขงเพื่อก่อสงครามรุกรานขึ้นในเอเชียอาคเนย์ และอีกประการหนึ่ง เขาคิดจะฉวยใช้พวกคนไทยเชื้อชาติลาวที่อยู่ในทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเพื่อปฏิบัติการขยายอาณาเขตของเขาต้านกับประเทศลาวตามลัทธิคลั่งชาติของพวกขุนศึกไทย พวกปฏิกิริยาไทยได้ปฏิบัติตามนโยบายของสหรัฐอันเป็นที่ประจักษ์แก่ตาคือ **เอาพวกเอเชียรบกับพวกเอเชีย พวกเขาได้ขายอธิปไตยของประเทศไทยให้แก่พวกจักรวรรดินิยมอเมริกา**

การกระทำอันผิดกฎหมายของจักรวรรดินิยมอเมริกาและพวกปฏิกิริยาไทย ได้ถูกหางเสียงที่ก้าวหน้าในโลกกล่าวประนามอย่างหนัก แม้แต่ทหารอากาศผู้เข้าร่วมในสงครามรุกรานครั้งนี้ ก็กล่าวประนามการกระทำของพวกเขาเช่นเดียวกัน นายเดวิด หลุยเอิตฉิกา ร้อยเอกนักบินอเมริกันที่ประจำอยู่สนามบินตาคลี ซึ่งถูกจับตัวโดยแนวลาวรักชาติ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 1965 เนื่องจากถูกยิงเครื่องบินตกในปฏิบัติการโจมตีเชียงขวาง ได้เขียนจดหมายถึงเจ้าสุภานุวงศ์ ประธานศูนย์กลางแนวลาวรักชาติ แสดงความเสียใจในปฏิบัติการของพวกเขาและรับรู้ว่าในการต่อสู้เพื่อปกป้องสันติภาพ ความเป็นกลาง ประชาธิปไตย เอกราช ความเป็นเอกภาพและบูรณภาพเหนือดินแดนลาว คณะแนวลาวรักชาติได้ป้องกันสัญญาเจนีวา 1962 เกี่ยวกับประเทศลาวตลอดมา ซึ่งวอชิงตันและประเทศไทยก็ได้ลงนามในสัญญานั้น แต่ก็ได้เอาตีนเหยียบทิ้งเสียแล้ว โดยส่งเรือบินที่มีฐานทัพอยู่ในประเทศไทยไปโจมตีเขตปลดปล่อยของปเทศลาวเป็นประจำทุกวัน

ในแถลงการณ์ฉบับวันที่ 30 ตุลาคม 1969 ของรัฐบาลสหภาพโซเวียตประธานร่วมสัญญาเจนีวา 1962 เกี่ยวกับปัญหาลาว ได้แสดงถึงความเป็นห่วงเป็นใยของเขาอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับสถานการณ์ในลาว แถลงการณ์ได้กล่าวประณามการแทรกแซงกิจการภายในของลาวของสหรัฐอเมริกาที่เพิ่มทวีมากยิ่งขึ้น แถลงการณ์ได้เน้นว่าบรรดากำลังที่ทำให้สถานการณ์ของประเทศลาวผันแปรไปเป็นการจัดตั้งแนวใหม่ในการรุกรานบรรดาประชาชาติเอเชียอาคเนย์ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อภยันตรายที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

อีกครั้งหนึ่งที่คณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาวรักชาติกล่าวประณามสหรัฐอเมริกา ที่ใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพและบรรดากำลังสู้รบของประเทศไทยก่อสงครามรุกรานลาว ซึ่งก่อให้เกิดภัยอันตรายของสงครามที่ดุเดือดเกินขอบเขตของ **"สงครามพิเศษ" ของสหรัฐ และซึ่งเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสันติภาพของอินโดจีนและเอเชียอาคเนย์**

คณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาวรักชาติได้ตักเตือนอย่างตรงไปตรงมามายังอำนาจการปกครองปฏิกิริยาไทย **ที่ยอมลดเกียรติลงเป็นลูกมือลูกตีนของสหรัฐอเมริกา** การกระทำเหล่านั้นของสหรัฐอเมริกาและบริวาร เป็นการละเมิดอย่างป่าเถื่อนต่ออธิปไตย ความเป็นกลาง เอกราช เอกภาพและบูรณภาพเหนือดินแดน และเป็นการล่วงละเมิดต่อสัญญาเจนีวา 1954 และ 1962 เกี่ยวกับประเทศลาว

โดยพันธะป้องกันประเทศชาติอันศักดิ์สิทธิ์และสิทธิในการป้องกันตนเองอันละเมิดมิได้ กับพันธะรับประกันปฏิบัติสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับลาว แนวลาวรักชาติและประชาชนลาว ได้พร้อมเพรียงกันเพื่อวัตถุประสงค์คือชัยชนะในสงครามรุกรานของจักรวรรดินิยมอเมริกาและบริวาร และบังคับให้พวกอาชญากรใช้หนี้เลือดของเขา

คณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาวรักชาติ เรียกร้องอย่างรีบด่วนให้บรรดาสมาชิกของกองประชุมเจนีวา 1962 เกี่ยวกับลาว เฉพาะอย่างยิ่งคือประธานร่วมกองประชุมนั้น จงใช้มาตรการอันทรงประสิทธิภาพเพื่อบังคับให้จักรวรรดินิยมอเมริกาและบริวารยุติการรุกรานลาว ในขั้นต้นยุติการทิ้งระเบิดใส่เขตปลดปล่อย ปล่อยให้คนลาวตกลงกันเองในปัญหาการรวมลาวบนพื้นฐานของสัญญาเจนีวา 1962 และสภาพการณ์ที่เป็นจริงของบ้านเมือง โดยไม่มีการแทรกแซงจากภายนอก สหรัฐอเมริกาต้องยุติการใช้แผ่นดินไทยเป็นฐานทัพในทันทีและยุติการใช้กำลังทหารไทยเข้ารุกรานเขตปลดปล่อยของบรรดากำลังรักชาติลาว

ต่อหน้าการท้าทายอวดดีของสหรัฐอเมริกาและบริวารที่คุกคามสันติภาพของเอเชียอาคเนย์ และในขอบข่ายทั่วโลกอย่างน่าวิตก และต่อหน้าความโหดร้ายป่าเถื่อนของพวกเขา คณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาวรักชาติเรียกร้องวิงวอนให้บรรดารัฐบาลและประชาชนที่รักสันติภาพและความยุติธรรม รวมทั้งประชาชนของสหรัฐอเมริกาและประชาชนไทยผู้รักสันติและความเป็นธรรม จงใช้ทุกความ

สามารถของตนเพื่อสกัดกั้นความป่าเถื่อนต่ำช้าของจักรวรรดินิยมอเมริกาที่กระทำต่อลาวและสนับสนุนการต่อสู้อันชอบธรรมของประชาชนลาว

ในกรณีที่อเมริกันมาใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพทำสงครามรุกรานลาว และรวมทั้งรัฐบาลไทยในขณะนั้นคือรัฐบาล**สฤษดิ์ ธนรัชต์** และสืบต่อมาด้วย **รัฐบาลถนอม กิตติขจร** และ**ประภาส จารุเสถียร** ได้ส่งทหารไทยเข้าไปช่วยอเมริกันรบในลาวด้วย **อันเป็นการก่ออาชญากรรมที่ชั่วร้ายและทรยศขายชาติอย่างที่อภัยให้ไม่ได้นั้น** ได้เป็นที่รู้กันทั่วโลกและรวมทั้งคนไทยเองด้วย แต่รัฐบาลที่ประกอบอาชญากรรมดังกล่าวนี้เป็นอาชญากรปากแข็ง จึงไม่ยอมรับการก่อกรรมทำเข็ญของตน

แต่ภายหลังกรณี 14 ตุลาคม 2516 พล.ต.ท.วิทูร ยะสวัสดิ์ ผู้ซึ่งเคยไปประกอบอาชญากรรมในลาวในฐานะสมุนของ ซี.ไอ.เอ. ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันที่ 11 พฤศจิกายน 2516 ยอมรับในข้อเท็จจริงและนับเป็นการยอมรับเป็นทางการครั้งแรก ในขณะที่วิทูรให้สัมภาษณ์นั้น เขาดำรงตำแหน่งเป็นรองอธิบดีกรมตำรวจ วิทูรเริ่มต้นเรื่องของเขาดังนี้

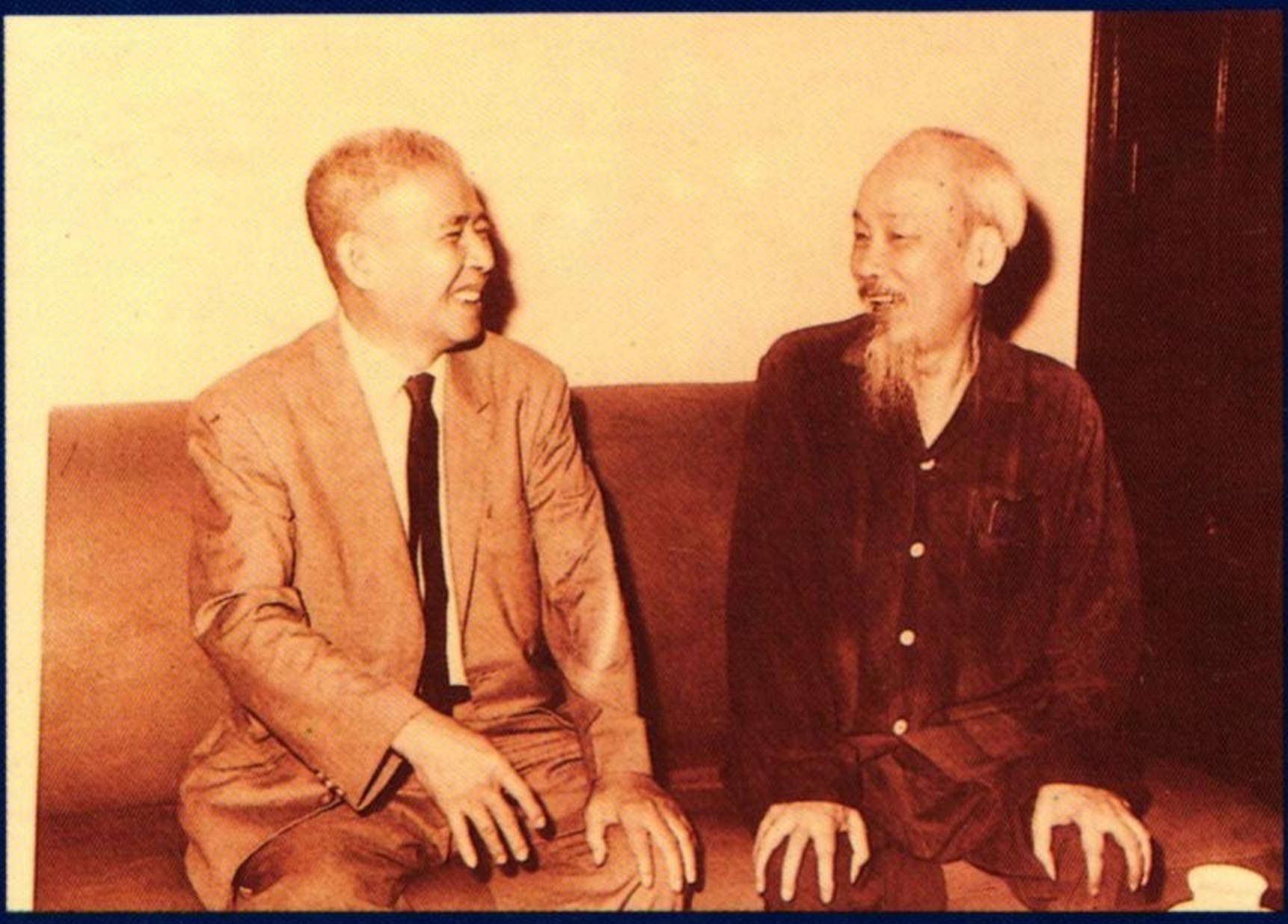
"...ผมขอเล่าอย่างเปิดอกเสียที บางอย่างอาจจะเป็นความลับ เก้าปีกับสามเดือนมาแล้วที่ผมทำงานนี้กับ ซี.ไอ.เอ. เพราะงานนี้เริ่มต้นเป็นการร่วมมือกันระหว่างอเมริกันและลาว (ลาวขายชาติ) เพื่อรักษาและช่วยสนับสนุนการป้องกันการรุกรานของคอมมิวนิสต์ในลาว ผมเป็นผู้รับงานฝ่ายไทยมาตลอด โดยงบประมาณทั้งหมดได้มาจาก ซี.ไอ.เอ. เป็นเงินจำนวนมากเสียด้วย ปีหนึ่ง 126 ล้านเหรียญอเมริกัน (ประมาณ 2,920 ล้านบาทไทย) ประกอบด้วยทหารรับจ้าง มีพวกชาวเขา เช่น เย้า ม้ง และพวกเสือพรานทหารไทย เรียกว่าหน่วย 333 ก่อนนี้มีถึง 30 กองพัน ปัจจุบันลดเหลือ 7 กองพัน มีฐานฝึก 3 ฐานใหญ่ ๆ ผมขอรับว่า ผมทำงานกับ ซี.ไอ.เอ. จริง ๆ ทำมานานแล้วด้วย"

■ ■ ■

เอกสารอ้างอิง

1. ราชอาณาจักรลาว โดย บุญช่วย ศรีสวัสดิ์
2. ประวัติศาสตร์ลาว โดย มหาสิลา วีระวงศ์
3. สรรนิพนธ์ เล่ม 1 ของไกสอน พมวิหาน
4. เจ้าพี่-เจ้าน้อง โดย รุ่งมณี
5. โฮจิมินห์ โดย วินัย คุณอุดม
6. 30 ปีแห่งการปฏิวัติลาวและรายงานการเมือง โดย ไกสอน พมวิหาน
7. ทางสูญสิ้นเสรีภาพ โดย บุญปลูก ส่วนพงษ์
8. เจ้าสุภานุวงศ์ ผู้นำปฏิวัติ สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม (ส.ป.ป. ลาว) จัดพิมพ์
9. ความหลังของข้าพเจ้า โดย ท้าวอุ่น ชนะนิกร
10. บันทึกเรื่องเมืองสยาม โดย สมพงษ์ เกรียงไกรเพ็ชร
11. เทปบันทึกคำสัมภาษณ์ท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี
12. โครงร่างประวัติศาสตร์กองทัพประชาชนลาวโดยสังเขป โดยกรมค้นคว้าประวัติศาสตร์ ส.ป.ป.ลาว
13. บันทึกท่านสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี
14. ชีวิตและงานสิงกะโป สีโคตจุนนะมาลี โดย ดวงไชย หลวงพระศรี
15. 3 บุรุษเหล็กแห่งเมืองท่าแขก โดย ดวงไชย หลวงพระศรี
16. ไทยรบพม่า พระนิพนธ์สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ
17. พรรคประชาชนปฏิวัติลาว ฯ โดย สมาน วิยะเกต
18. ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 24 จดหมายเหตุเรื่องปราบฮ่อ
19 ชีวิตและงานของ ดร. ปรีดี พนมยงค์ โดย สุพจน์ ด่านตระกูล
20. สงครามโลกครั้งที่2โดยคณะประวัติศาสตร์โรงเรียนเสนาธิการทหารบก(ไทย)
21. รบทำไม? และรบเพื่อใคร? โดยสุพจน์ ด่านตระกูล
22. จอมพล ป. พิบูลสงคราม โดย อ. พิบูลสงคราม
23 ชีวิตผันผวนของข้าพเจ้า โดย ปรีดี พนมยงค์

■ ■ ■

ท่านปรีดี พนมยงค์ กับท่านโฮจิมินห์ ผู้สนับสนุนในการต่อสู้กู้ชาติของประชาชนลาว